חסידות · ספרי חסידות נוספים

אשכולות הגפן

רבי מנחם מנדל לנדמן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אשכולות הגפן

רבי מנחם מנדל לנדמן

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אשכולות-הגפן/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

ספר אשכולות הגפן - הקדמת המחבר 4
אשכול הגדת בראשית 4
אשכול עניני האדם 38
אשכול עניני זיוג האדם 101
אשכול קרית ארבע 136
אשכול עניני י"ב 152
אשכול עניני יוסף 174
אשכול עניני בני יוסף 203
השמטות 215

ספר אשכולות הגפן - הקדמת המחבר

הקדמת המחבר:

בעזהשי"ת:

אם אמנם מהראוי לי להיות נחבא אל הכלימה ובשת פני תכסני מפני היראה כי ערום אנכי ואיך ארהב עוז בנפשי לדבר נכבדות אכן לאשר חנני וזכני החונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה בפיטפוטיא דאורייתא דאנון טבין לי מה יקרו מאוד להתעלם לא אוכל לעצור במלין הראויין להאמר ולהנות מהן בני אדם וחלקתי הענינים לאשכלות פרטיים וכללתי אותם בשם אשכלות הגפן וכן רומז הגפן חושבן שמו מנחם כנהוג ברוב המחברים לרמז שמי ובכן נתעורר בן אחותי חתן בני הרב מהר"ש זללה"ה מפרעווישלא, ה"ה האברך הרב המופלג בנש"ק מוה' משה נר"ו נדבה רוחו להעתיק חבור הלז ולהעלותו בדפוס בהוצאותיו אמינא יישר חילי' ומסרתי אותו אליו בכל יפוי כח שלי להיות כחו בו ככחי ממש ואסרתי לכל זולתו עד משך עשרה שנים מיום דלמטה שלא לכנוס בגבולו ולדפוסו שנית שלא ברצונו. וע"ז בעה"ח היום יום ראשון לקדר ויקח משה וגו' ויקח ספר וגו' כ' לחודש שבט דהאי שתא עת"ר לפ"ק:

הק' מנחם מענדל חו"ק פאטיליטש:

בהרב הגאון חסיד ועניו מוהרצ"ה זללה"ה שהי' אבד"ק סטרעליסק ולבסוף בק"ק קיטוב יע"א:

אשכול הגדת בראשית

ב"ר פ"א אימתי נבראו המלאכים ר' יוחנן אמר בב' נבראו המלאכים הה"ד המקרה במים עליותיו וגומר וכתיב עושה מלאכיו רוחות ר' חנינא אמר בה' נבראו המלאכים הה"ד ועוף יעופף על הארץ וגו' וכתיב ובשתים יעופף ר' לולינא בר טברין אמר בשם ר"י יצחק בין על דעתי' דר' חנינא בין על דעתי דר' יוחנן הכל מודים לא נבראו ביום ראשון כלום שלא יאמרו מיכאל הי' מותח בדרומו וגבריאל בצפונו והקב"ה באמצעו אלא אנכי ד' עושה כל נוטה שמים לבדי וגומר מאתי מי אתי כתיב מי הי' שותף עמי בברייתו של עולם, הנה מה שחזר והזכיר שמות בטלי שני הדעות הוא מיותר דהא מניהון סליק וסגי לומר סתמא הכל מודים ותו מה שייך לשון הכל מודים בדבר דממילא אינו שכל דעה כאומר בפירוש שלא נבראו המלאכים ביום ראשון רק לר"י ביום שני ולר"ח ביום חמישי ותו דמאי סברא יש לברוא אח המלאכים ביום ראשון אלא שלא בראן מפני שלא יאמרו וכו' והלא אין שום משמעות בדבריהם כלל מזה. אמנם כי נדייק שפיר לר"י ביום ב'

שנאמר עושת מלאכיו רוחות היינו יחוס כנפיהם ודבר הלמד מענינו שנאמר שם לפניו המהלך על כנפי רוח ולר"ח ביום ה' שנאמר יעופף האמור בסיום כנפי המלאכים. מבואר מזה שדעת שניהם לייחס ביום שנבראו המלאכים ענין כנפים שלהם ולפי"ז יש סברא להיות המלאכים נבראים ביום ראשון באופן שיהיו נמצאים בקומת כל ו' ימי המעשה לפי שיש כנגדן שש כנפים במלאכים אלא ששני הדעות בקשו למצוא דרש שלא נבראו ביום ראשון מפני חשש כדי שלא יאמרו ודייק בשמות בעלי שני הדעות ששניהם לדבר אחד נתכוונו לומר שעל כל פנים נבראו המלאכים ביום פרטי שיתייחס בו קומת כל ו' כנפים של המלאכים כאשר יבואר בעזה"ש וצריכים להקדים לזה אריכות דברים:

הנה איתא בב"ר שפחת בראשית באות ב' שהוא לשון ברכה שיתקיים בזה העולם ויתכן שאות ב' מנינה שתים ויש לה ג' רוחות ויתחשב מנין שתים לשלוש רוחות ובזה ודאי רומזת על הברכה המשולשת בתורה בג' פסוקים ובכל פסוק ב' ברבות יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא וישם לך שלום הרי שלוש שתים ובהיות רמיזתן בג' רוחות של אות ב' דבראשית שמנינה שתים לכן מרומז באתוון ראשית שתחת ב' חושבן ראשי עיקרי שלוש ב' ברכות י'ברכך וי'שמרך י'אר וי"חנך י"שא וי"שם וכן נרמז בג' נקודות של חבת בראשית שבא צרי חרק הרי שב"א ראשי עיקרי ג' ברכות יברכך י'אר י'שא ושוב לר"י מנין ש' ש'ראש עיקר וי'וישמרך ושוב חר"ק מנין ח"ש ראשי עיקרי וי'חנך וי'שם וכן אם נחשוב אותיות ראשי"ת בשלוש כנגד ג' רוחות של' אות ב' יעלו ממש חושבן ברכה המשולשת ויברכך עד שלום בכללות ט"ו תבות עכ"פ זכינו שאות ב' דבראשית רומזת ו' ברכות בשלוש שתים לכן הי' המשך מעשה בראשית בו' ימים דייקא כנגד ו' ברכות באופן שיתקיימו כלם בברכה, והנה בן' ברכות המלא כי ברכת ויחנך מנינה ממועט ממנין כל אחת משאר ה' ברכות ולעולם המועט בכלל המרובה נמצא ברכת ויחנך כלולה בכל אחת משאר ה' ברכות. וזהו שאמר יעקב לעשו קח נא את ברכתי וגומר כי חנני אלקים וכי יש לי כל הרי פרט חנני לגבי ברכתי שויחנך כלולה בכל הברכות והיינו דסיים וכו'(יש לי כל דייקא ושפיר ארז"ל כי נגד מה שדבר עשו בלשון גאוה יש לי רב דבר יעקב בלשון ענוה כי חנני אלקים וכי יש לי כל אמר חנני דוקא זהוא שכר ענוה כנאמר לענוים יתן חן דהיינו ברכת ויחנך שמוקטנת מכל הברכות כמו שהעניו מקטין עצמו משאר כל אדם כנאמר והאיש משה ענו מאד מכל הא ים וכן במאמר יעקב הילדים אשר חנן אלקים את עבדך ילדי"ם לשון קטנות חושבן ברכת וי'חנך היינו אשר חנן דייקא וכן על בנימין אמר יוסף חזה אחיכם הקטן וגומר אלקים יחנך בני היינו ברכת ויחנך ג"כ בהקטנה:

ובענין הנ"ל שברכת ויחנך כלול בכל שאר הברכות בזה נעוץ סיום הפרשת ונח מלא חן וגו' בענין ברכת ויחנך עם התחלת הפרשה בראשית באות ב' דברכה כטעם יחנני ויברכני וע"י חנו של נח שניצל מן המבול בתבה נשאר בה קיום העולם שבקומת כל ו' ברכות הנ"ל תדע כי בברכה משולשת נאמר ג' פעמים הוי' מנין ע"ח יש בהם הגנה ממנין מבו"ל חושבן דדין והנה בשביל הגנה מן המבול נצטוה בעשיית התבה שהתחיל עשה לך תבת וסיים תחתים שנים ושלשים תעשה הרי לגבי עשה שבתחלתו סמוכים מלות ל"ך תב"ת חושבן צרוף ג' הויות עם תבות הברכות שלפניהם היינו יברכ"ך ד' יא"רד' ד' יש"א ד' ולגבי תעשה שבסופן סמוכים מלות תחתים שנים ושלשים חושבן צרוף ג' הויות עם השלמת תבות הברכות שלאחריה' היינו ד' וישמר"ך ד' פניו אליך ויחנך ד' פני"ו אלי"ך וי"ש"ם ל"ך שלו"ם ולכן בתר ד' למבול ישב נאמר ד' עז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום וחושבן ע"ז שלו"ם רמוז בחושבן עצ"י גפ"ר של הגנת התבה וב' תבות עצי גפר בונות כל אחת ו' בתים להמשיך בהם הגנה בקומת ו' ברכות וכן ו' פעמים עצ"י גפ"ר חושבן כל ו' ברכות מיברכך עד שלום וגם במה שנאמר בתבה תחתים שנים ושלשים תחתים תרתי משמע שנים תרתי משמע ושלשים תרתי משמע רמוז שלוש ב' ברכות שבברכה המשולשת בתורה:

ובזה נבוא לתחלת ענינן בב' דעות על יום בריאת המלאכים שלכל דעה נתייחסו המלאכים עם כנפים שלהם שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף המבואר לעיל שהם כנגד ו' ימים דמעשה בראשית שקיומן בברכה של אות ב' דבראשית שבה שלוש שתים דוקא לשלוש שתי ברכות ונתעוררו לזה בעלי שני הדעות ר' יוחנן ור' חנינא שכל אחד הורה בשמו על ברכת ויחנך אלא שמחולקין בענין התכוונות ו' ברכות לסדר ו' ימים שיש פנים לומר שג' ברכות שלפני האזכרות היינו יברכך יאר ישא כנגד ג' ימי דה"ו שנקראין קמי' שבתא וג' ברכות שלאחרי האזכרות היינו וישמרך ויחנך וישם לך שלום כנגד ג' ימי אב"ג שנקראין בתר שבתא ובזה מכוון ויחנך ליום ב' והיינו דעת ר' יוחנן בב' נבראו המלאכים ויש ג"כ פנים לומר שמכוונים לסדר ו' ימים ג' שלפני האזכרות יברכך יאר ישא כנגד ג' ימי אב"ג וג' שלאחרי האזכרות וישמרך ויחנך וישם לך שלום כנגד ג' ימי דה"ו ובזה מכוון ויחנך ליום ה' והיינו דעת ר' חנינא בה' נבראו המלאכים עכ"פ שוין דעת שניהם שנבראו המלאכים ביום המכוון לברכת ויחנך הכלולה בשאר ה' ברכות להיות בה קומת ו' ברכות דו' ימי המעשה שיתייחסו עם ו' כנפים דמלאכים בשלוש שתים הנ"ל בג' רוחות דאות ב' שמנינה שתים:

והנה ברכת ויחנך הכלולה, במניני שאר ה' ברכות מסובבת בהן בתמונת ג' רוחות של אות ג' דברכה, דהנה יברכך יאר ישא דתחלת ג' פסוקים בימינם דוגמת רוח דימין ב' נעשך ממעלה למטה שוב וישמרך דסוף פסוק ראשון בשמאלו הוא דוגמת רוח שלמעלה בב' נמשך מימין לשמאל, שוב וישם לך שלום דסוף פסוק אחרון בשמאלו הוא דוגמת רוח שלמטה בב' נמשך מימין לשמאל והרי כללות ויחנ"ך ברוח שלמעלה בתמונת ב' דהיינו במנין וישמר"ך נוסף עליו מנין חפ"ב ב' פעמים יכס"ה פני"ו הרי בשתים יכסה פניו ברוח שלמעלה בב' דוגמת פניו וכללות ויחנ'ך ברוח שלמטה בתמונת ב' דהיינו במנין וי"ש ל"ך שלו"ם נוסף עליו מנין תרפ"ח ב' פעמים יכס"ה רגלי"ו הרי ובשתים יכסה רגליו ברוח שלמטה בב' דוגמת רגליו וכללות ויחנ"ך ברוח שמלמעלה למטה בימין תמונה ב' דהיינו במנין וברכ"ך נוסף קנ"ח ובמנין יא"ר נוסף קי"ז ובמנין יש"א נוסף רי"ז ביחד מנין תצ"ב ב' פעמים יעופ"ף והוא ממש חושבן הוי"ה המשלים בחר יברכך והוי"ה פני"ו אלי"ך המשלים בהר יאר והוי"ה פני"ו אלי"ך המשלים בתר ישא הרי ובשתים יעופף ברוח שבין מעלה למטה בב' דוגמת יעופף ושם נאמר הזכרת השם אחר ג' קדושות והיינו רמג הזכרת שלוש השם אחר אלו ג' ברכות והוא פלאי בס"ד:

והנה נתבאר דבין ר' יוחנן ובין ר' חנינא כוונו שניהם שנבראו המלאכים ביום המכוון לברכת ויחנך בזה יבואר שבמאמר נעשה אדם נמלך הקב"ה במלאכים ללמד דרך ארץ להתנהג במדת ענוה שיהא נמלך הגדול בקטן היינו דזה ודא. שייך במלאכים בברכת ויחנך הכלולה בשאר ה' ברכות ככללות הקטן בגדול שבענין זה נהנה בשכר ענוה כנאמר לענוים יתן חן ולכן נתייחס חן בלשון מצ"א חושבני יעבו"ה גם יבואר בענין וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו שפרשיז"ל מלאכים ממש היינו שנבראו ביום המכוון לברכת ויחנך דהיינו יתן לך חן בשכר ענוה ולכן שלח בהם יעקב מדת ענוה בענין כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב ולפי שבשכר ענוה יתן חן לזה סיים ואשלכה להגיד לאדוני למצא חן בעיניך: והנה במסכת שבת. איתא דדרשו הדרדקי האלפא ביתא אלף בית אלף בינה והנה מבואר שגם ב' דבינה רומזת בג' רוחות של שלוש שתים דקומה ו' ימי המעשה ולכן בכל ו' ימים נאמר ויהי ערב ויהי בקר היינו הבחנת הבינה כדמברכינן הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה דהיינו בענין ויהי ערב ויהי בקר דו' ימים שנאמר בהם ו' פעמים יום נרמזין במנין שכ"ו ולפי הנ"ש שקומת אלו ו' ימים בו' כנפים של המלאכים נרמז הבחנת הבינה בין יום ובין לילה בענין שנאמר שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד הרי שרפי"ם מנין קומת עשר לשם ס"ג ושוב ש"ש כנפי"ם ש"ש כנפי"ם מנין קומר עשר לשמות ס"ג מ"ה ב"ן,

הרי כפל קומת עשר דס"ג שבבינה כנגד כפל קומת עשר דמ"ה מדת יום וב"ן מדת לילה שהבינה מבחנת לכל אחד משניהם ונודע בענין ג' מצות כהן לוי ישראל שהם חב"ד ועושין יחץ למצת הלוי דבינה יתכן שרומז ענין הבינה המבחין בין שני חצאי יום השלם בחלקי לילה ויום בתואר ויהי ערב ויהי בקר יום: והנה הבחנת הבינה דלגבי שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים הנה הם רמוזים גם בבני לוי בענין הנאמר דברי הימים ב' סי' כ"ט בני עתה וגו' כי בכם בחר ד' לעמוד לפניו לשרתו ולהיות לו משרתים וגו' איכא למידק כפל לשון לשרתו להיות לו משרתים אמנם הורה בזה שיהיו דוגמא משרתים של מעלה שנאמר שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד והיינו לעמוד לפניו דוגמה שרפים עומדים וכן להיות לו דייקא דוגמת ממעל לו ונאמר בתרי' ויקמו הלוים וגו' ונפרטו מן בני הקהתי וגו' ומן בני מררי וגו' ומן הגרשני, הרי נאמר כפל בפי היינו בני הקהתי בני מררי לבחי' לילה ויום שגם שניהם יתיחסו בתואר בני לאה דבינה ושוב הגרשני שלא נאמר בו בני רומז לעצם הבינה שמבחנת בין יום ובין לילה ברמז בנ"י אתוון בי"ן ולפ"ז יצטרף הגרשנ"י עם בנ"י דלגבי הקהתי ונשנה מנין י' פעמים ס"ג דבינה להבחנה שבין לילה בויהי ערב שבה י' פעמים ב"ן שנרמז מנין הקהת"י ושוב יצטרף הגרשנ"י עם בנ"י דלגבי מרר"ו ונשלם מנין י' פע ס"ג דבינה להבחנה שבין יום בויהי בקר שבה י' פעמים מ"ה שברמז מכין מר ממש כרמז שרפים עם שש כנפים שש כנפים הנ"ל: ולענין השרות של הלוים שנא' לשרתו השורש שר"ת חושבן ו"פ כנ"ף(ופרטי כנפים בשלוש שתים בב' יכסה פניו בב' יכסה רגליו בב' יעופף המה נרמזין בפרטי בני לוי ב' מן בני הקהתי נגד ב' דיכסה פניו וכן ב' תבות בני הקהתי כנגד ב' תבות יכסה פניו ושוב ב' מן בני מררי נגד ב' דיכסה רגליו וכן ב' תבות בני מררי נגד ב' תבות יכסה רגליו ושוב ב' מן הגרשני נגד ב' דיעופף וכן תבה א' הגרשני נגד תבה א' יעופף ולכן תמצא כי בנ"י הקהת"י בני מרר"י הגרשנ"י ממש חושבן ב' פעמים יכס"ה פני"ו ב' פעמים יכסה רגלי"ו ב' פעמים יעופ"ף:

והנה נאמר כי ביתי בית תפלה וגו' יתייחס שלוש שתים דאות בית לגבי תפלה בענין דאיתא ברכות ל"ד א"ר יודא לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלוש ראשונות ולא בשלוש אחרונות הנה אלו כפל ג' ברכות בשבחיו של מקום בלי בקשת צרכים דוגמת מלאכי מעלה שמשבחין למקום ואין מבקשים צרכים ויתכן לומר כי ג' ראשונות וג' אחרונות יתחברו זה לזה לג' זוגי ברכות דוגמת ג' זוגי כנפים הנאמר בשרפים עומדים ממעל לו בב' יכסה פניו ובב' יכסה רגליו בב' יעופף ומסתברא דבב' יעופף ממוצע בין יכסה פניו בב' שלמעלה ובין יכסה רגליו בב' שלמטה ומה דסמוך יכסה רגליו בתר יכסה

פניו משום דשוים בפעולת יכסה, משא"כ יעופף פעולה לעצמה, ולפי"ז נימא כי בסדרן של ג"ר מגן אברהם כנגד כנף הא' מב' דיכסה פניו ומחי' המתים כנגד כנף הא' מב' דיעופף והאל הקדוש כנגד כנף הא' מב' דיכסה רגליו וכן בסדרן של ג"א המחזיר שכינתו לציון כנגד כנף הב' מב' דיכסה פניו והטוב שמך ולך נאה להודות כנגד כנף הב' מב' דיעופף והמברך את עמו ישראל בשלום כנגד כנף הב' מב' דיכסה רגליו: והנה אמנם לפי מה שנתייחסו ג"ר וג"א לגבי צרכים שביניהם יצטרפו לזוגות. כפי מה שסמוכים לצרכים דהיינו מגן אברהם והמברך את עמו ישראל בשלום הם זוג א' שסביב הצרכים הרחוקים מן הקצה אל הקצה ולפי הנ"ל נתאחד בהם כנף הא' מב' דיכסה פניו עם כנף הב' מב' דיכסה רגליו ולכן סופי תבות אלו הברכות חושבן חד זימנא יכס"ה פני"ו וחד זימנא יכס"ה רגלי"ו בתוספות כולל אחד שהגם ששניהם בפעולת יכסה לצד שאין כסוין בענין אחד הוצרכו כולל אחר לחברן יחד וכן נוי האל הקדוש והמחזיר שכינתו לציון הם זוג א' שסביב הצרכים סמוכים להם ולפי הנ"ל נתאחד בהם כנף הא' מב' דיכסה רגליו עם כנף הב' מב' דיכסה פניו ולכן סופי תיבות אלו הברכות חושבן חד זימנא יכס"ה רגלי"ו וחד זימנא יכס"ה פני"ו בתוספות כולל אחד כמו בזוג הקודם ומטעם האמור בו לפי שאין כסויין בענין אחד הוצרכו כולל אחד לחברן יחד נמצא כי באלו ב' זוגי ברכות הרחוקות והסמיכות לצרכים מרומז ב"פ יכס"ה פני"ו ב"פ יכס"ה רגלי"ו כנגד ב' זוגות בב' יכסה פניו בב' יכסה רגליו ושוב יצטרפו ברכות מחי' המתים והטוב שמך ולך נאה להודות שהם זוג האמצעי בין זוגות הרחוקות והסמיכות לצרכים לפניהן ולאחריהן והם כנף א' וכנף ב' מב' דיעופף ולכן סופי אלו הברכות ממש חושבן ב' פעמים יעופף בלי שום כולל דכאן פגעו ממש ב' דזוג בב' יעופף כנ"ל:

בראשית. פתח באות בית ירמוז דהנה נאמר ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה והנה חכמה בחי' אצילות דתמן מלואי ע"ב קס"א ובהם יסד ארץ בחי' עשי' דתמן מלואי ב"ן קנ"א ותבונה בחי' ברי' דתמן מלואי ס"ג קס"א ובהם כונן שמים בחי' יצירה דתמן מלואי מ"ה קמ"ג ובפסוק מוקדם שמים לארץ והיינו ברמז בי"ת דבראשית ששרשי אתוון בי"ת ומנין ס"ג קס"א דבחי' תבונה עם מ"ה קמ"ג דבחי' שמים ולבתר מלואי של אתוון בי"ת י"ת וד' י"ו מנין ע"ב קס"א דבחי' חכמה עם ב"ן קנ"א דבחי' ארץ. ובבחי' ד"ע שאצי' ובריאה הם בעצם זכר ונקבה אלא שנתייחסו בתוארי אבא ואמא בענין שהם מולידים ליצירה ועשי' וגם הם בעצם זכר ונקבה אלא שנתייחסו בתוארי ברא וברתא בענין שהם נולדים מאצי' וברי', והנה או"א נתאחדו בין ללדת ברא בין ללדת ברתא וההפרש בהם כי לדת ברתא נתלה באבא שהוא מזריע תחלה ולדת ברא נחלה באמא שהיא מזרעת תחלה

והיינו בחכמה דאבא יסד ארץ דברתא כונן שמים דברא תבונה. דאמא, ובזה יבואר מה שנדרש בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו דהנה בריאת שמים בסוד לדת ברא בחי' יצירה מהתחברות או"א בחי' אצילות וברי' הרי זכ"ר ונקב"ה דאו"א עם זכ"ר דברא הנולד, מביניהם מרומז במנין תור"ה שהיא מן השמים, ושוב בריאת ארץ בסוד לדת ברתא, בחי' עשי' מהחברות או"א בחי' אצילות וברי' הרי זכ"ר ונקב"ה דאו"א עם נקב"ה דברתא הנולדה מביניהם מרומז במנין ישרא"ל שהם גוי אחד בארץ וכל דרש משניהם. רמוז בתבת בראשית דהנה בחי' יזכר דאבא מרומז בפרטות במנין אצילו"ת כמנין זכ"ר עם י"ש שבא במה שיש בידו כנדרש זכר זה ככרו עמו ובחי' נקבה דאמא מרומז בפרטות במנין בריא"ה כמנין נקביה עם אי"ן שבאה ואין בידה מאומה כנדרש נקבה נקוי' באה נמצא בחבור זכר ונקבה דאו"א נתחברו יש ואין המתיחסיו, עמהם וכשנולד מביניהם בחי' שמים סוד יצירה שהוא זכר הרי י"ש אי"ן עם יציר"ה, זכ"ר נרמז במנין בראשי"ת ושוב כשנולד מביניהם בחי' ארץ סוד עשי' שהיא נקבה הרי י"ש אי"ן עם עשי"ה נקב"ה נרמז ג"כ במנין בראשי"ת והיינו דעת רשב"י המובא במד"ר בבריאת שמו"א שניהם לא נבראו אלא כאילפס וכסוי' שנאמר קורא אני אליהם יעמדו יחדיו והרי יעמדו יחדיו שכל אחד משניהם רמוז במנין בראשית כו':

בתקו"ז בדא שית בית ראש ודא אבא ואמא יבואר דהנה אבא סוד שם ע"ב ואמא סוד שם קס"א רומז בי"ת מנין שם ע"ב רא"ש מנין שם קס"א ולכן אמר אותו גר למדני תורה כולה כשאני עומד על רגל אחת לפי שהתחלת התורה בשמות ע"ב קס"א הידועים במנין רגל וכוונתו למדני תורה כולה כשיעור הבה אחת שעל רגל דהיינו תבה ראשונה בראשית:

בראשית אתוון א"ש באמצע תבה אתוון ברי"ת סביב להם מהאי גיסא ומהא גיסא רומז, מה שנאמר במלאכי ג' כי הוא כאש מצרף וכברית מכבסים נאמר מצרף לשון יח יד לגבי אש שהאותיות סמוכים כאחד ונאמר מכבסים לשון רבים לגבי ברית שהאותיות נחלקין לתרין גיסא:

בראשית אם נחשוב ת"ו בלא תוך מלוי כזה י"ת י"ש ל"ף י"ן ו"ד ו' הרי תוך המילוי מנין אהלי"ך וסוף המלוי מנין משכנתי"ך רומז על מה שנאמר מה טבו אהליך יעקב משכנותיך ישראל ולפי שרמוז בזה אהלי תורה של ישראל בזה יפה נדרש בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל ולכן פתח בראשית באות בי"ת ר"ת בשביל ישראל תורה ולאחריו אתוון ראשית היינו התורה שנקראת ראשית דרכו וישראל שנקראו ראשית תבואתו:

בראשית מבואר בב"ר שפתח באות ב' שאמר הקב"ה אפתח בבית שהוא לשון ברוך ולא באלף שהוא לשון ארור מרומז בכל תבת בראשי"ת ר"ת רק אם שמוע תשמעו בקול יהוה שהוא תנאי על הברכה הנאמר שם כי יברכך וגו' והיינו לשון המד"ר שאמר הקב"ה הרי אני בורא אותה בלשון ברכה והלואי יעמוד היינו שיעמוד בתנאי הברכה הרמוז בתבת בראשית:

ויש כמה רמזים על. הברכה באות ב' דהתחלת בראשית. דהנה הוא פסוק ראשון מפסוקי חומשי תורה הידועים בסימן החמ"ה ה' אלפים ח' מאות מ"ה ויהי' כולן גרירין בתר רישא ויתחשב ב' דבראשית בקומת סימן החמ"ה דהיינו ה' אלפים ח' מאות מ"ה פעמים ב' מנין י"א אלפים תר"צ רומז על הברכה המשולשת בתורה שיוצאין מהם ד' שמות דכ"ב אתוון ואם נכפול עליהם ד' אתוון דשם המיוחד י' פעם אנ"ק ה' פעם פס"ת ו' פעם פס"פ ה' פעם דיו"כ ממש חושבן י"א אלפים תר"צ:

גם מרומז דפסוק בראשית מתחיל בחות ב' והפסוק מסיים באות ץ' פשוטה דהארץ אם נחשוב מנצפ"ך הכפולות ג"כ בעשירות הרי האותיות מאות ב' עד אות צ' פשוטה כזה בגדה וזחטינך למס כן סעופף צץ מספרם תשע"ד מרמזין על הברכה המשולשת יברכ"ך יאר יש"א חושבן תשע"ד ועליהם רומז ג"כ מלת ברא דלבתר בראשית רומז לעולם הבריאה שיש בו ג"כ סכום תשע"ד חלונות כדאי' בפי' דן ידין על הקרניים מאמר י"ד יעו"ש סודו הנפלא. וגם בתר ברא מסיים את השמים ואת הארץ ונאמר ואף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים הרי מנינו י"ד עם ימי"ן בהתחשב ן' פשוטה למנין ז' מאות סלקין לחושבן תשע"ד והוא ג"כ לענין דע' הברכה בנשיאת כפים כנאמר וישא אהרן את ידיו על העם ויברכם הרי ב' ידים זוכות כאחת בברכה וכן שת"י יריים מנין תשע"ד וכן בכל פסוק בראשית מתחלתו באות ב' עד סופו באות ץ' יש בהם כ"ת אתוון כמנין ב' פעם י"ד של הברכה, והנה אם נחשוב מנצפ"ך הכפולות במנין המאות לאחר אות ת' שמשלימין עד ט' מאות כמו ט' יחידות וט' עשירות הרי האותיות מאות ב' דבראשית עד אות ץ' פשוטה דבסוף הארץ כזה בגדתו זחטי כלוו נסע פצקרשת דמו פץ מספרם ד' אלפים תתקצ"ד מרומז על הברכה בענין שארז"ל הקב"ה ברכן בכ"ב אותיות מאלף דאם בחקותי עד ת' דקוממיות הרי כ"ב פעמים ברכ"ה חושבן ד' אלפים תתקצ"ד:. בראשית ברבוע ב בר ברא בראש בראשי בראשית חושבן ב' אלפים שקדמה התורה לעולם עם ו' פעמים יום שהם ימי המעשה רמז על מה שנאמר ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום שבזה נדרש שהתורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה במעשה בראשית שזה הי' בו' ימים והייתי שעשועים יום יום קודם לעולם היינו ב' אלפים:

בתבת בראשית ו' אתוון רומזין ו' קצוות היינו אות בי"ת דבראשית לשון פנימיות כמו מבית ומבחוץ רומז על הקצה שכנגד הפנים ששם הנראה נכנס בפנים שמציור באישוני העינים ושאר האתוון ראשיית ר"ת רו"ם לאחור שמאל ימין תחת הרי כל ו' קצוות שאתם ו' קצוות העולם בו' צרופין של ג' אותיות שם יק"ו ושל ג' אותיות אמ"ש והנה אותיות יק"ו אמ"ש נרמזין בר"ת דאת האלקים ירא ואת מצותיו שמר והיינו דסיים כי זה כל האדם ונדרש כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה והיינו לפי שרמוז בזה חתימת ו' קצוות העולם ושייך בהו שפיר כי זה כל האדם שמבואר בדרחז"ל שגלמו של אדה"ר הי' ממלא כל ו' קצוות העולם ממזרח למערב ומצפון לדרום ומן הארץ לשמים:

והנה נרמז בתבת בראשית שהוא נושא כל התבות הבאין אח"כ בכל הפסיק כטעם גופא בתר רישא גריר והרי מלת בר"א מעצם אתוון בר"א של בראשית ושוב אלקי"ם חשבון מילוי של אתוון שי"ת מבראשית י"ן ו"ד י"ו ושוב א"ת השמי"ם חשבון שרשי אתוון שי"ת עם מלואו הרומז אלקים ושוב וא"ת הארי"ץ בכללות ז' אתוון חשבון שרשי אתוון שי"ת זולת מלואן הרי מנין אלקים נתרבה לגבי את השמים ונתמעט לגבי ואת הארץ כטעם האלקים בשמים ואתה על הארץ ע"כ יהי' דבריך מעטים:

בראשית במלואו אתוון בי"ת רי"ש אל"ף שי"ן יו"ד תי"ו מלואן לחוד חשבון כסאות משפ"ט ושורשן לחוד. חשבון כסאו"ת בי"ת דו"ד היינו מה שנאמר שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד וזה שאמרז"ל הדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית ועל ענין בראשית ברא נאמר לבסוף אל"ה הולדו"ת השמי"ם והארי"ץ בהברא"ם ג"כ חושבן כסאו"ת משפ"ט כסאו"ת בי"ת דו"ד ובזה יפה נדרש בהבראם באברהם דהנה אברהם נעשה סימן לבניו על מושב הדיינים כפירשז"ל גבי והוא יושב פתח האוהל:

בראשית נדרש שהאבות עלו במחשבה להבראות שנאמר בראשית גבי ראיתי אבותיכם והנה האבות הם בעלי ג' מדות חג"ת, וזה מרומז בכל הפסוק בראשית חושבן מד"ת חס"ד מד"ת גבור"ה מד"ת תפאר"ת:

בראשית איתא בתקו"ז כטל א"ב מכסדרן ותש"ר מלמפרען ושיתף י' משמו ונעשה בראשית יבואר דהנה אותיות התורה נחלקין לג' סכומין אבגדהוזחט הם יחידות יכלמס כן סעפקיץ, הם עשירות קרשת הם מאות ובהיות א"ב מכסדרן מכלל היחידות ותש"ר ולמפרען מכלל המאות לכן שיתף עמהן י' משמו שהוא מכלל העשירות להיות כלולין בתבת בראשית כל ג' חלקי האותיות יחידות עשירות ומאות. והנה שלשתן נרמזין גם בג' נקודות של תבת בראשית שבא צרי חרק מרמזין על ג' סכומין בדרך עולים תחלה

ממטה למעלה ואח"כ יורדים ממעלה למטה דהנה בתחלת שבא צרי חרק אתוון שצ"ח בהן עולין ממטה למעלה ג' חלקי האותיות היינו ש' למטה אצל ת' דסוף המאות ושוב צ' למעלה ממנה אצל ץ' פשוטה דסוף העשירות ושוב ח' למעלה ממנה אצל ט' דסוף היחידות ולבסוף שבא צרי חרק אתוון אי"ק בהן יורדין ממעלה למטה ג' חלקי האותיות היינו א' למעלה בראש היחידות ושוב י' למטה ממנה בראש העשירות ושוב ק' למטה ממנה בראש המאות, וזה ענין שאמרז"ל שעליונים למטה ותחתונים למעלה הוא עולם ברר שכן נקודות שבא צרי חרק בתוכן אתוון בר"ר ובראשו למעלה הן התחתונים העולים ממטה למעלה ובסופן למטה הן העליונים היורדין ממעלה למטה וענין עולם ברר העליוני' למטה תחתוני' למעלה לפי שזה הורה שכל ההפכים מכח אדון יחיד וכן נמי בצרוף בראשי"ת הנ"ל הרי א"ב מכסדרן נאמרו למפרען ב"א ותש"ר מלמפרען נאמרו כסדרן רש"ת להוראת האחדות בהפכים כנזכר:

בפירשז"ל מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים כו' יבואר עפ"י דאיתא בתקו"ז נטול א"ב מכסדרן ותש"ר מלמפרען ושיתף י' משמו ונעשה בראשית.

והנה במלת בראשית אתוון א"ב מכסדרן מסודרין למפרען, ב"א ואתוון תש"ר מלמפרען מסודרין כסדרן רש"ת הוא מפאת השתפת י' משמו הבא ביניהון והרי אות י' פוגעת באתוון א"ב בקדימה מלמפרען בסדר ב"א וכן פוגעת באתוון תש"ר בקדימה מכסדרן בסדר רש"ת ויש לכוון בלשונו של רש"י ז"ל שחזר ואמר ומה טעם פתח בבראשית להורות בא שעצם תבת בראשית נותן טעם שהגיד אותה לעמו לתת להם נחלת גוים היינו בענין שנאמר בפ' ראה כי יכרית ד"א את הגוים אסר אתה בא שמה לרשת אותם היינו יכרית הגוים ברמז אות י' יכרי"ת חושבן י' פעם הגוי"ם ושוב בא שמה לרשת היינו במה שאות י' פוגעת בא"ב מכסדרן למפרען וגם בחש"ר מלמפרען פוגעת כסדרן והם צרוף ב"א רש"ת ואמנם אות י' סוד חכמה שהוא בחי' אבא ויש בחכמה ל"ב נתיבות לכן אות י' משתתפת עם א"ב מכסדרן לרמז אב דחכמה וגם משתתפת עם תש"ר מלמפרען שמספרן ל"ב נתיבו"ת דחכמה ולכן מתרגם בראשית בחוכמתא. והנה נדרש בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו והיינו ענין מתן תורה לישראל ועל זה נאמר ד' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קודש הכל מרומז בצרוף בראשית י' בחכמה עם א"ב ותש"ר. דהנה י' פעם חכמ"ה מנין תש"ל ויתחלק לחצאין חצי אחד ממנין תש"ל נשאר כשתוציא מנין זר"ח ממנין שעיר וחצי השני ממנין תס"ל נשאר כשתוציא מנין הופי"ע ממנין ה"ר פאר"ן

ושוב בצרוף יחד מנין י' פעם חכמ"ה עם מנין א"ב חש"ר רומזין צירוף מנין מסינ"י ב"א עם מנין ואח"ה מרבב"ת, קדי"ש הסובבין גבי וזרח משעיר הופיע מהר פארן ומנין א"ב תש"ר נוסף על י' פעם חכמ"ה במנין מסינ"י ביא דפתח בי'. וגם מרומז בקשת דוד, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך. דהנה י' פעם חכמ"ה עם א"ב תש"ר מנין נפלאו"ת מתורתי"ך ומנין א"ב תש"ר נוספו על מנין י' פעם חכמ"ה במנין ג"ל עינ"י גם מרומז בצרוף בראשית א"ב תש"ר עם י' פעם חכמ"ה חושבן ביו"ם עשו"ת "ד' אלקי"ם אר"ץ ושמי"ם הנאמר לבסוף גבי אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. וזהו רמז שסוף מעשה במחשבה תחלה והיינו מה שנאמר כלם בחכמה עשית:

בזוה"ק מבואר כי בתבת בראשית ו' אתוון ולבתר ו' תבין ברא אלקים את השמים ואת הארץ יעו"ש מה דדרש בזה מסוד השם ליראיו.

ואמנם כמה פנים לתורה ויבואר כי ששיותן כנגד ו' יממי המעשה שנאמר בכל יום מהם ויהי ערב ויהי בוקר וערב בחי' דין שעלה במחשבה תחלה ולבתר בקר בחי' רחמים, ששתף במעשה שבסוף לפי שראה שאין העולם יכול להתקיים בדין. וזה יש לכוון בהא דאי' בב"ר דעת ב"ש שהי' מחשבה בלילה ומעשה ביום היינו כטעם הנ"ל. ולענינו בתבת בראשית הנאמר על עליית המחשבה בדין יש בו ו' אתוון נגד ו' ערבים שקדמו בו' ימי המעשה, לכן נגד כל ערב נרמז אות מיוחדת שנפרדת מבנין חבה הוראה שבדין אין קיום לבנין עולם אולם ו' תבות דלבתר בראשית נגד ו' בקרים המאוחרין בו' ימי. המעשה, וכן נגד כל, בקר נרמז בנין תבה הוראה שבשתוף הרחמים יתקיים בנין העולם ולכן הגם שפשוטי אלו ו' תבות ברא אלקים את השמים ואת הארץ משמעותן הוא רק הדין דאלקים שעלתה במחשבה שבו הי' בריאת השמים והארץ ותולדותיהן הנדרש ברבויי את ואת אמנם על זה בעצמו נאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ד' אלקים מבואר שבהם בעצמן הי' שתוף הרחמים בעשיותן ולכן באלו ו' תבות מרומז שתוף ו' פעמים רחמי"ם לקומת ו' ימים למתק מהם הדין דתוראות תבת בראשית הנ"ל וזה מבואר בהקדם מה שפירש"י ז"ל שביום אחד נבראו שמים וארץ עליונים ותחתונים וביום ב' יהי רקיע לעליונים וביום ג' ותראה היבשה לתחתונים וביום ד' יהי מאורות לעליונים וביום ה' ישרצו המים לתחתונים וביום ו' נעשה גוף האדם מתחתונים ויפח בו נשמה מעליונים מבואר מזה כי ו' ימי המעשה נחלקין לכפל ג' כי ג' ימי אב"ג בתחלה א' הוא כלל עליונים ותחתונים ולבתר פרטותן בימי ב"ג ג' ימי דה"ו בתתילה ימי ד"ה הם פרטי עליונים ותחתונים ולבתר כללותן ביום ו'. והנה נדרש שו ז' הבלים דקהלת נגד ז' ימי בראשית הרי בתתלה הבל הבלים נגד ג' ימי אב"ג היינו הבל כלל דיום א'

הבלים פרטי ימי ב"ג ולבתר הבל הבלים נגד ג' ימי דה"ו היינו הבל כלל דיום ו' הבלים פרטי ימי ד"ה. ולפי מה דאמרינן שג' ימי דה"ו נחשבו קמי שבתא וג' ימי אב"ג נחשבו בתר שבתא נמצאו שביום א' סמוך לשבת מלאחריו שבו מאחרין לצאת מן השבת ויום ו' סמוך לשבת מלפניו שבו ממהרין לבוא אל השבת שצריך להוסיף מחול על הקודש בביאתו ובצאתו ומפני מעלת השבת המתאחז בהן קנו שניהם מעלת הכלל שבכל אחד מהן דוגמת הכל הבל הנאמר כנגד יום ז' דלשון הכל שבו רומז ג"כ כללות עליונים ותחתונים כטעם דאיתא בזוה"ק כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ובזה ניחא דבכפל הבל הבלים הקדים כלל לפרטים גם בימי דה"ו שהכלל לאחר הפרטים דהיינו יום ו' אחר ימי ד"ה עכ"ז הקדימו מפני כבוד השבת שבסמוך אליו ומוסיפין ממנו על הקודש ועכ"פ כלל דיום א' בתואר אב וב' פרטים דימי ב"ג בתואר בנים וכן נמי כלל דיום ו' בתואר אב וב' פרטים דימי ד"ה בתואר בנים והרי יש בהם ב' אבות ולכל אב.

ב' בנים וכן נמי בו' תבות ברא אלקים את השמים ואת הארץ הרי אלקים תואר בעל הפועל ומלת ברא תואר פעולתו הם ב' אבות המולידין מה שנפעל דהיינו השמים עם הארץ הם ב' בנים ושוב את דלגבי השמים ואת דלגבי הארץ לרבות תולדותם הרי עוד ב' בנים ונשלמו ב' אבות וכפל ב' בנים ואמנם בב' אבות נחשב בעל הפועל אב וזקן לאב דפעולתו וכפל ב' בנים הנפעלין השמים עם הארץ נחשבו בנים פשוטים יתייחסו עם אב פשיט דפעולת תואר ברא כענין ותפארת בנים אבותם ושוב תולדותיהן את ואת נחשבו בני בנים יתייחסו עם אב זקן דבעל הפועל תואר אלקים בענין עטרת זקנים בני בנים והוא הנרצה לתחלת ענינינו, דהנה בהצטרף בר"א עם השמי"ם האר"ץ יעלו שלשתן ג' פעמים רחמי"ם לכלל עם ב' פרטים דימי אב"ג ושוב בהצטרף אלקי"ם עם א"ת וא"ת יעלו שלשתן ג' פעמים רחמי"ם לכלל עם ב' פרטים דימי דה"ו הרי מרומז בהם שתוף הרחמים לקומת כל ו' ימי המעשה: ובענין ו' ימי המעשה שנאמר בכל יום ויהי ערב ויהי בקר שהם חלקי לילה ויום יבואר דהנה באלו ו' ימים נשלמו י' מאמרות שבהם נברא העולם שהם סוד עשר ספירות. ונודע שהדעת אינו במנין הספירות והוא נעלם בקיבוץ הארות ע"ס ובענין מעשה בראשית איתא בב"ר דלב"ש הי' מחשבה בלילה ומעשה ביום ויש לכוון בדבריהם דיש לייחס כסוי הלילה להעלם המחשבה וברור היום לגלוי המעשה. ובענין דילן יתכן כי כסוי הלילה בסוד דעת הנעלם בקבוץ הארות ע"ס וברור היום בסוד גלוי י' ספירות בי' מאמרות ואמרינן בראשית נמי מאמר הוא והוא מאמר הראשון ונאמר בו את השמים ואת הארץ ונודע בראשי התבות אהו"ה שם הדעת והוא ודאי יתייחס לתחלת י' מאמרות די' ספירות שהדעת נעלם בקבוץ כולן שנשלמו בי' מאמרות שבששת

ימים ובכולן יתייחס שם הדעת שבמלות את השמים ואת הארץ בטעם כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ ובמלות עש"ה ד' רמוז חשבון א"ת שממנו מתחיל רמז שם הדעת שהוא בקומת:

כל ו' ימים די' מאמרות ואמנם שם הדעת מתחיל באות א' שבראש תבת א"ת שעדיין מאמרו בהעלם בראש תבה לחוד וגלוי המאמר בהשלם תבת את באות ת' ובזה יבואר הנ"ל שבחלקי ו' לילות דימי המעשה יתייחס דעת הנעלם בע"ס בבחי' א' דהתחלת שם הדעת שבראש תבת את ובחלקי ו' ימים דימי המעשה יתייחס גלוי י' ספי' די' מאמרות בבחי' ת' שבסוף א"ת, דהנה לעולם חשבי חלק הלילה י"ב שעות וחלק היום י"ב שעות, והנה צרוף המסכומין עד י"ב כזה אב גד הו זח טי יא יב מנינם ע"ח הרי בכל לילה מנין ע"ח עם א' ההעלם שלתבת את ביחד הם מנין ע"ט ובקומת ו' לילות נשלם מנין דע"ת הנעלם ובכל יום מנין ע"ח עם ת' הגלוי של תבת את ביחד הם מנין תע"ח ובקומת ו' ימים נשלם מנין י' ספי' הגלוין בי' מאמרות הן כת"ר חכמ"ה בינ"ה חס"ד גבור"ה תפאר"ת נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת ועל זה יש לכוון מה שנאמר יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת רצונו יום ליום היינו חבור חלקי הימים דימי המעשה העולין לרמז י' ספירות די' מאמרות והיינו יביע אומר ושוב ולילה ללילה, יחוה דעת היינו חבור חלקי הלילות דימי המעשה העולין לרמז דעת והיינו יחוה דעת:

והנה בגמר ימי המעשה ביום הששי פירש"י ז"ל הוסיף ה' בששי שכל מע"ב תלוים עד ששי בסיון דמתן תורה ועל זה יש לכוון מה שנאמר יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת ירמוז על פרטי ו' ימי המעשה שנתייחס בכל יום בערב ובקר חלקי יום ולילה, והמה יתבסמו עם ו' ימים מתחילת סיון עד מתן תורה בענין יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת ומרומז בתוארי ו' ימים אח"ד שנ"י שליש"י רביעי חמיש"י השש"י חשבון ו' פעמים יו"ם עם יו"ם יבי"ע וגם ו' פעמים לי"ה עם לי"ה יחו"ה ועצם ו' פעמים יבי"ע יחו"ה רומזין מנין אומ"ר דע"ת הנאמר בהם עם תוספת ה' בהששי. ואמנם בו' ימי המעשה נשלמו י' מאמרות שבהם נברא העולם נתבסמו בו' בסיון שבו נאמרו י' דברות שבלוחות ונתייחסו. לחת העדת לחת הברית הרי ב', תוארים עדת ברית חושבן וועש"ה יו"ם השש"י שבהם נתבסם מעשה יום הששי שהוא גמר מעשה בראשית וזהו שנאמר והלחות מעשה אלקים המה, והנה ו' פעמים יו"ם דמע"ב רמוזין במנין ר"ת ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים שכן נאמר כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ. ולכן גם תוארים של הלחות עד"ת ברי"ת חושבן השוי"ם כסא"י והאר"ץ הד"ם רגל"י בכללות ו' ימים שנתייחסו להם. והנה נאמר ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר

עשה מלוח אש"ר עש"ה חושבן ו' פעמים עול"ם שנעשה בו' ימים ולכל עולם מחציתו בעליונים בתואר שמים ומחציתו בתחתונים בתואר ארץ הרי קומת ו"פ לחצי מנין עולם דתחתונים מנין לח"ת הבא ביחוס עד"ת לתואר ידי יסדה ארץ שכן עד"ת חושבן ו' פעמים יסד"ה וקומת ו' פעמים לחצי מנין עולם דעליונים מנין לח"ת הבא ביחוס ברית לתואר וימיני טפחה שמים שכן בקי"ת חושבן ו' פעמים טפח"ה לקומת ו' דשמי"ם ואר"ץ ואחזו בהם ידו של הקב"ה וידו של משה היינו ידו של הקב"ה הוא יד ימין שטפחה שמים לד' וימין הוא נותן התורה למשה כנאמר מימינו אש דת למו וידו של משה היא יד שמאל שיסדה הארץ אשר נתן לבני האדם ושמאל הוא מקבל הנתינה מימין וכן יש רמז פרטי בענין שנתייחסו לחת העדות לחת הברית דהנה עד"ת חושבן א"ף יד"י יסר"ה אר"ץ זולת א' דארץ שנעלמה בדרשת ארץ שרצתה לעשות רצון קונה ושוב ברי"ת חושבן ימיני טפח"ה שמי"ם:

גמרא כתובות דף ה' ע"א דרש בק"פ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמו"א כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים במעשי ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ד' מקדש אד' כוננו ידיך ב בבלי אחד כו' ויבשת ידיו יצרו ידו כתיב והכתיב יצרו., אר"נ ב"י יצרו אצבעותיו כדכתיב' כי אראה שמיך מעשי אצבעותיך וגו', הנה מהמשך הגמ' מבואר שבין יד ימין דשמים נתייחס בפרטי ה' אצבעות שבה כדכתיב כי אראה שמיך מעשי אצבעותיך ובין יד שמאל דארץ נתייחס בפרטי ה' אצבעות שבה כדכתיב ויבשת ידיו יצרו ונתפרש יצרו אצבעותיו ונודע כי ה' אצבעות דימין ודשמואל בסוד עשר ספירות שנחלקין חמש לימין הן חסדים וחמש לשמאל הן גבורות והחסדים סי"ט דדכר והגבורות סי"ט דנקבי' יתוזג יחר כעין זיוג הנשיקתן שבין איש ואשתו שכל אחד משניהם מצמצם תוכיות זוגו בין שפתיו וא"כ ה' חסדים הן כתר חכמה חסד תפארת נצח שפתן שבראשן וסופן מנין אלף ק"ג ותוכן מנין תתצ"א וה' גבורות הן בינה גבורה הוד יסוד מלכות שפתן שבראשן וסופן מנין תע"ח ותוכן מנין שצ"ו לפי"ז שפתי החסדים שמנינם אלף ק"ג יכניסו בתוכן מנין שצ"ו שבתוכו הגבירות יעלו יחד אלף תצ"ט נרמזין בסיום פסוק בראשית בחושבן א"ת השמי"ם וא"ת תאקחץ ושוב שפתי הגבורות מנינם תע"ח יכניסו בתוכן מנין תחצ"א שבתוכו החסדים יעלו יחד אלף שס"ט נרמזין בסיום פסוק השני בחשבון ורו"ח אלקי"ם מרחפ"ת ע"ל פנ"י המי"ם. ובזה יבואר מאמר הנ"ל שגדול מקדש שנתאחד בו ב' ידים יותר ממעשה שמים וארץ שנתייחסו בהם ב' ידים כל יד בפני עצמה היינו משום דלגבי את השמים ואת הארץ דסיום פסוק בראשית אין כל האצבעות שוות בהם שהר לא נרמז בזה רק שפתן

של החסדים שהן אצבעות דימין ותוכן של הגבורות שהן אצבעות דשמאל ובשביל זה הבחין בהם בין ב' ידים דימין ושמאל אולם, במקדש שנאמר מכון לשבתך שמכוון כנגד כסא הכבוד של מעלה שעליו נאמר ורוח אלקים מרחפת על פני המים כפירש"י ז"ל, ובזה נרמז תוכן של החסדים ושפרן של הגבורות ונעשו כל האצבעות שוות ואין להבחין ביניהם לזה נתאחדו במקדש ב' ידים יחד נמצא מה שנאמר כוננו ידיך במקדש שנשלמו אצבעות דימין ודשמאל בשוה אין ההשואה שלהם בעצם המקדש רק שהמקדש המכוון לכסא הכבוד ונשלים אחר המעשה שמו"א ומשניהם כאחר נשלמו אצבעות ב' ידים יחד ברמיזתו בשוה וע"ז יש לכוון מה שנאמר ידיך עשינו ויכוננינו היינו שנשלמו אצבעות ידיך בשוה בצירוף עשינו דמעשה שמו"א הנאמר בסיום פסוק בראשית עם ויכוננינו במקדש המכוון לכסא הכבוד דסיום הפסוק שאחריו שבשניהם כאחד כוננו ידיך ועל זה יש לכוון מה שנאמר מי בד"א המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ דהנה המגביהי לשבת תואר על מכון לשבתך בכסא כבוד של מעלה והמשפילי לראות תואר על מקדש של מטה המכוון אליו ששם בא הקב"ה לראות ברגלים שנאמר יראה כל זכורך את פני ד"א במקום אשר יבחר ושני התוארים לשבת דהמגביה לראות דהמשפילי נרמזין כאחד בחשבון ורו"ח אלקי"ם מרחפ"ת ע"ל פנ"י המי"ם המשלים למנין את השמים ואת הארץ שלימות אצבעות ב' ידים בענין כוננו ידיך הנ"ל והיינו דלגבי המגביהי לשבת המשפילי לראות סיים בשמים וארץ. ובזה יבואר מה שנאמר שם אד' לגבי כוננו ידיך דהנה שם אד' ידוע במכון הס מפניו כל הארץ והרי מנין ה"ס ממוצע בין מנין המועט שלפניו היינו ס"ד ובין מנין המרובה שלאחריו היינו ס"ו וכן א"ת השמיים נוסף על מנין לשבת דהמגביהי במנין ס"ד ושוב וא"ת האר"ץ נוסף על מנין לראות דהמשפילי במנין ס"ו הרי מבואר שבין שניהם מנין שם. אד' שבו כוננו ידיך דשמו"א שנתאחדו במעשי ידיהם של צדיקים לגבי מקדש שכן גבי רננו צדיק ים ביהו"ה תחת הר"ת מנין ס"ד דשמים ולפני הס"ת מנין ס"ו דאר"ץ וע"ז יש לכוון בסנהדרין צ"ה שאבישי בא להציל את דוד אמר אבישי שם ואוקמי לדוד בין שמיא לארעא ונימא לי' איהו אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין יש לומר שאמר שם אד' שהוא וודאי בין שמים וארץ כנ"ל בזה אוקמי' לדוד בין שוויא לארעא ולפי שזה השם ידוע למדת מלכות דרגא דדוד לכן לא אמר אותו דוד בעצמו משום אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים והיינו נמי מה דסיים שעזרו אבישי בתפלה אמר אבישי שם ואחתי' היינו שם אד' שנתקן קודם התפלה אדני שפתי תפתח ולפי שהוא מדת דוד הוצרך לעזרו משום אין חבוש וכו' ואמנם התאחדות קומת י' אצבעות דב' ידים במקדש מרומז בענין שנאמר ויביאם אל גבול קדשו הר זה

קנתה וימינו רצונו שגבול זה נשלם בקומת י' אצבעות לרמז קדש"ו חשבון י' פעם גבו"ל ואם אמנם שגבול זה יצא מכלל כל הארץ שנתייחסה רק לה' אצבעות דיד שמאל וא"כ אין לחשוב רק ה' פעמים גבו"ל למנין ה"ר לזה אמר הר זה קנתה ימינו ג"כ שמכוון כנגד מקדש של מעלה שהעליונים נבראו בימין ובזה נחשב מנין ה"ר בכפל לה' אצבעות דימין ג"כ לרמז קדשו וכן אם נייחס אתוון הר בגבול שבימינם אתוון ק"ד ובגבול שבשמאלם אתוון ש"ו ביחד צרופן ק"דש"ו:

והנה נתבאר ששמים בימין לחוד בחי' אברהם וארץ בשמאל לחוד בחינת יצחק ובמקדש נתאחדו ימין ושמאל יחד בחי' יעקב עמודא דאמצעיתא כולל ימין ושמאל והיינו דאמרינן על המקדש לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית ולכך נאמר עד אמצא מקום לד' משכנות לאביר יעקב שזהו ענין הוי' שנ ייחד על יעקב כששכב במקום המקדש שנאמר והנה ד' נצב עליו ולפי שזהו עמודא דאמצעיתא דאחיד ימינא ושמא לא והיינו שאמר יעקב אכן יש ד' במקום הזה י"ש ר"ת "ימין "שמאל וכן ב"מלות מ"קום ל"יהוה תחת והר"ת אתוון ק"י חשבון ימי"ן ובמלות מ"שכנות לאביר י"עקב תחת הר"ת אתוון שע"א חושבן שמא"ל, וכן לד' לא"ביר יע"קב חושבן ימי"ן שמא"ל והיינו ב' ידים שנתאחדו במקדש ונרמז במנין בי"ת שקראו יעקב חושבן א"ף י"ד"י יסד"ה וימינ"י טופח"ה דהיינו התאחדות ימין ושמאל דשמים וארץ:

בראשית פירש"י ז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית בענין שנאמר תורה צוה לנו משה מרשה קהלת יעקב וזה רמוז ביחוס בראשית לבריאת שמים וארץ שמים למעלה וארץ למטה הרי אר"ץ עט"ה חושבן מש"ה על ענין תורה צוה לנו משה ושמי"ם מעל"ה חושבן קהל"ת על ענין מורשה קהלת יעקב וכן נתייחסו שמים וארץ על שעת מתן תורה לישראל בענין מן השמים דברתי עמכם וגו' ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ובזה יפה נדרש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם הוא שייך לענין שנדרש עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות ובאדם שנעשה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר אל המלאכים שבקשו לשרפו וכי לא הוא זה שאכלתם אצלן מבואר כי אברהם גרם ענין תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ומלוי של אותיות אברהם ל"ף י"ת י"ש י' מ' חושבן מש"ה קהל"ת הנ"ל ברמז ארץ מטה שמים מעלה והיינו בהבראם באברהם ביום עשות ד"א ארץ ושמים דוקא:

והנה בזוה"ק דרש בענין בראשית דאסתכל קוב"ה ד' זימנין באורייתא שנאמר אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ולבתר ויאמר לאדם גלי עבודתי' מעשי שמים וארץ יעו"ש ולענין הנ"ל רומז לאד"ם מימינו "אש "דת "למו ומשמעות ייאמר לאדם היינו מאמר אחד

שבמאמר אחד יכול להבראות, ואמנם לפי שנבראו העולם בי' מאמרות וא"כ ויאמר לאדם קאי על קומת י' מאמרות והיינו ו' פעמים אותיות לאד"ם אתוון שימ"ת שתחת ר"ת "מימינו "אש "דת "למו והיינו כנ"ל שנאמר בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל:
ואמנם מרומז במלת לאדם ענין שמים וארץ בהתחלק המלה ל"א ד"ם ואח"כ נתחלק כל חצי ברוב ומעוט דהיינו במנין ל"א רובו ט"ז ומעוטו ט"ו ובמנין ד"ם רובו כ"ג ומעוטו כ"א וכאשר רובו של חצי ב' בקומת מעוט חצי א' ומעוטו של חצי ב' בקומת רובו של חצי א' דהיינו כ"ג בקומת ט"ו פעמי' מנין שמ"ה וכ"א בקומת ט"ז פעמים מנין של"ו וכללות הזה בדרך מאן דזעיר הוא רב ומרן דרב הוא זעיר הרי שני הכללות שמ"ה ושל"ו מרמזין מנין שמי"ם אר"ץ ופרטי אלו ב' כללות מרומז בפרטי שני כתובים הבאים כאחד על ענין מעשה ארץ ושמים. דהנה כתוב א' אומר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים הרי ידי "יסדה "ארץ ר"ת מנין כ"א המעוט מחצי השני ושוב וימיני טפחה "שמים הר"ת מנין נ"א בקומת ט"ו פעמים משלים לכ"א תפשוט דלגבי ארץ ביחד כ"א בקומת ט"ז הרוב מחצי הראשון וכתוב א' אומר ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה הרי "יהוה 'בחכמה "יסד ארץ הר"ת מנין וכ"ג הרוב מחצי השני ושוב כונן "שמים בתבונה הר"ת מנין כ"ג בקומת י"ד פעמים משלים לכ"ג הפשוט דלגבי ארץ ביחד כ"ג בקומת ט"ו המעוט מחצי הראשון:
והגה בד' תוארים ראה ויספרה הכינה וגם חקרה מרומז מעשה שמים וארץ שבהם גלוי עבודתי' בתר דאסתכל ד' זימנין באורייתא באלו ד' תוארים. והיינו לפי שנאמר ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ונודע כי חכמה ובינה בחי' אבא ואמא שמים וארץ בחי' ברא וברתא ואמר ד' בחכמה יסד ארץ שברתא נתלית באבא ושוב כונן שמים בתבונה שברא נתלה באמא. והנה חכמה ובינה הם בשמות ידועין הוי' ואהי' ובחי' שמים וארץ סוד אתוון ו"ה מן השם ו' שמוש הדכר בלשון אותו ה' שמוש הנוקבא בלשון אותה והרי בעלות ר"א"ה ו"יספר"ה אתוון אה"יה דבינה עם ו' דשמים והנשאר זולתן אתוון "ר ס"פר נוספו על חושבן שמי"ם בחושבן ק"ן שהוא ו' פעמים אהי"ה עם כללות כ"ד אתוון שבהן כטעם כי אשא אל שמים ידי י"ד חושבן כ"ד וכן מלוי של שמי"ם י"ן ס' וד' ס' חושבן ו' פעם אהי"ה עם כללות כ"ד אתוון ושוב במלות הכ"ינ"ה ונס חקר"ה אתוון הוי' דחכמה עם ה' דארץ והנשאר זולתן אתוון כ"נ ג"ם חק"ר נוספו על חושבן אר"ץ בחושבן, ק"ל שהוא ה' פעמים הוי' וכאן לא נחשב כללות כ' אתוון למנין ק"ן דאם כן: הי' ק"ן בשמים וק"ן בארץ ולא הי' ניכר ההבחנה בין אהי' בכללות ו' ובין הוי' בכללות ה' שבד' הסתכלות באורייתא להבחין ביניהם וע"ז יש לכוון מאמר ואל תסתכל

בק"נק"ן והבינהו ואמר אלא במה שיש בו רצונו שלא יחשב מנין ק"ן בהסתכלות רק לגבי שמים שיש בו במלואו מנין ק"ן כנ"ל:

והנה נדרש בראשית בזכות משה שנאמר וירא ראשית לו יתייחס לדרש בראשית על תורה ישראל כנאמר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב וירמוז בזה עצם תבת בראשית משמעותו ב' ראשית דתורה וישראל ונקדות בראשית שב"א צר"י חר"ק חשבון ראשי"ת דמשה הממוצע ביניהם וענין שמים וארץ הנאמרו בבראשית רומזין ג"כ על התורה מן השמים ונתנה לישראל גוי אחד בארץ וגם שם. משה סליק כחושבן ר"ת יהוה בחכמה "יסד "ארץ "כונן "שמים "בתבונה ותמורת אותיות משה לאחריהן אתוון הנ"ו נרמזין ג"כ אח"כ בר"ת ובדעתו "תהומות "נבקעו גם מרומז גבי בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה הרי מנין "יסד "ארץ נוסף על מנין חכמ"ה במנין רצ"ב ומנין כונ"ן שמי"ם נוסף על מנין תבונה במנין כ"ג צרוף רצ"ב נ"ג חושבן מש"ה: הנה בזה יפה נדרש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אלה פוסל הראשונים תהו ובהו דהנה מדבר כאן מענין בריאת שמים וארץ הנאמרו גבי בראשית שנדרש בשביל התורה ובשביל ישראל. והנה גבי כריכות דציצית ארז"ל הפותח לא יפחות מז' כנגד ז' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים עם ו' אוירים שביניהם, הנה כן בדרש בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל המכוון לרמז על התורה עם שביל שלה היינו שלשה אוירים שבין ד'. אותיות תורה וכן לרמז על ישראל עם שביל שלהם היינו ארבעה אוירים שבין ה' אותיות ישראל הרי עצם מניני תו"ר"ה ישראל ממתיקין מנין והאר"ץ הית"ה תה"ו ובה"ו שבתחלת הפסוק נשאר להמתיק השלמת הפסוק וחשך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים ונמתקו בשבילין שבתורה וישראל דהנה ד' פעמים שבי"ל שבישראל המתקת מנין וחש"ך ורו"ח אלהי"ם מרחפ"ת וג' פעמים שבי"ל שבתורה המתקת מנין ע"ל פנ"י תהו"ם ע"ל פנ"י המי"ם נמצא נרמז מתוק כל הפסוק בדרש בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל והנה בארתי לעיל שמשום דרש בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל לכן נמי נדרש בראשית בזכות משה שנאמר עליו וירא ראשית לו בברכת גד רומז על הנ"ל שיש ג' שבילין בתורה וד' שבילין בישראל והם ברמז שם ג"ד. ואמנם עצם דרש בראשית בזכות משה יש לכוון לענין מלת ברא דלבתרי' רומז לעולם הבריאה, דנודע שבו מקנן שם א"ל ש' והוא נודע בחושבן משה והיינו בראשית בזכות משה ברא דוקא ובזה עולה יפה דרש אני אל ש' אני שאמרתי לעולם די היינו ששם זה ודאי יתיחס לעולם בלשון ברא דבראשית ובזה יבואר מדרש תמי' בפ' דברים יסף ד' עליכם ככם אלף פעמים אראב"י להביט בברכה של משה יש בו מסוף העולם, ועד סופו אלף פעם לא כתיב אלא אלף

פעמים והוא פלא ויבואר עם מה שפירש"י ז"ל זה משלי והיינו לפי ששה משה רומז מכין א"צ שד"י שאמר לעולם די במהלך ת"ק שנה, והנה נקרא בשם משה כשנמשה מן היאר לאחר שהי' צפון שלשה ירחים שהוא רבע שנה ואז השיג בשמו רמז ת"ק שנה דמהלך מסוף העולם ועד סופו שהוא ב' אלפים פעמים רבע שנה ומשלו דוקא בירך את ישראל אלף פעמים דוקא דהיינו ב' אלפים פעמים במה שהשיג מסוף העולם ועד סופו ובהיות שבענין לשון בריאה דשמים וארץ שבפסוק בראשית מרומז ענין שאמר לעולם די בשם א"ש דמקנן בבריאה נמצא כי זה השם פוסל המותרות שהתחיל העולם להתרחב ביותר וזה המותרות הי' העדר הקיום תדע במה שנדרש וא"ש יתן לכם רחמים מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותי די וביאר שאמירת די סילק בחי' והארץ היתה תהו ובהו וכל זה נפסל במה שאמר לעולם די שלא יתרחב יותר ממדת ת"ק שנה כמו שרמזו במלוי של השם שאמר די מנין ת"ק ולכן בהצירוף מנין א"ש עם ת"ק למנין כל הפסוק בראשית ברא וגו' הם ממש מנין כל הפסוק והארץ היתה תהו ובהו וגו' וכנ"ל שעל בריאת בראשית נאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ואיתא בב"ר פי"ד אלה פסל את הראשונים תהו ובהו וחשך והיינו וכנזכר ואמנם נפסל והארץ היתה תהו ובהו וחשך במה שנאמר בתרי' ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור ועל זה יסד הפיוט אור עולם באוצר חיים אורות מאפל אמר ויהי דהנה אור. עולם רומז על האור שנברא שהי' מביט בו מסוף עולם ועד סופו שהוא בחי' א"ש שהגביל מסוף העולם ועד סופו ולכן הי' זה האור בלדת משה שנאמר ותרא אתו כי טוב הוא מענין וירא אלקים את האור כי טוב שהי' מביט בו מסוף העולם ועד סופו שמוגבל בא"ש שבמנין משה כמבואר לעיל ואמנם בחי' א"ש דברי' יתיחס עם בחי' אל הוי' דיצירה ועם בחי' אל אדני דעשי' כנאמר בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ויתואר בראתיו לקדימת סור מרע בשם אל ש' דבריאה כמבואר לעיל בטעם אלה תולדות השמים והארץ בהבראם דוקא שפוסל תהו ובהו ולבתר יצרתיו אף עשיתיו לאחור ועשה טוב בענין וירא אלקים את האור כי טוב לבתר שנפסל תהו ובהו וחשך ע"י שם אל ש' דברי' נשלם האור הטוב בשמות אל הוי' אל אדנ"י דיצירה ועשיה ובענין זה נאמר יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא רע היינו שבבחי' יוצר אל הוי' דיצי' ממנו נשלם אור לאחר שבחי' בורא אל ש' דברי' נשתדל בבחי' חשך לסלקו וכן בבחי' עושה שלום אדני דעשי' ממנו נשלם שלום שבסיבת האור לאחר שבחי' בורא אל שדי דברי' נשתדל בבחי' רע שבסיבת החשך לסלקו ומצינו כעין זה במה שנאמר אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי לי:

והנה מבואר בגמרא דברכות שמענין פסוק הנזכר נתקן ברכת יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל ומשום לישנא מעליא לא אמרינן ובורא רע שכלשון הפסוק וכבר הבאתי לשון הפיוט בברכה זו אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי על ענין ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור דלבתר והארץ היתה תהו ובהו וחשך ותפס לשון אמר ויהי רישא דמילתא מלשון הכתוב כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד. והנה מרומז בזה המתקת כל הפסוק והארץ היתה תהו ובהו וחשך וגו' והמתקתו באור המיוחס ליצי' ועשי' הנ"ל בשמות אל הוי' אל אדני דהנה בפסוק והארץ יש ג' בבות היינו בבא א' נתייחס לארץ בענין והארץ היתה תהו ובהו וב' בבות נתייחסו למים היינו בענין וחשך על פני תהום שפירש"י ז"ל על פני המים שעל הארץ ושוב בענין ורוח אלקים מרחפת על פני המים ושוב בבריאת האור שלאחר פסוק זה חוזר להמתיק פסוק שלפניו מסופו לתחלתו דהיינו בתחלה ממתיק ב' בבות של המים הנאמרו בסופו ולבתר ממתיק בבא א' של הארץ הנאמר בתחלתו ואלו ההמתקות בענין כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד הרי מייחס ב' מלות כי הוא על תואר אמר ויהי ושוב מייחס מלה א' הוא על תואר צוה ויעמוד הנה לגבי ב' מלות כי הוא יתיחסו ג"כ ב' אותיות מהתחלה אמר ויהי היינו א"מ, מהבת אמר וי' מתבת ויהי ולגבי מלה א' הוא יתיחס ג"כ אות א' מהתחלת צוה ויעמוד היינו צ' מתבת צוה ו' מתבת ויעמוד והרי ב מלות כ"י הו"א עם ב' אותיות דהתחלות "אומר "ו"יהי ומלה א' הוא עם אות ר' דהתחלות צוה ויעמוד רומזין חשבון או"ר ובפרטות ב' אותיות דהתחלות אמר ויהי רומזין חושבן א"ל הוי"ה דיצירה ואות א' דהתחלת צוה ויעמוד רומזין חושבן א"ל א"ד דעשי' כנ"ל שיצירה ועשיה נתיחסו לאור בענין יוצר אור ועושה שלום ובענין הנ"ל יבואר כי ב' מלות כי הוא המתיחסין עם ב' אותיות ממלת אמור ויהי הרומזין אל הויה הכפולות שלהם רומזין להמתיק ב' בבות של המים שבסוף פסוק הקודם שכן כ"י הו"א פעמים א"מ ו"י חושבן וחש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם ורו"ח אלהי"ם מרחפת ע"ל פנ"י המי"ם ושוב מלה א' הוא המתיחס עם אות א' ממלות צוה ויעמוד הרומז אל אדני אחדות שלהם רומז המתקת בבא א' של הארץ שבתחלת פסוק הקודם שכן הו"א פעמים צ"ו חשבון והארץ הית"ה תה"ו ובה"ו. וזהו יש לכוון במה שנאמר בקהלת שלח לחמך על פני המים וגומר תן חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יהי' רעה עלה ארץ יש בכאן רמז כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד דהנה ב' מלות תן חלק אחת של ב' אותיות ואחת של ג' אותיות דוגמת ב' מלות כי הוא אחת של ב' אותיות ואחת של ג' אותיות והם נאמר גבי אמר ויהי שבהם ז' אותיות והיינו תן חלק לשבעה דייקא שוב מלה אחת וגם של ג' אותיות דוגמת מלה אחת הוא

של ג' אותיות והוא נאמר גבי צוה ויעמד שבהם ח' אותיות והיינו וגם לשמונה דייקא ותואר תן חלק לשבעה על ענין דלגבי ב' מלות, כי הוא יתיחס ב' אותיות דהתחלת אמר ויהי הנ"ל שהם וודאי נחלקין מכלל השבעה אותיות שבשלמות התבות וכן תואר וגם לשמנה על ענין דלגבי מלה א' היא יתיחס אות א' דהתחלת צוה ויעמד הנ"ל שהם ודאי נחלקין מכלל השמונה אותיות שבשלמות התבות וכמו דלגבי חלוקת כי הוא אמר ויהי מרומז המתקת ב' בבות שעל פני המים כן לפני תן חלק לשבעה נאמר שלח לחמך על פני המים דוקא וכמו דלגבי חלוקת הוא צוה ויעמוד מרומז המתקת בבא א' של הארץ כן לאחר וגם לשמונה נאמר כי לא תדע מה יהי' רעה על הארץ דוקא: ב"ר פ"ה ויקרא אלהים ליבשה ארץ למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה ר"נ בשם ר"א ור"ב בשם ר"י אמר אני א"ש אני שאמרתי לשמים וארץ די שאלמלא כן הי' מותחין והולכין עד עכשיו עיין בפי' ידי משה שהמכוון שרצתה לעשות רצון קונה ששמעה לאמירת די ונותן טעם למה לא נתיחס זה גם לשמים יע"ש. והנלע"ד לפי שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים לכן ידי דארץ בחי' צמצום שמעה במרוצה אמירת די שהוא ג"כ בחי' צמצום משא"כ ימיני דשמים בחי' התפשטות להיות מותחין והולכין קשה להם הצמצום דאמירת די וכן אותיות ד"י הם ממש היפוך י"ד דיסדה ארץ. וזה נרמז בתרי' במה שנא' תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע דהנה אם נייחס מנין י"ד מלבר למנין אר"ץ רומז מנין דש"א ואם נייחס מנין י"ד מלגאו במנין אר"ץ ברמז די הנאמר על צמצומה הרי הנשאר מלגו במנין אר"ץ מנין זר"ע ולענין שנדרש ארץ שרצתה לעשות רצון קונה היינו כדתנן הוי רץ למצוה והוא כענין שנאמר רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד, והיינו מנין ר"ץ דארץ כמנין רוד"ף וזהו ותוצא הארץ דש"א עשב מזריע זרע הרי דש"א מנין חיי"ם צדק"ה וכבו"ד שזה ימצא בשכר שמזריע זר"ע מנין צדק"ה וחס"ד שרודף והיינו זרעו לכם לצדקה יקצרו לפי חסד ה':

חולין ס' ע"ב רב אסי רמי כתיב ותוצא הארץ דשא בתלת בשבתא וכתיב וכל שיח השדה טרם יהי' בארץ במעלי שבתא מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע עד שבא אדה"ר ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. הנה יצאו על פתח קרקע ביום שלישי שהוא מדת יעקב הי' הכנה בשביל אדם שיתפלל עליהם ביום שישי שהוא מדת יוסף וסימן לדבר אלה' תולדות יעקב יוסף וכן רמוז בשם שליש"י אתוון ל"י שש"י ובזה יתפרש קרא וכל שיח השדה טרם יהי' בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח היינו בדרך סרוס טרם יהי' בארץ שיח השדה לשון תפלה של אדה"ר על השדה נענה מקודם וכל עשב השדה טרם יצמח שיצמח טרם נקרא היינו

מיום ג' קודם בריאת האדם והנה המענה אל הקריאה הוא בענין שנאמר מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וביום ג' שנאמר ותוצא הארץ שקדמה המענה לקריאה היינו קדימת ענני במרחב לפני מן המ דאתי וזה כדרך שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה. והנה זה מרומז בענין בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך הרי ר"ת "בחכמה עשית ר"ת למפרע "ענני "במרחב ולבתר ר"ת "מלאה "הארץ "קניניך ר"ת "מן "המצר "קראתי ובזה עולה יפה מה שביאר בש"ע ברכת אשר יצר את האדם בחכמה על ענין דאיתא במד"ר בחכמה בראו שהתקין לו מזונותיו ואח"כ בראו היינו כי מה שהתקין לו מזונותיו בותוצא הארץ קודם בריאת האדם הוא בדרך טרם יקראו ואני אענה שמרומז בענין בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך היינו ודאי רמז בחכמה בראו שהתקין לו מזונותיו וכו':

אות ב' דפתח בבראשית בבריאת שמים וארץ יבואר בענין שאמרז"ל יודע הי' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ שנאמר בו ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת כענין שנאמר ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו וע"ז רומז אות בי"ת חושבן ר"ת "חכמה "תבונה "דעת והגם דבפסוק בראשית לא נפרטו רק שמים וארץ שנאמר בהם רק חכמה ותבונה. הנה הדעת יתייחס ממילא לכלל שתיהן כענין שנאמר אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך וכן נודע כי שם הדעת בר"ת את השמים ואת הארץ והיינו כי א"ה משם הדעת שבר"ת "את "השמים הם עצם א"ה האקי"ק שם הבינה המתייחסת לכונן שמים ושוב ו"ה משם הדעת שבר"ת "ואת "הארץ הם עצם ו"ה מיקו"ק שם החכמה המתייחסת ליסד ארץ ובזה מרומז כי א"ה פעב אקי"ק ו"ה פעם יקו"ק נרמזין במנין בי"ת דהתחלת בראשית הנ"ל לרמז מנין ר"ח חכמה תבונה דעת ולכן נאמרו במלאכת המשכן דאקרי ג"כ מקדש שניתן בין ב' אזכרות כמו דעות וארז"ל על זה שכל שיש בו דעת כאלו נבנה בית המקדש בימיו והיינו מי שיש בו דעת ממילא יש בו חכמה ותבונה ושלשתן נאמרו במלאכת המשכן דאקרי מקדש ועל עצם המקדש ארז"ל לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית והיינו לפי שבשם בית רמוז כללות שמות חכמה ותבונה בשם הדעת כנ"ל ברמז אות בי"ת דפתח בבריאת שמים וארץ ותדע שבמקדש נתאחד שמים בארץ וארץ בשמים שכן דירה עליונה דשמים נתייחסת מרו"ם קצו הרי מלת מרו"ם חשבון ו"ה פעם יקו"ק שבארץ ושוב דירה תחתונה בארץ נתייחסת אלו"ן קצו הרי מלת עלו"ן חשבון א"ה פעם אקי"ק שבשמים:

ובענין זה יבואר השתוות תבת דעות לתבת מקדש במה שנתנו בין שתי אזכרות דהנה דעות תרתי משמע היינו כפל דעת כי להיות הדעת גושפנקא דחתים בי' שמיא וארעא

לפי שהדעת הוא אמצעי בין חכמה דארץ ובין בינה דשמים ולפי דאיתא בס' יצירה הבן בחכמה וחכם בבינה א"כ בכל אחד משניהם יש כללות שניהם שנתייחסו שני הכלליות לכפל דעת דהיינו דעת לכללות שמים עם ארץ כענין שנאמר השמים והארץ בהבראם ושוב דעת לכללות ארץ עם שמים כענין דסיים שם ביום עשות ד"א ארץ ושמים וכלליותן זה ודאי רמוז במקדש כנ"ל:

והנה מלת דעת רמוז גבי ידעי דת ודין הנאמר במגלת אסתר היינו ידעי בדעת וסביב מלת דעת בצדדין אתוון ד"ת ובאמצע אות ע' חושבן ודי"ן ועליהם סיים והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן שנדרש הכל על הזכרת זכיות שהי' בבית המקדש ולפי שלא הי' אז ביהמ"ק קיים לא הי' ראוי להזכיר, זכיות שבמקדש אלא ביודעי דת ודין בדעת וכל שיש בו דעת כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו ולענין הדעת שנתייחס באחדות שמים וארץ ולעולם הגדול באמצע והקטנים לצדדין כן השמים בערך גדול יתייחס באות ע' שבאמצע מלת דעת והארץ בערך קטן יתייחס באותיות ר"ת שלצדדין במלת דעת ולפי הנ"ל שנתאחד שמים בארץ ויתייחס בהם דעת וכן נתאחד ארץ בשמים ויתיחס בהם דעת ועל זה רומז מה שנאמר וידעת היום והשבות אל לבביך כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת וגו' היינו וידעת בדעת שבאחדות שמים וארץ שאחדותן כפול והדעת כפול ויתייחס כפל שמים שבהן לכפל ע' שבאמצע כפל דעת שמנינם מע"ל וכפל ארץ שבהן לכפל ד"ת שבצדי כפל דעת שמנינם תח"ת והיינו מה דסיים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ויש רמז פרטי על ענין הכלליות דשמים עם ארץ וארץ עם שמים בטעם הבן בחכמה וחכם בבינה המבואר לעיל לפי שנאמר ד' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה דהנה חכמה ובינה הם אתוון י"ק משמא קדישא שמים הוא מעלה וארץ מטה הרי ברמז שמים במלואי אתוון שי"ן מ"ם יו"ד מ"ם חושבן מט"ה בקומת י' דחכמה שיסד ארץ ונכלל בשמים וברמז ארץ במלואי אתוון אל"ף רי"ש צד"י חשבון מעל"ה בקומת ה' דבינה שכונן שמים ונכלל בארץ:

בב"ר פי"ב ע"פ ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים משל למלך שהי' לו כוסות רקים אמר המלך אם אני נותן לתוכו חמין הם מתבקעין בצונן הם מקריסין ומה עשה המלך ערב חמין בצונן ונתן בהם ועמדו כך אמר הקב"ה אם בורא אני את העולם במדת הרחמים הוי חטי' סגיאין במדת הדין היאך העולם יכול לעמוד אלא הרי אני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים והלואי יעמדו הנה נדרשו ב' שמות ד' אלקים שנאמרו על ארץ ושמים דהיינו שיתוף מדת רחמים עם מדת דין ומרומז אם נייחס אלו השמות לתואר עשות הנאמר לפניהם וכן נייחסן לתואר בהבראם הנאמר לפני פניהם הרי הו"י אלקי"ם

עם עשו"ת מנין ב' פעמים מד"ת והו"י אלקי"ם עם בהברא"ם מנין רחמי"ם די"ן וכאשר נחשוב הו"י מד"ת רחמי"ם אלקי"ם מד"ת די"ן תמצא מספרם כפל אר"ץ שמי"ם שעליהם נתייחס שיתוף ב' מדות ונחשוב כאלו נכפל פעולת אר"ץ ושמי"ם מצד ב' מדות. ואמנם מוקדם בהם ארץ לשמים לפי שהחשש מהעדר הקיום בדין לחוד או מפני החטא ברחמים לחוד שייך יותר בארץ כפירש"י ז"ל גבי וינחם ד' כי עשה את האדם בארץ נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים שאילו הי' מן העליונים הי' ממרידן ויש לכוון מה שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים מקדים בזה ארץ לשמים כמו שנאמרו גבי שיתוף שתי המדות לכן על פעולת ארץ שקשה קיומן נתייחס ידי שהוא שמאל יד כהה שקשה לפעולה ועל פעולת שמים שלא קשה כל כך קיומן נתייחס ימיני שהימין קלה לפעולה וסוף סוף גם לשמים הי' שיתוף שתי המדות ולכן בתר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים סיים הפסוק קרא אני אליהם יעמדו יחדיו משמעות קרא אני אליהם שנקרא אני אליהם בשמות ד' אלקים שהם שיתוף רחמים ודין בשביל שעי"ז יעמדו ארץ ושמים והיינו יעמדו יחדיו ומרומז במלות "קרא" "אני" הר"ת וס"ת חשבון ד"ו אלקי"ם ושלמות התבות מנין רחמי"ם די"ן שנשתתפו בהן. ואיתא בב"ר פ"א ארשב"י תמי' אני היאך נחלקו אבות העולם ב"ש וב"ה על בריית שמו"א אלא שאני אומר שניהם לא נבראו אלא כאלפס וכסוי' שנאמר קרא אני אליהם יעמדו יחדיו יבואר בענין רמז הנ"ל על שתוף רחמים ודין לגבי ארץ ושמים ולפי שלא נזכר השתוף על ארץ לחוד ועל שמים לחוד רק על ארץ ושמים כאחד זה הוראה דבמקצת משתוף ב' מדות נעשה ארץ ובשאר המקצת מהם נעשו שמים נמצא בהתאחדות שני מקציות בשלמות רחמים ושלמות דין ממילא נתאחדו בהם שמו"א כאלפס וכסוי' שנאמר קרא אני אליהם יעמדו יחדיו ובהיות ארץ למטה כאלפס ושמים למעלה ככסוי' כן כשנעשו במקציות משני המדות יתכן שארץ שלמטה נעשה במקציות ממדות רחמים ודין וזולת ראשיתן דוגמת האלפס בלי כסוי' שלמעלה בראשו והיינו באותיות חמי"ם מתבת רחמי"ם באותיות י"ן מתנת די"ן שגם יחד הם חשבון ב' פעמים יסר"ה דה ינו ידי יסדת ארץ בכפל משתוף מקצות שלמטה בשתי המדות ושמים שלמעלה נעשו במקציות ממדת רחמים ודין בראשיתן דוגמת כסוי' של האלפס בראשו והיינו באות ר' מתבת רחמים ובאות ד' מתבת דין שגם יחד הם חשבון ב' פעמים טפחיה דהיינו וימיני טפחה שמים בכפל משתוף מקצות שלמעלה בשתי המדות:

ויש פרפרת נפלא על זה בפסוק שבדברי הימים א' ט"ז כי גדול ד' ומהולל מאד ונורא הוא על כל אלהים ואותו פסוק ממש בתהלים צ"ו אלא דשם נאמר נורא בלא וא"ו בראשו

ובד"ה נאמר ו' בראש ונורא בודאי לרמיזא אתא על הענין כמו שאמרו חז"ל ממרחק תביא לחמה ד"ת עניות במקום זה ועשירות ממקום אחר ויבואר דהנה ענינא דהאי פסוקא הוא מעין הנאמר בתהלים מ"ז ד' עליון נורא מלך גדול על כל הארץ ששם מקדים שמים לארץ דפתח כי ד' עליון נורא שהקב"ה נורא בעליונים שבשמים ולבתר מלך גדול על כל הארץ שגדלו הוא בארץ ובפסוק הנזכר מקדים ארץ לשמים דפתח כי גדול ד' ומהלל מאד היינו גודלו שבארץ ולבתר נורא הוא על כל אלקים היינו שנורא בשמים על כל המלאכים שנקראו אלקים והיינו סדורא דקרא אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ולכן נרמז במלות "כי" "גדול" "יקו"ק' "ומהולל" "מאד" הר"ת מנין יסד"ה והס"ת מנין יסד"ה היינו יסדה ארץ שכפול לשתוף ב' מדות במקצת שלמטה ושוב "ונורא" "הוא" "על" "כלי" "אלקים" הר"ת מנין טפח"ה והס"ת מנין טפח"ה)היינו טפחה שמים שכפול לשתוף ב' מדות במקצת שבראשו כנ"ל ולתאי רמיזא הוסיף ו' בראש ונורא כנ"ל והנה נאמר נחמי' ט' ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית רצונו שמצדיקין דין הבא עלינו לפי שמשותף ברחמים דהוא מדת אמת והיינו כי אמת עשית דוקא ששיתוף הרחמים הי' בעשי' ביום עשות ד"א ארץ ושמים ורומז מלת צדי"ק מנין שותף ראשי "רחמים "דין דלגבי שמים בכפל טפח"ה וכן צדיק תואר למעלה למלת ואתה שהוא בשמים ומלות ע"ל כ"ל הב"א מנין שיתוף רחמים דין בזולת ראשיתן דלגבי ארץ בכפל יסד"ת וכן על כל הבא תואר למטה למלת עלינו שאנחנו בארץ. ונודע בסוד אתר דנשקו שמיא וארעא בחי' זיוג גבר עם נקבה שהוא למעלה בחי' שמים והיא למטה בחי' ארץ ובזיוג הגבר מחסר טפת הזרע משלו, ומפקיד אצל הנקבה והולידה כאשר ירד הגשם מן השמים והרוה אה הארץ והולידה והצמיחה. והנה נדרש שם שמים שבלולין מאש ומים ושם ארץ שרצתה לעשות רצון קונה הרי נגרע א' לגבי שמים מצירוף אש ומים ונתוספה בארץ על לשון רץ ולענין תנ"ל דיסרה ארץ בכפל וטפחה שמים בכפל מפאת שיתוף ב' מדות רחמים ודין הרי במנין כפל טפח"ה נגרע א' ממנין גב"ר ובמנין כפל יסד"ה נוסף א' על מנין נקב"ה כנ"ל: בראשית ברא הנה מבואר בס"י שחתם שש קצוות העולם בו' צרופי שם יק"ו פנה למעלה וחתמו ביק"ו פנה למטה וחתמו בקי"ו פנה לפניו למזרח וחתמו בוי"ן פנה לאחריו למערב וחתמו בוק"י פנה לימינו לדרום וחתמו ביו"ק פנה לשמאלו לצפון וחתמו בקו"י הנה כל צירוף מכיר מקום שחתם בו לבל יתחלף ולכן קרש הנכוון בצפון זכה לעולם בצפון ותדע שכל יק"ו בד' מלואים מע"ב ס"ג מ"ה בין מספרם מקו"ם הקבוע לכל צירוף ואם נוסיף לכל מקום ד' פעמים יק"ו פשוטין נשלם מקום דד' מלואים למנין עכי"ר מבואר שכל צרוף מכיר מקום שלו ומרומז במלות בראשית ברא במלואן

בית ריש אלף שין יוד תיו בית ריש אלף הרי שרשי אתוון חשבון ו' פעמים מקו"ם וסוף מלואן חושבן ו' פעמים מכי"ר ותוך מלואן חשבון ו' צרופי יק"ו פשוטין הרי נרמזין בין ו' פעמים מכיר מקום:

ברא אלקים את השמים ואת הארץ הנה ברא סוד עולם הבריאה בחי' אמא עלא' בינה ושם ידוע לה אהי' וחופפת על בני' דו"ב בחי' שמים וארץ שמים דכר בחי' ו' ארץ נוקבא בחי' ה' תתאה ומרומז בענין שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים א"ף י"די חושבן אהי' בכללות ה' שבבחי' ארץ וימינ"י חושבן אהי' בכללות ו' שבבחי' שמים ושניהם כאחד נרמזין בחושבן פו"ה ויעמ"ד והיינו דאיתא במד"ר ששמים וארץ נבראו כאחד שנאמר קרא אני אליהם יעמדו יחדיו היינו הוא צוה ויעמד:

בב"ר ויהי ערב ערבו של עשו ויהי בקר בקרו של יעקב יבואר דהנה ערב ובקר הם ב' חלקי יום השלם י"ב שעות דחלק הלילה וי"ב שעות דחלק היום ובריש ברכות אמרינן שי"ב שעות הלילה נחלקין לג' משמרות ובריש ע"ז אמרינן שי"ב שעות היום נחלקין לד' חלקים הנה לפי"ז בג' חלקי לילה יש בכל חלק ד' שעות הם כנגד ד' אותיות לילה ובד' חלקי יום יש בכל חלק ג' שעות כנגד ג' אותיות יום נמצא שבי"ב שעות דערב חוזרין ד' אותיות לילה ג' פעמים ובי"ב שעות דבקר חוזרין ג' אותיות יום ד' פעמים. ובזה יצא לנכון ויהי ערב ערבו של עשו ויהי בקר בקרו של יעקב דהנה נאמר ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים הרי ער"ב עם ג' פעמים ליל"ה חושבן יד"ע פי"ד עם שד"ה הנאמר בעשו ובק"ר עם ד' פעמים יו"ם חושבן ת"ם עם אהלי"ם הנאמר ביעקב גם יש לכוון ג' חלקי לילה כנגד ג' אותיות עשו והי' לו ג' נשים וד' חלקי יום כנגד ד' אותיות יעקב והי' לו ד' נשים:

והארץ היתה תהו ובהו. הנה זה נאמר אחר שהקדים בראשית ברא כדי להכיר טובת הבורא ב"ה שהרי קודם הבריאה נאמר והארץ היתה תהו ובהו ומתורגם לדיא ורקניא ולאחר הבריאה נאמר מלאה הארץ קניניך ובשביל זה צותה התורה לברך אחר שנהנה מקנין הארץ שנאמר ואכלת ושבעת וברכת וגו' ואמרו רז"ל שאמר הקב"ה וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי בתורה ואכלת ושבעת וברכת וישראל מחמירין על עצמן עד כזית ועד כביצה והיינו לפי שהם מכירין טובת הבוב"ה שמתחלה והארץ היתה תהו ובהו צדיא ורקניא וא"כ כשנהנין ממנה כזית וכביצה נחשב להם שעורא זוטא מטובת הארץ שכבר יצאה מכלל צדיא ורקניא ומקיימין ט"ז. חובת וברכת ירמוז במלות והאר"ץ הית"ה תה"ו ובה"ו ר"ת חושבן זי"ת וסופו תיבות חושבן ביצ"ה ותוכי התיבות חושבן וברכ"ת:

וחשך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים יש בכאן רמז כל ו' ימי המעשה שהם ו' מדות חג"ת נה"י וא"כ יום אחד ויום רביעי כנגד חסד ונצח ימינים ויום שני ויום חמישי כנגד גבורה והוד שמאלים ויום שלישי ויום הששי כנגד תפארת ויסוד אמצעים ובענין זה נרמזין כאן דהבת מלות ורו"ח אלקי"ם חושבן אח"ד רביע"י בצרוף יחודו של עולם הנדרש בלשון אחד שהי' הקב"ה יחיד בעולם שלא נבראו המלאכים עד יום שני הרי נרמז בזה ב' ימינים יח"ד ושוב מרחפת חושבן שנ"י חמיש"י והרי נרמז בזה ב' שמאלים יחד ושוב ע"ל פנ"י שלאחריה' יצטרף עם וחש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם שלפניהם חשבון שליש"י הששי"י הממצעים הימינים והשמאלים שביניהם והרי נרמזין בכאן ו' ימים בעת שמוש החשך קודם שנברא האור ולאחר שנברא האור נזכרו בפרטות אלו ו' ימים ולכן נאמר בפרט כל יום מהם ויהי ערב ויהי בקר היינו שבתחילה נרמזין בהעלם בשמוש החושך בתואר ערב ואח"כ נפרטו בגלוי אחר שנברא האור בתואר בקר:

והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום. הנה ארץ חושבן אלקי"ם במלואו. ולפי"ז הארץ היינו ה' פעמים ארץ ובהם ה' שרשי אלקים בחושבן תה"ו ובה"ו וה' מלואין שלהם בא' בחושבן וחש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם, ובב"ר דרש והארץ היתה תהו ובהו שרומז על החרבן בענין שנאמר ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו ובדרך רמז אימא נמי דהנה בחורבן נאמר השיב אחור וגם ותשב אחור הרי מלות תה"ו ובה"ו חושבן כפל אחו"ר דלגבי השיב ותשב ושוב מלות וחש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם חושבן השי"ב ותש"ב:

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם הנה בהבראם רזא דמי כנאמר מי ברא אלה ויתייחס מי לשמים וארץ כטעם מי כד"א המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ. וזהו הרמוז במלות השמים והארץ דהנה מלת השמי"ם בהתחשב מ"ם סתומה למנין ת"ר חושבן כד' אלקינ"ו המגביה"י לשב"ת ומלת והאר"ץ בהתחשב צדי פשוטה למנין תת"ק חושבן המשפיל"י לראו"ת:

התחלת מאמר יה"י רקי"ע בתו"ך המי"ם ויה"י מבדי"ל בי"ן מי"ם למי"ם חשבון שמות ד' חיות הקודש שו"ר נש"ר אר"י אד"ם הידועים ברמז שנאן לגבי רכב אלקים ושוב סיום המאמר ויקר"א אלקי"ם לרקי"ע שמחי"ם חושבן שמות ד' המלאכים הם אורי' רפא' גבריא' מיכ' נורי' הידועים ברמז ארגמן לגבי מרכבו ולכן שפיר נתייחס רוכב שמים דייקא וזה הרמז יסכים לדעת ר"י שביום שני נבראו המלאכים וממילא גם חיות הקודש נבראו ביום שני:

ויאמר אלקים יהי אור:

הנה בריאת האור הוא המבחין בין פרטי ארבע גוונין הידועין לבחי' ד' של המרכבה לבן בחסד אדום בגבורה ירוק ורחמים שחור בדין ובסדר זה סימן ראשי הגוונין אתוון ל"א י"ש הורה שלא הי' להם יחוס יש בעולם אלא שנבראו מאין במעשה בראשית לאפוקי מדעת התועה שאמר צייר גדול הוא אלקים אלא שמצא סממנים כדאי' בב"ר סתירה לדבריו מן הכתובים והנה בעצם מלת בראשית עם הנקודות מרומז חושבן לב"ן אדו"ם ירו"ק שחו"ר ולכן כתבו לתלמי המלך אלקים ברא בראשית שלא יטעון שהגוונין קדמו לבריאה אלא, גם הם נבראו. ולכן נאמר לבתר והארץ היתה תהו ובהו וחשך שמזה הוראה שהגוונין לא הי' קודם שהרי בחשך אין הבחנה בין הגוונים ולבתר ויאמר אלקים יה אור ונודע במנין יהי אור ד' מלואי הוי' ב"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שהם ד' בחי' המרכבה בהם האיר להבחין בין ד' גוונין והן חיות פנימיות שלהן תדע כי תוכי תבות לבן אדום ירוק שחור אתוון בד"ו רוח"ו חושבן ד' מילואים דיהי אור והיינו דאי' בב"ר שמחה לאיש זה הקב"ה במענה פיו שאמר יהי אור ודבר בעתו מה טוב שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב רומז שמחת לאיש דווקא על שברא הקב"ה האור להבחין בין ד' גוונין שסימנן ל"א י"ש הנ"ל דהיינו רמז מלת לאיש והיינו במענה פיו שאמר יהי אור שהוא החיות פנימיות שלהן וע"ז סיים ודבר בעתו מה טוב שנאמר וי"א אלקי"ם א"ת האו"ר כ"י טו"ב אלו המלות חושבן ד' גוונים לב"ן אדו"ם ירו"ק שחו"ר ונדרש כי טוב לגנוז וגנזו בתורה שכן תורה במילוי אתוון תי"ו וי"ו רי"ש ה"י ג"כ חושבנא דדין ולכן סיים בו יום אחד ונדרש שהי' הקב"ה יחיד בעולמו שעדיין לא נבראו המלאכים, ולענינינו ירמוז שהי' בלא סיוע הגוונין שנבראו רק עכשיו בהבחנת יהי אור ולכן אחד במלוי אתוון אל"ף חי"ת דל"ת ג"כ. חושבן ד' גוונין וגם לפי הנדרש שנגנז האור לצדיקים לעתיד לבוא היינו נמי הגנוזה בתורה שבשכר ההגיון בתורה מעותדין ליהנות מן האור לע"ל והיינו שבסיום ו' סדרי משנה דתורה שבעל פה שם נאמר במשנה אחרונה שכר הצדיקי' לעתיד מן הכתוב להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא הרי מלת להנחי"ל חושבן לב"ן אדו"ם ומלות ואוצרתיה"ם אמל"א חושבן ירו"ק שחו"ר ונסמך מימרא שני' מן הכתוב ד' יברך את עמו בשלום הרי מלת יבר"ך חושבן תוכי ד' גוונים שברמז יהי אור והיינו י"ב ממלת יבר"ך חושבן תוכי לב"ן אדו"ם וריך ממלת יברך חושבן תוכי ירו"ק שחו"ר כדרך שנתחלקין שלימות ד' גוונים ב' גוונין דחסד וגבורה לבן אדום במלת להנחיל וב' גוונין דרחמים ודין ירוק שחור במלות ואוצרתיהם אמלא ובענין זה יבואר דרשת התנא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ד' יברך את עמו בשלום דהנה השלום תואר למזוג מדות ההפכיים שחלוקין זה מזה ונעשה שלום ביניהם דהיינו מזוג חסד

וגבורה ההפכיים דלבן ואדום ומזוג, רחמים ודין ההפכיים דירוק ושחור שבמזוגן יחד נשלם רמז יברך בתוכיותן ולפי"ז ראשן וסופן בתואר שלום ומחזיקין ליברך בתוכיותן כמו השלום שהוא כלי מחזיק ברכה ובזה תמצא רמז מזוג השלום בפרטי ב' גוונין לבן ואדום בין בראשן בין בסופן וכן בפרטי ב' גוונין ירוק ושחור בין בראשן בין בסופן שכן בראש "לבן "אדום אתוון ל"א סמיכי להדדי בסדר אלב"ם ובסוף לבן' אדום' אתוון נ"מ סמיכי להדדי בסדר א"ב ובראש "ירוק "שחור אתוון י"ש סמיכי להדדי בסדר אלב"ם ובסוף ירוק" שחור" אתוון ק"ר סמיכי להדדי בסדר א"ב וברמז השלום שבהם מחזיקין רמז יברך בתוכיותן ונשלם ראשן וסופן עם תוכיותן בחושבן מחזי"ק ברכ"ה לישרא"ל ועל ענין שמחזיקין ברכה לישראל ברמז מנין יברך שבתוכיותן בא רמז בשני מקומות הא' במה שנאמר לא אלמן ישראל היינו שלא יעדר מנין י"ב דיברך מתוכיות לב"ן אדו"ם וישאר רק ראשן וסופן אתוון אלמ"ן הב' במה שנאמר נצח ישראל לא ישקר היינו שלא יעדר מנין ר"ך דיבר"ך מתוכיות ירוק שחור וישאר רק ראשן וסופן אתוון ישק"ר ועל זה ירמוז מה שנאמר בך יברך ישראל לאמור ישימך אלקים כאפרים וכמנשה היינו שיושלם יברך ישראל מתוכיות ד' גוונין ויעדר מהם רמז אלמן וישקר שאין בהם יבר"ך והיינו כאפרים וכמנשה שאם מעדרין אותן בענין שנאמר והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה שאפרים הרג רבבות בזה העדיר מישראל מנין ישק"ר הרמוז במנין רבבו"ת ומנשה הרג אלפי בזה העדיר מישראל מנין אלמ"ן הרמוז במנין אלפ"י ועלין זה רמוז גבי והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה דהנה מבואר בת"י שהבריח התיכון ארכו לג' רוחות הקרשים ונעשה בו נס שנתעקם כנחש ונכנס בעובי הקרשים לג' רוחות והי' תוכן בין ו' בריחים שלמעלה ובין ו' בריחים שלמטה בג' רוחות הקרשים הרי הי' תוכן בין י"ב בריחים שבהם רמז י"ב דיברך שבתוכיות לבן אדום ובריח שהוא שינן ביניהם חושבן ר"ך דיברך שבתוכיות ירו"ק שחו"ר ואמר בתוך הקרשים על רמז ר"ך דיברך שבתוכיות ירוק ושחור שהם בתוך אתוון קרש"י דראשן וסופן ושוב אמר מבריח מן הקצה אל הקצה על רמז י"ב דיברך שבתוכיות לבן אדום שהם בין אתוון מ"ן של הקצה שבסופן ובין אתוון א"ל של הקצה שבראשו:

ובענין מאמר יהי אור הבא אחר בריאות שמים וארץ במאמר הראשון דבראשית נמי מאמר הוא ונוסף מנין בראשי"ת על מנין שמי"ם אר"ץ במנין יה"י או"ר כי להיות שמו"א שטחים המתפשטים במרחק התרחבות העולם כמארז"ל שהתחיל העולם להתרחב והמרחק של ההתפשטות לא ישוער בחושך המצומצם במקום שעומד או יושב. אולם באור ישוער התפשטות שמים וארץ מסוף עולם ועד סופו והיינו מה שאמרז"ל שבאור

הראשון הביט מסוף עולם ועד סופו לכן נאמר יהי אור ביום ראשון שנבראו בו שמים וארץ בטרם שנאמר גמר מעשה שמים ביום שני וגמר מעשה ארץ ביום שלישי ולכן בתר מאמר יהי אור נזכר ד' פעמים אור כנגד ד' רוחות העולם שבהם התפשטות שטחי שמו"א ולכן בגמר השמים ביומו שני מרומז במנין יה"י רקי"ע בתו"ך המי"ם חושבן ד' פעם יה"י או"ר וכן בגמר הארץ ביום שלישי מרומז במנין תרא"ה היבש"ה חושבן ד"פ יה"י או"ר:

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם איתא בב"ר פי"ב אריב"ק בהבראם באברהם בזכות של אברהם הרי מיחס לזכות אברהם בריאת שמים והארץ והתולדות שלהם, והנה עליהם נאמר ישעי' מ"ד אני ד' עשה כל נטה שמים לבדי רקע הארץ מיאתי ותואר כל הנאמר לפני שמים וארץ יתייחס אל תולדות הנאמר כאן לפני השמים והארץ שנאמר על תולדות שלהם לשון כל גבי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וכן נאמר כי כל בשמים ובארץ והוא מדה ששית רזא דברית מילה והיינו מה שאמרז"ל שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנא' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ויתכן שבשביל זה זכה אברהם ראשונה במצות מילה בשביל לקיים שמים וארץ שנבראו בזכותו וכן ברי"ת מיל"ה חושבן השמי"ם והאר"ץ דלגבי בהבראם באברהם, ובזה יבואר מה שנאמר באברהם פ' לך והוא שכן באלוני ממרא האמרי אחי אשכול ואחי ענר והם בעלי ברית אברם פרש"י ז"ל שכרתו עמו ברית ד"א שהשיאו לו עצה על המילה כמו שמפרש במ"א ויתכן שלפי שאז לא נימל אברהם עדיין לכן לא רצה רש"י ז"ל לפרש בתחילה שהשיאו לו עצה על המילה רק מפרש שכרתו עמו ברית ועדיין צריך ביאור מאחר ששלשתן כרתו עמו ברית למה שכן דוקא באלוני ממרא והוא נתייחס אחי אשכול ואחי ענר ותו צריך ביאור באיזה ענין כרתו ברית עם אברם, אמנם יעלה יפה בהנ"ל שאברהם נתייחס בבריאת שמו"א ותולדותיהן שעליהם נאמר אני ד' עשה כל נטה שמים לבדי רקע הארץ מאתי והרי נפרטו בזה ג' בבות ובכל בבא ג' תוארים בבא א' אני ד' עשה כל הרי אני ד' תואר הפועל, עשה תואר הפעולה כל תואר הנפעל בבא ב' נוטה שמים לבדי הרי נטה תואר הפעולה שמים תואר הנפעל לבדי תואר הפועל בבא ג' רקע הארץ מאתי הרי רקע תואר הפעולה הארץ תואר הנפעל מיאתי תואר הפועל. והנה נרמז הכל בענין והוא שוכן באלני ממרא אחי אשכול ואחי ענר נתיחס רק מקומו של ממרא שנקרא אלני כמבואר ברש"י ז"ל רומז תוארי הפועל מג' בבות "אני יהוה לבדי ר"ת שלהם אל"י' דאלני ושוב מיאתי שנצטרפה י' לאות מ' דראש תבת מאתי ונאמר מ' אתי לדרוש בה מי אתי כמבואר במד"ר מי הי' שתוף אתי שהרי לא נבראו המלאכים

ביום ראשון עדיין, ולענינינו מ"י דר"ת מיאתי מנין נ' דאלני ושוב אחי אשכל ואחי ענר היינו שתוארי הפועל דרמז אלכי ממרא מתאחין בתוארי הנפעל מג' בבות ברמז אשכ"ל למפרען א' ר"ת "ארץ ש' ר"ת "שמים ושלמות כ"ב וגם מתאחין בתוארי הפעולה מג' בבות ברמז ענ"ר כסדר ע' ר"ת "עשה נ' ר"ת' "נטה ר' ר"ת רקע ולהאי רמיזא סיים והם בעלי ברית אברם ופירש"י ז"ל שכרתו עמו ברית היינו שמרמזין ענין בריאת שמים וארץ עם התולדות בדרך שנרמזין באברהם הנ"ל ולפי שמענין זה נזרזו אברהם למצות מילה לכן גם רמז שלהם זרזו את אברהם לקיים מצות מילה והיינו דסיים רש"י ז"ל ד"א שהשיאו לו עצה על המילה אין המכוון ח"ו שנתיעץ עמהם אם לקיים מצות בוראו רק שנזדרז ברמז שלהם כנ"ל ולכן גבי וירא אליו ד' באלני ממרא פירש"י ז"ל הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו רצונו דהגם שרמז שלשתן השיאו לו עצה על המילה כפירש"י ז"ל הנ"ל עכ"ז נשתנה ממרא שנתן לו עצה ברמז מקומו אלני לכן נגלה עליו בחלקו דווקא באלוני ממרא:

ויאמר אלקים יהי מארת וגו', הנה בכל תבה מזה הפסוק יש אות יו"ד זולת ב' תבות מארת לאתת אין בהם אות יו"ד ויתכן לפי שבה התחלת שם המיוחד לא יתיחס על לא טוב הנדרש במלות הללו מארת לשון מארת ד' בבית רשע לאתת מלשון מאותות השמים וגו' יחתו. הגוים מהמה ולכן נמי מארת לאתת נכתבו חסרין ווין, לפי שגם אות' ו' בתוך שם המיוחד ואולם יש אם למקרא וקורין אותן כאלו מלאין ווין להמתיק מארת לאתת מישראל וגם חסרון יודין מאלו ב' תבות יושלמו במה שנמצא בפסוק זה ב' תבות יהי ולימים בכל אחת ב' יודין חד לגופא ואידך להשלמת זולתן יו"ד הכפולה אתבת יהי משלים לתיבת מארת ויו"ד הכפולה אתבת ולימים משלים לתבת לאתת ותהמתקה דאלו ב' יודין יש לכוון בענין שנאמר ד' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכתי בחליו הידוע שנהפך ערש דוי לעשר יו"ד הרי מתוק בכפל יו"ד דעשר נמי יו"ד והיינו מתוק מארת לאתת מכלל תבות כל הפסוק שנמצא בהם השלמת ב' יודי"ן ולכן כל תבות הפסוק חושבן הוי"ה בקומת קמ"ד פעמים כחושבן יסע"ד לרמז ענין ד' יסעדנו על ערש דוי להמתיקן בהפכן לעשר יו"ד:

והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ. הנה מיחס עצם המאורות ברקיע השמים ופעולתן להאיר מיחס על הארץ יש בהם רמז על מה שנא' לעתיד והי' אור הלבנה כאור החמה וכן היו שניהם שוין בתחלת הבריאה ומרומז במלוי של שמים י"ן ס' ו"ד ס' חושבן הלבנ"ה החמ"ה ובמלוי של ארץ ל"ף י"ש ד"י חושבן או"ר כאו"ר. מבואר כי מתואר אור הלבנה כאור החמה נרמזין עצם המאורות דהיינו הלבנה החמה לגבי שמים

ופעולתן להאיר דהיינו אור כאור נרותין לגבי ארץ יה"י מאר"ת ברקי"ע חושבן ששי"ם שמחי"ם כדאמרי' בברכת קדוש הלבנה ששים ושמחים לעשות רצון קונם היינו ששים ושמחים לעשות רצון. קונם בעצם ענין ששים ושמחים בהאירם לעולם שגם קונם שמח בהאירם לעולם כנדרש שמחה לאיש במענה פיו שמחה לאיש זה הקב"ה במענה פיו שנאמר ויאמר אלקים יהי אור ודבר בעתו מה טוב שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב והכי נמי אמרינן טובים מאורות וכו': חולין פ' ע"ב רשב"פ רמי כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך כו' יבואר ע"ל דברי בכ"ע כי לז' כוכבי לכת שצמ"ח נכ"ל בהם חמה ולבנה היינו את המאוה"ג ואת המאוה"ק וזולתן ה' כוכבים היינו ואת הכוכבים ודפח"ח, ומבואר בזוה"ק כי נהורין דזכ"ל מלגו סי"ט דטוב והנה בשבח לעשה אורים גדולים הר"ת מנין ב' פעמים טו"ב לפרטי ב' אורים והס"ת מנין ה' פעמים טו"ב לפרטי נהורין דשאר ה' כוכבים ונרמז טובן בסופי התבות בקטנות כנגד טובן של המאורות הרמוז בראשי התבות בגדלות, והיינו שנתיחסו אורים גדולים היינו שהם גדולים נגד שאר ה' כוכבים תדע כי ב' פעמי' או"ר גדו"ל חושבן ר"ת שאר ה' כוכבים שצמנ"כ והירח סברה שיהיו שניהם שוים בגדלותן לכן קטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכי' שישתמשו בכתר אחד ונאמר לה לכי ומעטי את עצמך היינו שניתן לה גלוי דעת שכל אחד משמש בכתר בפני עצמו שהגם ששניהם נתיחסו אורים גדולים כנגד שאר ה' כוכבים אבל אינם שוים בגדלותן דהיינו כי גדלות הלבנה מוקטן מגדלות החמה עד שהוא בערך מאור הקטן כנגד מאור הגדול והנה איתא במד"ר שעשו הגדול מונה לחמה מאור הגדול ויעקב הקטן מונה ללבנה מאור הקטן, הנה יבואר. בזה מה שעשו אמר יש לי רב ויעקב אמר יש לי כל ופירש"י ז"ל דעשו דבר בלשון גאוה ויעקב דבר בלשון שפלות, ולכאורה יש לי כל משמע יותר מיש לי רב כהאי דצריכין לומר רובא ככולא מוכח דכולא יותר מרובא, אמנם המכוון עשו דבר בל' גאוה שמונה לחמה מאור הגדול ובסדר ז' כוכבים הנ"ל הרי חמה רביעי בהם משלים רובן של ז' היינו יש לי רב דייקא ויעקב דבר בלשון שפלות שמונה ללבנה מאור הקטן ובסדר ז' כוכבים הנ"ל הרי לבנה שביעי בהם משלים כל ז' היינו יש לי כל דייקא נמצא כי לא יושלם בחמה רובן של ז' כוכבים רק במה שנמנה עמה עוד ג' כוכבים לפניו, וכן לא יושלם אחרי כן בלבנה כל ז' כוכבים רק במה שנמנה עמה עוד ב' כוכבים לפניו ובענין זה תמצא רמז נכון בשבח לעשה אורים גדולים אם נחשוב מאלו התבות ג' אותיות שמראשיתן לע"ש או"ר גד"ו מנינם כת"ר בפני עצמו לחמה שנמנה בג' שמראשיתן ושוב

אם נחשוב מאלו התבות ב' אותיות שלפני סופן ע"ש ר"י ל"י מנינם כת"ר בפני עצמו ללבנה שכוונה בב' שלפני סופן וכי דייקת בהו הרי בתבה לעשה כל תב' אותיות שלפני תסוף מכלל ג' שמראש ובאבת אורים אות הראשון נון הב' אותיות שלפני הסוף מכלל ג' שמראש ואות השני בפני עצמו ובתבת גדולים כל הב' אותיות שלפני הסוף בפני עצמן ואינם מכלל ג' שמראש נמצא לעומת מה שסברה הלבנה שמשתמשת בכתר אחד עם החמה נאמר לכי דייקא ומעטי את עצמך רצונו שאתה הולך ומתמעט בכל פעם מכלל כתר של החמה עד שלבסוף נשלם כתר שלך בפני עצמך ברמז הנ"ל:

והנה נאמר במאורות והיו לאחת ולמועדים ולימים ושנים יצטרפו אלו התבות בדרך דלוג כמו אבני שהם ואבני מלואים לאפוד ולחשן וכמו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כן יצטרף לאת"ת לימי"ם חשבון שמות מנוה"ג שמ"ש חמ"ה חר"ס ושוב יצטרף מועדי"ם שני"ם חשבון שמות נאוה"ק יר"ח לבנ"ה סה"ר וכאן לא נחשב ל' שמושית דלמועדים כמו שנחשבו גבי לאתת לימים דמאור הגדול להורות שבו רבוי השמוש עם הלמדין להיותו גדול ומאור הקטן להיותו קטן נתמעט שמושו ונחשב בלא למר וגם רומז לענין שנאמר עשה ירח למועדי' ונדרש אע"פ שעשה ירח למועדים שמש ידע מבואו אין מונים ללבנה אלא משתשקע החמה לכן לא נרמז שמות מאוה"ק במלת למועדים רק בחסרון ל' השמוש כדרך שבא מעוט גבי עשה ירח למועדים שלא ליחס כל השמוש למועדים רק לירח אלא שמש ידע מבואו כנ"ל: והנה יש רמז על ראשי שמות המאורות במזמור אחד בתהלים דהנה שמות מאור הקטן יר"ח לבנ"ה סת"ר ראשיתן ינ"ס נרמזין בקטנות בסופי תבות נדחי" ישראל יכנס' ושמות מאוה"ג ישמש אחמה "חרס נרמזין בגדלות בראשי תבות שלום חלב "חטים ואי' בב"ר פ' פ"ז רא"א הקיש גאולה לפרנסה ופרנסה לגאולה רשבנ"א וגדולה מן הגאולה ולכן גבי נדחי ישראל יכנס שהוא גאולה מרומז מאור הקטן וגבי שלום חלב חטים שהוא פרנסה הגדולה מן הגאולה מרומז מאוה"ג, והנה אית' בת"י אשתעית סיהרא לישן תליתאי עלוי שמשא ואזערת ובזה ירמוז ענין ויקרא משה להושע בן נון יהושע ונדרש שתתפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים היינו לפי שאמרו פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה לכן חשש משה על יהושע שלא ילכד בעצת מרגלים בלישן תליתאי כאשר קרה ללבנה שנתמעטה עי"ז מן החמה לכן התפלל עליו משה דווקא שהוא כחמה דלא אשתעית לישן תליתאי ותמשיך הארה משלו על יהושע כעין הארה הנמשך ממאוה"ג למאוה"ק וזהו הרמוז בענין ויקרא משה להושע בן נון יהושע מלות להוש"ע ב"ן נו"ן בכללותו של עצמו חושבן ג' שמות

מאוה"ק ירח"ח לבנ"ה סהיר והוסיף מנין יהוש"ע שהוא שצ"א כמנין ג' שמות מאוה"ג שמ"ש חמיה חר"יס:

ובענין שאמרה ירח אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד א"ל הקב"ה לכי ומעטו א"ע יבואר במה שאמרו דהאי כתר עילאה אתקרי כתר מלכות כד' מגיד מראשית אחרית ובענין זה הי' המאורות שני מלכים בכתר אחד דאקרי כתר מלכות וכשם שנתיחס כתר אחד לשניהם כן נתייחס לשניהם מלכות אחד שבבחי' הכתר אלא שתכתר בתואר ראשית והמלכות בתואר אחרית נמצא כי המלכות בזולת הכתר כאלו נמחק ראש ובהשלים עליו הכתר נשלם עם הראש וזה מרומז בו' שמות של ב' מאורות הנ"ל אם נחסר מהם אתוון שבראשן כזה וו"ש ומ"ה ר"ס ר"ח בכ"ה ה"ר מרמזין חשבון מלכו"ת אחרי"ת ובהופיע עליהן אתוון שבראשן נשלמו יחד לחושבן כת"ר ראשי"ת והוא המאיר בהם כטעם בהלו נרו עלי ראשי והנה ראשי"ת נוסף על אחרי"ת בחושבן רצ"ב וכת"ר נוסף על מלכו"ת בחושבן קכ"ד ושני התוספות יחד הם תט"ז והמה נפגמו במחלקותו של קרח בכללן ובפרטן היינו בענין ויקח קרח שפירש"י ז"ל לקח עצמו לצד אחד לחלוק הרי ק"ח עם קר"ח חושבן תט"ז הרי פגם כללותן ושוב פגם בפרטן שהתחילו רב לכם כי כל העדה מלות ר"ב לכ"ם חושבן רצ"ב וסיימו המעט כי העליתנו מלת המע"ט חושבן קכ"ד אמנם לעומת מה שפגמו רימז משה לתקן כללן ופרטן היינו שגם משה התחיל במלות רב לכם וסיים בלשון המעט היינו תקין פרטן וביניהם נאמר שמעו נא מלת שמע"ו מנין תט"ז היינו תקון כללן עכ"פ בזולת תקונו של משה הי' נפגם הארת המאורות שבראשיתן תנה בזה יפה נדרש שמש ירח עמד זבולה שבשעת מחלוקותו של קרח עלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירין וא"ל אין אנו מאירין:

בב"ר פי"א ר"ל בשם ריבח"א כל יום שיש בו חסרון כתיב בו ברכה ואינו חסר כלום ואם ג' ימים חמישי ששי ושביעי והנה כל חסרון מנין שכ"ד ובכל ברכה ויבר"ך עם אלקי"ם ג"כ מנין שכ"ד ואי' בסוף פי' דן ידין על הקרנים בסוד שררך אגן הסתר אל יחסר המזג שיש ג' קליפות שר"ת שלהם אבן ומספרם תקע"ב ויש מלאכים קדושים שר"ת שלהם מזג ומספרם ג"כ תתקע"ב ומתישים כח הג' קליפות הנה מנין תתקע"ב דג' קליפות אגן מספרם ג' פעם חסרו"ן ומנין תתקע"ב דג' מלאכים מז"ג מספרם ג' פעם ויברך עם אלקי"ם ומשלימין כל חסרון ואינו חסר כלום והיינו אל יחסר המזג ועל היות חושבן של הג' ברכות מכוונין נין תתקע"ב להשלמת ג' פעם חסרון על זה מרמז עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים רצונו שחשבון הברכות הוא נגד שע"ר ב"ת מנין תתקע"ב שנ

החסרונות ואינו חסר כלום והיינו תואר מלת רבים הוא היפך המעוטים של החסרונות שנתרבו בברכות:

אשכול עניני האדם

בענין הכתוב בסיום קהלת סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמר כי זה כל האדם, איתא ברכות ו' מאי כי זה כל האדם אר"א כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה הרי נתייחס כל העולם כלו אל האדם שהי' אחרון בבריאת העולם היינו לפי שהכל הולך אחר החתום. ואמנם מה שנברא האדם באחרונה הוא מלמד לאדם דעת תורה שנמשלו למים שיורדים מגבוה לנמוך כן האדם לא תזוח דעתו לפי שאומרים לו יחוש קדמך, ובב"ר איתא דרשת ר"ל על אחור וקדם צרתני שבריאת גופו של אדם אחור לכל הנבראים שנברא ביום הששי ובריאת נשמתו של אדם קדם לכל הנבראים שנבראת ביום הראשון שנאמר ורוח אלקים מרחפת הוא נשמת רוחו של אדם הראשון, וזה יבואר עם הנ"ל דידוע שההולך אחר הנאת גופו נמשך מזה גאות אדם לכן השפיל גאותו בגופו דוקא שנברא באחרונה אבל ההולך אחר הנאת נשמתו מואס במותרות גופניות וממילא מרוחק מן הגאות לכן לא חשש על נשמתו מן הגאות ובראה קודם לכל הנבראים להורות שכל הנבראים אח"כ נבראו בשביל האדם ההולך אחר הנאת נשמתו והיינו את האלקים ירא ואת מצותיו שמר כי זה כל האדם שכל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה האדם ההולך בהנאת נשמתו דהיינו את האלקים ירא ואת מצותיו שמר:

ואמנם כאן שני כתובים באים כאחד בסיום מגלת קהלת הלא המה פסוק סוף דבר הכל נשמע וגו' ולאחריו פסוק כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט וגו' ושוב לאחריו חוזרין פסוק שלפניו סוף דבר וגו' ואם שיש טעם פשוט שלא לסיים בדבר רע כנודע בסי' יתק"ק. אמנם כמה תנים יש וכאן יש לפרש שענין פסוק סוף דבר נאמר על ענין פסוק שלאחריו כי את כל מעשה ולכן חוזרין לאחריו פסוק סוף דבר שלפניו לומר שמענין פסוק כי את כל מעשה מובן פסוק סוף דבר שלפניו ולכן חוזרין לאחריו לומר עכשיו נתפרש מה שאמרתי קודם בסתום כאשר יאמר אדם דבר סתום ואח"כ יאמר דבר שבזה יובן כוונת הסתום יחזור. אח"כ סתומתו לומר זו שאמרתי קודם בסתום ועכשיו נודע הדבר. ובזה יבואר דהנה התורה אומרת ואהי' אצלו אמון אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה במעשה בראשית. ובזוה"ק מבואר שבתיבת בראשית ו' אתוון נגד ו' שבחים של ה' תבות נגד חומשי תורה ויתכן נמי כי ו' ימי המעשה כנגד ו' שבחי התורה וא"כ גמר ימי המעשה ביום ו' כנגד שבח ו' משפטי ד' אמת והיינו מה שאמרו הדן דין אמת

לאמתו נעשה שתוף להקב"ה במעשה בראשית ומרומז משפטי ד' אמת בגמר יום הששי שנא' וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאור ורמוז במלות ויר"א אלקי"ם א"ת הס"ת אתוון אמ"ת שהי' הראי' במשפטי ד' אמת דבמשפט שייך ראי' כנאמר מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים, ועל ענין זה נאמר כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט היינו ענין וירא אלקים את כל אשר עשה המבואר דהיינו ראי' במשפט ואמר על כל נעלם אם טוב ואם רע שהביא את כל אשר עשה במשפט להבחין אם טוב ואם רע וכאן נאמר והנה טוב מאד כטעם עיניך תחזינה מישרים ומבואר ענין המשפט שבפסוק זה שרומז על שבח משפטי ד' אמת, ולפי מה דאמרי' בעלמא מקרא נדרש לפניו ולפני פניו כן שבח משפטי ד' נדרש לשבח יראת שלפניו ולשבח מצות שלפני פניו, ובזה יצא לנכון שפסוק סוף דבר הכל נשמע רומז על סוף דבר של מעשה בראשית ששם ודאי הכל נשמע בענין וירא אלקים את כל אשר עשה שענינו מבואר בפסוק שלאחריו כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט. ועל זה הורה הפסוק שלפניו ואמר את האלקים ירא היינו מה ששבח משפטי נדרש לשבח יראת שלפניו, ושוב ואת מצותיו שמר היינו מה ששבח משפטי נדרש לשבח מצות שלפני פניו וסיים כי זה כל האדם דוקא ירמוז על מה דסיים בסוף מעשה בראשית והנה טוב מאד ואיתא בב"ר פ"ט רבנן א"ל בשם רחב"א ור"פ ור"ח הוא מאד הוא אדם הינון אותיות דדין הינון אותיות דדין:

בב"ר פ"ט וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ארשב"ל הנה טוב מאד זה העוה"ז והנה טוב מאד זה העוה"ב העוה"ז והעוה"ב הביטו בהן הקב"ה ראי' אחת מבואר דדרש ו' של והנה ללשון חזרת הנה טוב מאד בכפל כנגד ב' עולמות אלא שנכפלו בלשון אחד לענין הדרש שהביט בהן הקב"ה ראיה אחת ויש לכוון על זה מאי שנאמר הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד אחים הם ב' עולמות והם גם יחד בראי' אחת תדע שהתאחדות כפל ס"ת הנ"ה טו"ב מא"ד הם אותיות יח"ד, ולפי"ז נתייחס טוב על עוה"ז וטוב על עוה"ב ובמה טוב ומה נעים יתייחס טוב על עוה"ז ונעים על עוה"ב ויבואר כי נעים דעוה"ב. הוא עצמו מחליף אותיות טו"ב דעוה"ז משום דלגבי צדיקים המתיסרין בעוה"ז וצדיקים תחלתן יסורין וסופן שלוה וא"כ טוב דעוה"ז תחלתו אות ט' בחלוף באות נ' שבחצי השני של האותיות בא"ת ב"ש שהן חוזרין למפרע בחי' דין היסורין שבתחלתן ושוב טוב דעוה"ז סופו אות ב' בחלוף באות מ' שבחצי השני' של האותיות בא"ל ב"ם שהן כסדרן בחי' רחמי השלוה שבסופן ושוב טוב דעוה"ז תוכו אות ו' ממוצעות בין היסורין שבתחילה ובין השלוה שבסוף לכן שוה בה המדה בין בחלוף א"ת ב"ש באות פ' ובין בחלוף אלב"ם באות פ' הרי חלוף ט' דראש טוב באות כ' דראש נעים וחלוף ו'

דתוך ט"וב באות פ' חושבן ע"י דתוך נ"ע"ים וחלוף ב' דסוף טו"ב באות מ' דסוף נעים היינו מה טוב ומה נעים והרי לגבי טוב דעוה"ז נאמר מ"ה מנין מא"ד דלגבי הנה טוב מאד דעוה"ז ולגבי נעים דעוה"ב נאמר ומה הרי כוסף ו' על מנין מאד דלגבי והנה טוב מאד דעוה"ב שנדרש בתוספות ו' של והנה אמנם הוראת ו' ללשון כפול כנדרש ו' של ויתן לך יתן ויחזור ויתן וכן לעניין לעוה"ב נאמר בארצם משנה יירשו ונדרש זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן. ולפי"ז לשון ומה נעים דעוה"ב היינו כפל נ"ע"ים מנין ש"ם הרי לגבי מא טוב ומה נעים רמוז טוב עם שם כענין שנאמר טוב שם משמן טוב והיינו דסיים כשמן הטוב על הראש יורד ושוב על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו רצונו שתקוני הזקן הם סוד י"ג מדות הרחמים ועל פי מדותיו רומז קודם קריאת הפה במדותיו נאמר ג"כ טו"ב עם ש"ם בענין אני אעביר כ"ל טוב"י על פניך וקראתי בשם ד' לפניך והנה בי"ג מדות מאל עד ונקה יש כ"ט אתוון רמיזין בחושבן אתי"ם ופסקינתו משה בסימן כח א"ח היינו בפסוק א' המוקדם נאמרו ח' תבות מאל עד ואמת ובפסוס א' המאוחר נאמרו ח' תיבות מנצר עד ונקה הרי המדות מאל עד ואמת חושבן טו"ב עם א"ח פעם עול"ם הז"ה והמלות מנצר עד ונקה היינו מנין תבה ראשונה נצר מנין כפל נעים דמנין ש"ם ושאר התבות מנין א"ח פעם עול"ם הב"א הרי הנה מה טוב ומה נעים שבת אח"כ גם יחד רומז שהעוה"ז והעוה"ב הביט בהן הקב"ה ראי' אחת:

ואמנם מה שהביט ראי' אחת בב' עולמות לפי ששניהם נבראו בב' אתוון דשם י"ה העוה"ז בה' והעוה"ב בי' ולפי"ז שייך בהם ראי' אחת שנתאחדו בשם י"ה וביותר יבואר לפי שאתוון י"ה רומזין חכמה בינה ושניהם נתאחדו זב"ז כמבואר בזוה"ק בטעם קנה חכמה קנה בינה שנאמר בכל אחד קנה דלא פחות מתרוייהו כחושבן חכמת בינה עם י"ה והכי נמי בהתאחדות ב' עולמות בתואר שבת אחים גם יחד הרי כל עול"ם עם א"ח דייקא נשלם למנין קנ"ה שבחכמ"ה ובבינ"ה ועניין זה יש לכוון בהא דחנן אבות פ"ה תלמידיו של א"א אוכלין בעוה"ז ונוחלין העוה"ב שנאמר להנחיל אהבי יש וגו' בזה רמוז נחלת ב' עולמים שעליהם נאמר ביה ד' צור עולמים והמה ברמז מלת אתב"י היינו א' עם ה' ב' עם י' שעולם א' הוא עוה"ז נברא באות ה' ועולם ב' הוא עוה"ב נברא באות י' גם אהב"י חושבן ב' פעם א"ח דב' עולמים והם משלימין לב' פעם עולם מנין ב' פעם קנ"ה הנ"ל והם ברמז מנין י"ש דלבתר אתבי ועכ"פ ברמז קנה שבכל עולם הוא חכמה ובינה עם י"ה כנ"ל מזוה"ק נמצא יתייחס שם י"ה בין בעוה"ז בין בעוה"ב וזה יש לכוון במה שנאמר מן המצר קראתי י"ה המצר בה' הידוע היינו יסורי הצדיקים שבעולם הזה הידוע ושוב ענני במרחב י"ה מרחב בלא ה' הידוע היינו שלות הצדיקים לעולם הבא שלא

נודע עדיין, ובענין זה יש לרמוז בהא דתנן שעוה"ז דומה לפרוזדור בפני עוה"ב שהוא טרקלין התקן עצמך בפרוזדור היינו מן המצר קראתי י"ה והרי המצ"ר עם העול"ם הז"ה בשהי"ן ידועין רמוז בחושבן פרוזדו"ר ואמר כדי שתכנס לטרקלין היינו ענני במרחב י"ה, והרי מרחב טעם עול"ם ב"א בלא ההי"ן ידועין רמוז בחושבן של טרקלין והנה זכינו כי ב' עולמים מתיחסין כאחד אל האדם העוה"ז דומה לפרוזדור להתקן בו פעולת אדם והעוה"ב הוא טרקלין שיכנס בו האדם לקבל שכרו ובזה עולה יפה ווה שנדרש, והנה טוב מאד שרמוז במלת מאוד אתוון אדם היינו לענין שנדרש והנה טוב מאד על העוה"ז, והעוה"ב שהביט בהן הקב"ה ראי' אחת והורה שנתאחדו באדם כנ"ל:

ויבואר עוד התאחדות העוה"ז והעוה"ב באדם בהא דאיתא בב"ר פ"ח ר' יוחנן פתח אחור וקדם צרתני וגו' אר"י אם זכה אדם אוכל ב' עולמות שנאמר אחור וקדם צרתני ואם לאו הוא בא ליתן דין וחשבון שנאמר ותשת עלי כפיך הנה בענין דין וחשבון נדרש אקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו שמחבר הנשמה מן השמים עם הגוף מן הארץ ושניהם יחד יתנו דין וחשבון הנה גם כאן בהיות בבא דסיפא באם לא זכה בא ליתן דין וחשבון בגוף ונשמה יחד מזה נשמע גם בבא דרישא באם זכת אדם אוכל ב' עולמות היינו ומול לגוף ונשמה שבאדם שהגוף מן הארץ נהנה מהעוה"ז והנשמה מן השמים נהנה מן העוה"ב והיינו מה שנדרשו ב' עולמות באות ב' דפתח בבראשית לגבי ברא אלקים את השמים ואת הארץ ויבואר עם הנזכר דהנה נדרש את השמים לרבות תולדותיהן ואת הארץ לרבות תולדותיהן ויתכן לומר שבשביל זה נאמר כי ששת ימים עשה ד' את הסמים ואת הארץ דווקא היינו שהמשיך תולדות השמים והארץ עד יום הששי שבו נעשה האדם גוף מן הארץ ונפח בו נשמה משמים ואליו יתייחסו ב' עולמים באות ב' דבראשית העוה"ז להנאת הגוף מן הארץ והעוה"ב להנאת הנשמה מן השמים והיינו דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ונדרש באברהם כמבואר במדרש שאברהם הי' ראוי להיות נברא ראשון הנה אליו יתייחסו ודאי ב' עולמים כדתנן באבות תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעוה"ז ונוחלין לעוה"ב ואיתא נמי בב"ר פי"ד וייצר ד"א את האדם בזכותו של אברהם א"ר לוי האדם הגדול בענקים זה אברהם כו' והנה נאמר וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ואיתא בב"ר הוא מאד הוא אדם הרי מייחס כל אשר עשה לטוב אדם יבואר נמי דקאי על אדם דאברהם שהוא אדם שטוב לפניו וראוי לייחס כל אשר עשה בשבילו דווקא תדע דהנה נאמר את האלקים ירא ואת מצותיו שמר כי זה כל האדם ונדרש כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה הרי כל האמור שם נאמר באברהם את האלקים ירא היינו בנסיון העקדה נאמר עתה ידעתי כי

ירא אלקים אתה ואת מצותיו שמר נאמר בו ג"כ עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי וגו' ולפי הנ"ל שלאברהם נתייחסו ב' עולמים לכן גם גבי וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד נדרשו ב' עולמות כנ"ל:

וזה יש לכוון במאמר אר' יוחנן אם זכה אדם אוכל ב' עולמות שנאמר אחור וקדם צרתני ירמוז מלת זכ"ה ר"ת "זה "כל "האדם שכל העולם נברא בשביל זה היינו אברהם והוא ודאי אוכל ב' עולמות ועל שניהם בא תואר אחור וקדם ששניהם נדרשו באחור למע"ב בענין וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד גם הנה נדרש בקדם למע"ב באות ב' דבראשית גבי בריאת שמו"א ותולדותיהן כנ"ל ולכן בעל המאמר הוא ר' יוחנן שבכפל שמו לתוארי אחור וקדם יעלו לחושבן אברה"ם שאליו נתייחסו ב' עולמות:

ויש פרפרת בזה בענין פנחס שקנא בזמרי ומבואר בגמרא שהמתין לו פנחס עד לאחר שהתיש כחו בבעילות שבעל עם המדינית ושם נאמרו ב' דעות לחד דעה בעל תכ"ד בעילות ולחד דעה בעל ס' בעילות וצדקו יחדיו לרמז התשת כח גופו ונשמתו תדע כי סכומי תכ"ד וס' כחושבן גו"ף נשמ"ה ונפגם בהם ע"י המדינית שבצרף מדיני"ת לאלו הסכומין רומזין פגם למניני שמי"ם אר"ץ עם מניני עול"ם הז"ה עול"ם הב"א ונרמז פגמן בפרטות לגבי זמרי שכן זמר"י עם תכ"ד רומז פגם במנין שמי"ם אר"ץ וזמר"י עם ס' רומז פגם במנין עול"ם הז"ה עול"ם הב"א וכשהותש כחו מהם נפרע ממנו פנחס בענין ויקח רמח בידו ופגע בשניהם באיש אל הקבה ובאשה אל קבתה רומז רמ"ח חושבן אברה"ם ושוב א"ל, הקב"ה א"ל קבת"ה חושבן שמי"ם אר"ץ הורה על שנפגם מענין אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם כמבואר לעיל: ובענין זה יבואר לשון המדרש בב"ר פ"א דרש ריב"פ במע"ב בהדי' דבר קפרא י למה נברא העולם בב' להודיעך שתן שני עולמים העוה"ז והעוה"ב ד"א ולמה בב' שהוא לשון ברכה ולמה לא בא' שהוא לשון ארורה ד"א למה לא בא' שלא ליתן פה למינין לומר האיך העולם יכול לעמוד שהוא נברא בל' ארורה אלא אמר הקב"ה הרי אני בורא אותו בל' ברכה והלואי יעמוד עכ"ל הנה לכאורה לשון השני ולשון השלישי הלא אחד הם אולם אחרי העיון בצחות לשון השני ולמה בב' כו' ולמה לא בא' אמר בשניהם ולמה בווין נוספין לענין ראשון דדרש למה נברא העולם בב' להודיעך שהן שני עולמים ורצונו בזה להודיעך שזה שנברא העולם בשבילו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו שאוכל בשני עולמים וע"ז שואל בלשון השני ולמה בב' ולמה לא בא' רצונו ולמה באמת מתנהג עם הצדיקי' שאוכלין בב' עולמות הפירות בעוה"ז והקרן לעוה"ב ואינו מתנהג שישלם לצדיקים כל שכרן בעולם א' כמו שמשלם לרשעים כל שכרן בעולם אחד לזה השיב כדי שיהי' בזה הבחנה בין צדיק

שאוכל בב' עולמים סימן ברכה לו ורשע שאין לו רק עולם א' סימן ארורה לו והבחנה זו בענין שנאמר מארת ד' בבית רשע ונוה צדיקי' יבורך נמצא דלשון ב' אינו מוסב כלל על מה שברא העולם בב' אולם לשין ג' חוזר לתת טעם על מה שנברא העולם בב' ולא בא' כמבואר לעיל:

הנה זכינו שבפתיחת התורה באות ב' דבראשית הודיע שתן ב' עולמים לשכר לצדיקים תלמידיו של א"א שאוכלין בעוה"ז ונוחלין לעוה"ב ותואר אבינו המיוחס לאברהם הוא ודאי לגבי תלמידיו שנקראו בניו ומרומז במנין אברה"ם אבינ"ו חושבן עול"ם חז"ה עול"ם הב"א נמצא כל ישראל יוצאי ירך יעקב שעליו נאמר לאברהם כ' ביצחק יקרא לך זרע ממילא יתייחס עליהם תואר אברהם אבינו לרמז ב' עולמים הנ"ל והיינו דתנן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כלם צדיקים וגו' היינו שנתייחסו עם אלקי אברהם לאכול ב' עולמים ובזה מתכיפין סיום התורה בתבות כל ישראל עם התחלת התורה באות ב' דבראשית הנדרשת על ב' עולמים שכל ישראל זוכין לאכול ב' עולמות כדרש ר"י באחור וקדם צרתני שיש לכוון על תכיפת אחור של התורה עם קדם שלה כמבואר: ודאתינן להכי נימא בה מלתא בטעמא דכמו שבאחור וקדם דתבות התורה נעשה רמז שכל ישראל אוכלין ב' עולמות כן במרכז תבות התורה שארז"ל דרש דרש חציין של תבות התורה חד מהאי גיסא וחד מאידך גיסא ובהן מתמצעין תבות הקצוות דאחור וקדם ומראין נמי ענין שכל ישראל אוכלין ב' עולמות ונקדים לזה הא דאי' בב"ר עשו הגדול מונה לחמת מאור הגדול ויעקב הקטן מונה ללבנה מאור הקטן והוא סימן טב לישראל שיעקב אוכל ב' עולמות כמו שהלבנה מושלת ביום ובלילה ועשו רק בעולם א' כמו שהחמה רק ביום ולענינן במרו תבות התורה ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שרף ויאמר מדוע לא. אכלתם את החטאת וגומר, דהנה שעיר החטאת הי' של ראש חדש שהיא כפרה על מעוט הירח שבשביל לפייסה נאמר לה שתמשול ביום ובלילה להיות סימן טב לישראל לאכול ב' עולמות כמאמר ר"י אם זכה אדם אוכל ב' עולמות ולסימן זה גם החטאת נאכל ליום ולילה ומרומז במלות וא"ת שעי"ר החטא"ת חושבן אוכ"ל פרו"ת עול"ם חז"ה קר"ן עול"ם הב"א ומאחר שלא נאכל החטאת נחסר רמז אוכל מב' עולמות והיינו דרש דרש משה חד דריש חושבן מלות קר"ן עול"ם הב"א דמשמעות אחור ושוב דר"ש מש"ם חושבן מלות פרו"ת עול"ם הז"ה דמשמעות וקדם והרי נגרע מנין אוכל הרמוז גבי ואת שעיר החטאת ועל זה תבע משה מדוע לא אכלתם את החטאת ועל ענין זה יש לכוון מה שהביא בפירש"י ז"ל בהתחלת בראשית אר"י לא הי' להתחיל את התורה אלא מתחודש הזה לכם שהוא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח

בבראשית היינו כי להורות שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כהוראת ב' דבראשית על ב' עולמים דהיינו שאוכלים פירות בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וטעם זה יהי' גם אם יתחיל התורה במצוה ראשונה שנצטוו ישראל החדש הזה לכם שישראל מונין ללבנה שהוא סימן טב להם שיזכו לב' עולמים כמו שהלבנה ביום ובלילה וסימן לזה החד"ש חושבן עול"ם הז"ה עול"ם הב"א וארז"ל שאז הי' מולד הלבנה ביום ונתקשה בו משה עד שהראהו הקב"ה באצבע החדש הזה לכם כזה ראה וקדש יבואר לפי שנאמר המאור הגדול לממשלת היום המאור הקטן לממשלת הלילה נתקשה משה על מולד שלה ביום שנכנסה בגבול היום שאינה שלה וגלה לו הקב"ה לפי שהלבנה הי' בתחלה ג"כ גדול ונתקטן לכן פייס אותו המאור הקטון למשול גם ביום ויהי בזה סימן טב לישראל לאכול ב' עולמות גם עולם הזה שהוא חלקו של עשו הגדול וזה רימז לו במה שהראהו באצב"ע שמנינו עול"ם הז"ה והיינו החד"ש הזה לכם רצונו שהחדש רומז שגם הזה לכם היינו עולם הזה ולכן נולד ביום והיינו דסיים רשיז"ל בלשון שאלתו ומה טעם פתח בבראשית רצונו שפתיחת בראשית באות ב' נדרש ג"כ לזה הטעם וע"ז השיב משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו אומ"הע לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות ז' גוים וכו' רצונו שהחדש הזה לכם שהוא הוראה על אכילת ישראל גם בעוה"ז ממה שלבנה מושלת גם ביום בזה יכולים אוה"ע לומר לסטים אתם שהלבנה נכנס שלא ברשות בגבול היום של החמה אולם בפתיחת בראשית שהודיע סדר הבריאה שבתחלה הי' שני המאורות גדולים ולפי שנתקטן הלבנה לכן פייסה הקב"ה שתמשול גם ביום ובזה נסתלקה טענת לסטים אתם: והנה לפי שבתחלה הי' היום רק לחמה לכן אין מונין ללבנה אלא משתשקע החמה כי אין כדאי להתייחס במה שהי' מוכן לאחר ובמה שנותן ללבנה ממשלה עם החמה ביום אינה נהנת כלל מזה כאמרה שרגא בטיהרא מאי אהני ולכן הגם שממשלתה גם ביום הוא סימן טב לישראל שיאכלו גם בעוה"ז עכ"ז החסידים ואנשי מעשה מושכין ידיהם מהנאת עוה"ז כמאמר רבינו הקדוש יגעתי בעשר אצבעותי ולא נהניתי מן העוה"ז אפילו באצבע קטנה שלי יש לכוון מליצת אפילו באצבע קטנה שלי היינו אפילו שהראה הקב"ה למשה באצבע לבנה הקטנה שהוא שלי בענין החדש הזה לכם שרמוז באצבע מנין עולם הזה ששייך ג"כ לישראל בכל זאת משך ידו מהנאת עוה"ז:

והנה בודאי יעקב אבינו ג"כ לא רצה להנות מן העוה"ז ולפי"ז יקשה האיך נכנס לאביו לקבל הברכה בעניני עוה"ז שהכין לעשו וצריכין לומר שזה רק להראות שפייס ללבנה שתמשול עם החמה ביום שיהי' סימן טב שיש לישראל העוה"ז עם העוה"ב ובאופן שגם

שניהם סימן ברכה לישראל ולא כן עשו שאין לו רק עולם א' סימן ארורה לו כמבואר לעיל ובשביל זה נמנע הברכה מעשו ונזדמנה הברכה ליעקב שזוכה לב' עולמים לכן אמר ויתן לך שנתפרש יתן ויחזור ויתן היינו יתן בעוה"ז ויחזור ויתן בעוה"ב ששניהם סימן באות ב' דברכה המזוונת ליעקב ועל זה ערער עשו ואמר הברכה אחת לך אבי רצונו הברכה באות ב' הוא שתים ולא אחת דהיינו העוה"ז ועוה"ב והרי נתת לו גם חלקי בעוה"ז וזה וישלח יעקב מלאכים לפניו מלות מלאכים לפניו חושבן עול"ם הז"ה עוה"ב היינו ששלח לפייסו על הברכה בשניהם ופירש"י ז"ל מלאכים ממש יש לכוון בזה פיוס לעשו שלא יערער על עוה"ז שבכלל ברכתו של יעקב וגלה דעתו שמתנהג בה כמו המלאכים כשהיו אצל אברהם נאמר בהם ויאכלו שנראה כאלו אכלו ובאמת לא אכלו כן הוא נראה כאלו נהנה מן העוה"ז ובאמת אין נהנה מעוה"ז כלל:

ואמנם הנהגה זו להיות נראה כנהנה מן העוה"ז ואין נהנה היא שייכת ליעקב על פי מדתו וזה יבואר הטב בהקדם מאמר רז"ל ברכות י' הרוצה להנות יהנה כאלישע והרוצה שלא להנות אל יהנה כשמואל הרמתי ופירש"י ז"ל הרוצה להנות ושל אחרים והרוצה שלא להנות משל אחרים יעו"ש בפרושו שיש היתר בכל אחת משתי המדות, ואמנם משמעות לשון הרוצה הוראה שבכל אחת משתי המדות יש צד רצוי ונחת רוח כביכול למעלה ונתלו בגדולים אלישע ושמואל שבודאי כל מדותם כפי שורשם למעלה ושם אלישע הורה ששורשו למעלה בבחינת ימין מקרבת מלשון וישע ד' אל הבל ואל מנחתו לכן התנהג במדה זו שרצה להנות משל אחרים ושם שמואל מורה ששורשו למעלה בבחי' שמאל דוחה מלשון והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחחכם לכן התנהג במדה זו שרצה שלא להנות משל אחרים, ובזה נבוא לענינינו דלגבי יעקב נחשב הנאה מעוה"ז כנהנה משל אחרים לפי שהוא חלקו של עשו בממשלת החמה ביום אלא שאח"כ ניתן גם לבנה חלק בו ובשביל זה אמרו מאן דבלבנה אכיל דלאו דילי' ולהיות מדתו של יעקב ממוצעת בין ימינא ושמאלא ובזה רצה להנות כימין דאלישע ורצה שלא להנות כשמאל דשמואל ולצאת ידי שניהם התנהג בהנאת עוה"ז כמלאכים שנראה כנהנים ובאמת לא נהנו שעל זה נאמר וישלח יעקב מלאכים כנ"ל:

והנה יש בשם אלישע יה' אתוון ובשם שמואל ה' אתוון כמבואר בס"י שעשר ספירות הם חמש מימין וחמש משמאל וסוף סוף שמות שמואל ואלישע הם כקשר אחד כזה $ציור$ כנודע שגם יראה דשמאל ואהבה דומין הם כקשר כזה $ציור$ הרי קשור שמואל לאלישע באתוון אל שבשמאל שם שמואל ובימין שם אלישע רומז לגבי שמואל לאל זועם דשמאל ולגבי אלישע חסד אל דימין ומתמצעין ביעקב שהקב"ה קראו ליעקב אל.

והנה במזוגן קדמו ה' אתוון דשמואל הנ"ל להה' גבורות ולבתר ה' אתוון אלישע הנ"ל לה' חסדים, ולענינן רמוז קודם וישל"ח יעק"ב מלאכי"ם חושבן ר"ת הג"ב בינה "גבורה "הוד "יסוד "מלכות בצרוף מנין גבורו"ת ולבתר לפני"ו א"ל עש"ו אחי"ו חושבן ר"ת הח"ס "כתר "חכמה "חסד "תפארת "נצח בצרוף מנין חסדי"ם והרי רמז ה"ג דשמואל במלות וישלח יעקב מלאכים נוספו במנין ש' על מנין שמוא"ל ורמז ה"ח דאלישע במלות לפניו אל עשו אחיו נוספו במנין קצ"ז על מנין אליש"ע רומזין על מה שנאמר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שלא לקח יעקב הברכה בעקבה שהרי מתנהג בה ברמז שמואל ואלישע ותוספת ש' חושבן לא הביט ולא ראה ותוספת קצ"ז חושבן און עמל היינו שנראה שיש בו און ועמל שנהנה כאלישע ובאמת לא נהנה כשמואל ולכן לא הביט ולא ראה, ברמז שמואל דוקא, ואמנם בשלמות פסוק וישלח יש רמז פרטי לקדימת ה' אתוון שמואל ולבתר ה' אתוון אלישע אות באות כזה אותיות השלישיות ו' דשמואל י' דאלישע בר"ת "וישלח "יעקב והשניות מ' דשמואל כ' דאלישע ברית "מלאכים "לפניו והחמישיות שבסופן ל' דשמואל ע' דאלישע בתבות א"ל יעשו שבא חבור מקף בין ל' דסוף אל ובין ע' דראש עשו ולפי שסופי שמותן בהשלמתן מינכר כל אחד בשמו ומובחנים זה מזה בהוראות שם שמואל לשמאל ושם אלישע לימין לכן הוצרך בהם דוקא חזוק יותר לקשרן באותיות הסמוכין זה לזה ובחבור מקף וזה תואר מלת אחיו דלבתר מלת אל עשו הורה ענין אחוה על קשר אמיץ שבאלו המלות והרביעית א' דשמואל ש' דאלישע בר"ת "ארצה "שעיר והראשונות ש' דשמואל א' דאלישע בר"ת "שדה "אדום נמצא כי בכל ה' זוגות מוקדם ה' אותיות דשמואל לה' אותיות דאלישע כדרך שנרמזין בקשורן הנ"ל וגם הורה קדימת שם שמואל לאלישע שזה עיקר הפיוס לעשו על שהתנהג במדת שמואל שלא רצה להנות מעוה"ז כנ"ל ובענין זה שלח אח"כ מנחה ה' זוגות בקדימת ה' מיני נקבות מסטרא דשמאלא ולאחריהם ה' מיני זכרים מסטרא דימינא כקדימת ה' אתוון שמואל דשמאל ואחריהם ה' אתוון אלישע דימין ברמז פסוק וישלח הנ"ל ובמנחה ב' זוגות קמאין עזים ותישים רחלים ואלים מינים טהורים נגד ב' זוגות דגלות וישלח יעקב מלאכים לפניו שתוארן אל המשלח והנשלחים בטהרת הקודש וזוג ג' גמלים מניקות ובניואם מין טמא נגד זוג דמלות אל עשו שתוארן אל הנשלחין אליו שהוא טמא ובזוג הזה נתאחדו סכום נקבות וזכרים וכן מלות אל עשו זוג שלהם בקשר אמי"ץ כנ"ל וזוג ד' פרות ופרים מ"ן טהור נגד זוג דמלות ארצה שעיר שזהו התשות כח הטומאה של עשו שלא נתייחסה הארץ על שמו רק על שעיר לומר שגזילה בידו משעיר

וממילא כשתש כח הטומאה של עשו נתוסף כח בטהרת הקודש וזוג ה' אתונות ועירים ממין טמא נגד וזוג דמלות שדה אדום שנחייחס טומאת עשו הוא אדום על מקומו:
והנה איתא בב"ר פ"ח א"ר ברכי' בשעה שבא הקב"ה לברא את אדה"ר ראה צדיקים ורשעים יוצאים ממנו כו' הפליג דרכן של רשעים וכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים ובראו הה"ד כי יודע ד' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד אבדה מכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים, הנה ר' ברכי' דורש מענין שמו לשון ברוך שהוא בב' עולמים דמדת צדיקים הנדרש בטעם שנברא העולם בב' כמבואר לעיל ועליתם אמר כי ידע ד' דרך צדיקים יתחשב כ"י יד"ע ב' פעמים כנגד ב' עולמים ויעלו ממש כחושבן לשין ברו"ך אולם לא רצה לברוא בא' שהוא לשון ארור בעולם א' דמדת רשעים ועליהם אמר ודרך רשעים תאבד יתחשב תאב"ד פעם א' כנגד עולם א' ויעלה ממש כחושבן לשון ארו"ר:
והנה מה שהצדיקים ורשעים יוצאים מן האדם יבואר מענין דאיתא בב"ר פ"ח שברא את האדם מן העליונים ומן התחתונים והעליונים חיים והתחתונים מתים לכן יוצאים ממנו צדיקים ורשעים כי צדיקים קרויין חיים בחינת עליונים ורשעים קרויין מתים בחי' התחתונים ולכן גבי ברכת יעקב מקדים מטל השמים ולגבי ברכת עשו מקדים משמני הארץ, והנה נאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים מבואר שהעליונים נבראו בימין והתחתונים נבראו בשמאל וידוע כי שמאל דוחה וימין מקרב ולכן כשברא הקב"ה את האדם וראה צדיקים ורשעים יוצאים ממנו בכל אחד מצא מין את מינו וניער והיינו כי ידע ד' דרך צדיקים לפי שהם בחי' ימין דעליונים לזה ידע אותם ומקרבן בימין וכן סי' ברכה של צדיקים באות בי"ת חושבן ימי"ן קר"ב וראשי המלות חושבן ימי"ן שזה בשביל שהצדיקים בימין דעליונים ושוב ודרך רשעים תאבד לפי שהם בחי' שמאל דתחתונים לזה דאה אותן בשמאל הנקרא צד וכן סימן ארורה של רשעים באות אל"ף חושבן צ"ד דח"ה וראשי המלות אתוון צ"ד שזה בשביל שהרשעים בצד הוא שמאל דתחתונים:
והנה כמו שנתאחדו ימין ושמאל דשמים וארץ בבריאת האדם כן ממש נתאחדו במקדש שנאמר מכון לשבתך פעלת ד' מקדש ד' כוננו ידיך לפי שמכוון מקדש התחתון לעליון ובזה נתאחדו שם ב' ידים דעליונים ודתחתונים ולכן גם בשם אחיזה לצדיקים ולרשעים כנודע שבז' ימי החג הקריבו ע' פרים כנגד ע' אומות הרשעים וביום השמיני הקריבו פר אחד כנגד ישראל גוי אחד שנא' ועמך כולם צדיקים והמקדש נקרא הר המורי' ע"ש הקטרת כטעם מקטרת מר ויש י"א סימני קטרת ג"כ כנגד י"א פעמים לשון ברו"ד למדת צדיקים וכנגד י"א פעמים לשון אחר למדת רשעים וסוף סוף לא נאמר בהם ואלה יעמדו לקלל רק על הקללה כנדרש על זה לא קנה אל והיינו שנאמר ישימו קטורה באפיך

דייקא רצונו שי"א סימני הקטרת כנגד י"א ברוכים וארורים דצדיקים ורשעים שנעשה הגנה גם להמרורים דרשעים כמו באפיך. שאמר הקב"ה ארך אפים לצדיקים ולרשעים וכל זה לפי שבמאמר נעשה אדם נכללו ג"כ הרשעים עם הצדיקים שיוצאים ממנו והיינו מה שבקש אברהם על כרכין דסדום אמר בתחלה האף אספה צדיק עם רשע האף דייקא בה' התימא רצונו וכ' במדת ארך אפים לא אמרת להגן על הצדיקי' ורשעי' ושוב אמר חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע חלילה לך מעשות דייקא ממאמר נעשה אדם ששם נכללו צדיקים ורשעים ומשם חלילה לך להמית צדיק עם רשע שהרי והי' כצדיק כרשע שבמעשה האדם ראה הקב"ה שצדיקים ורשעים יוצאים ממנו. ולענין הנ"ל שבמקדש אד' כוננו ידיך נכללו ג"כ צדיקים ורשעים כמו במאמר נעשה אדם ונזכר בזה שם אד' עם ב' פעמי' י"ד שהם רמז כ"ח לכן בקש משה ועתה יגדל נא כח אד' דייקא כאשר דברת ארך אפי' לצדיקי' ולרשעים שעל שניהם ודאי נעשה הגנה במקדש אדני כוננו ידיך, ולפי הנ"ל שבבריאת האדם נרמז בימין ברוך דצדיקים בכפל כי ידע כנגד ב' עולמים דדרך צדיקים וגם נרמז בשמאל ארור דרשעים בחד תאבד כנגד עולם א' דדרך רשעים הנה כן במלות מקדש אד' כוננו ידיך אותיות הסובבין בראשי וסופי תבות חושבן האב"ד לדרך רשעים אשר סביב יתהלכון דוגמת קליפה הסובבת לפרי ושוב בתוכי אלו ההבות אותיות. שלפנים מסובב שבראשן חושבן כ"י יד"ע ואותיות שלפנים מסובב שבסופן חושבן כ"י יד"ע היינו כפל כי ידע לדרך צדיקים דוגמת הפרי שבתוכיות קליפתה כדאמרינן ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק:

וכענינא דהאי פרשתא רימה עשו את אביו לומר שהוא מתנהג במדת הצדיקים שנאמר ויאהב יצחק אח עשו כי ציד בפיו ונדרש ששאל לו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן קסבר אביו שהוא מדקדק במצות ורמוז במלת בפי"ו ר"ת "פריו "יתן "בעתו "ועלהו הנאמר במדת צדיקים ומענין ציד בפיו נאמר ויהי עשו איש ידע ליד רימה שהוא במדת צדיקים שנאמר בהם ידע ד' דרך צדיקים והיינו מלת ידע עם ציי"ד ר"ת "יהוה "דרך "צדיקים ונאמר וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל אחות נביות על נשיו לו לאשה פירש"י ז"ל על נשיו הוסיף רשעה על רשעתו שלא גרש את הראשונות, וביחוס אחות נביות פירש"י זצ"ל ממשמע שנאמר בת ישמעאל איני יודעי שהיא אחות נביות, אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו כו' והשיאה. נביות אחי' יבואר דהנה בויקח את מחלת רימה לאביו דנקט נפשי' בכשרין ביחוסה בת ישמעאל בן אברהם שהבטיח הקב"ה לאברהם שיעשה ישמעאל תשובה וב"ה רימה בשם מחל"ת חושבן דר"ך צדיקי"ם ואולם גלה הכתוב רשעתו במה

שנאמר בה על. נשיו שתוסיף רשעת על רשעתו וכן בצרוף. מנין מחל"ח למנין נשי"ו חושבן דר"ך רשעי"ם ולכן לא הי' כדאי ליחס בנשואין שלה ישמעאל בן אברהם ונאמר אחות נביות שהשיאה נביות שהי' רשע והוא שייך לנשואי עשו שהוסיף רשעה על רשעתו וגם מנין נביו"ת משלים למנין עש"ו חושבן דריך רשעי"ם ומאחר שגלתה תורה שהוא מכלל הרשעים לכן הכשיל פיו של עשו בעצמו שדבר בלשון גאוה יש לי רב רומז ל"י ר"ב ר"ת "לא "יקומו "רשעים "במשפט ונאמר לפניו תיבות על כן וזהו שאמר לו יעקב כי על כן דייקא ראיתי פניך ולפני פניו נאמר כמוץ "אשר "תדפנו רו"ח ר"ת כרא"ת והיינו דסיים יעקב כראת פני דייקא וסיים אלקים ותרצינו היינו שאלקים נתרצה אליו שהוא מתנהג בדרך צדיקים כנ"ל בענין כי ידע ד' דרך צדיקים:

כתוב)ישעי' מ"ד(כי אני עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי מרומז במלת בראת"י חושבן שס"ה גידים ורמ"ח אברים שבגוף האדם שהם כנגד שס"ה עצות לא תעשה ורמ"ח מצות עשה ואלו המצות אינן נוהגות רק באדם שעל הארץ ולא במלאכי מעלה כאומרז"ל שבזה נצח משה את המלאכים שתנתן התורה לישראל גוי אחד בארץ ויש לכוין זה במה שנאמר אשרי איש ירא את ד' במצותיו חפץ מאד גבור בארץ יהי' זרעו יבואר דקאי על איש הראשון שהי' גופו יציר כפו של הקב"ה שנבנה על רמז שם הוי' ב"ה כידוע בסכומי המצות שמי עם י"ה מנין שס"ה מל"ת זכרי עם ו"ה מנין רמ"ח מ"ע וכן בנין גוף האדם בשס"ה גידים כנגד שס"ה מצות ל"ת ורמ"ח דאברים כנגד רמ"ח מ"ע והיינו איש ירא את ד' דייקא הרמוז על סכומי המצות והיינו דסיים במצותיו חפץ מאד ורומז מלת מאד דקאי על אדם הראשון כנדרש והנה טוב מאד היינו אתוון אד"ם ואמר גבור בארץ יהי' זרעו כי זרעו של אדם הראשון הוכיחו על שלמות בנין גופו של אדם על רמז המצות דהנה שמות זרעו הם קין הבל שת והנה בלדת קין נאמר קניתי איש את ד' שגופו נבנה משני שותפין דאב ואם ובזה יתחשב שם קי"ן בכפל חושבן גידי"ם אברי"ם שבאדם וכן נמי יתחשבו שמות הב"ל ש"ת בכפל לשותפות אב ואם בכל אחד וישלימו למנין כפל קין מנין שס"ה ל"א תעש"ה רמ"ח עש"ה מבואר שזרעו של אדם שנחשבו בכפל רומזין על גידים ואברים של אדם שהם לרמז המצות שס"ה לא תעשה ורמ"ח עשה והיינו גבור בארץ יהי' זרעו דווקא שרומזין תגבורות אדם בארץ שזכה במצות התורה וגבר נגד המלאכים שאמרו תנה הודך על השמים:

ויש לרמז באיוב ט"ו שנאמר הראשון אדם תולד פירש"י ז"ל ומליצתו הראשון לאדם הנוצר מאדמה נולדת שידעת לקיים כל חכמת מצות הבורא היינו כנ"ל שבאדם הנוצר מן האדמה נרשמין מצות הבורא בסכומי שס"ה גידים ורמ"ח אברים והנה נרמז במלת

הראשו"ן אד"ם אם נפיק אות ש' מתוך מלת הראשון ונצרפה לסוף מלת אדם כזה הראו"ן אדם ש' הרי אותיות הרא"ו למפרען רומזין סכום ו' פעם אל"ף עם פרוטרט ר"ה חושבן שס"ה פעמים גי"ד ושוב אותיות נ' אד"ם ש' כסדרן רומזין סכום ן' פעם אל"ף עם פרוטרט ד"ם ש' חושבן רמ"ח פעמי' אב"ר ומוקדם בזה רמז שס"ה גידים שכנגד שס"ה מצות לא תעשה ולבתר רמז רמ"ח אברים שכנגד רמ"ח מצות עשה כטעם קדימת סור מרע ולבתר ועשה טוב ובא רמז הגידים באותיות למפרען לפי שצריך לחזור לאחריו ולברוח מן העברה לקיים מצות לא תעשה ורמז האברים באותיות כסדרן לפי שצריך לרוץ לפניו לקיים מצות עשה ממה שבאה אות ש' דרמז האברים בתוך רמז הגידים בתבת הראשון להורות שגם בעסק סור מרע יהי' סייעתא במצות עשה כדאשכחן בגמ' שמצות עשה דציצית הגינה על האדם שלא לעבור עבירה:

והנה נאמר וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לד' פרים הנה נערי בני ישראל משמע משנעשו בני י"ג שנה כפירש"י ז"ל גבי ויגדלו הנערים ובני י"ג שנה הגיעו לחובת המצות ואז השלימו רמ"ח אברי' ושס"ה גידים לרמז קיום המצות רמ"ח אברים לרמ"ח עשה ושס"ה גידים לשס"ה לא תעשה ובזה רמוז במלות נער"י בנ"י ישרא"ל חושבן רמ"ח אברים שס"ה גידים ושוב ויטל"ו עלו"ת חושבן אברי"ם עש"ה הגם שבמסורה עלת חסר יש אם למקרא שקורין עלות שהוא לשון רבים שלהם ושוב ויזבחו משמע שזבחו יצרם לברוח מן העבירה ברמז זבחים שלמים לד' פרים מלת זבחי"ם חושבן גידי"ם שלמי"ם לד' פרי"ם חושבן ל"א תעש"ה:

ולענין זה יש לכוין מה שנאמר עלת תמיד העשי' בהר סיני שפרש"י ז"ל הקיש עלת תמיד לעלת הר סיני אותה שנתקרבה לפני מתן תורה שכתוב בה וישם באגנת מלמד שטעונה כלי ויהי' ההיקש גם לרמז הנ"ל דהנה במלות עלת תמיד העשיה בהר סיני הרי עלית ראשי מלות יעשה אלא תעשה ושוב תמי"ד העשי"ה בה"ר סינ"י חושבן שלימות מלות עש"ה ל"א תעש"ה וכפול רמז המצות בהתחלת לחוד ובגמר שלחן לענין שאמרו המתחיל במצוה אומרין לו גמור. ואמנם בא רמז התחלות המצות במלת עלת דמשמע לשון העלה על רוחכם ומשמע נמי לשון עלה עלי' שלא יעשה מצות אנשים מלומדים רק יקדים בתחלה לפני קיום המצוה להעלות במחשבתו לקבל עליו עול מצות הקב"ה ולבתר בא רמז גמר המצות במלות תמיד העשיה בהר סיני דמשמע שבתמידות תהי' העשי' דהיינו קיום המצוה כאלו נתנה לו אז בהר סיני ולא תהי' כדיוטגמא ישנה ועל זה רומז נמי מה שנאמר את האלקים ירא ואת מצותיו שמר דהיינו שצריך להקדים את האלקים רא דהיינו להעלות בתחלה במחשבתו קבלת עול מצותיו ולבתר ואת מצותיו

שמר דהיינו קיום המצות וסיים כי זה כל האדם היינו שגוף האדם נתכונן באברים וגיגים כנגד סכומי המצות שנחלקין בעשה ולא תעשה, וגבי ויפח באפיו נשמת חיים אי' בב"ר מלמד שהעמידו גולם מן הארץ ועד הרקיע וזרק בו הנשמה והיינו מאחר שגוף האדם נתכונן על סכומי מצות עשה ולא תעשה וכן העמידו מן הארץ ועד השמים שהוא קומת מהלך ת"ק שנה כמו שרמזו במלת השקיפ"ה מנין ת"ק מן השמים לארץ ולענייננו רומז ת"ק מנין ראשי מלות עשה "לא "תעשת והנשאר זולתן חושבן אר"ץ שמי"ם ולכן אז נפח בו הנשמה להיות ערב על קיום המצות כמאמר רז"ל שאמר הקב"ה נרי בידך שנאמר כי נר מצוה ונרך בידי שנאמר נר ד' נשמת אדם אם אתה תשמר נרי אני אשמר כרך:

ולהיות שגוף האדם נתכונן בסכומי גידים ואברים כנגד סכומי המצות ולא יתייחס גוף בשלימות רק בגוף אדם מישראל שזכה באלו המצות שמשלים בהן הגידים והאברים אולם שאר אומות שפרקו מהם עול של אלו המצות ממילא גידים ואברים שלהם פגומין והם מחוצי ראש כל גיד וכל אבר כדרך מחץ ראש על ארץ רבה ויתעלה עליהם גוף אדם מישראל שירים ראש לכל גי"ד ולכל אב"ר והיינו קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וע"ז יש לכוון מה שנאמר ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלנו יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה. ידב"ר רומז מחיצת ראש מגיד ומאבר ונשאר תחתיהן י"ד ב"ר והוא סימן לעמים ולאמים שיכוף ראשם תחתנו ואולם יבחר לנו את נחלתנו רומז יבח"ר מנין שלמות גי"ד אב"ר בהרמת ג' שבראש יגיד סימן גאון ובהרמת א' שבראש "אבר סימן "אתב והיינו את גאון יעקב אשר אה"ב כלה, וירמוז על זה מה שנאמר שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני דהנה תחת ראשי של גיד ואבר אתוון ידב"ר חושבן גבור"ה שהוא שמאלו אולם תחבקני בראשי גיד אבר אתוון ג"ח מנין ד' ומרמזין השלמת ידב"ר למנין יבח"ר ורמוז באות ג' מלת גאו"ן העולה ס' ובאות א' מלת אה"ב העולה ח' הרי מנין ד' עם מניני ס"ח צרוף חס"ד שהוא ימינו שרומז ח"ס על ד"ל: ואמנם רמוז בכל זה רק פרט גיד אחד ואבר אחד מגוף האדם הבנוי בשס"ה גידים כנגד שס"ה מצות ל"ת וברמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות עשה והיינו לפי שסכומי כל התרי"ג מצות נדרשו במה שנאמר תורה צוה לנו משה שמנין תורה הם תרי"א מצות צוה לנו משה וב' דברות אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו והנה עליהם נאמר אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי ר"ת שלהם חושבן תרי"ג הורה שכל התרי"ג מצות מושרשים באלו ב' דברות והיינו שכל רמ"ח מ"ע מושרשין בעשה א' דדבור אנכי וכל שס"ה מל"ת מושרשין בלא תעשה א' דדבור לא יהי' לך ויש פרפרת בזה דהנה קבלת ישראל לאלו ב' דברות מרומז באמירת שמע ישראל, שתואר ד' אלקינו היינו קבלת אנכי ד' אלקיך ותואר ד' אחד היינו

קבלת לא יהי' לך אלהים אחרים על פניו והנה אלו ב' דברות נאמרו בדבור אחד שנאמר אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי, ולפי"ז נמצא שכל דבור מן השתים זו שמעתי היו בו כללות השתים לפי ששניהם נאמרו בדבור אחד וא"כ שייך לקבלת כל אחד מן השתים ב' תוארים ד' אלקינו ד' אחד ולפי שדבור ראשון הוא עשה ודבור שני הוא לא תעשה שיש בכללה גם מצות עשה כאומרז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה מעלה עליו כאלו קיים עשה וא"כ שייך קבלה כפולה ללא תעשה דדבור השני, ולפי"ז עשה דדבור א' מתחיל בתבת אנכ"י בצרוף קבלה א' בתוארי "ד' אלקיכ"ו "יד' אח"ד ביחד חושבן כל רמ"ח עשין המושרשין בדבור הראשון ושוב לא תעשה דדבור ב' מתחיל בתבת ל"א בצירוף קבלה כפולה בכפל תוארי "ד' "אלקינ"ו "ד' אח"ד ביחד חושבן כל שס"ה לא תעשין המושרשין בדבור השני:

והנה כן כל רמ"ח אברים מושרשין באבר אחד שכנגד דבור אנכי וכל שס"ה גידים מושרשין בגיד אחד שכנגד דבור לא יהי' לך לכן על ב' דברות שנא' אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי מרומז במלות ז"ו שמעת"י חושבן אב"ר עם קומת רמ"ח וגיד עם קומת שס"ה היינו שאבר פרטי המכוון לדבור אנכי הוא שורש לכל רמ"ח מ"ע שבקומת רמ"ח אברים וגיד פרטי המכוון לדבור לא יהי' לך הוא שורש לכל שס"ה מל"ת שבקומת שס"ה גידים אי נמי יבואר לפי שכל שס"ה מל"ת הם כלל אחד בקדושה וכן רמ"ח מ"ע הם כלל אחד בקדושה כמבואר בזוה"ק שמנין שס"ה עולה שמי עם י"ה ומנין רמ"ח עולה זכרי עם ו"ה זה הכלל מיחד כל המ"ע כאחד וכל המל"ת כאחד עד שבכל מ"ע פרטית נכללו כל רמ"ח מ"ע ליתן חיות הקדושה לפרטי כל רמ"ח אברים שהם כלל אחד בגוף אדם וכן בכל מל"ת פרטית נכללו כל שס"ה מל"ת ליתן חיות הקדושה לפרטי כל שס"ה גידים שהם כלל אחד בגוף דאלת"ה יקשה האיך גוף האדם יכול להתקיים בכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים שנבנו באדם כנגד המצות כולן ואין באפשרות שיתקיימו באדם אחד ועם הנ"ל עולה יפה: והנה אמר יעקב ללבן מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי הורה שלא נמצא בו שום פשע וחטא לפי שהי' נזהר לקיים כל התרי"ג מצות כנדרש במה ששלח לאמר לעשו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי נמצא לפי"ז כשאמר דוד כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד הורה ששב בתשובה על שאינו בשלמות שהי' יעקב אצל לבן ואמנם יעקב הקדים רפואת התשובה טרם בא אצל לבן ששאל הידעתם את לבן בן נחור ואיתא במדרש הידעתם מי שעתיד ללבן עונותיכם וזה הועיל ליעקב שלא יהי' נפגם כלל אצל לבן להיות שלם באברים וגידים בשמירת תרי"ג מצות ומענין לבון העונות שהקדים יעקב אצל לבן מזה נתעורר דוד בתשובתו ואמר אח"כ תכבסני

ומשלג אלבין ושוב בא לרמז אח"כ תקון אברים וגידים שלו והיינו באמרו ל"ג טהו"ר בר"א ל"ו אלקי"ם בס"ת אתוון אברי"ם ולשם אלקים האמור כאן בסוף אליו סובב גם האמור אחריו ויצטרף "אלקים "ורוח "נכון "חדש "בקרבי בר"ת חושבן גידי"ם מבואר שבפסוק זה נאמר בתחלה תקון לב טהור ולבתר תקון רוח נכון ויחוס שני התקונין לשם אלקים האמור ביניהם והרי בתיקון הלז שבתחלה רמח תקון אברים בהשלמת התבות ושם אלקים בסופן ובתקון הרוח שבסוף רמוז תקון גידים בהתחלת התבות ושם אלקים בתחלתן וכן המדה להיות ההתחלה ברמז הגידים דלא תעשה והסוף ברמז האברים דעשה שכן נאמר ברישא סור מרע ובסיפא ועשה טוב וטעם זה יספיק למה שבסוף זה המזמור נאמר פסוק זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה בכאן נאמר ברישא תקון רוח ביחוס פרטי לשם אלקים ובסיפא תקון לג ביחוס פרטי לשם אלקים הורה לגלות ענין פסוק דלעיל שמוקדם בו תקון לב טהור ביחוס לאלקי' שרומז בסופן תקון אברים ראוי להיות בסיפא כדרך שמאוחר לב בפסוק האחרון ומה שמאוחר בפסוק דלעיל תקון רוח נכון ביחוס לאלקי' שרמוז בראשן תקון גידים ראוי להיות ברישא כדרך שמוקדם רוח בפסוק אחרון והיינו לפי שצריך להקדי' סור מרע דשס"ה מצות ל"ת של הגידי' ולנתר ועשה טוב דרמ"ח מצות עשה של האברי' וכן נרמז בפרטות בפ' האחרון ברישא זבח"י אלקי"ם רו"ח נשבר"ת ס"ת שלהם בכללות ד' אתוון חושבן גידי"ם ובסיפא ל"ב נשב"ר ונדכ"ה אלקי"ם ל"א תבז"ה ס"ת שלהם חושבן אברי"ם כנ"ל:

וגם יעקב שאמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי קיים אותן בסרר הזה בקדימת רוח נשברה ולבתר לב נשבר והיינו מה ששאל טרם בא אצל לבן הידעתם את לבן בן נחור מי שעתיד ללבן עונותיכם ומייחש לבן בן לנחור הקדי' נחור האב ולבתר לבן הבן ורומז נחו"ר למפרע אתוון רו"ח עם נ' ר"ת "נשברה היינו רוח נשברה המוקדם ושוב רומז לב"ן כסדרו אתוון ל"ב עם נ' ר"ת "נשבר היינו לב נשבר המאוחר וע"כ בסדר מלות לבן בן נחור מוקדם לב דלבן ולבתר רוח דנחור כסדר פסוק הקודם בתחלה תקון לב טהור ולבתר תקון רוח נכון ובין נ' דסוף לבן ונ' דראש נחור ממוצע תבת בין רומז ב' פעם נ' והם משלימין ל"ב רו"ח דלב"ן ונחו"ר למנין טהו"ר נכו"ן שהם תקונם הנאמר אחריהם כעין תקון ב' פעמי' כ' דנשברה ונשבר הנאמרו אחר רוח ולב בסדר פסוק המאוחר כנ"ל:

והנה. במאמר יעקב עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי הורה שהשלי' גופו בשס"ה גידים ורמ"ח אברים הבנוים לקיום המצות ונעשה הכרה בין עשו ליעקב שנאמר ויגדלו הנערי' שבכל אחד מתם רומז נער מנין גידים אברים דלגבי עשו היו בפגם במצות שבהן ולגבי יעקב היו בשלימות במצות שבהן בלי שום סיג ופגם חלילה ונאמר ויעקב איש תם

ופירש"י ז"ל שניכר תמותו מעת שנעשה בן י"ג שנה ואז נעשה איש תם בגופו בשלמות שס"ת גידי' ורמ"ח אברי' ע"י קבלת עול תרי"ג מצות התלוין בהן תדע כי בהצטרף מנין אי"ש ת"ם למנין שם יעק"ב האמור לפניו נשלם חושבן שס"ה גידי"ם רמ"ח אברי"ם ובהצטרף מנין אי"ש ת"ם למנין יש"ב אהלי"ם האמור לאחריו נשלם חושבן תרי"ג מצו"ת שנעשה תם בכולן והיינו מה שנא' ויבא יעקב שלם ונדרש שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו נתייחס שלמות ממונו אצל שלמות גופו לפי שמצינו ביעקב שחביב עליו ממונו יותר מגופו כפירוש רש"י ז"ל גבי ויותר יעקב לבדו שחזר על פכין קטנים שצדיקים חביב עליה' ממונם יותר מגופן וכמו ששלמות גופן על צד קיום המצות התלוין בגידי' ואברי' שבגוף כן שלמות ממונם על צד קיום המצות שבהן שנזהרין מן הגזל כפירש"י ז"ל שם עכ"פ מבואר דלגבי שלם בגופו שלם בממונו יתייחס שלם בתורתו היינו רמז שלמות תרי"ג מצות שבתורה וכן נמי כששלח יעקב לעשו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי שרמוז בזה שלמות גופו עם שלמות תורתו במנין תרי"ג כן הזכיר בתרי' שלמות ממונו באמרו ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה להורות שלמות ממונו שלא הי' בגזל משל לבן כלום וסיים שם ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך הורה שבקש רחמי' על עצמו במבטח עוז כשם שלא נחסר משלמות כל אלו אצל לבן כן יהי' בשלמותן בהתקרבו אצל עשו:

והנה נאמר ארמי אבד אבי וירד מצרימה ולכן י"א בני' שנולדו בבית לבן ירדו תחלה למצרי' ולא חששו מהם מפני שהי' להם מבטח עוז מבית לבן כמו ששלח יעקב לעשו טרם קרב אליו אולם בנימין לא נולד עדיין במבטח הזה ולכן טרם ששלח יעקב את בנימין למצרי' אמר והורידו לאיש מנחה, ולבתר ערך צלותא הוא ממש כדרך ששלח יעקב מנחה לעשו טרם קרב אליו וגם ערך אז תפלה אלקי אבי אברהם וגו' הצילני נא מיד אחי וגו' והנה מרומז בעצם ו' מיני' של המנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטני' ושקדי' ובב' מיני' ראשוני' נאמר מעט מעט הורה על שאר ד' שיהי' בתוספת מרובה והיינו צר"י דב"ש יתחשבו רק מעצם מספרם והשאר נכא"ת ל"ט בטני"ם שקדי"ם יתחשבו בעצם מספר' בתוספת מרובה בכללות ד' שלהם יעלו ממש חושבן צלותא שערך אח"כ וא"ל ש' ית"ן לכ"ם רחווי"ם לפנ"י האי"ש ורימז באותה צלותא מה ששלח תחלה המלאכי' לאמר אל עשו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי דהיינו שלמות גופו בשס"ה גידי' ורמ"ח אברי' עם שלמות תורתו בשס"ה מצות לא תעשה ורמ"ח מצות עשה שכן מלות וא"ל "ש' ית"ן לכ"ס חושבן שס"ה מצו"ת ושוב מלות רחמי"ם לפנ"י האי"ש חושבן רמ"ח וצו"ת וגם מרומז באותה צלותא מה דסיים לאמר לעשו שלמות ממונו ויהי לי שור וחמור

צאן ועבד ושפחה תרי מלוח וא"ל "ש' ית"ן לכ"ם חושבן ג' מיני בהמות האמורות קודם שו"ר חמו"ר צא"ן ושוב מלות רחמי"ם לפנ"י עם כלל אחד של האיש שעליו הורה תבת האיש הם חושבן ב' מיני בני אדם האמורות אח"כ עב"ד שפח"ה ולכן כמי כשבא בנימין לפני יוסף במצרי' אמר אלקי' יחנך בני פירשז"ל בכל י"א בני' שמענו חנינה שאמר יעקב לעשו הילדי' אשר חנן ובנימין לא נולד עדיין, ואמנם כמה פנים לתורה ולדעתי לפי ששלח יעקב להגיד לעשו למצא חן בעיניך ובנימין לא נולד עדיין השלים זה יוסף לבנימין בלשון יחנך כאשר רמז לו יעקב בפרטות כל מה ששלח לעשו כנ"ל:

בב"ר פ"ה ר' תפדאי בשם ר' אחא העליונים נבראו בצלם ובדמות ואינם פרים ורבים והתחתוני' פרים ולא נבראו בצלם ובדמות אמר הקב"ה הריני בורא אותו בצלם ובדמות מן העליוני' פרה ורבה מן התחתונים ר' תפדאי בשם ר' אחא אמר אמר הקב"ה אם אני בורא אותו מן העליונים הוא חי ואינו מת מן התחתונים הוא מת ואינו חי אלא הרי אני בורא אותו מן העליוני' ומן התחתוני' אם יחטא ימות ואם לא יחטא יחי', יבואר בזה הא דתנן פ"ג דאבות חביב אדם שנברא בצלם חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר כי בצלם אלקי' עשה את האדם דהנה הגם שיש באדם חבה שנברא בצלם מן העליונים שבזה יכול לחיות אם לא יחטא נברא גם מן התחתונים שבזה יכול למות אם יחטא נמצא בבריאת האדם עומד שקול בין החיים ובין המתים אולם חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם הוראה להעמיד בחירתו בחיים כענין שנאמר ובחרת בחיים והיינו בהודיעו שיש בו צלם מן העליונים שבו יכול לחיות. ואיתא עוד שם במד"ר וירדו בדגת הים א"ר חנינא אם זכו רדו ואם לאו ירדו א"ר יעקב דכפר חנין את שהוא בצלמנו כדמותנו רדו ואת שאינו בצלמנו כדמותנו ירדו ר' יעקב דכפר חנין אמר יבא צלמנו ודמותנו וירדו לשאינו דומה לצלמנו כדמותנו, הנה תחלת הדברים אם זכו רדו ואם לא זכו ירדו מדבר רק מענין חבת האדם שנברא בצלם זולת חבה יתרה הנודעת לו שבזה עדיין הי' האדם עומד שקול בין החיים ובין המתים בסיבת הצלם שנברא מן העליונים המושלים מלמעלה בתואר רדו ובסיבת הדברים שנברא מן התחתונים הירודין בתואר ירדו ובסוף הדברים במאמרי ר' יעקב' דמן חנין שפירש בדבריו מעלת צלם ודמות מדבר מענין חבה יתרה שנודעת לו שנברא בצלם שזה הוראת בחירתו בחיים של העליונים כנ"ל. ועל ענין זה נאמר אך בצלם יתהלך איש שהצלם שבאדם הורה אליו להיות מתרומם בחיים של העליונים ולא להיות יורד מות כהתחתונים ובענין זה יבואר דרז"ל רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן. אמנם נודע כי הנטפל לשם מלפניו אינו קודש ותנטפל לשם מלאחריו קודש שכבר קדשו

השם ולפי"ז אותיות פך נטפלין לצלם מלפניו פ' דפך לפני צ' דצלם כ' דפך לפני ל"מ דצלם ולכן אין מתאחזין כל כך בצלם יתהלך איש ולא נמשכה מלכותן אולם אותיות קרן נטפלין לצלם מלאחריו ק"ר דקרן לאחר צ' דצלם נ' דקרן לאחר ל"מ דצלם לכן מתאחזין יפת בצלם יתהלך איש ונמשכה מלכותן ולפי שהצלם בהתרוממות מן העליונים ולא בהשפלה מן התחתונים היינו רמה קרני דלגבי קרן צלם לפניו בהתרוממות ולא רמה פכי דלגבי פך צלם לאחריו בהשפלה ואין בזה מן החבה יתרה הנודעת לאדם להעמידו בבחירת החיים של העליונים: בכור פה אריב בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדה"ר ראה צדיקים ורשעים יוצאים ממנו כו' הפליג דרכן של רשעים מכנגד פניו כו' ובראו הה"ד כי ידע ד' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד אבדה מכנגד פניו וכו' והנה גבי כי ידע ד' דרך צדיקים נאמר שם ברישא על כן לא יקומו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים מיחס בבריאתו האדם הבחנה בין תואר חטאים ובין תואר צדיקים הנה זה רמז הבחנה הנעשים בגוף האדם שכוננו בשק"ה גידים כנגד שס"ה מצות לא תעשה וברמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות עשת הרי גירי"ם בכלל אחד שלהם בגוף האדם חושבן חטאי"ם הורה שסכום שס"ה של הגידים הוא על מה שימאס האדם שלא לעשותן שהן מעשים חטאים ושוב אברי"ם בכלל אחד שלהם בגוף האדם חושבן צדיקי"ם הורה שסכום רמ"ח של האברים הוא על מה שיבחר האדם לעשותן שהן מעשים צדיקים:

ויתכן לומר כי מה שהפליג דרכן של רשעים מכנגד פניו הי' פועל דוויון לצדיקי' שיפליגו דרכן של רשעי' מכנגד פניהם שלא ילמדו ממעשיה' שהם ממש היפך ממעשיה' של צדיקים המקיימין סור מרע ועשה טוב ולא כן הרשעי' שאומרי' לטוב רע ולרע טוב נמצא כשאומרים הרשעים סור מרע ועשה טוב היינו אצל צדיקים סור מטוב ועשה רע והיינו מה שנאמר ללבן השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע ממש היפך ממה שנאמר סור מרע ועשה טוב והיינו מה שפירשיז"ל שטובתן של רשעים רעה אצל הצדיקים ובזה אמר יעקב עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים רצונו שאצל הרשע ממש היפך תרי"ג מצות שתעשה הוא לא תעשה והלא תעשה היא עשה. ויש לכוון בזה מה שנאמר כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקי' למען לא ישלחו הצדיקי' בעולתה ידיהם יתפרש כמו כי ידעתיו למען אשר יצוה שפירש"י ז"ל למה ידעתיו למען אשר יצוה לפי שיצוה וכן בדה למה לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם לפי שלא ישלחו וגו' היינו שאינם למדים ממעשה הרשעי' לשלוח בעולתה ידיהם וירמזו המלות בדרך סרוס ישלחו הצדיקים לא בעולתה ידיה' ישלח"ו הצדיקי"ם חושבן תרי"ג רצונו שישלחו הצדיקים לקיים תרי"ג מצות כראוי בסור

מרע ועשה טוב ושוב ל"א בעולת"ה ידיה"ם חושבן תרי"ג לשלול שלא למדו ממעשה הרשעים המהפכין תרי"ג מצות מלא תעשה לעשה ומעשה ללא תעשה:
והנה נאמר בפ' ראה השמר לך פן תנקש וגו' לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני רמוז במלות יעבדו הגוים האלה את אלהי' תחת הר"ת אתוון ע"ג את"ל סי' "עשה "גידים "לא "תעשה "אברים ועל זה סיים ואעשה כן גם אני מלות גם אני מיותרין ולרמיזא אתו "ג"ם נוט' "גידים "מעשי "א"ני נוט' "אברים "נח "ידי שמהפכין סכו"ם שס"ה דגידים מלא תעשה לעשה ומהפכין סכום רמ"ח דאברים מעשה ללא תעשה ולכן נגד מה שמהפכין לא תעשה דגידים לעשה נאמר מיד לא תעשה כן לד' אלקיך כי כל תועבת ד' אשר שנא עשו לאלהיהם ושוב נגד מה שמהפכין עשה דאברים ללא מעשה נאמר בתרי' את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות ושוב אמר לא תוסף עליו נגד מה שמהפך שס"ה דגידים לעשה הרי מוסיף על סכום העשין שהם רק רמ"ח ולבתר לא תגרע ממנו נגד מה שמהפך רמ"ח דאברים ללא תעשה הרי גורע מסכום שס"ה דלא תעשין:
ובענין זה יבואר מה שנאמר ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך וגומר כי אנשים אחים אנחנו רצונו לפרש ענין המריבה מאחר שאנשים אחים אנחנו מהראוי להיות שנינו אנשים שוים ולפי שהכרת מהות האנשי' במעשי' שלהם לזה כלל אנשי"ם אחי"ם חושבן מעשי"ם שמהראוי להיות שנינו שוים במעשי' ולפי שאין אתה שוה לי מריבה ביני ובניך היינו שיש הבדל בינינו בתואר אנשים הכולל ב' הפכי' אנשי' צדיקי' ורשעי' וכן יש הבדל בינינו בתואר מעשים הכולל ב' הפכי' מעשים טובי' ורעי' והיינו שנאמר אח"כ הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה מבאר היפך שביניהם היינו השמאל שאתה דוחה בשמאל קיום העשין ואימינה אני מקרבן בימין בעשה טוב ואם הימין שאתה מקרב בימין הלא תעשין לעשותן ואשמאילה אני מדחה אותם בשמאל בסור מרע ובשביל זה מריבה בינינו לכן הפרד נא מעלי:
ויבואר בזה דאי' בב"ר פי"ג ארשב"י ג' דברי' שקולין זה כזה ואלו הן ארץ ואדם ומטר ארלב"ח ושלשתן מג' אותיות ללמדך שאם אין ארץ אין מטר ואם אין מטר אין ארץ ואם אין שניה' אין אדם יש לכוון הדברי' ברמז דהנה אר"ץ נוט' "אנשים "רשעי' "צדיקים ושוב ווט"ר נוט' "מעשי' "טובים "רעים והיינו שאם אין ארץ אין מטר ואם אין מטר אין ארץ היינו כי ב' סוגי אנשים דרמז ארץ פועלי' ב' סוגי מעשי' דרמו מטר ומתאחזין זה בזה כי הפועלי' יתייחסו אל הפעולות והפעולות אל הפועלי' ושוב ואם אין שניה' אין אדם כי שם אדם בראש וסוף אתוון א"ם דר"ת "ארץ "מטר הרומזין ר"ת "אנשים "מעשים

דלגבי ארץ נרמזין ב' סוגין לאנשים ולגבי מטר נרמזין ב' סוגין למעשים וביחד הם ד' סוגין הם ברמז אות ד' דתוך שם אדם:

ובענין זה יבואר מה שנאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אין המכוון שאפילו אדם צדיק בארץ אינו בלא חטא דא"כ הי' שייך לומר כי ארם צדיק אין בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא וחלילה לומר כן דהלא נאמר וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ונדרש טוב אדם ויקשה מה טובי' דאדם אם אינו נמלט מן החטא ועם הנ"ל יבואר שפיר דבאמת באדם מרומז ב' סוגי אנשים עם ב' סוגי מעשים היינו שיצאו ממנו אנשים צדיקי' המסגלי' מעשי' טובים וגם יצאו ממנו אנשים רשעי' המסגלי' מעשי' רעי' ומה שנאמר וירא אלקים וגומר והנה טוב אדם אין המכוון שכל מין אדם הוא טוב דא"כ לא הי' שום אדם חוטא אלא המכוון כמו שבתחלת בריאת האדם השגיח רק על הצדיקי' י' ולא על הרשעי' כנ"ל כן וירא וגומר והנה טוב אדם הי' השגחתו באדם שטוב לפניו היינו צדיק כנאמר אמרו צדיק כי טוב ובאמת הוא נמלט מן החטא אבל אין שם אדם ביחוד לצדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא לפי שכלול בו גם רשעי' החטאי' והיינו שעור לשון הכתוב כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כי בארץ מרומז אנשי' רשעי' צדיקי' ששני הכתות כלולין באדם כנ"ל: והנה אמר קהלת האלקים עשה את האדם ישר הוא מענין שנאמר וירא אלקי' אח כל אשר עשה והנה טוב מאד דהיינו טוב אדם ובזה יפה נדרש כי אדם אתם אתם קרויין אדם ולא האומות היינו כי מאחר שנאמר תואר טוב על שם אדם ותואר ישר על שם ארם אין ליחסו רק על ישראל שתקפיד בהם בועשית הישר והטוב ושאר האומות שאין מקפידין על ועשית הישר והטוב אין ליחסן בשם אדם ועל זה יש לכוון מה שנאמר טוב וישר ד' על כן יורה חטאי' בדרך היינו לפי שגם אם חטא ישראל הוא הנקרא אדם שנתייחס להשם ב"ה בתוארי טוב וישר על כן יורה חטאי' בדרך תשובה לסלק מהם החטאי' שגנאי הוא לפניו אם ימצא בהם אחיזה לחטאים ועכ"פ התיחסות האדם למקום בטוב וישר הוא בענין ששלימות האדם בשס"ה גידי' ורמ"ח אברי' נתכונן על צד קיום שס"ה מצות לא תעשה ורמ"ח מצות עשה ואם יפגום באיזה מצוה מהם יגיע הפגם לאבר או לגיד היונק מאותו מצוה ובענין זה ישראל דווקא קרויין אדם שהם נצטוו באלו המצות והנה כל מצוה משס"ה ל"ת הידוע במנין שמי עם י"ה הנסתרות מתייחסת לפרט כל גיד שבאדם במנין שס"ה ובזה מנין ג"ד בהסתר מלגו במנין עצו"ה שנוסף עליו במנין קכ"ד וכל מצוה מרמ"ח עשין הידוע במנין זכרי עם ו"ה הנגלות מתיחסת לפרט כל אבר שבאדם במנין רמ"ח ובזה מנין אב"ר בגלוי מלבר על מנין מפו"ה שנוסף עליו במנין ס"ב

ונודע שמנין ו"ק נכלל גם בי"ק במלוי שלו באות א'. ובזה גם במצוה דלא תעשה של י"ה נכלל מצוה דעשה של ו"ה ומרומז בשבח "כי "בו "ישמח "לבנו הר"ח חושבו ס"ב הנוסף מלבר באבר על מצוה דעשה ולבתר "כי "בשם "קדשו "בטחנו הר"ת חושבן קכ"ד הנוסף מלגו במצוה דל"ת על גיד ושוב בס"ת כ"י בש"ם קדש"ו בטחנ"ו רמוז מנין ס"ב הנוסף מלבר באבר על מצוה דעשה הכלולה במצוה דל"ת. ובזה ישתוה מנין כפל ס"ב דעשה למנין קכ"ד המיוחד בלא תעשה וצד השוה שבהן הורה ענין התקשרות גידים ואברי' באדם. ויש בזה גם פנים לומר בהיפוך כי גיד שהוא מלגו במנין מצוה דל"ת שנוספה עליו במנין קכ"ד ולפי שכלול בה גם מצות דעשה לכן יתחשב לגבי גיד תוספת כפל קכ"ד דכפל מצוה רומזין חושבן אב"ר אד"ם להורות קשור גיד באבר אדם ואבר שהוא מלבר על מנין מצוה יחידית דעשה שנוסף במנין ס"ב רומז חושבן גי"ד אד"ם להורות קשור אבר בגיד אדם וחי בהם במצותם ועל זה אביט במה שנא' וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא שנדרש מי שמשים עצמו כמדבר התורה ניתנה לו במתנה וכיון שנתנה לו במתנה נחליאל ומנחליאל במות הקב"ה מגביהו ומבמות הגיא אם מגביה עצמו הקב"ה משפילו הנה לא יתכן לפרש סוף דבר כפשוטו בדרך עונש שאם מגביה עצמו יתענש שהקב"ה משפילו וכי מה זה שבח שמונה הכתוב בתחלתו אם סיים בגנות, אמנם הדברי' בדרך הבטחת שאחר שמשים עצמו כמדבר שכרו מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל שכר במות שהקב"ה מגביהו ואין לחוש שעי"ז יגבה לבו ח"ו שהקב"ה יסייעו שישפיל עצמו בתואר הגיא להיות סופו כתחלתו שהי' משים עצמו כמדבר דגמירי טבא לא הוי בישא הרי כאשר חוזר סיום הגיא לתחלתו מדבר יצטרף ה' דראש "הגיא מנין א"ד עם "מ' דראש "מדבר ונשלם אד"ם השלם למפרע ושוב יצטרף ג"י שבתוך ה"ג "יא עם "ד' שבתוך מ"דבר ונשלם גי"ד למפרע ושוב יצטרף א' שבסוף הגי"א עם ב"ר שבסוף מוד"ב"ר ונשלם אב"ר למפרע, הנה מבואר שבחזרת סיום הגיא לתחלת מדבר נשלם אדם השלם בגיד אחד ואבר אחד שבהם יושלם עם כל שס"ה גידי' ורמ"ח אברי' מצד כלל אחד שיש לרמ"ח מצות עשה וכלל אחד שיש לשס"ה מצות לא תעשה ולענין זה רמוז חבור הגיא ומדבר באמצעות ג' שביניה' מתנה נחליאל במות והרי נחליאל אמצעי בין מתנה שלפניו אחר מדבר ובין במות שלאחריו לפני הגיא ובזה יתחלק נחליאל לחצאין להשלים לפניו ולאחריו בדלוג דהיינו במו"ת שלאחריו עם חצי הראשון נח"ל חושבן מצו"ת ומתנ"ה שלפניו עם חצי השני יא"ל חושבן מצו"ת לרמז כלל מצות דלא תעשה שבצרוף גיד בדלוג ולרמז כלל מצות דעשה שבצרוף אבר בדלוג וזה רמז בענין וממדבר מתנה וממתנה נחליאל הרי מתנ"ה נוסף על מדב"ר במנין רמ"ט

דהיינו רמ"ח מצות עשת בכלל אחד שלהם ולפי שקיומן בקום עשה בא רמיזתן בתוספת המנין ושוב נחליא"ל נגרע ממתנ"ה במנין שס"ו דהיינו שס"ה מצות לא תעשה בכלל אחד שלהם ולפי שקיומן בשב ואל תעשה בא רמיזתן בגרעון המנין ובזה יש לרמז בפ' והיה אם שמע שיש בה עול מצות נאמר עונש העובר עליהן ועצר את השמים ולא יהי' מטר דהנה כשעובר על המצות מקרב לעשות היפך מצות לא תעשה שבכלל אחד הם שס"ו ומרחק מלעשות היפך מצות עשה שבכלל אחד הם רמ"ט לכן מן המדה כנגד מדה נענש בענין שנתקרב אליו מנין שס"ו במנין ועצ"ר דהיינו ועצר את השמי' ונתרחק מאליו מנין רמ"ט במנין מע"ר דהיינו ולא יהי' מטר:

והנה גם בענין ששלח יעקב לעשו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי שלא יקשה היאך אפשר לו לקיים התרי"ג מצות שאינן נהוגין באדם א' ובזמן א' אלא דסוף סוף נכללו באדם אחד שס"ה מצות ל"ת בסכום שס"ה גידי' ורמ"ח מצות עשה בסכום רמ"ח אברים לפי שכל המצות דל"ת הם בכלל אחד ובקיום אחת מהן נתקיימו כולן וכן כל המצות דעשה הם בכלל אחד ובקיום אחת מהן נתקיימו כולן וזה הקדים יעקב לרמז בענין וישלח יעקב מלאכי' ממש שנא' בהם וסעדו לבכם שנחשבו לב א' כן כל המצות נכללו במצוה אחת והיינו רמז וישלח יעקב מלאכי' מלות וישל"ח יעק"ב חושבן משו"ת ומלת מלאכי"ם חושבן מצו"ה הקדים לו שנכללו בו כל המצות במצוה אחת בין בלא תעשה לקיים שס"ה גידים ובין בעשה לקיים רמ"ח אברי':

ויש לכוון שבא לעורר את עשו בתשובה שגם הוא ישמור תרי"ג מצות מאחר שגם גופו נתכונן בגידים ואברים לרמז שס"ה מצות לא תעשה ורמ"ח מצות עשה ובענין זה מרומז קודם בוישלח יעקב מלאכים לפניו נאמר א"ל מש"ו אחי"ו חושבן שס"ה גידי"ם עוררו בזה לקיים שס"ה מצות לא תעשה ושוב בכה תאמרון נאמר לאדנ"י לעש"ו חושבן רמ"ח אברי"ם עוררו בזה לקיים רמ"ח מצות עשה ורצה יעקב לקיים בו מה שנא' אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו יתפרש כמאמר ב"ע הוי רץ למצות קלה ובורח מן העבירה דהנה פושעים היינו שלא שמרו רמ"ח מצות עשה כדאמרינן פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפלין ולהם שייך דרכיך דוקא שיהא רצים בדרך הראוי לקיים המצוה ומלת דרכי"ך חושבן אברי"ם בכולל אחד שלהם בגוף האדם המרמזין סכום המצות שראוי לקיים ושוב אמר וחטאים אליך ישובו היינו שישובו בחזרת פנים לברוח מן העברה שבתואר חטאים ומלת חטאי"ם חושבן גידי"ם בכולל אחד שלהם בגוף האדם מרמזין סכום העברות שראוי לשוב מהם:

ובעצם מה שאמר יעקב עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי יש לכוון הדברים שרצה להשלים התרי"ג מצות עם לבן בעצמו בשלמות גופו בשס"ה גידים ורמ"ח אברים ולפי שנודע מנין שס"ה הוא שמ"י עם י"ה ומנין רמ"ח הוא זכר"י עם ו"ה על זה רומז יעקב טרם בא אל לבן שאל לאנשיו הידעתם את לבן בן נחור ולא אמר בן בתואל אולם בא לרמז השלמת גידים ואברים אלו לקדושת המצות ברמז לבן בן נחור לב"ן חושבן נידי"ם עם י"ה הרמוז בשס"ת ונחו"ר חושבן אברי"ם עם ו"ק הרמוז ברמ"ח:

והנה יש לרמז בענין ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ואי' בשא"ר פ"כ ואין אדם אלא יוסף כו' בזכות עצמותיך עושים פסח קטן יבואר דהנה גוף השלם בסכום רמ"ח אברי"ם שס"ה גידי"ם רמוז בחושבן ברי"ת המעו"ר שהוא קיומא דגופא והוא מדת יוסף הצדיק דנטר זרעי' ובא בשכרו ענין הזרע שנאמר אור זרע לצדיק וע"ז אמר יעקב ליוסף והנה הראה אתי אלקים גם את זרעך דהנה זרעו של יוסף שהוליד מאשתו אסנת הי' ודאי בסוד זר"ע לצדי"ק רמוז בחושבן אסנ"ת וגר"ת ובס"ת יזר"ע "לצדי"ק רמוז מנין או"ר והיינו והנה הראה אתי אלקי' גם את זרעך הראה דייקא שהאיר לו האור הרמוז בראשי וסופי תבות זרע לצדיק ולפי"ז מנשה הבכור יתייחס לתחלת תבות זרע לצדיק ואפרים הנולד באחרונה יתיחס לסוף תבות ובענין זה יעקב שכל את ידיו כי מנשה הבכור הוא נתינת טעם לפי שמנשה הבכור יצטרף מנש"ה עם ל"ז דראשי מלות יזרע לצדיק ונשלם בו מנין שס"ה גידי"ם הרומזין שס"ה לא תעשה מסיט' דשמאלא לכן שם שמאלו על ראש מנשה ואפרים הצעיר שנולד באחרונה יצטרף אפרי"ם עם ק"ע דקוף מלות זר"ע לצדי"ק ונשלם בו מנין רמ"ח אברי"ם הרומזין רמ"ח עשה מסיט' ד מינא לכן שם ימינו על ראש אפרים וזה עולה יפה מד"ר הנ"ל במאמר ליוסף בזכור עצמותיך עושים פסח קטן כי שלמות הגוף ברמ"ח אברים ושס"ה גידים הרמוז בי סף הנ"ל רמוז ג"כ גבי ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ששם זכו לפסח שני שכן מלות ויה"י אנשי"ם חושבן שס"ה גידי"ם אש"ר חושבן רמ"ח אברי"ם רצונו שתבעו שלמות גופם בקיום כל המצות ועל זה אמרו למה נגרע לבלתי הקריב וגו' ולשון למה נגרע הורה שיהי' גרעון בשלמות גופם במה שלא קיימו מצות הפסח:

והנה התכוננות סכומי גידים ואברים שבגוף האדם לרמז תרי"ג שבמצות מרומז במה שהוכיח משה לב"ג ולב"ר בתחלה בנו לכם ערים לטפכ' ולבתר וגדרת לצאנכ' הרי ערי"ם חושבן גידי"ם אברי"ם והם לטפכם ט"ף חושבן גו"ף שהם בנוים לגוף האדם וסכומן לרמז המצות בסכום תרי"ג והיינו וגדר"ת חושבן תרי"ג לצאנכ' צא"נ חושבן מצו"ה. והנה כל הג' אבות נאמר בהם שקיימו מצות מעשר באברהם ויתן לו מעשר וכל ביצחק

וימצא בשנה ההוא מאה שערי' פירש"י ז"ל אומד זה למעשרות הי' ביעקב עשר עשרנו לך מרומז במנין כל א"ב עם מעש"ר שלמות מנין תרי"ג ובפרטות מפורש לגבי יעקב שאמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי והכי נמי יש לרמוז בפרטות גם לגבי אברהם שנאמר ואגדלה שמך שיוסף לו אות ה' על שמך אברם הרי ה' עם שמ"ך מנין שס"ה ה' עם אבר"ם מנין רמ"ח ונשלם בו מנין תרי"ג דכלל המצות. וגם נרמזין בפרטות לגבי יצחק בהקד' הא דתנן בן י"ג למצות כי המצות שהם תרי"ג חושבן ב' פעם יצ"ר עם י"ג שבבן י"ג נשלמו בו ב' יצרי' להרגיז יצ"ט על יצר הרע ברמז המצות דלא תעשה ועשה שהם סור מרע ועשה טוב ויבואר בזה ענין ויהי אחר הדברי' האלה והאלהי' נסה את אברהם ופירש"י ז"ל בלשון השני אחר דבריו של ישמעאל שהי' מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני אלו אמרו לי הקב"ה זבח עצמך לפני לא הייתי מעכב יתכן לומר שהי' זה תשובה נצחת כנגד י"ג שנה שמל ישמעאל דבודאי כשנעשה יצחק בן י"ג שנה קיים בעצמו הא דתנן בן י"ג למצות ומאז הקדיש שלמות גופו לקיים כל המצות התלוי' בו ממילא נעשה כל גופו מוכן להיות קרבן עולה תמימה בכל אבריו לגבוה ובזה ניחא מה שנאמר והאלהי' נסה את אברהם ולא נתיחס נסיון ליצחק מפני שהקדים ואמר מעצמו שהוא מוכן לזה אלא בשביל שיתאמתו דבריו נסה את אברהם ובזה נתאמתו דבריו של יצחק שלא הי' מעכב בשלמות גופו שהקדישו לקיים כל התרי"ג מצות משנעשה בן י"ג שנה והיינו שמרומז במלות והאלקי"ם נס"ה א"ת חושבן תרי"ג שבזה הנסיון נתבררו דבריו של יצחק שהקדיש שלמות גופו לקיים כל התרי"ג מצות ולכן אחר העקדה נאמר ויגד לאברהם לאמר שנתבשר שנולדה רבקה שיקח אותה יצחק לאשה היינו משום דלעולם המעוט נגרר אחר הרוב ומנין רבקה עולה ש"ז ממש הרוב ממנין של תרי"ג מצות ומעוטן ש"ו נגררו אחר רובן ברמז מנין אש"ה שנעשית ליצחק שנתבשר בעקדתו שנתברר אז שלמותו בכל מנין תרי"ג של המצות ונרמזו גם לגבי רבקה בטעם אשת חבר כחבר ולכן בפ' תולדות מיחס ליצחק בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן חרם אחות לבן הארמי לו לאשה הוא להוראת רמז תרי"ג הנ"ל ופירש"י ז"ל להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם הנה כל השבח נאמר לענין רמוז תרי"ג שבה ולכן הגם דשייך לייחס הקרב קרב קודם כמו שפרט רש"י ז"ל שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע עכ"ז בלישנא דקרא מיחס אחות לבן הארמי לבסוף אחר מפדן ארם דהיינו מקומה ובדיוק קיים בלבן דייק לגלות ששבחה בקיום תרי"ג מצות שלא למדה ממעשיו של לבן היינו לפי שיעקב בנה שבח עצמו בזה עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי: ברם צריך

למודעא על מא זה נתיחס ארם בג' רשעיות בתואל הארמי מפדן ארם לבן הארמי ויבואר בס"ד דהנה אחר העקדה נפרטו כל י"ב בני נחור בשביל שורת ובתואל ילד את רבקה כפירש"י ז"ל שכל היחוסין נאמרו בשביל פסוק זה ויבואר לדעתי שזהו בשביל להגיד שבחה של רבקה שהיתה בין כל אלו הרשעים ולא למדה ממעשיה' ולכן עם י"ב בני נחור נתיחס שם חרם שלא הי' מבניו רק קמוחל מבניו נתיחס אבי ארם והוא בא להורות על יחוס כולם בשביל גודל רשעת' ששם ארם מפורסם ברשע שכן בלעם שבא לקלל את ישראל אמר מן ארם ינחני וכן נאמר ארמי אבד אבי דהנה יעקב עמודא דאמצעיתא ואחיד ימינא ושמאלא דאברהם ויצחק כנאמר יעקב חבל נחלתו וידוע שימין בחי' מים ושמאל בחי' אש ואמצע בחי' רוח והתנגד לזה אר"ם ר"ת "אש "רוח "מים והוא מהפך אש דשמאל בימינו ומים דימין בשמאלו ורוח שבאמצע כדקאי קאי ולא ישונה בין ישר אב"ג ובין חוזר גב"א וסוף סוף כפי הוראת הקצוות כן הוראת האמצע שביניהם אם לישר אם להפוך וכן בהתנגדות ארם בהפוך הקצוות דשמאל לימין ודינוין לשמאל גם אמצעיתו בהתנגדות ובזה נבוא לענינינו דארם נעשה הוראה על רשע כל י"ב בני נחור ברוח יחוס מלת אב"י לבני ארם היינו שהוא פרט א' שהורה ברשעו על כלל שאר י"ב ומשלים להם סכום י"ג כנגד י"ג שנת שמתבורד יצר הרע עם האדם משננער לצאת ממעי אמו ואחר שנעשה בן י"ג שנה ונכנס לקיום המצות אז נכנס בו יצר טוב להדריכו בהם ומאז השלים יצחק כל גופו במצות כהוראת עקדתו וגם רבקה בכשרון מעשי'. נזדווגת אליו ברמז כל התרי"ג מצות כמבואר לעיל, ובזה יבואר בשמות י"ב בני נחור הלא המה עוץ בוז קמואל כשד חזו פלדש ידלף בתואל טבח גחם תחש מעכה ולשם קמואל נתיחס אני ארם הורה כי כמו שבשם קמואל אות ק' שלמעלה בראשו כרעא למטה וכל כ"ב אותיות ואות ל' שלמטה בסופו גגה למעלה מכל כ"ב אותיות כן בשם ארם אות מ' שהוא ווים קו ימין וראוי' להיות בימין שמו בראשו נהפכה לשמאל בסוף שמו ולכן רמוז מ' דסוף ארם אחר ק' דראש קמואל ושוב בשם ארם אות א' שהוא אש קו שמאל וראוי' להיות שמאל שמו בסופו נהפכה לימין בראש שמו ולכן רמוז א' דראש ארם לפני ל' דסוף קמואל, והנה בשמות י"ב בני נחור אותיות שבראשיהם דהיינו בימינם מספרם תשד"מ ויצורף להם מ' דסוף שם ארם שהוא ג"כ קו ימין הרי מספרם תשפ"ד חושבן רמ"ח הצו"ת דומין לעשותן ורשעת ארם הורה על כולם להפוך אלו המצות מימין לשמאל שלא לעשותן שוב בשמות י"ב בני נחור אותיות שבאחריתם דהיינו בשמאלם וספרם תת"ק ויצורף להם א' דראש שם ארם שהיא ג"כ קו שמאל הרי מספרם תתק"א חושבן שס"ה מצו"ת דשמאל שלא לעשות ורשעת ארם הורה על כולם להפוך אלו המצות משמאל לימין לעשותן שוב

בשמות י"נ בני נחור אותיות שביניהם מספרם התקמ"ט ויצורף להם ר' דתוך שם ארם שהוא קו אמצע הרי מספרם אלף קמ"ט חושבן תרי"ג מצו"ת דהיינו כללות ימין ושמאל באמצע וגם בהם הוראת רשעת ארם לכללות ימין ושמאל של ההפכים, ויתכן לומר שכנגד אלו ג' רשעיות דאותיות ארם משולש ארם בג' רשעיות הנאמרו להגיד שבחה של רבקה כנ"ל: ובענין הנ"ל שעקדת יצחק לברר שתשלים רמ"ח אברים ושס"ה גידים לקבל עול תרי"ג מצות לכן בנסיון העקדה נאמר ולך לך אל ארץ המוריה ופירש"י ז"ל ואונקלוס תרגמו על שם עבודת הקטרת שיש בו מור נרד ושאר בשמים ונודע ברמז קטרת בחלוף ק' באתב"ש חושבן תרי"ג מצות ולפי"ז בשירת לדת רבקה בת זוגו של יצחק אחר העקדה שהי' ג"כ בשלמות תרי"ג מצות כנ"ל מתיחסת ג"כ לקטרת ולבן אחר זווגו של יצחק עם רבקה בענין קטרת כאמר דיסף אברהם ויקח אשה ושולה קטורה ונדרש שנאים מעשי' כקטרת היא ודאי תוספת על זיוג יצחק עם רבקה ובעצם שם קטורה על שם ישימו קטורה באפיך רמוז במנין קטור"ה חושבן אברי"ם גידי"ם שהם כנגד סכום תרי"ג מצו"ת שבקטרת דלריחא עבידא דבר שהנשמה נהנית ממנו הרי ריי"ח נשמ"ה חושבן תרי"ג ושן והריחו ביראת מלת ביראת"ת חושבן תרי"ג ובזה יבואר בפ' ויקהל לגבי ואת קטרת הסמים סמוך בתרי' ואת מסך הפתח לפתח המשכן והיינו כי להיות קטרת הסמים בסוד והריחו ביראת שייך בי' מסך הפתח לפתח המשכן כענין דאיתא)שבת ל"א(כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החצונות לא מסרו לו בהי עייל פירשז"ל באיזה פתח יכנס לפתוח את הפנימים ולענין רמזי והריחו ביראת על תרי"ג מצות שבקטרת רמוז ג"כ במנין מס"ך הפת"ח חושבן תרי"ג ובמנין לפח"ח המשכ"ן חושבן רמ"ח אברי"ם שס"ה גידי"ם שהם מרכבה לתרי"ג מצות: ומבואר בזוה"ק בסוד זה שמי וזה זכרי כי שמ"י עם י"ה מנין שס"ה מצות דלא תעשה וזכר"י עם ו"ה מנין רמ"ח מצות דעשה ונודע שמנין ו"ה נכלל במילוי של י"ה במלוי א' נמצא בזה נכלל מצות עשה דו"ה במצות לא תעשה די"ה והיינו לענין שאמרו ישב אדם ולא עבר עברה כאלו עשה מצוה ובזה יבואר דהנה קיום מצות לא תעשה בשמאל דוחה בחי' גבורות וקיום מצות עשה בימין מקרב בחי' חסדים ולפי הנ"ל שמצות לא תעשה כלול בהם מצות עשה הנה כי כן גבורות דמצות לא תעשה כלול בהם חסדים דעשה ומרומז בהתחשב שס"ה דלא תעשה עם רמ"ח דעשה הכלול בהם ושוב בפרטות רמ"ח דעשה יעלו ממש לחושבן גבורו"ת דלא תעשה עם חסדי"ם דעשה הכלול בהם עם פרטות חסדי"ם דעשה ובזה יבואר שבצרוף מנין גידי"ם למנין גבורו"ת דמצות לא

תעשה עם חסדי"ם דמצות עשה הכלולין בהם נשלמו למנין ל"א תעש"ה ובצרוף מנין אברי"ם למנין חסדי"ם דמצות עשה נשלמו למנין עש"ה:

בב"ר פ"ח דרש ר"ל אחור וקדם צרתני על אדם הראשון שגופו נברא ביום הששי אחור לימי בראשית ונשמתו נבראת ביום ראשון קדם לימי בראשית שנאמר ורוח אלקים מרחפת היינו נשמת רוחו של אדה"ר והנה לא דרש סיום ותשת עלי כפכה ואפשר דבזה סומך על דרשת ר"י לעיל שם לענין שאם האדם לא זכה הוא בא ליתן דין וחשבון בזה שייך לענין אחור וקדם דגוף ונשמה המשותפין באדם בחייו ואחריו אל המתים משתף שניהם ליתן דין וחשבון על כל מעשיהם שעשו שניהם יחד בחיי האדם כנדרש אקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדון עמו אל השמים זו הנשמה ואל הארץ זה הגוף ויבואר דהנה הדין על פי עדים והיינו מה שנאמר העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ היינו את השמים להעיד על הנשמה מן השמים ואת הארץ להעיד על הגוף מן הארץ, ויש לכוון על זה מה שאמרו שמים וארץ נוגעין בעדותן הן היינו שכל אחד משניהם מעיד על דבר שנוגע אליו ועליהם יש לכוון מה שנאמר על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר הרי שני"י עדי"ם חושבן גו"ף נשמ"ה שעליהם מעידים שני עדים את השמים ואת הארץ ושוב או על פי שלשה עדים היינו לפי שמקודם נעשה גלמו של אדם הגוף מן הארץ ואח"כ נפח בו הנשמה מן השמים ויתכן שכן נמי מביא הגוף לדון והוצרך עד אחד להעיד עליו ואח"כ נפח בו הנשמה ודן שניהם יחד והוצרכו לשני עדים, והגם שנאמר קודם אקרא אל השמים ולבתר ואל הארץ יש לפרש ואל הארץ שקרא קודם כמו אקרא יומם וגו' ולילה שקודם נמצא בצרוף עד אחד שמקודם עם שני עדים שאח"כ הם שלשה עדים ובזה רומז שלש"ה עדי"ם חושבן א"ל השמי"ם וא"ל האר"ץ דלגבי אקרא לדון עמו הנדרש על נשמה וגוף שעליהם שלשה עדים:

ועל זה יש לכוון בסיום קהלת בפסוק סוף דבר הכל נשמע את האלהים יראה ואת מצותיו שמר כי זה כל האדם. ונא' בתרי' פסוק כי וגו' האלקים יביא במשפט וחוזרין אחריו פסוק סוף דבר הכל נשמע הורה בזה שכל ענין פסוק סוף דבר הכל נשמע סובב על ענין פסוק כי וגו' האלקים יביא במשפט שמביא גוף ונשמה לדין בשני עדים המעידין עליהם דהיינו את השמים ואת הארץ כנ"ל בענין אקרא אל הסמים מעל ואל הארץ לדון עמו ושיעור הכתוב סוף דבר הכל נשמע לצדדין נאמר סוף דבר ענינו על סוף עדים שבהם יקום דבר היינו ואת הארץ ותפסו קודם להעיד על הגוף שנעשה קודם לאדם גלמו ושוב הכל נשמע ענינו על כל העדים שבהם יקום דבר מתחלה ועד סוף היינו את השמים ואת הארץ להעיד על הנשמה שנפח אח"כ בתוך הגוף והוצרכו שניהם כאחד להעיד

עליהם ועל זה סיים את האלקים ירא ואת מצותיו שמר נאמר ג"כ לצדדין ברמז סוף דבר של העדים דהיינו וא"ת הארץ חושבן א"ת האלקיים יר"א וברמז הכל נשמע של כל העדים דהיינו א"ת השמי"ם וא"ת הארץ חושבן וא"ת מצותי"ו שמ"ר וסיים כי זה כל האדם ודאי שנעשה לו הגוף קודם ואח"כ נפח הנשמה בתוכו ויהי האדם לנפש חי' ותדע כי מצד הגוף מן הארץ שבו סוף דבר של העדות דהיינו ואת הארץ יתייחס בו רמז את האלקים ירא כטעם האלקים בשמים ואתה על הארץ ע"כ יהי' דבריך מעטים מובאר שמצד היותו על הארץ צריך להיות ירא האלקים שהוא בשמים ושוב נוצר הנשמה מן השמים שנפח בתוך הגוף מן הארץ שבהם הכל נשמע כל העדות דהיינו את השמים ואת הארץ יתי"חס בהם רמז ואת מצותיו שמר דהנה יש בגוף האדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות עשה ושס"ה גידים כנגד שס"ה מצות לא תעשה בענין זה נפח בו הנשמה להאיר להם בתנאי שישמרו המצות כמאמרז"ל שאמר הקב"ה נרי בידך שנאמר כי נר מצוה ונרך בידי שנאמר נר ד' נשמת אדם אם אתה תשמר נרי אני אשמר נרך:

והנה נר מצוה הוא בעשה ולא תעשה ועל שניהם יש לכוון מה שנאמר נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה והי' שייך לומר ליעף נותן כח כמו ולאין אונים עצמה ירבה והקדים נותן לתבת ליעף הורה שגם ליעף בכלל נותן רצונו שנותן להיות יעף שב ואל תעשה במצות דלא תעשה ולזה ודאי צריך כח לכבוש את יצרו ולא לעשות העברה שבאה לידו ושוב ולאין אונים עצמה ירבה להיות קום עשה, במצות עשה ולא יתרשל מלעשותה באין אונים רק עצמה ירבה ויעשה המלוה ברוב אונים והיינו מה שנאמר מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר רצונו מרוב אונים בקיום מצות עשה בענין ולאין אונים עצמה ירבה הנ"ל ואמיץ כח בקיום מצות לא תעשה בענין נותן ליעף כח הנ"ל ואמנם מלת אמיץ ממוצע בין רוב אונים לפניו ובין כח לאחריו ויתפרש רוב אונים לחשוב מלת אונים ברבוי עם כללות ה' אותיות ועם שלל א' של התיבה מנין קי"ג ובצרוף מנין כ"ח נכללו במנין אמי"ץ שביניהם ומרומז ג"כ במנין מצו"ה שכלול בה רוב אונים במצות עשה וכח במצות לא תעשה וסיים איש לא נעדר לפי שבשכר שמירת נר מצוה נשמר נר ד' נשמת אדם שלא יעדר ח"ו:

ובענין זה יש לרמז בהא דלייט איוב למזלי' יקו לאור ואין ואל יראה בעפעפי שחר דהנה בסכומי שס"ה גידים שבאדם מרומז שמירת המצוה בלא תעשה דהיינו קדימת סור מרע כענין נותן ליעף כח האמור קודם ובשמירת כח ה ממנין מצוה יומשך עליו שמירת נשמתו המתייחסת בחמשה שמות ויושלם חמשה פעמים כ"ח מנין ק"מ ובצרוף למנין גידי"ם יושלם מנין או"ר להאיר להם בקיום מצוה דלא תעשה הרמוז בגידים בסכום

שס"ה ובאם ח"ו אינו שומר שס"ה לא תעשה אז יקו לאור ואין מלת ואי"ן חושבן גידי"ם בלי השלמה למנין אור ושוב בסכומי רמ"ח אברים שבאדם מרומז שמירת המצוה בעשה דהיינו ועשה טוב הנאמר באחרונה כענין ולאין אונים עצמה ירבה האמור באחרונה דהיינו רוב אונים הנ"ל למנין קי"ג ובשמירת רוב אונים זה ממנין מצוה יומשך עליו שמירת נשמתו המתייחסת בחמשה שמות ויושלם חמשה פעמים קי"ג מנין תקס"ה בצירוף למנין אברי"ם יושלם מנין עפעפ"י שח"ר להאיר להם בקיום מצוה דעשה הרמוז באברים בסכום רמ"ח ובאם ח"ו אינו שומר רמ"ח עשה אז ואל יראה בעפעפי שחר מלות וא"ל ירא"ה חושבן אברי"ם בלי השלמה למנין עפעפי שחר:

והנה נרמז במלות ויקח"ו אלי"ך שמ"ן זי"ת ז"ך חושבן או"ר עפעפ"י שח"ר ולפי שהם הארת נר הנשמה לגידים ואברים בנר דמצוה הכלול בקומת ה' דנשמה על זה סיים כתית למאור להעלות נ"ר תמי"ד שמנין נ"ר תמי"ד יתעלה ברבוי כולל א' עליו מנין מצו"ה בקומת ה' דנשמה:

ואמנם מניני או"ר עם עפעפ"י שח"ר הם ממתיקין חושבן וחש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם והיינו דכתיב מיד ורוח אלקים מרחפת על פני המים שנדרש על נשמת רוחו של אדם שנברא ביום א' ולכן נאמר בתרי' ה' פעמים או"ר רומז הארת הנשמה בקומת ה' וסיים בהם ויהיי ער"ב ויה"י בק"ר יו"ם אח"ד חושבן ה' פעמי' עצו"ה כנ"ל שגידים ואברים תאיר בהם המצוה בקומת ה' דנשמה ולכן כאשר נגמר גופו של אדם הראשון בגידים ואברים לסכום תרי"ג מצות לכן רומז פסוק ויר"א אלקי"ם א"ת כ"ל אש"ר עש"ה והניה טו"ב מא"ד ויה"י ער"ב ויה"י בק"ר יו"ם השש"י חושבן ה' פעמים תרי"ג הורה שסכום תרי"ג דגידים ואברים שבאדם הרומזין על שמירת נר מצוה יאירו בנר ד' נשמת אדם שהוא בקומת חמשה שמות וכן נרמז בשבח מפו"ת ד' בר"ה מאיר"ת עיני"ם חושבן ה' פעמים גידי"ם אברי"ם הורה כי גידים ואברים הרומזין בסכומן על מצות ד' תאיר נר מצוה שלהם בקומת חמשה דנר ד' נשמת אדם: ובעצם סכומי שס"ה ורמ"ח שבגידים ואברים לרמז סכומי המצות בלא תעשה ועשה מרומז קשור נר ד' נשמת אדם עם נר מצוה דהנה אותיות שלפני שס"ה ורמ"ח הם רנ"ד קל"ז חושבן נ"ר מצו"ה ואותיות שלאחר שס"ה ורמ"ח הם תע"ו שנ"ט חושבן נשמ"ת אד"ם דנר ד' ונחסר בנ"ר מצו"ה מנין רכ"ב למנין תרי"ג ונשלם בתוספת נשמ"ת אד"ם על מנין תרי"ג במנין רכ"ב והיינו נר ד' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן הרי חדר"י מנין רכ"ב דגורעין מנשמת אדם ונשאר תרי"ג ומוסיפין לנר מצוה להשלים מנין תרי"ג והכי אמרינן בעלמא גורעין ומוסיפין ודורשין ורומזין למנין כפל תרי"ג דגוף ונשמה הנ"ל ובהם נשלם שם אד"ם עם מנין עש"ה ל"א תעש"ה

של המצות שחובתן בחיי האדם בגוף ונשמה כנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם:

הדרן לתחלת ענינינו דדרש ר"ל אחור וקדם צרתני לענין גוף ונשמה דאדה"ר וסיום ותשת עלי כפכה סומך בזה על דרשת ר"י דלעיל שאם לא זכה עתיד ליתן דין וחשבון ולר"ל קאי על דין וחשבון של גוף ונשמה כאחד והנה יש לכוון ותשת עלי כפכה לענין שנאמר ביחזקאל כ"א וגם אני אכה כפי אל כפי ופירש"י ז"ל וגם אני כמוך מקונן עליהם ואכה כפי אל כפי כן ותשת עלי כפכה להכות כף אל כף ולקונן על גוף ונשמה אם לא יזכו בדין וחשבון ויענשו ממרום ולפי שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ובזה שייך אכה כפי אל כפי היינו כף ימין שטפחה שמים קוננת על הנשמה מן השמים וכף שמאל שיסדה ארץ קוננת על הגוף מן הארץ ובענין הנ"ל יבואר שדין וחשבון של שניה' על לא תעשה ועשה שבתורה שסכומן רמוז בגידים ואברים שבגוף וכן ברוחניות הנשמה וזה מרומז בלשון אנה כפי אל כפי דהנה באלפא ביתא דאלבם הרי חצי הראשון י"א אותיות אבגדהוזחטיכ מתחלפין בי"א אותיות דחצי השני למנסעפצקרשת והרי חצי הראשון מוגבלין בתחלה וסוף באתוון א"כ ממלת אכה והם עיקר לשון הכאה כענין שנאמר במקום אחר ואך אותך בדבר והם מתחלפין באותיות ל"ת המגבילין בחצי השני רומזין ר"ח לא תעשה שיש ודאי עונש אם עבר על לא תעשה ושייך לקונן ע"ז בעיקר הכאה דלשון א"כ אלא משום דא"ל מלאכא לרב קטינא דבעידן רותחא ענשינין גם אם לא קיים עשה לכן נאמר לשון אנה משמע רבוי הכאה בתוספת ה' שבתוך אלו י"א אתוון המוגבלין באותיות א"כ ואות ה' מתחלפות באות ע' שבתוך הני השני רומזת ר"ת עשה דשם הי' עידן רותחא כנאמר אכה כפי אל כפי והנחתי חמתי ופירש"י ז"ל אך חמתי בוערת בי ובעידן רותחא עכשינין גם אם לא קיים עשה ובזה שייך רבוי ההכאה בתוספת ה' דלשון אכה לקונן ברבוי גם על עונש העשה ורבוי זאת יש לכוון בלשון וגם אני אכה וגם הוא רבוי בדרך שבדרש וגם את הגוי אשר יעבדו גם הוא מצרים וגם לרבות ד' מלכיות ולענינינו נרמז במנין של וג"ם חושבן האותיות שנשארו בחצי הראשון בין אותיות אכ"ה הם בגד"ו זחמ"י רומזין ענין כפי אל כפי דהנה בהכאת כף אל כף פוגעין ד' אצבעות שבכף אחת עם ד' אצבעות שבכף השנית פנים אל פנים זולת הגודלין שאינן מסודרין עמהם בכף כן אלו ח' אותיות ד' אותיות ראשונות בגד"ו יצטרפו עם ד' אותיות אחרונות זחט"י וצרופן בד' זוגות כזה ב' עם י' ג' עם ח' ד' עם ז' ו' עם ט' הרי זוג ב"י במלואן בי"ת יו"ד חושבן שס"ה גידי"ם וזוג ג"ק במלואן גימ"ל חי"ת חושבן רמ"ח אברי"ם וזוג ד"ז במלואן דל"ת זי"ן חושבן רמ"ח אברי"ם וזוג ו"ט במלואן וא"ו טי"ת חושבן שס"ה גידי"ם

הרי רמוז בהם כפל סכומי גידים ואברים לגוף ולנשמה שנדונים שניהם כאחד על מנין המצות כנ"ל:

בכ"ר פי"ד וייצר ד"א את האדם דרש את האדם בזכותו של אברהם א"ר לוי האדם הגדול בענקים זה אברהם למה קורא אותו גדול שהי' ראוי להבראות קודם לאדם הראשון אלא אמר הקב"ה שמא יקלקל ואין מי שיבא לתקן תחתיו אלא הרי אני בורא את האדם תחלה שאם יקלקל יבא אברהם ומתקן תחתיו וכו', הנה נרמז בשם אברהם אתוון אב"ר עם מ"ה חושבן אד"ם שתקן כל אבר ואבר שנפגם באדם בהנאת אכילה מעץ הדעת ויש באדם רמ"ח אברים הם נודעים במנין שם אברהם. וכבר בארתי שזהו טעם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם היינו כי מאחר שניצל מאור כשדים ולא שלט שרפה בשום אבר מאבריו זה נעשה לו הוראה על שם אברהם שמנינו רמ"ח שהשלים כל רמ"ח אבריו ונודע כי חיות רמ"ח אברים מן רמ"ח מצות עשה שבתורה שחיות כל אבר פרטי במצות עשה פרטית וסימנך בראשית ברא בראשי"ת גימ' במצו"ת עש"ה בר"א אתוון אב"ר וכן בסיום ברא אלקים לעשות בר"א אתוון אב"ר לעשות דווקא לפרט מצות עשה והיינו דלגבי בהבראם הנדרש באברהם שהשלים כל אבר פרטי הרמוז במלת ברא וסמיך מיד עשות דייקא שכל אבר הוא במצות עשה ובמדה זו התנהג עם אברהם שנאמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה דייקא ושם נאמר כי ידעתיו למען שבו נפח הנשמה בגופו ואולי לרמז זה הוסיף ה' בהששי ואלו ה' ימים כנגד ה' בחי' יחידה חיה נשמה רוח נפש שיזכה בהן האדם שנעשה ביום ו' ולכן ביום א' נאמר יום אחד ולפי סדר שאר המנינים הי' ראוי לומר יום ראשון אולם הורה בתואר אחד שהוא נגד יחידה ואמנם נאמר ויהי האדם לנפש חיה מייחס האדם בד' בחי' מנפש עד חיה שהם רק בד' ימים שלפניו דהיינו מיום שני עד יום חמישי ולא נתייחס בו יחידה דיום אחד הוא בשביל לסלק ממנו קנאת המלאכי' על מעלתו מהם דידוע כי מה שנאמר בו יום אחד לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום שני ואמנם בחי' יחידה דקוצא של יו"ד בחי' יד בולטת נעלם י' וכן קו"ץ חושבן כללות י"ד פעם י"ד ואתוון יחיד"ה צרוף יד חיה שהיא יד לבחי' חיה דעצם י' בסוד רשות היחי"ד אתוון יחיד"ה רחבו ד' וגבהו י' היינו י"ד והוראת רויזתה על עצם בחי' חיה שהיא אות ראשונה מן השם הנשלם ברוחב ד' אותיות פשוטין יקו"ק ובגובה י' אותיות במלואן יוד קא ואו קא וכן נודע שהם סוד י"ד רמה ירמוז לענינינו על קוצו של י' שהוא ברמה על אות י' ונודע ברמז שם אדם חושבן אותיות השם במלואן הנ"ל ויש לי רמז נכון על זה בפסוק נעשה אדם הוא פסוק כ"ו מהתחלת בראשית הרי נשלם בו מנין כ"ו של ד' אותיות השם פשוטין ובעצם פסוק נעשה אדם יש

י"ט תבות משלימין מלוי של השם לרמז מנין אדם ונשלמו י' אותיות בהתמלאות אותיות השם הרי נשלם לגבי אדם בחי' רשות היחיד רוחב ד' בסכומי הפסוקים וגובה י' בצרוף סכומי התבות דפסוק נעשה אדם ובזה צדקו ב' דעות לר"א בתשרי נברא האדם וקדמה נשמתו ה' ימים מן כ"ה אלול חושבן ד' פעמים חי"ה ולר"י בניסן נברא האדם וקדמה נשמתו ה' ימים מן כ"ה אד"ר חושבן י' פעמים חי"ה הרי משני הדעות נשלם באדם י"ד פעמים חי"ה דרמז יחידה דיום אחד שבו קדמה נשמתו לגופו הנברא ביום ו' לרמז לו כל ה' בחי' ברבח"י כנ"ל:

והגה ד' בחי' נרנ"ח שבד' אותיות השם ב"ה יתייחסו בכפל מצד שרשי האותיות ומצד מלואן משא"כ יחידה היא מיוחדת רק בקוץ של י' דשורש ואין בו מלוי ובענין זה המה נרמזין בה' תוארים הנאמרו בישעי' שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש הרי ב' תוארים ראשונים של זוגי תבות שר חמשים ונשוא פנים וב' תוארים אחרונים של זוגי תבות וחכם חרשים ונבון לחד ותואר האמצעי ויועץ היא תבה מיוחדת רומזת בפרטות לבחי' יחידה שהוא גדול שבכל ה' שמות והגדול ודאי באמצע ולכן תואר האמצעי מיוחד בתבה אחת בבחי' יחידה הנ"ל וכן תחת ר"ת תואר אמצעי ויועץ הוא אות י' דר"ת יחידה ובד' תוארים הכפולין בתבות תבות הראשונות בהם ש"ר וינשוא ו"חכם ו"נבון תחת הר"ת אתוון נרנ"ח דר"ת "נפש "רוח "נשמה "חיה ותבות השניות חמשים פנים חרשים לחש הרי תחת ר"ת חמשים מ' עם החרק מנין נ' ותחת הר"ת פני"ם חרשי"ם לח"ש אתוון נר"ח הם ביחד נרנ"ח דר"ת "נפש "רוח "נשמנה "חיה מבואר כנ"ל שבחי' יחידה מיוחדת בקוץ של י' דשורש ובחי' נרנ"ח כפולין בשורש ומלוי האותיות ונרמזין בפנימית תחת ראשי התבות דוגמת שנתייחסו בויפח באפיו והא מלתא אסבר לן מה שנאמר ויהי האדם לנפש חיה הרי מייחס לאדם רק ד' בחי' מנפש עד חיה זולת יחידה היינו לפי שנודע שבמנין אדם ד' אותיות הוי' במלואן כנ"ל ולפי שיחוס מלואן רק לד' אותיות זולת קוצא דיוד לכן לא נתייחס אדם רק לד' בחי' נרנ"ח:

והנה נאמר על משה לקחת מתנות באדם ונדרש שנעשה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם וירמוז באדם דייקא שמנין אד"ם הוא מ"ה שבהם נדמה שם משה לשם אברהם באתוון מ"ה שבשניהם והנה בזה יבואר שבז' ימי החג הידועי' לסוד ז' צדיקים תמצא כי יום ד' דמשה משתוה ליום א' אברהם שבסיום קרבנות של שניהם נאמר חד לישנא ושעיר עזים אחד חטאת מעשר עולת התמיד מנחתה נסכה ולענין הנ"ל שהתדמות משה לאברהם באתוון מ"ה שברמז אדם בד' אותיות הוי' במלואו במ"ה ומבחירתן נתייחס אדם ב' בחי' נרנ"ח בסוד ויהי האדם לנפש חיה ומבואר ג"כ לעיל בתוארים דישעי'

שנרמזין נרנ"ח בכפל מצד שרשי ד' אתוון ומצד מלואי ד' אתוון ונודע כי בהוי' דמלוי מ"ה מלוי של אתוון י"ק ו"ד א' מכין שורש ו"ק נמצא כי במלוי הוי' במ"ה הגם שבחי' שורש י"ק בסוד חיה נשמה נכלל בהם גם רוח ונפש דאתוון ו"ק הרמוזין במנין מלוי של י"ק וכן נמי בהיות שרשי אתוון ו"ק בסוד רוח ונפש נכלל בהם גם חיה נשמה דאתוון י"ק לפי שמלוי של י"ק דמ"ת נרמזין במנין ו"ק וזה נרמז בהשוואת משה לאברהם בפסוק הנ"ל הרי ושעיר' עזים' אחד' חטאת הס"ת מנין נפ"ש רו"ח ותבה אחרונה בהם חטוא"ת מנין חי"ה נשמ"ה ושוב מלבד' עלת' "התמיד" מנחתה" ונסכה' הס"ת מנין חי"ה נשמ"ה ותבות אחרונות בהם מנחת"ה ונסכ"ה מנין רו"ח נפ"ש הרי מבואר שבחי' נרנ"ח כפולין לשורש ומלוי מ"ה בענין שכלולין ב' קמאין וב' בתראין זב"ז כנ"ל:

והנה דוד אמר חמשה ברכי נפשי כנגד ה' בחי' נרנח"י כי להיות דרגא דדוד בחי' נפש דזיטר חיותי' וד' בחי' רוח נשמה חיה יחידה שהם למעלה מעלה מבחי' נפש הם משפיעין חיות לנפש שבתחתיתן לכן שפיר מייחס חמישיותן בה' ברכי נפשי דייקא וידוע אומרז"ל מצאתי דוד. עבדי היכן מצאתיו בסדום ויתכן כי ה' כרכים דסדום הי' קליפות השומרים לפרי לה' בחי' ברכי נפשי דדוד ולעצם בחי' נפש דרגא דדוד דזיטר חיותי' נעשה שומר מולך בלע הוא צער ושם צער כלפי שאמר לוט על אותו מקום הלא מצער היא וסיים ותחי נפשי דייקא שבשם ודאי מצא נפש דוד שיצא מרות המואבי' ומרומז במנין לע"ר מנין ד' פעמים מל"ך שאין לו חיות מעצמו רק מה שמקבל מן ד' מלכים שלפניו ושם העיר בלע ג"כ תואר על הנפש דזיטר חיותי' ומובלע בין החצונים מלשון כבלע רשע צדיק ממנו ולא אמנע מלהזכיר לברכה מה ששמעתי מפי חוז"ק הרב הצדיק מאלעסק ז"ל שאמר בשם חותנו הוא חוז"ק הרב הצדיק הגאון הקדוש אדומ"ר מהר"ש ז"ל מבעלזא, כאשר אמר פרעה המלאמו נפשי שרצה לבלוע בחי' נפש דזיטר חיותי' נאמר בתרי' נשפת ברוחך שנשפע חיות מבחי' רוח דרגא שלמעלה מנפש ודפח"ח וש"י לענינינו בהיות ה' כרכין דסדום נגד ה' ברכי נפשי שאמר דוד על שנשפע לבחי' נפש דוד מד' בחי' שלמעלה ולפי שמלך החמישי דבלע לית לי' מדילי' לכן לא נחשב בעת מלחמת כדרלעמר והמלכים אשר אתו והיינו מה שגילתה התורה ארבעה מלכי' את החמשה לומר שלא חששו מאחד המרובה בחמשה על ארבעה לפי שאין חיותו רק מן הארבע' כנ"ל נמצא כי מלחמת ארבעה מלכים את החמשה הי' הוראה ח"ו על סלוק בחי' נפש ולא נשארו רק ד' בחי' שלמעלה ממנה רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה נרמזין במנין וישמ"ע אברים ועל חסרון בחי' נפש סיים כי נשבה אחיו שממנו צריך לצאת נפש דוד ובשביל הצלתו נאמר מיד וירק את חניכיו וגו' ולכן נרמז במלות נשב"ה אחי"ו וי"ר"ק

א"ת מנין כל ה' בחי' נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה ופרט סכום חניכיו שי"ח לרמז בזה קשור כל ה' בחי' נרנח"י בפרטים שבהן ובכללן בהקדים הידוע בסוד חיי שרה כי פרט מאה שנה לכ"ע שהיא בחי' פלא דקוצא של י' ופרט עשרים שנה לחו"ב שהם הנסתרות די"ק ופרט שבע שנים לחגתנהי"מ שהם הנגלות ודו"ק הנה כן ה' בחי' נרנח"י יתחלקו בענין זה שבחי' יחידה בסוד פלא ובחי' חיה נשמה בסוד הנסתרות ובחי' רוח ונפש בסוד והנגלות וכאשר כלל אח"כ שני חיי שרה שכולן שוין לטובה כן אלו ה' בחי' נכללו יחד ויתייחס להם ד' כלליות היינו כלל פלא עם נסתרות וכלל פלא עם נגלות וכלל נסתרות עם נגלות ושוב כלל כולם יחד דהיינו פלא ונסתרות ונגלות ובזה נבוא לענין הנ"ל גבי וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו בא לקשר ה' בחי' נרנח"י לענין זה גילתה התורה סכומן שי"ח מרמזין על ד' כלליות שבהן כלל פלא עם נסתרות דהיינו י"חידה עם ח"יה נ"שמה בשניות לר"ת אתוון שי"ח וכלל פלא עם נגלות דהיינו יחי"דה עם רו"ח נפ"ש נרמז בשלישיות לר"ת אתוון שי"ח וכלל נסתרות עם נגלות דהיינו חי"ה נשמ"ה עם רו"ח נפ"ש נרמז בס"ת מנין שי"ח ושוב כלל כולם יחד דהיינו נפש "רוח "נשמה "חיה "יחידה נרמז בר"ת מנין שי"ח נמצא רומז אברהם בסכום שי"ח בחי' נרנח"י בכל הכלליות שבהן כנ"ל וע"ז נאמר וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק היינו דמשק עם אתוון שבשמאל שלהם היינו לאחריה' אתוון הנת"ר ביחד מנין נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה ולכן אמר אח"כ מלך סדם אל אברם תן לי הנפש דייקא כנ"ל:

והנה מאז שרדף אברהם את ה' מלכים ונאמר ויחלק עליהם לילה נעשה הכנה לחצי הלילה דמצרים ואז נמשך לישראל חיות הקדושה בסוד ה' בחי' נרנח"י בענין ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי וכי דייקינן כשאמר הקב"ה למשה לצוות לישראל על נתינת הדם לא נזכר סף שבו הדם רק עצם הדם שנאמר ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזת ועל המשקוף וכשצוה משה לישראל נזכר סף עם הדם שנאמר וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזת מן הדם אשר בסף ופירש"י לכך נאמר עוד אשר בסף שתהא כל נתינה ונתינה מן הדם אשר בסף א"כ לפי"ז יתייחס סף ל"ג נתינות ובזה יתחשבו אותיות סף במלוי משולשת היינו שלוש מלוי סמך דסף כזה סמך מם כף מם כף פא חושבן ר"ת וס"ת ה' שמות "נפש" "רוח" "נשמה" "חיה" "יחידה" היינו רמז אמירת הקב"ה לישראל חד זימנא בדמיך חיי ושוב שלוש מלוי פא דסף מזה פא אלף אלף למד פא חושבן תוכי ה' שמות נפ"ש רו"ח נש"מ"ה חי"ת יחי"ד"ת היינו רמז אמירת הקב"ה לישראל אידך זימנא בדמיך חיי והגם שבמאמר הקב"ה למשה לא נזכר שלוש סף מכל מקום יש לכוון ענין רמיזתן במקומות

נתינת הדמים שבמאמר הקב"ה למשה נשתנה ממאמר משה לישראל ונאמר ברישא שתי המזוזת שבשני צדדי ימין ושמאל ולבתר המשקוף שבאמצעותן כעין שנרמז בשלוש מלוי סף בתחלה סמך דסף מנין האותיות שבראשי וסופי ה' שמות שהם לצדדי ימין ושמאל שלהם ולבתר פא דסף מנין האותיות שבאמצעותן ולכן מאז שהחי' בכורי ישראל בליל הגאולה הוצרכין הבכורים פדיון בה' שקלים לרמז על ה' בחי' נרנח"י שהחי' בהן וגם כשנפדו הבכורים בלוים נפדו העדפים על הלוים בחמשת חמשת שקלים ונאמר שם ויקח משה את כסף הפדיום רמוז פדיום באתוון שלפני ס"ת נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחידה:

והנה ישמעאל עורר עם יצחק בשביל בכורתו וחשב שיתקים בה' בחי' נרנח"י שהם חיות הקדושת ונחלה באילן גדול שאביו בקש עליו לו ישמעאל יחי' לפניך ושם נענה ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אתו ומרומז במלת הנ"ה חושבן יחיד"ה חי"ה ובמלות ברכת"י את"ו חושבן כשו"ה רו"ח נפ"ש ואמנם לא נתבססו אצלו במאמר שרה גרש האמה הזאת ואת בנה ונאמר לאברהם כל אשר תאמר אליך שרת שמע בקולה:

והנה נאמר וילך עשו אל ישמעאל מפני שהוא מינו ובא ג"כ לעורר עם יעקב בשביל בכורתו הגם דמדעתי' זבני' ליעקב כבר אולם לפי שבשביל הבכרה זכה ג"כ לקח מאתו גם הברכה כמאמר עשו ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי וגם יצחק כששמע מלקיחת הבכרה אמר א"כ לבכור ברכתי גם ברוך יהי' הסכים וברכו מדעתו בשביל זה השיאו זדון לבו לעורר על מכירת הבכורה לזכות בה מחדש וחשב שיתקים בה' בחי' נרנח"י שהם חיות הקדושה ונתלה ג"כ באילן גדול שנאמר ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ואמנם לפי שכבר נאמר בלדת עשו ואח"כ יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו תפס בו בעקבו סוף של ה' שמות נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה ומספרם סכ"ג בהם בא יעקב לפייס את עשו גבי וישלח יעקב. מלאכים לפניו אל עשו אחיו מלות יעק"ב מלאכי"ם חושבן שכ"ג דסופי שמות נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה ואמנם רצה עשו להתאחז בהן במה שנשאר זולת עקב וסוף שלהם מנין תשמ"ו והיינו וישובו המלאכים אל יעקב היינו לרמז העקב וסוף שלהם שבמנין יעקב מלאכים הנ"ל לא השלימו לנפשו מפני רשעתו והיינו ויאמרו באנו אל אחיך אל עשו וגם הנה הלך לקראתך ת' איש עמו עש"ו עם ת' מנין תשע"ו שזולת העקב הנ"ל ולפי שהכל הולך אחר החתום כשם שנתמעט עשו מן החתום ועקב של נרנח"י כן נתמעט מהכל מכל בחי' נרנח"י בנביאת עובדי' על אדום הנה קטן נתתיך מלת הנ"ה חושבן יחיד"ה חי"ה ומלות קט"ן נתתי"ך חושבן נשמ"ה רו"ח נפ"ש לפי שבאמת עשו הוא הקטן והבכורה

נתתם ליעקב שלא יערער עשו שחסר משלמות נרנח"י שהגינו על בכורי ישראל בליל הגאולה כנ"ל:

גם נדרש על ליל הגאולה מה שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי הרי ואש"א חושבן ר"ת "נפש "רוח "נשמה "חיה ושוב ואב"א חושבן ר"ת "יחידה הנה נתבאר שבליל הגאולה נשלמו ישראל בבחי' נרנח"י וכן שמעתי מפי כ"ק חוז"ק הה"ל מאלעסק ע"פ וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים ואמר שגילתה תוה"ק שעלו בכל החמשה בחי' נרנח"י:

והנה להיות ה' בחי' נרנח"י בסוד שם המיוחד יחידה קוצא של י' חיה עצם י' נשמה ה"ע רוח ו' נפש א"ת בזה יכלו להכניע האומות כטעם ד' איש מלחמה ד' שמי דלכאורה יקשה והלא נאמר לא איש אל ולפי הנ"ל ירמוז ד' איש מלחמה רצונו הוי' השורה בכל איש מיוצאי מצרים ברמז חמשה בחי' שבהם עלו ב"י מארץ מצרים הוא העושה מלחמה למתנגדים לישראל והוא יכניעם בד' שמו שיפול פחדו על כל העמים על דרך שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך וירא"ו ממך וכן חמשה שמות נפש רוח נשמה חיה יחידה רמוז בס"ת שלהן תושבן וירא"ו מא"ך ובזה נאמרו שם בשירת הים חמשה לשונות של הכנעות האומות שמעו עמים ירגזון בר"ת "יחידה סימן ר"ת "ירגזון חיל אחז ישבי פלשת בר"ת "חיה סימן ר"ת "חיל אז נבהלו אלופי אדום בר"ת "נשמה סימן ר"ת "נבהלו אילי מואב יאחזנו רעד בר"ת רו"ח סימן ר"ת "רעד מוגו כל יושבי כנען בר"ת "נפש סימן ר"ת "כמגו ולפי שאלו הבחי' באו בנפיחה באף והוא תיק שלהם כנאמר אשר נשמה באפו הנה כשם שמצילין תיק הספר עם הספר כן בזה שעצם ה' בחי' מרמזין לר"ח לשונות הכנעה לפרטי אומות כן תיק שלהם הוא האף מרמז לר"ת לשונות של הכנעה לכללותן בענין שנאמר אח"כ תפול עליהם אימתה ופחד הוא ברמז א"ף ר"ת "אימתה "פחד ולפי שבנפיחה באפיו נכללו כל ה' בחי' בתואר נשמת שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים לכן שלימות ה' לשונות של הכנעה ירגזו"ן חי"ל כבהל"ו רע"ד נמג"ו מנין נשמ"ת רצונו שנכנעו מפני ה' של נשמת:

והנה אמנם מה שזכו ישראל בעת הגאולה בשלמות הנפש בה' בחי' נרנח"י נשפעין לכל ישראל ברמז משה גואלן שנאמר בלדתו ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא מרומז במלות ותל"ד ב"ן ותר"א חושבן נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה ונתיחס בו כי טוב לה' בחי' הנפש לפי שמשה סוד הדעת וממשמע שנאמר גם בלא דעת נפש לא טוב ממילא בדעת נשלם טוב לנפש, ואמנם דעת דמשה הוא דעת דתורה שנקראת על שמו זכרו תורת משה וחומשין שבתורה יש לכוון כנגד ה' בחי' הנפש תדע כי בו' פסוקי' של ה' תבות הנאמרו

כנגד ה' חומשי תורה שבח הראשון בהם תורת ד' תמימה משיבת נפש דוקא וכן מרומז במלות בתור"ת האלקי"ם חושבן נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה וכן צדק"ו יגדי"ל תור"ה ויאדי"ר חושבנא דדין ונשפעין ע"י משה בסוד וילמד"ה א"ת בנ"י ישרא"ל חושבן דדין ולכ"ע בשבת ניתנה תורה שבו ודאי דעת משה שבחר לישראל מנוחת יום השבת במצרים כדאמרינן בשביל זה ישמח משה במתנת חלקו וכן נאמר גבי שבת לדעת כי אני ד' מקדשכם ונדרש שאמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני רוצה ליתנה לישראל לך והודיעם וכן נרמזין ה' שמות הנפש בחושבן השביע"י שב"ת והיינו וביום השביע"י שבת וינפש דייקא והנה נאמר למשה בסנה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה ומרומז במלות "הוא "חובה "שם "הר "האלהים הר"ת הם ממש ס"ת נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה, וכן זה יספיק למה שזכו ישראל בעת הגאולה בכל ה' בחי' נרנח"י לפי שנגאלו ע"י משה בזכות התורה שעתידין לקבל ובהיות נרמזים בה' שמות הנפש שזכו בהן ישראל וכן נרמזין ברבוי הזכירות לזכיות ישראל הנאמרו בפסוק אחד היינו וזכרת"י עם ב' פעמים אזכ"ר חושבן נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה וזהו שנאמר זכור תזכור ותשיח עלי נפשי דייקא:

בפירשז"ל על פסוק ויפח באפיו נשמת חיים עשאו מן התחתונים ומן העליונים גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים כדי שלא יהי' קנאה במעשה בראשית לפי שביום א' שמים וארץ ביום ב' רקיע לעליונים ביום ג' יבשה לתחתונים ביום ד' מאורות לעליונים ביום ה' ישרצו לתחתונים הנה לפי שבזה בריאת אדם מאוחר בקומת ד' לעליונים ותחתונים ולפי שנאמר אחור וקדם צרתני לכן קפיד קרא ליתן לו קדימה על קומת ד' בענין דסיים ויהי האדם לנפש חיה ופירשיז"ל בכולן כתוב נפש חי' וזו שבאדם חי' שבכולם שנוסף בו דעה ודבור וכן מתורגם לנפש חיה לרוח ממללא ירמוז כמו. שנפש חיה רומז התעלות ד' מדרגות באותיות הויה מנפש דה' תתאה עד חיה דאות י' בסדר נרנ"ח כן בהיות האדם מדבר הוא מדרגה ד' ג"כ באותיות הויה מדומם דה' תתאה עד מדבר דאות י' בסדר דצח"מ, והנה במנין מדב"ר נוסף על מנין י' סכום רל"ו וכן ממש במנין דומ"ם צומ"ח ח"י נוסף על מנין קו"ק סכום רל"ו מבואר שבחי' מדבר דאדם כולל גם דומ"ם צומ"ח ח"י וכן אד"ם נפ"ש חי"ה חושבן דומ"ם צומ"ח ח"י מדב"ר ואמנם נשלם קומת ד' דהויה לעליונים ותחתונים בבריאת אדם ביום הששי שהוא מדת צדיק יסוד עולם דאחיד בשמיא וארעא כנודע בסוד כי כל בשמים ובארץ, הנה כן בחי' דצח"מ שנשלם בו יתיחס בכפל לעליונים ותחתונים וכן נאמר הלל"ו א"ת מד' גבי מן השמים חושבן דומ"ם צומ"ח ח"י מדב"ר ושוב הלל"ו את ד"י גבי מן הארץ החשבן דומ"ם צוע"ח

ח"י מדב"ר שארבעתן נפרטו שם כידוע, והנה כפל. דדצח"מ שבעצם בח"י אדם המדבר. מרמזין חושבן יסו"י וכן בס"י נתיחסו אותיות הדבור בתואר אותיות יסוד מדת יוסף הצדיק שאמר כי פי המדבר אליכם וכפל דצ"ח הכלולין בו חושבן צדי"ק המתיחס ליסוד ותדע שכל ד' בחי' דצח"מ כשם שהם למטה בתחתונים כן יש להם כחות בעליונים המושלים עליהם כי. החלק יעיד על הכלל והרי אמרו בפרט הצומח שאין עשב למטה שאין לו מזל למעלה שמכה אותו ואומר לו גדלו והנה יבואר שאדם המדבר בבחי' י' של השם מצטרף עם ג' בחי' חי צומח דומם שבבחי' קו"ק של השם דהרי נצטוה אדם לישא אשה לקים מצות פו"ר דאתוקם הלכתא כב"ה שאב ואם יולידו בן ובת וסימן לדבר במלות פרו ורבו הנאמר בלשון רבים לאדם וחוה שהפעולה נעשה ע"י שניהם וסוף סוף המצוה רק על האדם כנדרש וכבשה מי שדרכו לכבוש מצוה על פו"ר וא"כ לו לבדו המצוה בלשון פר"ה ורב"ה חושבן א"ב א"ם ב"ן ב"ת וידועים לסוד ד' אותיות השם אב ואם בסוד י"ת בן ובת בסוד ו"ה וזה המכוון לעינינו שבקיום עון המדבר נרמזין ד' אותיות השם המהוין כל ד' הדרגות בעולם וסימן לדבר א"ב א"ם ב"ן ב"ת חושבן מדב"ר ח"י צומ"ח דומ"ם נמצא מדבר נגד אב וחי נגד אם וצומח נגד בן ודומם נגד בת והנה כמו שבאב נתלה הבת ובאם נתלה הבן כן סוף דומם דבת אות מ' שבראש שמדבר דאב וכן סוף צומח דבן אות ח' שבראש "חי דאם, וידוע כי המקדש פריין ורביין של ישראל כפירש"י ז"ל אף ערשנו רעננה בבנינו ובבנותינו שכן נקרא המקדש חדר המטות וכן מנין מקד"ש משלים למנין ונו"ת חושבן. א"ב אים ב"ן וב"ת ולענין הנ"ל שרומזין למנין דצח"מ שישנן למטה וכנגדן למעלה יתכן לומר לפי שכן נמי במקדש שלמטה המכוון למקדש שלמעלה בהם יתקיימו דצח"מ שלמעלה ושלמטה:

ויבואר זה בפסוקי נחום במשא נינוה ממך יצא חשב על ד' רעה יעץ בליעל פירשז"ל יצא סנחרב החושב רעה דימה להחריב דירת מטה ומעלה כתוב אחד אומר ואבא מלון קצו וכתוב אחד אומר ואבא מרום קצו בתחילה אחריב דירה שלמטה ולבסוף דירה שלמעלה כדאי' בחלק עכ"ל ואח"כ בסי' ב' נאמר חגי יהודה חגיך שלמי נדריך כי לא יוסף לעבור בך בליעל כלה נכרת פירש"ל נדריך אשר נדרת להקב"ה אם יצילך מכף סנחרב מלך אשור כי עתה נצלת כי לא יוסף לעבר בך אותו הבליעל כלה נכרת הוא וזרעו, ושוב נאמר צפה דרך חזק מתנים אומץ כח מאד פירש"י ז"ל הבט אתה איש יהודה על אם הדרכים ותראה ההולכים לצור עליו ויחזקו מתניך ואמץ כח מאד עכ"ל. ולענינו כי ד' בחי' דצח"מ בסוד ד' אותיות הוי"ה וסנחרב חושב על ד' רעה התנגד להן ולכן נקרא סתם בליע"ל חושבן של דצח"מ ונתייחס בכפל בליע"ל שהתנגד לכפל דצח"מ של מטה

ושל מעלה והיינו שבקש להחריב דירה של מטה ושל מעלה כנ"ל שדצח"מ של מטה ולמעלה קיומן ממרום המקדש ועל הכנעתו נאמר חגי יהודה חגיך רומז יהוד"ה דייקא אותיות הויה עם ד' בחי' רצח"ו שמקים אותן ויכפול גבי יהודה רבי חגיך לרמז ענין הנ"ל שהוא מקים כפל דצח"מ של מטה ושל מעלה ולכן סיים שלמי נדריך מלת נדרי"ך חושבן כפל ר"ת דצח"מ ולכן נאמר שוב אח"כ צפה דר חזק מתנים אמץ כח מאד' הרי תבת מתנים במרכז אלו ז' תבות ואליו פונים ג' תבות שלפניו וג' תבות שלאחריו דהנה במלת מתנים מ' בראש ומ' בסוף סימן מ' דדצח"מ שבעצם אדם המדבר שנתאחד בו עליון ותחתון ברמז יסוד הנ"ל ועמו נתאחדו דצ"ח של מעלה ושל מטה ברמז צדיק הנ"ל ובזה יצטרפו עם מ' דראש מתנים ג' תבות שלפניו צפה דרך חזק בראשו דצ"ח ונשלם דצח"מ של מעלה ושוב יצטרפו עם מ' דסוף מתנים ג' תבות של אחריו אמץ כח מאד בסופן דצ"ח ונשלם דצח"מ של מטה. ואמנם כן בדצח"מ שלמעלה יתייחסו ד' אותיות הויה וכן בדצח"מ של מטה ד' אותיות הויה ובהתכוונם זל"ז יכפלו אותיותן זע"ז י' פעם י' ה' פעם ה' ו' פעם ו' ה' פעם ה' חושבן מקו"ם סוד מקום אשר הכנותי הנדרש על מקדש של מטה שמכוון כנגד מקדש של מעלה ומרומז בג' תבות שלפני מתנים צפה דרך חזק סופן חושבן י' פעם י' ה' פעם ה' ובג' תבות שלאחר מתנים אמץ כח מאד ראשן חושבן ו' פעם ו' ה' פעם ה' הרי מרומז בהם כללות כפל ד' אותיות הויה שבמקום של מעלה ומטה לגבי כפל דצח"מ למעלה ולמטה כנ"ל: ויאמר אלקים נעשה אדם וגו' הנה רמוז בשם אדם מהותו האיך שהוא משותף בגוף מן הארץ ובנשמה מן השמים, דהנה שניות אחר אותיות אד"ם הן אותיות הב"ן רומזין על הנשמה מן השמים שנגמרו ביום שני דוקא ועל הנשמה יתייחס תואר הבן כטעם ונשמת שדי תבינם ובחלוף ב' דהבן באתב"ש ואלב"ו הם אתוון ש"מ הרי באתוון הב"ן אתוון נשמ"ה ואותיות שלישיות אחר אותיות אדם הן אותיות גו"ף מן הארץ שנגמרה ביום שלישי דוקא שכן בסדר אי"ק בכ"ר אחר מם סתומה דאדם שני' לה נון פשוטה דהבן ושלישית לה פא פשוטה דגוף. ואמנם הנשמה מלמעלה דוגמת אות א' שלמעלה מכל הכ"ב אותיות והגוף מלמטה דוגמת אות ת' שלמטה מכל הכ"ב אותיות וכמו שבסדר כ"ב אותיות מנין כל אות שלמעלה נכנס במנין האות שלמטה כן הנשמה מלמעלה נכנסה בנפיחה בגוף שלמטה ובזה תמצא בפרטי ג' אותיות אד"ם בהתחשבן במספרי "אחד "ארבעה "ארבעים צד השוה בשלשתן שמתחילין מאות אל"ף שלמעלה באותיות וסימן אדם אחד מאל"ף מצאתי והוא רמז הנשמה מלמעלה שבאדם וכן נמי בפרטי ג' אותיות אדם ביחוסן בזוגות דאתב"ש את דק ימ בהתחשב כללות זה בזה בכל זוג צד השוה בשלשתן א' פעם ת' מנין ת' ד' פעם

ק' מנין ת' מ' פעם י' מנין ת' וסימן האלקים עשה את האדם ישר היינו שנתיחס בזוגות דא"ת ב"ש שהן תק"י חושבן יש"ר וסיים והמה בקשו חשבונות רבים היינו שבכללות ג' אותיות אדם בזוגות שלהן נשלם בכל אחת מנין ת' דהיינו חשבונות רבים שלמטה מכל האותיות והוא רמז הגוף מלמטה שבאדם ובדבקות נשמ"ה עם גו"ף מנין תפ"ד רומז כללות כ"ב אותיות זב"ז כ"ב פעמים כ"ב מנין תפ"ד ולכן בתר נפיחת הנשמה בגוף האדם נאמר ויהי האדם לנפש חיה ומתורגם לרוח ממללא דהיינו הדבור בכ"ב אותיות וכן ויה"י בצרוף נפ"ש חי"ה מנין תפ"ד דכללות כ"ב הנ"ל: בב"ר פי"ד דורש שבאדם נאמר וייצר בב' יודין הן ב' יצרים יצר טוב ויצה"ר ובבהמה לא כתיב אלא י' א' מבואר בהקדם ענין ויפח באפיו נשמת חיים שהכניס הנשמה חנק מן המים לתוך הגוף חלק מן הארץ וסימן לדבר באפי"ו נשמ"ת חיי"ם מנין חל"ק אר"ץ חלק שמי"ם ויתרון מנין חלק שמים ממנין חלק ארץ רמוז במנין באפי"ו והנה מפאת גוף ונשמה המשותפין באדם בזה מתאחזין באדם שני יצרים המושכין לב האדם לבחירתו בענין שנאמר לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו דהנה לב חכם הוא יצר טוב המושך אל הטוב ואמר לימינו שהוא מצד הנשמה חלק שמים שנבראו בימין ולב כסיל הוא יצר רע המושך אל הרע ואמר שמאלו שהוא מצד הגוף חלק ארץ שנבראת בשמאל וסימן לדבר כי טוב מחובר עם נשמה בזוג ט"ן של אתב"ש הרמוז בר"ת שלהן ורע מחובר עם גוף בזוג ג"ר של אתב"ש הרמוז בר"ת שלהן והנה זוג ג"ר משולש בתחלתן את בש גר וזוג ט"ן משולש בסופו טן ימ כל וכן נמי לב חכם לימינו מתייחס בשלוש בתוארי ילד מסכן וחכם וכן לב כסיל לשמאלו מתייחס בשלוש בתוארי מלך זקן וכסיל וגבי ויפח באפיו נשמת חיים מלת באפיו שהוא חלק הגוף נסמך לפניו מלת ויפ"ח חושבן זוג ד"ק הבא באתב"ש אחר שלוש זוג גר ומלת נשמת שהוא חלק הנשמה נסמך לאחריו מלת חיי"ם חושבן זוג ח"ס הבא באתבש לפני שלוש זוג ט"ן ועצם מלות באפיו נשמת שאות ב' של באפיו הורה על כניסת נשמת בתוך אפיו של הגוף ואותיות שניות מתבות א"פיו נשמת אתוון פ"ש יצטרפו יחד לרמז חושבן ישלם לענין וד' ישלם לך הנדרש ישלימנו לך שישלים יצר רע עם יצר טוב ובפרטותן יצטרף אות פ' דאפיו עם אתוון נמ"ת שזולת ש' דנשמת חושבן יצ"ר ר"ע ואות ש' דנשמת עם אתוון אי"ו שזולת פ' דאפיו חושבן יצ"ר טו"ב: והנה נעשה תחלה גופו של אדה"ר שהוא חלקו של יצר רע ואח"כ נפח בו הנשמה חלקו של יצר טוב יבואר בטעם דאיתא במד"ר שראוי הי' אברהם להיות נברא ראשון ובראו באמצע הדורות לתקן קלקולו של אדה"ר שמביאים המתוקנת לבית המקולקלת ואין מביאין מקולקלת לבית המתוקנת לכן הביא הנשמה דיצר טוב אחר שנעשה הגוף דיצר רע

וכן נמי פתוי יצר רע לתאות הגוף בעניני תענוגי עולם הזה שהוא קודם ופתוי יצר טוב לתאות הנשמה ברוחניות תענוגי עוה"ב אחר כך דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ג"כ מהאי טעמא שמביאין המתוקנת לבית המקולקלת וכן בתולדות אדם משננער לצאת ממעי אמו נכנס בו יצר רע אולם היצר טוב בא משנעשה בן י"ג שנה שמביאין המתוקנת לבית המקולקלת:

ויש לכוון בענין לבן ויעקב כי לבן מסי"ט דיצר רע ויעקב מסי"ט יצ"ט והיצה"ר נקראת מלך שהאברים שומעין אליו שהוא מקרב הנאתן מיד בתענוגי העוה"ז והיצ"ט נקרא מסכן שאין האברים שומעין אליו שאינו מקרב הנאמן אלא שבו מובטח שעתיד להתענג בתענוגי העוה"ב ובזה אמר לבן ליעקב נרבה שכרך היינו שכרך דיצ"ט רק בתואר נקבה בהבטחה על העתיד אולם עלי ומחכה היינו עלי דיצ"ר אין השכר בהבטחה רק ואתנה לאלתר למלאות תאוותו ומרומז במנין בקב"ה שכ"ר יל"ד מוסכ"ן חכ"ם עם נשמ"ה ובמנין אתנ"ה מנין מל"ך זק"ן כסי"ל עם גו"ף ובאמת לא הורע כחו של יצ"ט בהבטחתו דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט:

והנה נאמר כי אבי ואמי יעזבוני וד' יאספני רומז אב"י חושבן י"ג שנה ראשוני' דיפ"ר לחוד הבוחר בגוף דארץ שיסד בחכמה בחי' אבא ולבתר ואמי חושבן נ"זשנה שנתלוה עמו יצ"ט הבוחר בנשמה דשמים שכונן בתבונה בחי' אמא ובהם נשלמו ימי שנותינו שבעים שנה וד' יאספני הרי בי"ג שנה ראשונים מטביע יצ"ר לגוף הנאת עוה"ז שמלת הזה בתואר אתנה שיחס לבן לעצמו מסי"ט דיצר רע ושוב בנ"ז שאח"כ נתלוה עמו יצ"ט ומטביע לנשמה הבטחת עוה"ב שמלת הבא בתואר נקבה שכר שיחס ליעקב שהוא מסי"ט דיצר טוב כנ"ל ואמנם בענין זה מרומז בכל אחד התנגדות לעומת חברו שבמספר אתנ"ה מתנגד לעומת נ"ז פעמים הב"א דיצ"ט חושבנא דדין ושוב במספר נקב"ה שכ"ר נוסף על מנין אתנ"ה במצין רכ"א מתנגד לעומת י"ג פעמי' הז"ה דיצר רע ועל זה נאמר יתמו חטאים יתע"ו בטול מנין אתנ"ה דיצר רע ושוב נאמר רגז"ו וא"ל תחטא"ו מנין נקב"ה שכ"ר דיצ"ט שנדרש בזה להרגיז יצר טוב על יצר רע:

והנה במה שפרט ג' תוארים ליצ"ט ילד מסכן חכם וג' תוארים ליצר רע מלך זקן כסיל מרמזין להרגיז יצ"ט על יצ"ר שיכנע יצר רע בתואר וכל קרני רשעים אגדע ויתעלה בזה יצ"ט בתואר תרוממנה קרנות צדיק ויתפרש כך שיגדע קרני רשעים היינו אותיות דסופי ג' תוארי יצר רע מל"ך זק"ן כסי"ל אתוון כנ"ל ובהם תרוממנה קרנות צדיק היינו שיתרוממו עליהם אתוון שסביב בקרנות שלהם דהיינו לפניהם ולאחריהם והם נרמזין בצדיק בג' תוארי יצ"ט הרי בתואר יל"ד אתוון י"ל קרנות סביב כ' דקרן מל"ך ובתואר

מסכ"ן אתוון מ"ס קרנות סביב נ' דקרן זק"ן ובתואר חכ"ם אתוון כ"מ קרנות סביב ל' דקרן כסי"ל ולכן בדיוק יש שנוי בין סידור תוארי שניהם דביצ"ט בתחלה ילד ולבתר מסכן וביצר רע בתחלה מלך ולבתר זקן ואינם מכוונים זל"ז בדבר והפוכו אבל מכוונים זל"ז לרמז הנזכר ויש לכוון תואר הכנעה זו לגבי יעקב ועשו דהנה עשו יצא ראשון דוגמת קדימת יצר רע משננער לצאת ממעי אמו ואח"כ יצא יעקב דוגמת יצ"ט שנכנס באדם בבן י"ג שנה ונאמר וידו אחזת בעקב עשו דוגמת יצ"ט שתואריו מתאחזין בעקב וסופי תוארי יצר רע וארז"ל שבדין עכבו להיות ראשון ללידה כראשון ליצירה ויגיע לו פי שנים מצד הבכורה כנגד עשו דוגמת קרנות צדיק שבתוארי יצ"ט סביב קרני רשעים דיצר רע והם פי שנים כנגדן דהיינו י"ל דילד הם כפל מנין כ' דמלך מ"ס דמסכן הם כפל מנין נ' דזקן כ"מ דחכם הם כפל מנין ל' דכסיל וכן מרומז ביעקב ועשו שנאמר ויהי עשו וגומר ויעקב איש תם ישב וגומר הרי ת"ם יש"ב דיעקב כפל מנין עש"ו כנ"ל:

עוד יש. לרמז הכנעת ג' תוארי יצ"ר בתואר וכל קרני רשעים אגדע ויתעלה בזה ג' תוארי יצ"ט בתואר תרוממנה קרנות צדיק ויתפרש כך שיגדע קרני רשעי' היינו אתוון שבקרני וסופי ג' תוארי יצר רע נרמזין בגדוע מחצה אותיות התחלתן כמדת רשעים תחלתן שלוה וסופן יסורין ואתוון שבגדוע נתרוממו להיות אצל צדיק בג' תוארי יצ"ט והיינו כ' דקרן מל"ך נגדע מחצה מאות מ' דמלך שקדמה ובאות ל' דמלך לא שייך לגדע ממנה מחצה שאין אות במחציתה ובתרוממה כ' הנגדעת והיא בתואר חכ"ם ושוב נ' דקרן זק"ן נגדע מחצה מאות ק' דזק"ן שקדמה ובאות ז' דזקן לא שייך לגדע ממנה מחצה שאיני מספר זוגי ונתרוממה נ' הנגדעת והיא בתואר מסכ"ן ושוב י"ל דקרן כסי"ל נגדעין מחצה מאותיות כ"ס דכסיל שקדמו ונתרומונו י"ל הנגדעין והם בתואר יל"ד וגם בזה יתיישב שנוי סדר התוארין זמ"ז שאינן מכוונין בדבר והפוכו הנ"ל אבל לרמז הנ"ל סדורן מכוון באופן שג' תוארי יצ"ר יתרוממו למפרע בג' תוארי יצ"ט כסדרן דהא ודאי מדת רשעים שתחלתן שלוה וסופן יסורין הוא למפרע נגד מדת צדיקים שתחלתן יסורין וסופן שלוה וגם זה הדרך יש לכוון ביעקב ועשו שיעקב דוגמת יצ"ט ועשו דוגמת יצר רע ונאמר וידו אחזת בעקב עשו היינו שבתוארי יצ"ט מרומז אחיזה בקרנות וסופי תוארי יצר רע שהם בגדוע וכן מרומז ביעקב ועשו שנאמר ויהי עשו איש יודע ציד וגו' ויעקב וגו' הרי מנין יד"ע צי"ד נגדע מחצה ממנין עש"ו ובגדוע זאת נאחז מנין ויעק"ב כנ"ל:

ועוד יש לרמז הכנעת ג' תוארי יצ"ר לג' תוארי יצ"ט לענין שישלים אתו להיות שוה בשוה כנדרש עם רעב. שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשי וד' ישלם לך ישלימנו לך וגם זה בדרך וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות

צדיק ויתפרש כך שיגדע ויחסר מעט מקרני וסופי ג' תוארי יצ"ר מלך זקן כסיל אתוון כנ"ל בגרעון א' מכל אות נשאר מנין צ"ז ובזה תרוממנה קרנות סופי ג' תוארי יצ"ט יל"ד מוסכ"ן חכ"ם אתוון דנ"ם בהתרומם כל אות ברבוי א' נשלמו ג"כ למנין ל"ז והבחירה ביד ב"ן אד"ם מנין צ"ז להשוות שני היצרים לטובה כאומרם הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וסוף סוף אמרז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא הי' יכול לו והעזר מאת הקב"ה הוא במה שמבואר בזוה"ק שבאמת היצ"ר ניתן באדם לתכלית הטוב ורצונו בעצמו שירגיז האדם יצ"ט עליו וישיב לשולחו דבר חזי במה ברא אתינא לגבך שעמד בנסיונות שלי ובטל רצוני מפני רצונך ולאשר ששני היצרים נתנו באדם להשלימו לעשות רצון קונו לכן נרמז בתוארי כל אחד משניהם שם קדיש מע"ב שמות משולשים דויסע ויבא ויט בסדר יה"י וכבר נודע בבקשתינו אני וה הושיעה נא שהם ב' שמות מאלו ע"ב שמות וכן נמי בשני שמות מהם נעשה כזר לשני היצרים שיכנע יצ"ר ויתגבר יצ"ט והיינו יל"ד מסכ"ן חכ"ם נרמז בס"ת מנ"ד שם ל"ו מע"ב שמות ובתוארי מל"ך זק"ן כסי"ל נרמז בס"ת נל"ך שם כ"א מע"ב שמות וזה יש לכוון במאמר אברהם לעפרון אך אם אתם לו שמעני כי אברהם מסיט' דיצ"ט ועפרון מסיט' דיצ"ר אומר יצ"ט ליצ"ר אך אם אתה לו שמעני רצונו אם אתה ברמז א"ך שם כ"א הוא יהי' בעזרך שתכנע לפני ותשמעני שאני ברמז ל"ו שם ל"ו שיש בו והוא יהי' בעזרי שאתגבר עליך ותשלים עמי כנ"ל:

עוד יש לרמז הכנעת ג' תוארי יצ"ר לג' תוארי יצ"ט לענין שישלים אתו בענין כי גחלים אתה חותה על ראשו וד' ישלם לך וג"כ בדרך וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק ויתפרש כך שיגדע וימעט ראשי תארי יצ"ר מלך זקן כסיל אתוון מז"כ בגרעון כל אות לאות הפחות ממנו נעשה מהם אתוון לו"י והם אתוון שעל ראשן בתואר כי גחלים אתה חותה על ראשו דייקא "וד' "ישלם "לך ר"ת אתוון לו"י ובזה בעצמו תרוממנה קרנות צדיק היינו קרנות ראשי תוארי יצ"ט "ילד מסכן חכם אתוון יח"מ יתרוממו לאתוון שלפניהם טז"ל מנין אתוון לו"י הנ"ל ונעשו שניהם שוין לטובה: ואמנם הורה לנו בתגבורות היצ"ט בסדר ג' תוארים ילד מסכן חכם איך שבתחלה קשה לו לנצח את יצ"ר שנראה כמעוט נגד מרובה ואח"כ יקל לו שנראה ששניהם שוין ולבסוף יערב שנראה כמרובה נגד מעוט ובהיות שביצ"ט סדורן ילד מסכן חכם יהי' לעומתן הפוכן ביצ"ר בסדר זקן מלך כסיל ובהיותן מהיפך להיפך ישוערו ג' תוארי יצ"ט כסדרן נגד ג' תוארי יצ"ר למפרע דהיינו תחלת הנצוח בתואר ילד נגד תואר כסיל ור"ת שלהם י"כ היינו מעוט נגד מרובה ואח"כ הנצוח בתואר מסכן נגד תואר מלך ור"ת שלהם מ"מ היינו

שניהם שוים ולבסוף הנצוח בתואר חכם נגד תואר זקן ור"ת שלהם ח"ז היינו מרובה נגד מעוט כנ"ל:

והנה על נצוח יצ"ט ליצ"ר נדרש רגז"ו וא"ל תחטא"ו נרמז במלות הללו חושבן מ"ן המצ"ר עם במרח"ב על ענין שנאמר מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה כי בזמן שיצ"ר מושל באדם הוא תחת רשות המצר וכשמרגיז עליו יצ"ט יוצא מן המצר אל המרחב תדע דהנה ב' יצרים הם ב' לבבות הרי ג' תוארי יצ"ר מל"ך זק"ן כסי"ל מנין ל"ב המצ"ר וג' תוארי יצ"ט יל"ד מסכ"ן חכ"ם מנין ל"ב מרח"ב ומרומז גבי ויצעקו אל ד' בצר להם מלות בצ"ר לה"ם למפרע אתוון ל"ב המצ"ר מנין ג' תוארי יצ"ר ומלת ויצעק"ו מנין ג' תוארי יצ"ט שהם ל"ב מרח"ב שנשלם ע"י הצעקה אל ד' כענין מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה ולכן רגז"ו וא"ל תחטא"ו מנין עזרת ענין הבה לנו עזרת מצר ושוא תשועת אדם כאמרם ז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו לא הי' יכול לו:

הנה בג' בארות דיצחק עשק שטנה רחבות רמוז בר"ת אתוון עש"ר חושבן יצ"ר ר"ע שהוא ראשון באדם מעת הולדו ואחריהן בשניי התבות אתוון שט"ח חושבן יצ"ר טו"ב שנתלוה לאדם אחרי כן משנעשה בן י"ג שנה ונרמזין ב' יצרים בשלש הבארות שכן ב' יצרים מתנגדים זל"ז בשלש תוארים מלך זקן כסיל לעומת ילד מסכן חכם ובב' בארות ראשונות רבו ובבאר הג' לא רבו עלי' בזה הוראה כי התנגדות יצר רע ליצר טוב רק בב' תוארים ראשונים ובתואר השלישי נתמעט כח יצר רע לעומת יצר טוב ואינו יכול להתנגד אליו כל כך עד שהוכרח להשלים אתו:

וזה יבואר בס"ד דהנה ב' יצרים נתייחסו בתוארי לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו תפס החתום של ג' תוארי ב' היצרים שהם חכם וכסיל דהכי אמרי' הכל הולך אחר החתום והנה נאמר ויתרון החכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך ולפי"ז במה שנאמר ויבדל אלקים בין האור ובין החשך היינו הבחנה בין תוארים אחרונים חכם וכסיל ואח"כ נאמר ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה ולבתר ויהי ערב ויהי בקר הרי תואר אור מתייחס עם ב' תוארים יום בקר להשלים למפרע עוד ב' תוארים שלפני תואר חכם דיצ"ט ותואר חשך מתייחס עם ב' תוארים לילה ערב להשלים למפרע עוד ב' תוארים שלפני תואר כסיל דיצה"ר ולפי שיצה"ר קודם באדם סדורו הוא העיקר דהיינו מלך זקן וכסיל והפוכן יתיחס ליצ"ט הבא אחריו דהיינו הפך מלך מסכן והפך זקן ילד והפך כסיל חכם ולפי"ז גבי אור וחשך שתפס סדורן למפרע כנ"ל הוא בסדור זה אור נגד חכם וחשך נגד כסיל יום נגד ילד ולילה נגד זקן וערב נגד מלך ובקר נגד מסכן ברם צריך לדעת למה

באור וחשך וביום ולילה מקדים תוארי יצר טוב לתוארי יצר רע ובערב ובקר מקדים תואר יצר רע לתואר יצר טוב ויבואר דהנה לעולם מנין המעוט קודם מנין המרובה והרי מנין אור ממועט ממנין חשך לכן קדם אליו ומכוון אור לתואר חכם וחשך לתואר כסיל כן חכם ממועט ממנין וכסיל ושוב מנין יום ממועט ממנין לילה לכן קדם אליו ומכוון יום לתואר ילד ולילה לתואר זקן כן ילד ממועט ממנין זקן ושוב מנין ערב ממועט ממנין בקר לכן קדם אליו ומכוון ערב לתואר מלך ובקר לתואר מסכן כן מלך ממועט ממנין מסכן וזהו הנרצה לתחלת ענינן בג' בארות שהם נגד ג' תוארי ב' יצרים ובב' קמאין רבו מצד התנגדות רבוי יצה"ר על יצ"ט בב' תוארים קמאין ובבאר הג' לא רבו שבתואר ג' בטל יצה"ר במעוטו מיצ"ט ומשלים אתו וענין זה ממש בפרטות ב' תוארים שלהם דהנה בתוארי אור חשך התחלתן א"ח הרי ח' דיצ"ר מנין מרובה א' דיצ"ט ותוכן ו"ש הרי ש' דיצ"ר מנין מרובה על ו' דיצ"ט אולם סופן ר"כ הרי דיצ"ט מנין מרובה על כ' דיצ"ר וכן בתוארי יום ולילה התחלתן י"ל הרי ל' דיצ"ר מנין מרובה על י' דיצ"ט ותוכן וי"ל הרי י"ל דיצ"ר מנין מרובה על ו' דיצ"ט אולם סופן מ"ה הרי מ' דיצ"ט מנין מרובה על מנין ה' דיצה"ר וכן בתוארי ערב בקר התחלתן ע"ב הרי ע' דיצ"ר מנין מרובה על ב' דיצ"ט ותוכן ר"ק הרי ר' דיצ"ר מנין מרובה על ק' דיצ"ט אולם סופן ב"ר הרי ר' דיצ"ט מנין מרובה על ב' דיצר נמצא בזה שוין תוכי התבות להתחלתן אולם סופן חלוקין והם כענין חלוק מנצפך פתוחות בהתחלות התבות ובתוכן ומנצפך סתומות בסופן ועל זה נאמר קוה אל ד' חזק ואמץ לבך וקוה אל ד' כלפי שצריך להגביר לב חכם על לב כסיל ומפני שבהתחלה ובאמצע היצ"ר מרובה עליו במנין על זה אמרז"ל בקדושין יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום כו' ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו וענין מתגבר עליו בכל יום דווקא היינו כי תוארים שבכל יום שהם אור יום בקר ליצ"ט חשך לילה ערב ליצ"ר נרמז בהתחלתן ובאמצעיתן רבוי יצ"ר על יצ"ט לכן אמר קוה אל ד' שהוא יעזור לך בהתחלה ואמר חזק שצריך לחזק כנגד רבוי דהתחלת ואמר שוב ואמץ לבך וקוה אל ד' שהוא יעזור לך שצריך לאמץ גם כנגד רבוי יצ"ר על יצ"ט בתוך הנ"ל ותוכן של חש"ך ליליה ער"ב אתוון ירש"ל שיצ"ר ירשל לב האדם לכן אמר ואמץ לבך שלא ירשל וסיים וקוה אל ד' ברמז תוכן של או"ר יו"ם בק"ר אתוון וק"ו לשון וקוה אל ד':

והנה בתר ג' תוארים דלב חכם ולב כסיל בתוארי אור וחשך ויום ולילה וערב ובקר סיים יום אחד הורה שבסוף ישלים יצר רע ליצר טוב ונעשו ל"ב אח"ד חושבן מ"ה סוד מה ד"א שאל מעמך הנדרש על מאה ברכות בכל יום ונודע שנתקנו מאה ברכות בכל יום למתק מיתת מאה אנשים בכל יום ולעניניו יהי' בהם רז לבטל יצר הרע שמתגבר על האדם

בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו לא הי' יכול לו ובעזר הקב"ה ישלים יצ"ר ליצ"ט כנדרש וד' ישלם לך ישלימנו לך ונעשו לב אחד בכל יום ברמז יום אחד דייקא וזה מרומז באות ק' ראשונה מתמניא אפי נאמר קראתי בכל לב דייקא היינו שמנין ק' קראתי בכל יום ק' ברכות רומז אחדות הלבבות בלב אחד הוא ל"ב חכ"ם חושבן ק'. ולכן זולת ק' דראש תבת קראתי נשאר באותו פסוק תבות "בכל "לב עננ "יקוק חקיך "אצרה ראשיתן אתוון בלעיח"א רומזין ר"ת "אור "יום "בקר "חשך "לילה "ערב הנ"ל שלהם מכוונין ג' תוארי יצ"ט וג' תוארי יצ"ר והמה נתאחדו בלב אחד כמו שנתאחדו אלו התוארים ביום אחד כנ"ל:

והנה אמנם לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר רק בו' ימי המעשה ולא ביום השבת הורה בזה שהתנגדות יצר רע לעומת יצר טוב הוא בתוקפא דדינא דימי החול ובשבת דכל דינין מתעברין נכנע יצר רע ונתעלה עליו יצר טוב ואיתא בס"י אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע ונאמר וקראת לשבת ענג והרי ענג שבת בקיום ג' סעודות דווקא וארז"ל שבהן ניצל מג' דינים הנה בזה ודאי רמז שבשבת יתעלו למעלה ג' תוארי הטוב וממילא בזה ירדו למטה ג' תוארי הרע ומרומז גבי וינח ביום השביעי על כן ברך הרי במלות וינ"ח ביו"ם השביע"י בסופן אתוון חמ"י למפרען הן אתוון של מעלה בג' תוארים "ילד "מסכן "חכם ובמלות על" כן" ברך" בסופן אתוון לנ"כ למפרען הן אתוון שלמטה בג' תו זרים מלך" זקן" כסיל" ובדיוק בשניהם בא הרמז למפרען מתוארים שבסופן חכם כסיל שבהן הוראה פרטית ליחס ג' תוארים שסיומן חכם באותיות של מעלה שהן ב אין התבות כטעם לב חכם לימינו וג' תוארים שסיומן כסיל באותיות שלמטה שהן בשמאל התבות כטעם לב כסיל לשמאלו:

ואיתא נדה ל' שהולד במעי אמו מלמדין אותו כל התורה כולה שנאמר ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה כו' וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר לפתח חטאת רבץ ויתכן לומר שהמלמדו כל התורה כולה הוא היצ"ט וסימן לדבר ויורנ"י חושבן יל"ד מסכ"ן חכ"ם ולעומתו כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו הוא יצ"ר מל"ך זק"ן כסי"ל נוסף על מנין ויורנ"י הנ"ל במנין פ"ה והיינו וסטרו על פיו דייקא ומשכחו כל התורה כולה שנאמר לפתח חטאת רב"ץ וזה בעצמו נדרש על יצ"ר שבא לאדם משעה שנולד כפירש"י ז"ל בתואר זקן של יצ"ר שכן ז' שמות של יצ"ר רע ערל טמא שנא מכשיל אבן צפוני ר"ת שלהם מנין חטא"ת רב"ץ וגם ס"ת שלהם משלימין תבת לפת"ח למנין חטא"ת רב"ץ ועל זה רומז בעצ"ב תלד"י בני"ם חושבן חטא"ת רב"ץ שהוא לפתח הלדה וגם רומז על צור ילדך תשי מלת

תש"י מנין חטא"ת רביץ שהוא משעת לידה ולבתר ותשכח מחללך ענין שמשכחו כל התורה כולה ולהיות היצ"ר מתעה האדם לתאוות העוה"ז לכן בא באדם משבא לאויר העולם וכן ג' תוארים מל"ך זק"ן כסי"ל בכולל עצם היצ"ר נרמזין במנין אוי"ר העול"ם וכן במנין משב"ח שמשכחו כל התורה כולה וכן במנין י"ג שנ"ה שיצ"ר מתבודד באדם אחר לדתו להרגילו ברעתו כטעם ושלש עשרה שנה מרדו ובארבע עשרה בא היצ"ט לערוך אתו מלחמה בענין רגזו ואל תחטאו ולזה נדרש אמרו בלבבכם שיעסוק בתורה היינו שיזכור ענין התורה שלמדו במעי אמו שנאמר ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך והיינו אמרו בלבבכם דייקא:

והנה כל מה שמלמד היצ"ט לאדם במעי אמו הוא לתכלית ידיעת קיום המצות כנאמר גבי ויורני שמור מצותי וחיה ומלת מצותי כולל ב' היינו מצוה דעשין ומצוה דלאוין וב' פעם מצו"ה נרמז במנין ויורנ"י הנ"ל למנין תואר יצ"ט ולעומתן תוארי יצ"ר מלך זקן כסיל נרמזין בכפל במנין ותשכ"ח הנאמר בתר צור ילדך תשי הנ"ל והיינו שכחת כפל מצוה נמצא כי קיומן נרמז בחד זימנא תוארי יצ"ט ובטולן נרמז בכפל תוארי יצ"ר כענין ב' כתרים בשביל נעשה ונשמע שאמרו על כפל מצוה דעשין ולאוין שנתלו ע"י מלאך טוב אחד וכשחטאו נפרקו ע"י ב' מלאכי רעים כדאי' במס' שבת:

ואמנם בא יצ"ט בבן י"ב למצות לפי שלמדו במעי אמו על קיום המצות וע"ז נאמרו לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו דידוע ששמואל דוחה וימין מקרבת כן לב כסיל דיצ"ר לשמאלו לדחות ולשכח מה שלמד במעי אמו ולב חכם דיצ"ט לימינו לקרב ולהזכירו מה שלמדו במעי אמו וכל ענין שנסתלק היצ"ט מעת הלדה עד היותו בן י"ג שנה הוא כטעם רחוק האשה מן האיש בעת נדתה דאי' נדה ל"א מפני שרגיל בה וקץ בה אמרה תורה תהא טמאה ז' ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה כן לפי שרגיל הולד במעי אמו עם היצ"ט שלא יהא קץ בו נסתלק מעת הלדה וחוזר אליו משנעשה בן י"ג שנה למצות ואז נתעורר בו חבה כמו בעת שמלמדו במעי אמו וסימנם ילכו מחיל אל חיל היינו רמז יל"ך "יצר "לב "כסיל הוא מפסיק מחיל מן רמז חי"ל ר"ת "יצר "לב "חכם שהי' במעי אמו וחוזר שוב אל חיל שלו בבן י"ג שנה כנ"ל:

ויש רמז בענין שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום לפי מה דאי' במד"ר קהלת ד"א לב חכם לימינו זה יעקב שנאמר ויקם וישא את בניו וגו' ולב כסיל לשמאלו זה עשו הרשע שנאמר ויקח עשו את נשיו ואת בניו והיינו כי יעקב שהקדים זכרים לנקבות וזכרים איתניהו בתלמוד תורה לכן יתייחס ללב חכם דיצ"ט שמלמדו התורה ועשו שהקדים נקבות לזכרים ונקבות ליתניהו

בתלמוד תורה לכן יתייחס ללב כסיל דיצ"ר שמשכחו התורה והיינו מגי"ד מנין נ"ז שנה דיצ"ט הוא ודאי מגיד דבריו כענין יתמך דברי לבך הנ"ל הוא שמלמדו התורה דהיינו חקיו ומשפטיו ויתייחס ליעקב ולישראל כנ"ל שהקדים זכרים דאיתניהו בתלמוד תורה ושוב לא עשת כן היינו כ"ן מנין ע' שנה דיצ"ר לא עשה כיצ"ט אלא משכחו התורה והוא מתייחס לכל גוי הוא עשו ומשפטים בל ידעום כנ"ל שהקדים נקבות דליתניהו בתלמוד תורה וגבי קדימת זכרים דיעקב נאמר לשון וישא את בניו וישא"א מנין יצ"ר טו"ב:

ואמנם כבר נתבאר לעיל כי מה שיצא עשו ראשון בלדתו ואח"כ יצא יעקב הורה שעשו מסי"ט דיצ"ר שקדם משעת הלידה ויעקב מסי"ט דיצ"ט שבא באדם משנעשה בן י"ג שנה ובזה יפה נדרש לב חכם דיצ"ט על יעקב ולב כסיל דיצ"ר על עשו והנה בשביל קדימת עשו ליעקב נקרא עשו גדול ויעקב נקרא קטן ומבואר במד"ר שעשו הגדול מונה לחמה מאור הגדול ויעקב הקטן מונה ללבנה מאור הקטן והנה מאוה"ג הוא לממשלת היום ומאוה"ק לממשלת הלילה והנה נאמר יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת ולתואר יום ליום יתייחס כפל חמה למושלתם ולתואר ולילה ללילה יתייחס כפל לבנה לממשלתם ומענין זה יצא לנו רמז נכון להרגיז יצ"ט על יצ"ר בטעם על כן יאמרו המשלים ביצרם שמרגיזין עליו היצ"ט והיינו בענין דסיים באו חשבון שהרי החשבון מרובה ביצ"ט מן יצ"ר להוראה שימשול עליו ברבויו וכל הרבויין שלו נרמזין בג' תוארי יצ"ט ילד מסכן חכם והיינו לפי הנ"ל שליצ"ר יתייחס יום ליום יביע אומר וכפל חמה וליצ"ט יתייחס ולילה ללילה יחוה דעת עם כפל לבנה הרי וליל"ה ללי"ה מרובה על יו"ם ליו"ם במנין יל"ד ושוב יחו"ה דע"ת מרובה על יבי"ע אמ"ר במנין מסכ"ן ושוב כפל לבנ"ה מרובה על כפל חמ"ה במנין חכ"ם והגם שמלת אומר נאמר כאן מלא ו' הוא רק שמוש נקודת חלם ואינה מעיקר המלה שהרי סופו מוכיח עליו שנאמר אי אמר חסר ו' לכן נחשב גם כאן חשבון המרובה על יביע אמר זולת ו' חולמת ובפרטות מה שנאמר ללבנה שתמשול גם עם החמה ביום הורה שימשול יצ"ט על יצ"ר ומבואר במד"ר שזהו סימן טב כשם שלבנה שולטת בלילה וביום כך יעקב יש לו חלק בעוה"ז ובעוה"ב הנה כן יציר טו"ב מנין עולים הז"ה עול"ם הב"א דרמז הלבנה:

ותו איתא במד"ר קהלת ע"פ לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו ארחב"פ משל לשני ב"א שהי' להם ב' כורין א' של חטים וא' של שעורים אמר אחד מהן לחברו אם את של שעורים אני של חטים אם אני של חטים את של שעורים כל עיקר אני נוטל של חטים כך אמר אברהם אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשוואילה ויבואר לפי שלב כסיל דיצ"ר בא באדם מעת לדתו מתוך טנופת הרחם ולב חכם דיצ"ט בא באדם בבן י"ג למצות מתוך

טהרה כפירש"י ז"ל גבי כי מבית הסורים יצא למלוך כי גם במלכותו נולד רש יעו"ש לכן שפיר נמשל לב כסיל לשערים שקרבים בעמר בתחלת מ"ט ימי הספירה שהם לטהרנו ממ"ט שערי טומא' דורים שיצאנו משם כעיבור הנשמט מרחם אמו שלא בזמנו שלא הוטהרנו מטומאתם עדיין ולב חכם נמשל לחטים שקרבים בשתי הלחם דעצרת אחר שהוטערנו במ"ט ימי הספירה והגיע יום מתן תורתנו כדרך שתגיע האדם בבן י"ג למצות ובהיות לב חכם הוא יצ"ט המתואר ילד מסכן חכם מרומז במלת חטי"ם ר"ת "טוב "ילד "מסכן "חכם גם חטי"ם גימ' טובי"ם תואר לעצת היצ"ט על מעשים טובים ולב כסיל הוא יצ"ר המתואר מלך זקן כסיל שנאמר עליו רק רע כל היום ועצתו על מעשים רק רעים מרומז במלת שערי"ם מנין ר"ק רעי"ם והוא מנין כר"ת כנאמר פני ד' בעושי רע להכרית מארץ זכרם מרומז זכר"ם ר"ת "רע "מלך "זקן "כסיל ולענין שנדרש לב חכם לימינו דווקא על חטים ולב כסיל לשמאלו דווקא על שערים ירמוז כי שלב חכם הוא יצר טוב וטוב מתחיל באות ט' ולימינו אות ח' מתחיל במלת חטים ולב כסיל הוא יצר רע ורע מתחיל באות ר' ולשמאלו אות ש' מתחיל במלת שערים:

ואמנם במאמר אברהם ללוט אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה שמבואר במד"ר הנ"ל שייחס אברהם א"ע ללב חכם לימינו ואת לוט יחס ללב כסיל לשמאלו, יבואר דהנה בזוגי אלפא ביתא דאלב"ם הרי זוג אתוון א"ל סי' "אברהם "לוט וכשהמנה עוד ח' זוגות אחר זוג א' נשלמו בזוג דאתוון ט"ר סי' טו"ב ר"ע והיינו שאמר אברהם ללוט כי אנשים אחים אנחנו רצונו שכל אחד משנינו ישוער בסי' א"ח דהיינו אברהם שבראש זוג א' יתייחס עם טוב שבראש זוג ח' מן הזוגות שנמנו אחר זוג א' ולוט שבסוף זוג א' יתייחס עם רע שבסוף זוג ח' מן הזוגות שנמנו אחר זוג א' ומענין זה יחס אברהם לעצמו הימין וללוט השמאל שכן אחר זוג ט"ר בא זוג דאתוון י"ש הרי ראש הזוג אות י' סימן "ימין והוא אחר סימן טוב דלב חכם והיינו לב חכם לימינו וסוף הזוג אות ש' סימן "שמאל והוא אחר סימן רע דלב כסיל והיינו לב כסיל לשמאלו, והנה באהלות נמנו באבריו של אדם ק"א מימין וק"א משמאל מרומז בענין רגזו ואל תחטאו שיהי' תוארי יצ"ט ילד מסכן חכם עם רגז ס"ת מנין ק"א לעומת תוארי יציר מלך זקן כסיל עם חטא ס"ת ג"כ מנין ק"א והרי נוסף במנין ימי"ן על מנין ק"א במנין ט' דטובא גניז בגוה והוא בתוך תבת ח"טה ובמנין שמא"ל נוסף על מנין ק"א במנין ר"ע והיא בתוך תבת ש'ע"רה וכן מרומז ביחוס הימין לאברהם והשמאל ללוט הרי י' דר"ת "ימין נוסף על א' דר"ת "אברהם במנין ט' שבתוך ח"טה וש' דר"ת "שמאל נוסף על ל' דר"ת לוט במנין

ע"ר שבתוך ש"ע"רה והיינו יחוס לב חכם דיצר טוב לימינו בחטים ולב כסיל דיצר רע לשמאלו בשערים:
והנה מתחלת בריאת העולם נעשה רמז על ב' יצרים דברישא חשוכא והדר נהורא היינו קדימת יצ"ר סיט' דחשך מעת הולדו ואח"כ היצ"ט סיט' דאור בבן י"ג שנה וכנ"ל בשלושי תוארים מחולפין דיום אי:
שוב נאמר יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים והתואר הוא על יצ"ר הבא בעת הלדה ומשכחו התורה של מעלה שלמד במעי אמו ומתבודד עם האדם עד היותו בן י"ג שנה שאז בא אליו היצ"ט ומלמדו תורה של מטה והתורה נמשלה למים נמצא היצ"ר מבדיל בין מים עליונים למים תחתונים דהיינו תורה של מעלה ושל מטה שמלמדו היצ"ט כמבואר לעיל ולזה מרומז במלות בתו"ד המי"ם מנין ל"ב כסי"ל שמא"ל ובוולות מי"ם למי"ם מנין ל"ב חכ"ם ימי"ן ושוב נאמר ויעש אלקים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע הרי מנין הרקי"ע עם כפל המי"ם שמבדיל ביניהם מנין יצ"ר הר"ע ולכן לא נאמר בו כי טוב ונשלם אחר מאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ותואר יקוו המים דהיינו מים התחתונים לענין תורה של מטה כשבא יצ"ט באדם בבן י"ג שנה והיינו אל מקום אח"ד דייקא מנין י"ג שנה ואז ותראה היבשה דייקא כטעם ארץ הנגב נתתני שמנוגב מכל הנאת העוה"ז ואין בו אלא תורה כחלת תיבש"ה מנין יצ"ר הטו"ב ולכן נאמר בו כי טוב להשלים הנחסר ביום שני בשביל יצה"ר המשכת התורה שנקראת טוב וחזרה ביצר הטוב דייקא: ונודע בטעם שכל תרועה תקיעה לפני' ותקיעה לאחריה ובזמן שהי' תכלת ולבן בציצית הי' כורך בתכלת באמצע ולפניו ולאחריו בלבן שהכל ענין אחד להיות הרחמים כובש את הדין מלפניו ומלאחריו כמבואר בתוי"ע הנה כן י"ג שנה שמתבודד יצה"ר מלדת האדם כבושים ביצ"ט מלפניו ולאחריו כנ"ל, והנה נרמז גבי זה השער לד' צדיקים יבאו בו מלות ז"ה ל"ד' צדיקי"ם חושבן יצ"ר הנו"ב וביניהם השע"ר חושבן יצ"ר הר"ע כטעם לפתח חטאת רבץ וכובשו יצר הטוב מסביב כענין רגזו ואל תחטאו ונאמר שם אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה מרומז במלות הסובבין אמר"ו בלבבכ"ם ודמ"ו סל"ה הס"ת מנין נ"ז שנה דיצ"ט וביניהם מלות ע"ל משכבכ"ם הס"ת מנין ע' שנה דיצ"ר:
והנה ע' שנה של יצ"ר יש לכוונם כנגד ע' אומות וסימן לדבר ל"ב כסי"ל שמא"ל מנין ע' אומות וכ"ז שנה של יצ"ט יש לכוונם כנגד נ"ז משפחות ישראל כמבואר בפירש"י ז"ל בפ' פנחס וסימן לדבר ובך בחר ד' להיות לו לעם מלא עי"ן מ"ם רמוז במנין בח"ר מנין ל"ב חכ"ם ימי"ן, והנה עמלק הוא ראש לע' אומות כנאמר ראשית גוים עמלק

ונאמר ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב רומז וא"ת עמ"ו אתוון ע' אומות לפי חרב דייקא חר"ב אתוון בח"ר הנאמר על ישראל נמצא מרומז בזה הרגזת לב חכם ימין המרומז במנין בח"ר על לב כסיל שמאל המרומז במנין ע' אומות ושוב במה שנאמר והי' בהניח ד"א לך מכל אויב מסביב וגו' תמחה את זכר עמלק וגו' רומז מכל אויביך מסביב שאחר שכלה מנין אי"ב ביי"ג שנה שיצ"ר מתבודד באדם ומשריש בו איבתו נשארו נ"ז שנה ליצ"ר ונ"ז שנה ליצ"ט ושניהם יחד במנין מסבי"ב ותואר מסביב לענין הנ"ל ברמז רגזו שכל ע' שנה דיצ"ר שבתואר זקן נמחקו מסביב ברמז נ"ז שנה דיצ"ט שבתואר ילד וזהו ברמז מלות והי"ה בהניח"ח מנין יל"ד עם נ"ז שנה והוא גובר על יצר שבתואר זקן עד ע' שנותיו מנין זכ"ר והיינו תמחה את זכ"ר עמלק רצונו שנתבטל כח הרע שלו והנה כאשר מתרגז יצ"ט על יצ"ר אזי ישלים אתו היצ"ר כנדרש וד' ישלם לך ישלימנו לך ובזה שניהם שוין לטובה ולכן גבי רגזו ואל תחטאו נאמר אמרו בלבבכם על משכבכם היינו ששני הלבבות ישלימו יחד בתואר על משכבכם כענין שנאמר בשלו' יחדו אשכבה ורמוז במנין אשכביה כמנין יל"ד עם נ"ז שנה וזק"ן עם ע' שנה והשלום שביניהם הוא כלי מחזיק ברכה בסוד הברכה באסמיך ברכ"ה מנין זק"ן עם ע' שנה אס"ס מנין יל"ד עם נ"ז שנה המסבב בתואר באסמיך גם נרמזין גבי כי שם צוה ד' את הברכה חיים עד העולם רומז פו"ה מנין יל"ד עם נ"ז שנה ומלת ברכ"ה מנין זק"ן עם ע' שנה כנ"ל:

ובהיות כח יצ"ר מכל ע' אומות לכן כולם רק להחטיא את ישראל כנדרש בעמלק אשר קרך ונדרש לשון טומאה וכן הי' עצת בלעם להחטיא את ישראל שבזה יפה כחן של האומות הנכללו ביצ"ר וגם בגלות מצרים הי' העיקר להחטיא את ישראל עד שנשתקעו במ"ט שע"ט והנה דרך המחטיא הוא רק בהתחלה שיעורר לחטוא וע"י אותו חטא יגרור מעצמו לחטוא בלא מחטיא וזה קשה יותר מן החוטא ע"י מחטיא שנחשב כאנוס ויבואר בזה כתבי קדש שנאמר ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ד' אלקי ישראל שלח את עמי וגו' ונאמר אח"כ ויצו פרעה ביום ההוא וגו' לא תאספון לתת תבן לעם הם ילכו וקששו להם תבן ואח"כ נאמר ויפץ העם וגו' לקשש קש לתבן ולא נאמר לקשש תבן כנאמר בצווי של פרעה וקששו להם תבן והענין כך כי בתחלה הי' המצרים מעוררים כח יצ"ר להחטיא לישראל שיהי' נרחקים מאת הקב"ה כענין עצת בלעם אלקיהם של אלו שונא זמה הוא וכששמע פרעה שאמר הקב"ה שלח את עמי הרי שלא נתרחקו מאת הקב"ה הבין סכל מה שחטאו ע"י מחטיאים לא קשה כל כך אצל הקב"ה שנחשב כאנוסים ולזה נתחכם ואמר לא תאספון לתת תבן לעם תב"ן גימ' יצ"ר ל"ב כקי"ל היינו לא תאספון להחטיא את העם ביצ"ר הם ילכו וקששו להם תבן

היינו ילכו דווקא רמז יל"ך ר"ת "יצר "לב "כסיל שרומז מנין תבן וכוונתו שיעוררו אותן מעצמן מאחר שהחטיאו אותם מקודם וחשב שבזה ודאי יתרחקו מאת הקב"ה אולם נאמר ויפן העם לקשש קש לתבן כי מאחר שנסתלקו מישראל המחטיאים הרגיזו יצ"ר ל"ב חכ"ם המרומז במנין ק"ש על יצ"ר ל"ב כסי"ל המרומז במנין תב"ן והיינו קש לתבן:
והנה יוצא לנו מהנ"ל שבזמן שזכו ישראל להשלים יצ"ר ליצ"ט ישלימו גם האומות עמהם יבואר בזה מה שנאמר ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחן וגו' דברי שלום לאמר אעברה בארצך וגו' ולא אבה סיחן וגו' העברנו בו כי הקשה ד"א את רוחו ואמץ את לבבו למען תתו בידך וגו' ירמוז על הנ"ל ששלח דברי שלום ממדבר קדמות הנדרש על התורה שקדמה לעולם רצונו ששלח אליו שיצ"ר שלום עמהם ע"י התורה כנדרש אם רעב שנאך האכילהו לחם זו תורה ואם צמא השקהו מים זו תורה וסיים וד' ישלם לך ישלימנו לך וחשב שבזה גם סיחן ישלים עמהם ואולם אמר ולא אבה סיחן וגו' א"כ נהפך הוא מן השלום הנאמר בתר ואם צמא השקהו וזהו כי הקשה ד"א את רוחו ואמץ את לבבו הרי הקש"ה אמ"ץ למפרע היפך אתוון צמ"א השק"ה שגורם שישלים יצ"ר ליצ"ט וכל זה למען תתו בינ"ך וגו':
והנה השלמת יצ"ר ליצ"ט הוא כטעם כפל ימינך בשירת הים שנדרש אם זכו ישראל גם השמאל נעשה ימין כן בהיות לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו ואם זכו ישלים לב כסיל לשמאלו ללב חכם לימינו והיינו ימינך הכפול שנאמר בו תרעץ אויב כטעם ברצות ד' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו ונהפך רמז אוי"ב לר"ת "בשלום "יחדו "אשכבה "ואישן כנ"ל דהיינו אמרו בלבבכם על משכבכם ועל מנין זה רימזה חנה קשת גבורים חתים ענין ימינך ד' תרעץ אויב וסיינה ונכשלים אזרו חיל היינו סימן כש"ל ר"ת "לב "כסיל "שמאל נהפך לסימן חי"ל ר"ת "לב חכם חימין והיינו ימין ד' עשה חיל נגד ימינך קמא שהוא עצם הימין ונאמר בו נאדרי בכח והוא הנותן כח לעשות חיל ושוב אמר ימין ד' רוממה שמרגיז הימין על השמאל ואז ישלים גם השמאל ונהפך לימין והיינו דסיים שוב ימין ד' עשה חיל כנ"ל ברמז ונכשלים אזרו חיל:
ואמנם השלמת יצ"ר ליצ"ט רמוז במה שנאמר סור מרע ועשה טוב רצונו שיגרע מנין סו"ר ממנין יצר רע עם ע' שנותיו ונשאר בו מנין שע"ד והיינו רמז ועשה טוב רצונו מנין שע"ד סוכם למנין עשה ורמיז בשע"ד טוב היינו רמז יצ"ר טו"ב ונ"ז שנותיו עולין שע"ד הרי בזה משלים יצ"ר ליצ"ט והיינו בקש שלום דלבתרי' ומנין עשה האמור על מנין שע"ד הסוכם אליו דוגמת במספר ארבעים האמור על סכום ל"ט מלקות שהם סוכמין לארבעים:

והנה השלמת יצ"ר ליצ"ט מרומז בכמה ענינים שנזכר בהם ב' לבבות א' במה שנאמר ואהבת את ד"א בכל לבבך ונדרש בשני יצריך נרמז מנין ואהב"ת מנין ר"ע עם ע' שנותיו טו"ב עם נ"ז שנותיו ב' במה שנאמר והשבת אל לבבך נרמז במנין והשב"ת מנין ל"ב יל"ד מסכ"ן חכ"ם ל"ב מל"ך זק"ן כסי"ל ג' במה שנאמר נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו נרמז בענין שנאמר פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד פז"ר מנין טו"ב ר"ע נת"ן לאביוני"ם מנין יל"ד מסכ"ן חכ"ם מל"ך זק"ן כסי"ל צדקת"ו מנין ב' פעמים יצ"ר, ד' במה שנאמר בפ' ציצית ולא תתורו אחרי לבבכם מרומז כפל יצ"ר ל"ב בתבת ציצי"ת במלואה צדי יוד צדי יוד תיו שרשי אתוון מנין כפל יצ"ר ומלואי אתוון מנין כפל ליב וכן בפ' ציצית מתחלת ויאמר עד אלקיכם יש רפ"ז אותיות מנין טו"ב ר"ע שישלימו שני היצרים ובתה שנדרש גבי רגזו ואל תחטאו שירגיז יצ"ט על יצ"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם והתורה ודאי מתשת כח היצ"ר כאמרז"ל בראתי יצ"ר בראתי תורה תבלין דהנה כל כח היצה"ר מתאחז בזוהמת הנחש וע"י עסק התורה חלש כח הזוהמא כענין שפסקה הזוהמא מישראל בקרבתם לפני הר סיני לקבל התורה וא"כ ממילא הותש היצה"ר ונתבטל לגמרי נגד יצ"ט ובענין זה יבואר מה שנאמר ותקרבון ותעמדון תחת ההר והתר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל דידוע אומרז"ל שלעתיד כאשר יבוטל היצה"ר יהי' נדעה לצדיקי' כהר ויהי' בוכין היאך יכולין לעמוד כנגדו ובזה יאמר ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש היינו בעת שקרבו לקבל התורה מיד נתבטל יצה"ר מהם ונדמה להם כהר כמו בבטולו לעתיד ומשמעות ותעמדון תחת היינו שנדמה להם דמעיקרא קודם בטולו הי' עומדין תחת ממשלת ההר ועל ענין שנתבטל אז מתם סיים וההר בער באש וסימן לדבר בע"ר בא"ש בטול מנין יצ"ר הר"ע וסיים עד לב השמים רצונו שנתבטל יצה"ר מהם עד שהגיעו למעלת מלאכי השמים שאין להם אלא לב אחד כנאמר וסעדו לבכם וכן נאמר ויחן שם ישראל ונדרש בלב אחד וסיים נגד התר להתנגד ליצה"ר שנדמה להם כהר ועל שהגיעו למעלת המלאכים השיגו רז שלהם שהקדימו נעשה לנשמע כמאמרז"ל מי גלה רז זה לבני ולבתר עד לב השמים נאמר חשך ענן וערפל נגד ב' תוארי יצ"ר חשך ג' אתוון נגד ג' אתוון מלך וסופן שוה באות ך' ענן ג' אתוון נגד ג' אתוון זקן וסופן שוה באות ן' ערפל ד' אתוון נגד ד' אתוון כסיל וסופן שוה באות ל' שנתבטלו כל תואריו נגד תוארי יצ"ט ונחשבו לב אחד:

ולענין לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו יבואר כי מיכ' מימין באחת וגברי' משמאל בשתים וידוע בסוד שם שאמר לעולמו די במהלך ת"ק כמנין מלוי זה השם וארז"ל שהתחיל העולם להתרחב כשתי פקעויות של שתי הנה של פק"ע מנין מרח"ב שהי'

מתרחב לתרין גיסי וע"י אמירת די נשאר העולם באלו שני מרחבי דשתי פקעיות לכן סכום ת"ק עולה ב' פעם מרח"ב והיינו השתי עפיפות שבעולם מסיט' דגברי' בכל עפיפה מרחב פרטי אולם מיכ' מעופף העולם בעפיפות אחת כולל שני מרחבים כאחד בתואר מרחבי ובזה לב חכם לימינו סיטרא דמיכאל מימין שכן מנין יצ"ר טו"ב נוסף על מנין כ"ז שנותיו במנין מרחב"י דמיכ' ויצ"ר ר"ע נוסף על מנין ע' שנותיו במנין ב' פעמים מרח"ב דגברי' ולפי הנתבאר לעיל שלב חכם לימינו בוחר צרכי הנשמה חלק שמים שנברא בימין ולב כסיל לשמאלו בוחר צרכי הגוף חלק ארץ שנברא בשמאל תמצא ג"כ מדה זו בענין ויפח באפיו נשמת חיים הרי באפיו תרתי משמע ב' נחירי האף שני חלקי הגוף מן הארץ שבשמאל ונשמת חיים הוא חלק אחד משמים דימין וכן כפל חל"ק אר"ץ שבתואר באפיו נשלמו לחושבן נשמ"ת חיי"ם שהוא חלק אחד משמים ודאתינן להכי אבאר הא דאי' בב"ר ע"פ ויפח באפיו נשמת חיים מלמד שהעמידו גולם מן הארץ ועד הרקיע וזרק בו הנשמה יבואר לפי שנעשה האדם ביום ו' מדת צדיק דאחיד בשמיא וארעא לזה העמידו גולם מן הארץ ועד הרקיע ובענין זה זרק הנשמה חלק משמים בתוך גופו חלק מן הארץ והנה לפי שזכה יוסף למדת צדיק שכן נאמר על מכרם בכסף צדיק לכן נתייחס יוסף בשם אדם כנדרש בחבלי אדם אמשכם שבא יעקב למצרים בסיבת מכירת יוסף וע"ז רומז מהרשז"ל ששם אדם במספר הקדמי עולה קנ"ו כמנין יוס' ואמנם הי' מכירת יוסף בסיבת החלומות שספר לאביו כנאמר שם הנה בעל החלומות הלזה בא והרי בחלום א' והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה מלות בתו"ך השד"ה חושבן כפל שמאל דלשון אפיו ובתוכן זרק נשמת חיים דימין ונשלם יווי"ן עם כפל שמא"ל במנין י"ב פעמים אל"ם די"ב בנים דהיינו והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה דווקא ושוב אמר והנה קמה אלמתי וגם נצבה ב' תוארים "קמה "וגם "נצבה ר"ת קנ"ו רומז מנין אדם במספר הקדמי הנ"ל למנין יוס"ף ותוארי קמה וגם נצבה לענין שהעמיד גולמו של אדם מן הארץ ועד הרקיע שמבואר לעיל שזה רמז על מדת יוסף הצדיק דאחיד בשמיא וארעא ושוב בחלום השני והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי הרי שמ"ש יר"ח חושבן כפל חל"ק אר"ץ דרבוי באפיו וי"א פעמים כוכ"ב חושב"ן חל"ק שמי"ם דנשמת חיים כנ"ל:

ויהי האדם לנפש חי' פירש"י ז"ל אף בהמה וחי' נקראו נפש חי' אך זו של אדם חי' שבכולן שנתוסף בו דעה ודבור נמצא כי בלשנא דקרא מותר האדם מן הבהמה אין שהרי נפש חי' הנאמר באדם נאמר גם בבהמה והיינו מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה היינו כי כשם שיש לתלות עלוי בנפש חי'

דאדם המתורגם רוח ממללא היינו רוח בני אדם העולה היא למעלה וירידה בנפש חי' דבהמה שהיא רוח בלתי ממללא היינו ורוח הבהמה היורדת היא למטה כן נמי נוכל לפרש בהיפך לישנא דקרא והיינו כי עלוי האדם מן הבהמה למשול בה הוא רק בזמן שזוכה אבל אם לא זכה ח"ו נסתלק עילתו וניתנה לבהמה להיות מושלת בו ואז בני אדם נמשל כבהמות נדמו הנאמר בחטא דור המבול שהופקרו למאכל חיות רעות והי' ירידת נפש חי' דאדם שהי' בעלוי בתואר רוח ממללא בכ"ב אתוון היוצאין מן ה' מקומות שבפה האדם ובשביל כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ נאמר בתרי' והנני משחיתם את הארץ והשחתת כל בשר הוא ודאי בפגם מוצאות הפה כי רוע פה מחטיא את הבשר כנאמר אל תתן את פיך לחטוא את בשרך ולכן נרמז במלות משחית"ם א"ת הא"ץ מנין כ"ב אתוון שבפה מן א' עד ת' ונאמר אח"כ במבול והמים גברו מאד מאד על הארץ ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים נרמז במלות ההרי"ם הגבהי"ם אש"ר תח"ת כ"ל השמי"ם תחת הר"ת אתוון ה' גשחל"ש רומז על שפגמו בה' מוצאות שסימנם גשחל"ש ר"ת "גרון "שפתים "חך "לשון "שנים ונאמר חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים הרי ט"ו פעמים אמ"ה מנין ה' פעמים מוצ"א שבפה עם כללות ה' שלהם כאשר נרמזין קודם בפרטותן עם כללות ה' שלהם וכן עצם תגבורת מי"ם רומז על מנין פ"ה עם כלל ה' מוצאות שבו וכל מוצ"א נוסף על מנין פ"ה במנין נ"ב וא"כ בה' מוצאות הפה נוסף ה' פעמים נ"ב והיינו דסיים ויכסו ההרים מלת ההרי"ם מנין ה' פעמים נ"ב ואולם לנח נעשה הגנה מן המבול ונאמר לו עשה לך תבת עצי גפר עש"ה ל"ך מנין ה' פעמים פ"ה עצ"י גפ"ר מנין נפ"ש חי"ה היינו שלא נפגם בו נפש חיה דאדם לרוח ממללא בה' מקומות שבפה הנ"ל:

ובב"ר על פסוק יקוו המים אית' מתחלת ברייתו של עולם לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים הה"ד מקולות מים רבים אדירים משברי ים ומה הי' אומרים אדיר במרום ד' אמר הקב"ה מה אם אלו שאין להן לא פה ולא אמירה ולא דבור והרי הן מקלסין אותי כשאברא אדם עאכ"ו עמד דור המבול ומרד בו כו', אמר הקב"ה יפנו אלו ויעמדו ויבואו אותן שישבו בה מקודם הה"ד ויהי הגשם על הארץ וגו' ועולה יפה בזה מה שרמזתי לעיל בפרענות המבול כ"ב אתוון וה' מוצאות הפה והיינו לפי שלא קלסו בהן להקב"ה חזרו המים במקומן שהיו מקלסין להקב"ה הגם שאין להם פה לדבר: והנה בלעם שבא על ישראל בכח הפת לקללן ונשתבח בעצמו ויודע דעת עליון נמצא שבא מכח נפש חי' שבאדם המעולה מנפש חי' דבהמה בתוספת דעה ודבור ובזה בא למשול על בהמתו שמנעתו בדרך והכה אותה במקל ולבסוף ירד ממעלתו ונתעלה בהמתו עליו נגד דעת

שנשתבח וידע דעת עליון אפילו דעת בהמתו לא ידע ונגד דבור שבא לקלל בפה נפתח פי האתון והוכיחתו בדברים והוא לא יכול להשיבה וזהו מאמר המלאך לבלעם כי עתה גם ארכה הרגתי ואותה החייתי רצונו גם לשון רבוי אשר אתכה במשמעות נפש חי' דא ים שמרובה על נפש חי' דבהמה זה הרגתי עתה שנתמעט דעה ודבור שלך ועל מעוט תואר נפש חי' שלו שייך לשון הרגתי ואותה החייתי כי עתה נתוסף תואר נפש חי של בהמה בדעה ודבור ואמנם רש"י ז"ל פירש שהרגתי גם אתנה ואותה החייתי ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה הרגתי' שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יבול להשיב שחס המקום על כבוד הבריות יבואר שחס על כבוד בריאת האדם בנפש חי' המעולה מנפש חי' דבהמה ברוח ממללא ויראו שנשתנה מדה זו באתונו של בלעם בשביל זה הרגה ובענין זה אימא נמי שבעצם פתיחת פה האתון חס על כבוד הבריות שלא נשלם בה נפש חי' שבאדם בשלימות הדבור של ה' מוצאות הפה דהנה בכל דברי האתון נמצאין מכל ה' מוצאות הפה רק שנחסר אות אחת לשלימות כל מוצא פה דהיינו שנחסר אות ח' מאחה"ע ואות פ' מבומף ואות ק' מגיכק ואות ט' מדטלכת ואות צ' מזסשרץ והנה מצינו שתפלה עושה מחצה שהתפלה נחשבת אצל הקב"ה לשנות חצי גזרתו באופן שישאר כנגדו קיים עכ"פ חצי גזרתו וכן בזה כאשר חס הקב"ה על כבוד הבריות לקיים גזרתו כמעשה בראשית שיהי' נפש חי' דאדם מעולה מנפש חי' דבהמה ברוח ממללא בה' מוצאות הפה אלא בשביל חשיבתן ש ישראל אצל הקב"ה נשתנה גזרתו ונפתח פי האתון להכניע את בלעם שתלך לקללן הועיל חשיבותן רק לשנות חצי גזרתו באופן שישאר עדיין חצי גזרתו קיים ועומד כנגד חצי שנשתנה לכן כאשר נצמא בדברי האתון מת' מוצאות הפה זולת אותיות יחידות שנחסר לכל מוצאות והאותיות הנמצאין הם מנין אלף ר"ח ובהם נשתנה גזרתו מן הבריאה לעומת זה נשארה קיימת גזרתו באותיות החסרים באתוון לשלימות המוצאות אתוון חטפצק במלואן חי"ת טי"ת פ"א צד"י קו"ף ג"כ מנין אלף ר"ח ואמנם פשוטי אלו ה' אתוון מנינם רפ"ז נרמזין בתוספת מנין אתו"ן על מנין מק"ל שבו הכה בלעם אותה וזה עצמו הי' חלישת כחו של בלעם בפה שהרי הוצרך מק"ל לאתון כעין שפירשז"ל גבי לו יש יחרב בידי ולעומת מנין רפ"ז המרובה באתון על מקלו של בלעם שהורה חלישת כחו בפה נחסר מנין זה בפה האתון שנפתח להחליש פי בלעם:

והנה נאמר תקעו בחדש שופר וגו' שבקול השופר אין מוצאות הפה של הדבור והוא דוגמת פה הבהמה המוציאה קול בלא דבור ויקשה על זה דיותר טוב הי' להשמיע קול בפה האדם בעצמו שיש בו ג"כ דבור בה' מוצאות הפה ואולי על זה כוונו רז"ל באומרם

אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל בר"ה כדי שאזכור לכם עקדת יצחק ואילו היינו שבשביל זה בחר בקול מפה השופר שהוא דוגמת קול בהמה בלא דבור ומנע קול אדם בעצמו שיש בו דבור לזכרון העקדה שבחר באיל תמורת יצחק ומנע מלהעלות את יצחק בעצמו ולפי שבסוף נאמר ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו ונדרש שעל כל עבודה שעשה באיל אמר כאלו נעשה בבנו ממש ולהוראה זאת אחר תקעו בחודש שופר רמוז בפסוק כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב מנין שפה שן לשון חך גרון הורה שנשלם בשופר מוצאות הפה שבאדם שנחשב עבודת האיל כאלו נעשה ביצחק עצמו, ולענין זה נאמר בתרי' עדות ביהוסף שמו וגומ' שפת לא ידעתי אשמע נקט שפת מוצא החצון של ה' מוצאות הפה והוא הדין לכל ה' מוצאות שהשמיע בהן יוסף מה שלא היה יכול להשמיע מקודם בטבעו עד שבא גבריא"ל ולמד אותו כל ע' לשונות דוגמת האיל שלא הי' בטבעו כח הדבור ולבסוף נתעלה עבודתו כאלו נעשה באדם המדבר:

והנה נאמר הללו את ד' כל גוים שבחוהו כל האמים כי גבר עלינו חסדו פירש"י ז"ל אנחנו ישראל כי גבר עלינו חסדו והרי נכללי כל גוים וכל האמים בענין קלוסו של הקב"ה כי מאחר שגם בהם כח הדבור בכ"ב אתוון דה' מוצאות הוראה גם להם שיקלסו להקב"ה ומיחס קלוס בלשון הלל לתואר כל גוים וקלוס בלשון שבח לתואר כל האמים, ויבואר דתואר גוים היינו רבוי לשון גו תרגום של תוך תואר לעצם כ"ב אתוון שקבועין מלגו במוצאות הפה ותואר האמים היינו רבוי לשון אם תואר לעצם ה' מקומות שבפה שנחשבו כמו אמות למבטא האותיות שמוציאין מתוכיותן כאם לולד היוצא מתוכה ולפי שהם ה' מקומות בפה לכו נאמר האמים באות ה' קרי בי' ה' אמים, אולם גוים לא נאמר באות ה' כי בעצם כ"ב אתוון לא ניכר התחלקות לה' חלקים ובהיות הדבור בתואר חי' דלגבי נפש האדם הנ"ל שנקודות תבת חי' מנין כ"ב שמנינם סוכם למנין עצם תבת חי"ה העולה כ"ג כעין שנתפרש במספר ארבעים והיינו במספר ל"ט דסוכם לארבעים וביחד מספר כ"ג דחי' עם מספר כ"ב של הנקודות הם מנין אד"ם היינו ויהי האד"ם לנפש חיה, ולענינינו בהתייחס כ"ב דנקודות חי' לעצם כ"ב אתוון מן א' עד ת' מנין הל"ל בקומת כ"ג פעמים שבמנין חי"ה והיינו לשון הקלוס דלגבי גוים ושוב בהתייחס כ"ב דנקודות חי' למוצאות כ"ב אותיות בה' חלקים שלהן והאותיות שבכל מוצא יכללו זב"ז כנודע שמתחלפין זב"ז הרי ד"פ אחה"ע בומ"ף וגיכ"ק ה"פ דטלנ"ח זסשר"ץ מנין שב"ח בקומת כ"ג פעמים שבמנין חיה והיינו לשון הקלוס דלגבי האמים כנ"ל:

והנה ה' מוצאות הפה נוסף כל מוצא על מנין פ"ה במנין מבט"א מנין שם ב"ן הרומז למדת מלכות בחי' פה ובבחי' שם ב"ן יוצאין האותיות מן הפה בפרט כל מוצא וראשית

כ"ב אתוון אות א' מצטרפת לשם בן ונעשה אב"ן ובזה כל אתוון בתר רישא גרירן ונקראו כולן אבנים כדאיתא בס"י וענין זה מרומז בשה"ש כרם הי' לשלמה כר"ם מנין ה"פ ב"ן תנוספו בה' פעמים מול"א על מנין ה"פ פ"ה ומלות הי"ה לשלמ"ה מנין ה"פ פ"ה ושוב נת"ן א"ת הכר"ם מנין כ"ב פעמים אב"ן דכ"ב אתוון היוצאין מן ה' מוצאות הפה ונדרש נתן את הכרם לנוטרים על שמסר את ישראל למלכיות אדונים קשים ובתגבורות המלכיות ח"ו השפלת מלכות דקדושה בחי' מוצאות הפה בכ"ב אבנים והם ברמז נתן את הכרם הנ"ל בדרך עת להשליך אבנים בעת החורבן שנמסרו למלכיות ולכן קונן עליהם ירמי' באלפא ביתא דייקא שהם בבחי' מלכות פה שנשפל בתגבורת המלכיות ולכן ג' אלפא ביתות דג' איכות כנגד ג מלכות ראשונות ושוב הוסיף אני הגבר שבו ג' אלפא ביתות יחד כנגד ג' ראשונים הם כנגד מלכות ד' ששקולה כנגד ג' ראשונות לר"י ובבטולה תחזור המלכות והיתה לד' המלאכה:

ותדע כשיעשה דין במלכיות יתעלה בחי' מלכות פה דהנה בגלות בחי' מלכות ברחל לפני גוזזי' באלמה סוד נאלמתי דומי' ודומי' תהלה ובעת הגאולה אז תהלות לאל עליון גואלם שזה אמרינן על גאולת מצרים ויתייחס ג"כ על הגאולה מד' מלכיות שכן נתרבו בדין מצרים שנאמר שם וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ונדרש גם זה מצרים וגם לרבות ד' מלכיות ולענינינו יהי' ד' פעמים ד"ן למלכיות רומזין מנין ידב"ר ענין התעלות מלכות פה בסוד תהלות ד' ידב"ר פי והנה נדרש דין ד' מלכיות גבי ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים שעתיד הקב"ה להשקות כוס התרעלה מעדן ממקום שהדין יוצא לד' מלכות שהם ד' ראשים הנפרטי' פישון גיחון חדקל פרת ולענינינו מרומז בזה שבדין המלכיות יתעלה מלכות פה בענין שנאמר ופי יגיד תהלתך וכן ימלא פי תהלתך דהנה יעדן "נהר "גן הר"ת מנין ופ"י יגי"ד ושוב "פישון "גיחון "חדקל "פרת הר"ת מנין ימל"א פ"י וביניהם נאמר ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים הרי יפר"ד מנין ופ"י יגי"ד ימל"א פ"י ושוב לארבעה ראשים ד' פעמים רא"ש מנין ופ"י יגי"ד תהלת"ך ימל"א פ"י תהלה"ך:

ובהיות הפה בחי' מלכות בשם ידוע אדני והיינו אדני שפתי תפתח ופי יגיד וגו' ומרומז בכ"ב אתוון הקבועין בה' מוצאות הפה שפ"ה ש"ן לשון חיך גרו"ן עם כ"ב אתוון מנין כ"ב איד' והיינו דאמרינן בב"ש המהלל בפה עמו בפ"ה מנין כ"ב אד"נ וכל אד"נ במנין הל"ל ועל זה יתפרש יהללוך זר ולא פיך רצונו מה שאתה זר במלכיות ולא פיך שאין לך הפה להלל להקב"ה עתידים המלכיות שיהללוך בפועל יוצא היינו שיחזרו לך הפה להלל בעת שיחזרו המלכות לבעליו כנ"ל:

והנה נדרש חיים הם למוצאיהם למוציאיהם בפה יש לרמז במה שנודע מנין חיי"ם הוא ג' שמות אהי' הוי' אהי' הנה בכללות מספר שלשתן כ"א פעמים כ"א כ"ו פעמים כ"ו כ"א פעמים כ"א מנין אלף תקנ"ח וכן פ"ה עם ה' מוצאות שפ"ה ש"ן לשו"ן ח"ך גרו"ן בצרוף עם אדנ' המתייחס לפה כנ"ל ביחד ג"כ מנין אלף תקנ"ח דשמות חיים וכן נמי ירמוז עצם פה שרומז מנין ס"ג עם כלל כ"ב אתוון וכאשר נחשוב ס"ג עם מספר כ"ב אתוון מן א' עד ת' שהם אלף תצ"ה ביחד ג"כ מנין אלף תקנ"ח דשמות חיים הרי חיים הם למוציאיהם בפה אי נמי לפי שבפה מרומז שם ס"ג עם כ"ב אתוון והם נחלקין בה' מוצאות שבפה יצטרף ס"ג עם ה' למנין ס"ח סוד פה ס"ח והוא מנין חיי"ם כפשוטו הרי חיים הם למוציאיהם בפה:

והנה על לשון חיים דמוצאות הפה נופל לשון חיה הנאמר לגב נפש האדם ומתורגם ממללא היינו הדבור ומנין חצי' משלים מנין אד"ם למנין חיי"ם לרמז חיים הם למוצאיהם בפה:

איתא בזוה"ק שה' מולאות הפה דוגמת ה' כנפי ריאה שהסירכא אסורה בהן שקרובה למות עי"ז כן אסור במוצאות הפה הסירכא לערבבן רק צריך לברר כל מוצא פה בפני עצמו הנה לזה יתייחס הדבור שבאדם בתואר נפש חי' דווקא להורות שיהי' הדבור באופן שיחי' דהיינו בלא סירכא וערבוב ה' מוצאות הפה ובזה יבואר במשלי י' נאמר שפתי צדיק ידעון רצון ופי רשעים תהפוכות מייחס לגבי צדיק שפתי ולגבי רשעים מייחס ופי והיינו מפני שצדיק נקרא חי והיינו ודאי בהעדר הסירכא מבחי' זו יתייחס אליו ברור כל מוצא פה בפני עצמו בלשון יחיד בתואר צדיק ולפי שפרט הראשון בהם שפתים נקט שפתי צדיק והוא הדין לברור שאר המוצאות כל מוצא פה בפני עצמו וכן צדי"ק ח"י מנין פרט כל מוצ"א פ"ה אולם רשעים נקראים מתים והיינו ודאי בסירכא הקרובה למות מבחי' זו יתייחס אליהם ערבוב ה' מוצאות הפה בלשון רבים בתואר רשעים ולפי שכלל חאישיותן הוא בפה נקט ופי רשעים וכן רשעי"ם מתי"ם מנין ה' פעמים מוצ"א פ"ה כשהם בערבוב וזה יש לכוון בענין שנאמר וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים ופירשיז"ל אחד מחמשה וד' חלקים מתים שהי' רשעים ירמוז אחד מחמשה על ברור פרט כל מוצא פה בפני עצמו שהוא אחד מחמשה מוצאות שבפה והיינו וד' חלקים מתו שהי' רשעים רצונו שבאם יעורבב פרט מוצא פה האחד עם שאר ד' פעמי' מוצא פה יש בהם רמז מנין רשעים מתים וזה ודאי גרם גלות מצרים תחת יד פרעה שהוא פה רע וגרם למשה שיהי' כבד פה ואולם בגאולה נתעלה הפה כנודע ברמז פסח פה סח והיינו ברור אחד מחמשה הנתייחס לגבי עלו בני ישראל מארץ מצרי' שפרט כל מוצא פה רומז מנין

צדיק חי ובדרך זה ירמוז וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק כי בהיות אחיזת מנין רשעים מתים בערבוב ה' פעמים מוצא פה יחד עז"א וכל קרני רשעים אגדע שהגדוע בענין התחלקות כל מוצא פה בפני עצמו הרומז מנין צדיק חי והיינו תרוממנה קרנות צדיק נמצא בין בקרא שפתי צדיק ובין בקרא תרוממנה קרנות צדיק נאמר צדיק בלשון יחיד כפי רמיזתו בצדיק חי בלשון יחיד על פרט כל מוצא פה יחידי ושוב בין בקרא ופי רשעים ובין בקרא וכל קרני רשעים אגדע נאמר רשעים בלשון רבים כפי רמיזתם ברשעים מתים בלשון רבים על כלל רבוי ה' מוצאות בערבוביא כנ"ל ובענין זה באמר אד' שפתי תפתח התחיל בברור מוצא הראשון שפתי ושוב תפת"ח חושבן שאר ד' פעם מוצ"א פ"ה שיגררו בתר רישא בברור כל ה' מוצאות שבפה וזהו ופי יגיד:

והנה נאמר ויכתב משה אתי מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם ירמוז מוצאיהם על עצם מוצאות הפה שהם ה' מקומות שבפה ומסעיהם הם עצם מבטא האותיות שבהם יאמר מוצאיהם למסעיהם שהמקומות שבפה מתייחסן למבטא האותיות כי בזולתן מאי מעליותא בהו כשהוא אלם ושוב מסעיהם למוצאיהם שמבטא האותיות מתייחסן למקומות שלהם כי בזולתן אין מבטא כי אם יהי' פגם באיזהו מקומן לא יהי' המבטא כתקונו ובענין זה ירמוז ורדפו מכם חמשה מאה היינו חמשה מקומות דמוצאות הפה רודפין להשיג מבטא כ"ב אותיות העולים מאה דהיינו מן א' עד ט' הם יחידות ומספרם מ"ה יחידות ומן י' עד צ' עשירות ומספרם מ"ה עשירות ומן ק' עד ת' מאות ומספרם י' מאות הרי כפל מ"ה עם ז' עולה מאה ושוב ומאה מכם רבבה ירדפו היינו מנין מאה של מבטא כ"ב אותיות ירדפו להשיג שלמות ה' מוצאות הפה וה' פעמים מוצ"א פ"ה מנין י' פעמים אל"ף והיינו רבבה: ונודע סוד פה מנין שם ס"ג עם כ"ב אתוון הנה אם נחשוב כ"ב פעמים ס"ג עם עצם סכום כ"ב של האתוון הם מנין שפ"ה ש"ן לשו"ן ח"ץ גרו"ן שהם ה' מקומות שבפה המוציאין מבטא כ"ב אתוון והנה מוצאות הפה שהם ה' מקומות בפה נרמזין גבי מי שם פה לאדם הרי ש"ם פ"ה מנין ה' פעמים פ"ה והם נרמזין לאדם במאמר נעשה אדם נעש"ה מנין ה' פעמים פ"ת שבהם הדבור בכ"ב אתוון היוצאין מן ה' מקומות שבפה ועל זה נאמר אח"כ ויהי האדם לנפש חי"ה ומתורגם לרוח ממללא היינו שנותן רוח לפרט כל מקום מאלו ה' מקומות שבפה והוא ממלל בכל מקום בפרטי אותיות שבכל מקום דהיינו אחהע בגרון בומף בשפתים גיכק בחך דטלנת בלשון זסשרץ בשנים שנשלם בהם כ"ב אתוון מן א' עד ת' מספרם ממש ה"פ רו"ח פ"ה: והנה בענין סנחריב איתא סנהדרין צ"ד א"ר יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו אסנפר רבא ויקרא מפני שלא ספר בגנותה של ארץ ישראל הנה לפי"ז הגיע לו שכר

כנגד ה' מוצאות הפה שלא סיפר בגנות הארץ, הנה בזה יבואר מה שנא' עליו ונשאר בו עוללות כנוקף זית שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעה וחמשה בסעיפיו פורי' רומזין אלו הסכומין שיהי' בו השארה כנגד ה' מוצאות הפה שנחלקין לשנים ושלשה על ארבעה וחמשה דהיינו שנים מוצאות של חמשה אותיות היינו דטלנ"ת בלשון זסשר"ץ בשנים ושלשה מוצאות של ארבעה אותיות אחה"ע בגרון בומ"ף בשפתים גיכ"ק בחד ושם בגמרא לקמן צ"ה דרש ריב"ל שנשתיירו י"ד כמנין אלו הסכומין שנים שלשה ארבעה וחמשה וסמיך בתרי' ר' יוחנן אומר חמשה נשתיירו ולא דרש האי קרא ויתכן לומר משום דר' יוחנן לשיטתו אזיל שמגיע לו שכר על ה' מוצאות הפה ועליהו מפרש אצלו הסכומין כנ"ל ולא על סכום הנשארים ועכ"פ סוף סוף לר"י מגיע לו שכר כנגד חמשה מוצאות הפה לכן ר' יוחנן אמר שנשתיירו חמשה דוקא ומקרא לא דייק להו כפירש"י ז"ל שם: והנה אמר משה האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יבואר דהנה בריאת השמים עם הארץ נאמרו ביום א' דבראשית וגמר לרקיע שמים נאמר ביום ב' וגמר ליבשה ארץ נאמר ביום ג' הרי משך בריאת השמים בב' ימים עד הגמר ומשך בריאת הארץ בג' ימים עד הגמר דהנה בתבת השמים ה' אתוון יש להם משך ב' ימים כנגד ב' מוצאות של ה' אתוון דטלנ"ת זסשר"ץ ובתבת הארץ ד' אתוון יש להם משך ג' ימים כנגד ג' מוצאות של ד' אתוון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק ועל זה רומז אדני שפתי תפתח ופי יגיד וגו' הרי שפת"י חושבן ב' פעמים השמי"ם ושוב תפת"ח חושבן ג"פ האר"ץ ובהם רמז ה' מוצאות הפה והיינו דסיים ופי יגיד ובענין זה אמר משה האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי ולכן לגבי השמים אמר לשונות האזינו ואדברה ולגבי הארץ אמר לשונות ותשמע אמרי פי דכמו שבתבת השמים ה' אתוון כן בתבת האזינו ה' אתוון זולת ו' שבסוף שנאמרה לבסוף ללשון רבוי שלהן וכן בתבת ואדברה ה' אתוון זולת ו' שבראש שהוא רק לשמוש וכמו שבתבת הארץ ד' אתוון כן בתבת ותשמע ד' אתוון זולת ו' השמוש וכן אמרי ד' אתוון:

והנה בפ' קדשים נאמר ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני משלח מפניכם כי את כל אלה עשו ואקץ בם ומתורגם בת"א ובת"י על ואקץ בם ורחיק מימרי יתהון יבואר מימרי דווקא לפי שבדור הפלגה נאמר ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים בלשון הקודש וזה החלם לעשות המגדל למרוד במקום לפי שהיו בעצה אחת באמרי פיהם כנאמר ויאמרו איש אל אחיו ובזה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות עד שנבלה שפתם אשר לא ישמע איש שפת רעהו נמצא שכל האומות נרחקו מלשון הקדש דהיינו מימרי' דהקב"ה והיינו ורחיק מימרי יתהון ובענין זה יהיו ישראל מובדלים שלא יהיו בעצה אחת ללכת בחקות

הגוים שמרוחקין מלשון הקודש שנשאר לישראל נמצא באם ילכו ח"ו בחקות הגוים גורמין פגם בה' מוצאות הפה שקבוע בהן כ"ב אותיות התורה דלשון הקודש ומרומז במלות "תלכו "בחקות "הגוי "אשר אני אשלח מפניכם תחת הר"ת אתוון לחגשש"פ הם ר"ת "לשון "חך "גרון "שנים "שפתים "פה ותבת אני מחובר במקיף לתבת אשר שלפניו וכתבה אחת נחשבו לכן אין לחשוב תחת ראש תבת אני כמו בשאר התבות כמבואר:

והנה יוסף אמר לאחיו והנה עיניכם ראות פירש"י ז"ל שאני מהול ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקדש הורה בזה שלא פגם ברית מילה והוא מכוון כנגד ברית הלשון לכן פי המדבר אליכם בלשון הקדש והנה ארז"ל יוסף קדש ש"ש בסתר נוסף לו אות ה' על שמו ביהוסף היינו שיוסף הוצרך לתקן מכה רעהו בסתר שפירשיז"ל על לשון הרע הוא אומר ויוסף ספר לה"ר על אחיו לכן הוצרך לשמור ברית המעור בסתר דווקא לתקן פגם הלשון בסתר ולכן נוסף לו אות ה' דווקא לרמז תקון ברית הלשון כדאיתא בספר יצירה המליך ה' בשיחה וכן גבי עדות ביהוסף נאמר שפת לא ידעתי אשמע וידוע אורז"ל במה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמי' שאמר הקב"ה שנתן לפני הלשון ב' מחיצות שפתים ושנים להסתירה שלא תדבר לשון הרע ומה יתן לך ומה יוסיף לך הנה על זה יש לכוון מכה רעהו בסתר על לשון הרע היינו לפי שהלשון הוא בסתר רצונו לפנים מאלו ב' מחיצות מבואר כי בה' מוצאות הפה ב' מוצאות שפתים שנים מסתירין שאר ג' מוצאות לשון חך גרון ובזה יבואר דהנה יוסף נקרא צדיק דנטר ברית וקדש ש"ש בסתר ומדה זו נודעת בשם שאמר די ובאתב"ש אתוון בק"מ שניהם יחד נרמזין בחלומו של יוסף והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה מאלמים אלמים רומז ב' פעמים אל"ם חושבן בק"ם השד"ה חושבן שם שאמר די ואלו השמות נרמזין בענין וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן הרי מיני השמות בחושבן ויל"ך יוס"ף אח"ר אחי"ו וכן בחושבן בדת"ן ולבתר ויראו אתו מרחוק ובטרם יקרב אליהם מרחוק דייקא שנודע מנין רחוק מנין שם שאמר די ובמלות מרחו"ק ובטר"ם יקר"ב הס"ת בק"ו חלוף זה השם באתב"ש ולכן נאמר בתרי' הנה בעל החלומות הלזה בא שאלו השמות נרמזין בתחלת החלומות כנ"ל ולענינינו הנה מיני השמות משלימין ליוס"ף מנין ברי"ת ומשלימין לצדי"ק מנין סתר ובזה קדש יוסף ש"ש בסתר ונוסף לו אות ה' על שמו ובזה נכלל בקומת ה' פעמים שם שאמר די וחליפו באתב"ש ובענין זה נשלם בה' דשיחה בכל מוצאות הפה בענין כי פי המדבר אליכם דהנה ה"פ שם שאמר די חושבן כפל בומ"ף זסשר"ף שכפולין במוצאות חצונית בשפתים שלמעלה ושלמטה ובשנים שלמעלה ושלמטה ושוב ה' פעמים בק"מ דחליף אתב"ש חושבן דטלנ"ת גיכ"ק אחה"ע דמוצאות פנימים לשון חך גרון הרי מבואר הנ"ל:

ובענין מוצאות הפה יבוארו פסוקי איוב סימן כ"ט בצאתי שער וגו' סביבותי נערי וגו' ראוני נערים ונחבאו וישישים קמו וגומר שרים עצרו במלים וכף ישימו לפיהם קול נגידים נחבאו ולשונם לחכם דבקה וצריך ביאור דגבי שרים אמר עצרו במלים וכף ישימו לפיהם שעצרו ע"י פעולה של וכף ישימו לפיהם ולא נעצרו מעצמן וגבי קול נגידים אמר נחבאו ולשונם לחכם דבקה משמע שנחבאו מעצמן ע"י שלשונם לחכם דבקה ולא אמר חבאו קולם ע"י פעולה ולכוון הדברי' אימא בביאור מליצת הכתובי' שסיפר איוב גדולתו בימי קדם בצאתו שער עלי קרת וסביבותיו נעריו שפירש"י ז"ל דהיינו משרתיו ומסתמא גם שאר יצאו עם משרתיהם סביבותם ועל זה אמר איוב ראוני נערים ונחבאו יתפרש נמי נערים היינו משרתים של שאר נחבאו כי ראוני וישישים קמו לבדם בלא משרתיהם והיינו לפי שכל משרת הוכרח לקרוא לישישו בשם המכובד בו ולא יכלו לקרוא כן בפני איוב שלא יתענשו בחלקם כבוד בפני איוב לזולתו כענין שאמרז"ל שנכנש אורי' על שאמר אדוני יואב בפני דוד לכן הנערים היינו משרתי השאר נחבאו והדר מפרש שרים עצרו במלים וכף ישימו לפיהם קול נגידים נחבאו ולשונם לחכם דבקה קאי על המשרתים שהוצרכו לעצור במלים מלקרוא שרים לישישיהם היינו ע"י שישימו כף לפיהם דהנה אותיות ש"ר הן מן זסר"ף בשנים שאין בפניהם רק מחיצה אחת של שפתים ובהשים כף לפיהם משלים לשפתים ב' מחיצות בפני השני' לעצור מקריאת שר כדרך שנעשו ב' מחיצות בפני הלשון לעצור לשון רמי' ושוב קול נגידים נחבאו ולשונם לחכם דבקה קאי נמי על המשרתים שנחבא מעצמו קול נגידים מלקרוא נגידים לישישיהם משום ולשונם לחכם דבקה דהנה אותיות נ"ד דנגיד הן מן דטלנ"ת בלשון ואותיות נ"י דנגיד הן מן גיכ"ק בחך הרי בכגיר לשונם לחכם דבקה ואלו המוצאות לפנים מב' מחיצות שפתים ושנים הרי נחבאו מעצמן:

אשכול עניני זיוג האדם

כתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. יבואר דהנה זיוג אדם עם האשה בתואר דעת כנאמר והאדם ידע את חוה אשתו ללדת קין והבל וכן וידע אדם עוד אח אשתו ללדת שת ושם הדעת ידוע בחושבן טוב כטעם גם בלא דעת נפש לא טוב לכן אמר לא טוב היות האדם לבד"ו קרי בי' לא בדו הוא ודאי לא טוב דאמר ר"ל טב למיתב טן דו ובמנין ד"ו רמוז סכום עשר סוד עשר מיני טוב הנפרטו גבי אבן יקרה מסוכתך הנדרש בחופות שנעשו לזווג האשה לאדם ורומזין לעשר ספירות שהדעת נעלם בקובץ עשר שלהם ועליהם רומז מה דסיים אעשה לו עזר כנגדו ומתורגם עזר סמך ורז"ל דרשו

זכה עזר לא זכה כנגדו יבואר לענין התחלקות עשר ספירות לה' חסדים וח' גבורות ומצד החסדים של העשר רמוז בה עזר ומצד הגבורות של העשר רמוז בה כנגדו והנה ה' חסדים הן כתר חכמה חסד תפארת נצח אם נחשוב תפארת בשורש פאר הרי ראשי חמשיותן חושבן קס"ו שהוא לפני אותיות עז"ר וה' גבורות הן בינה גבורה הוד יסוד מלכות הרי ראשי חמשיותן אותיות בגהי"ע הן ממש לפני אותיות ככגד"ו. ובב"ר פ"ח אר"י בר"ס מיכאל וגבריאל הם היו שושבינן של אדה"ר ועולה יפה דהנה מיכאל מימין בבחי' החסדים וגבריאל משמאל בבחי' הגבורות וארז"ל גדול מה שנאמר במיכאל ממה שנאמר בגבריאל שמיכאל באחת וגבריאל בשתים מבואר שהגבורות הם מחצית מכחן של החסדים עד שהוצרכו להיות בשתים כנגד אחת וזה מרומז גם כאן שמנין כנגד"ו הוא מחצית ממנין קס"ו שלפני אותיות עז"ר המרמזין על החסדים וכן אותיות שלפני כנגד"ו המרמזין על הגבורות הרי מנינם מחצית ממנין סמ"ך תרגום של עזר ועכ"פ גם הגבורות קדושות הן ומציאת הטוב ע"י האשה יתייחס על הגבורות כמו על החסדים והיינו שהחסדים יגרמו לו הטוב שיומשך לבו בהם להיות זכה והגבורות יגרמו לו הטוב שלא יומשך לבו לרע להיות לא זכה מפני פחד שלהם וזהו המכוון זכה עזר לא זכה כנגדו היינו שהיא עזר להיות זכה והיא כנגדו שלא להיות לא זכה נמצא שגם שניהם גורמין לו טוב ולכן כשאמר אדם האשה אשר נתתה עמדי נקרא כפר בטובה וזה מרומז באשת חיל נאמר בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר הרי בט"ח חושבן חו"ה ומלת ב"ה ל"ב בעל"ה חושבן ל"א זכ"ה כנגד"ו שמנגדתו מלהיות לא זכה היינו קדימת סור מרע ולבתר ושלל לא יחסר מלות ל"א יחס"ר חושבן זכ"ה עז"ר שעזרתו אח"כ להיות זכה בועשה טוב וביניהם תבת ושלל רומז של"ל חושבן עזר כנגדו הנאמר בה הוראתן בתחלה המשכת לטוב ולהרחיקו מן הרע, ולכאורה הוא היפך מסדר סור מרע ועשה טוב הרמוז בבעלה לזה מפרש אח"כ גמלתהו טוב ולא רע רצונו שסדר עזר כנגדו הוא תואר על גמול האשה שייך בתחלה עזר שגמלתהו טוב ולבתר כנגדו להרחיק ממנו הרע דהיינו תואר ולא רע אי נמי ירמוז בטח בה לב בעלה ל"ב חושבן זכ"ה בזה בטח בה בתואר עזר שעזרתו להיות זכה ושלל לא יחסר היינו שלילת זכה במלת לא דהיינו תואר לא זכה שלילה זו יחסר ע"י תואר כנגדו ועל סדר הזה אמר בתרי' גמלתהו טוב ולא רע כנ"ל:

כחוב ויקרא האדם שם אשתו חוה, הנה שמות אדם וחוה הם הוראה להבחין בין מדת דכר למדת נוקבא שהזכר בחי' אור ישר באתוון כסדרן מן א' עד ת' והנוקבא בחי' אור חוזר באתוון למפרען מן ת' עד א' וכן בשם אדם אתוון כסדרן ובשם חוה אתוון למפרען ולהיותם שני הפכיים זה מזה לכן אין במשמעות אלו השמות שום שייכות זה לזה ואמנם

לפי שמעותדין להזדווג זה לזה לכן נתייחסו בתוארי איש ואשה ששייכים זה לזה בלשון נופל על לשון כנאמר לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, ואמנם הושוו ממש שמות איש ואשה במה שבאה בראש שם איש א' בניקוד חרק שהוא י' וכן בראש שם אשה א' בנקוד חרק שהוא י' ונחשב א"י בראש איש וא"י בראש אשה והם הוראה על זיוג אותיות כסדרן ואותיות למפרען בי"א זוגות א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"ם כ"ל והרי י"א אתוון כסדרן מזדווגין עם י"א אתוון למפרען והיינו רמז א"י שבראש איש לאתוון כסדרן וא"י שבראש אשה לאתוון למפרען וכמה שהן מזדווגין כן יזדווגו ג' אותיות אדם שכסדרן עם ג' אותיות חוה שלמפרען. והנה כל זיוג בבחי' אהבה והרי שלוש הזיוג באותיות אדם וחוה הם שלוש אהבה כטעם מבשרי אחזה אלקי שנא' אהבה משולשת למקום ב"ה ואהבת את ד"א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך וזה יבואר בהנ"ל שג' זווגין דאותיות אדם וחוה הם מכח י"א זווגין דא"ת ב"ש שבראשי איש ואשה בזה יתחשב י"א פעם א"ח דראשי אדם וחוה מנין אהבה בכ"ל לב"ב י"א פעם ד"ו דתוכי אדם וחוה מנין אהב"ה בכ"ל מא"ד י"א פעם מ"ה דסופי אדם וחוה מנין אהב"ה בכ"ל נפ"ש: והנה י' זוגות קמאין דאת בש גר דק הל ופ זע חס טן ים יש הכר שכל זוג ישר עם חוזר אולם זוג האחרון אתוון כ"ל אין בהן הכר ישר עם חוזר שגם בישר סמוכין אתוון כ"ל וא"כ צריכין לעשות הכר שאות ל' חוזרת למפרע מאות כ' שאות כ' סיום י"א דישר ואות ל' סיום י"א דחוזר והבחנה זו מרומז באלפא ביתא דתהלה לדוד שבאות כ' נאמר כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו הרי מקדים מלכות לגבורה ובאות ל' נאמר להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו הרי מקדים גבורה למלכות בזה נעשה הכר לזוג הי"א דאתב"ש שאות ל' חוזרת למפרע מאות כ' ואינה עמה בסדר הישר ועולה יפה עם הנ"ל שהשלנות אלו י"א זוגות דאתב"ש נרמזין בראשי איש ואשה ורמזו זיוג אדם וחוה לצורך קיום המין במצות פו"ר ונאמר בתרי' וכבשה ורדו ומתורגם ותקופו עלה ושלוטו וע"ז רומז להודיע לבני האדם דייקא בענין פרו ורבו ואמר גבורותיו בענין ותקופו שהוא חלק מגבורותיו ושוב וכבוד הדר מלכותו בענין ושלוטו שהוא חלק ממלכותו ובמצות פו"ר מתוקם הילכתא כבית היללל הולד זו"נ ואמרה תורה ללדת זכר מ' יום וללדת נקבה פ' יום הרי לשניהם ק"כ יום הנה זה מרומז במלות להודיע לבני האדם הס"ת חושבן ק"כ דזו"נ ורמוז בזה הלל למפרע בר"ת לפי שבפסוק זה חוזר למפרע לפסוק שלפניו כנ"ל וגבי להודיע לבני האדם מקדים גבורה דינא קשיא נגד קדימת ימי טומאה שהן קשין ובזה חוזר למפרע למה שנאמר בסוף פסוק שלפניו וגבורתך ידברו תחת הר"ת ג"ד מנין ז' דטומאת זכר ותחתיהן ב"ב כופלין ג"ד שלפניהן למנין כפל ז' דטומאת נקבה ונאמר

בהם ידברו שדבור קשה ג"כ ושוב גבי להודיע אמר לבסוף מלכות דינא רפיא נגד ימי טוהר שבסוף ובזה חוזר למפרע לתחלת פסוק שלפניו כבוד מלכותך יאמרו תחת הר"ת בל"א מנין ל"ג ימי טוהר דזכר ותחתיהן וכ"מ מנין ס"ו ימי טוהר דנקבה ונאמר בהם יאמרו שאמירה רכה ג"כ כימי טוהר:

והנה הבחין מתחלה בתוארי זכר ונקבה ובתוארי איש ואשה ולבסוף הבחין ביניהן בשמות אדם וחוה מרומז במלוי שלהם ל"ף ל"ת ס' י"ת ו' ה' מנין ב' הבחנות הקודמין זכ"ר נקב"ה אי"ש אש"ה והנה ההבחנה לשניהם בג' תוארים הוא רמז לקיום מצוה ראשונה הנאמרה בג' תוארים פרו ורבו ומלאו שכל תואר מהם בלשון רבים משמע לשניהם כאחד ואעפ"כ סיים בהם וכבשה ונדרש מזה שהאיש שדרכו לכבוש את האשה רק הוא מצוה בג' תוארים הקודמין תדע שבכל ג' תוארים שלשניהם תואר שלו מרובה מתואר שלה דהיינו זכ"ר מרובה מן נקב"ה אי"ש מרובה מן אש"ה אד"ם מרובה מן חו"ה וזה ודאי הוראה שהוא כובש אותה ברבוי תואריו ולו לבדו נאמרו ג' תוארים פרו ורבו ומלאו ממש חושבן ג' תוארים שלו זכ"ר אי"ש אד"ם ועליהם סיים וכבשה שכובש אותה ברבוי תואריו אלו על תוארי' שלה כנ"ל, ואמנם פר"ו ורב"ו ומלא"ו נוספו על מכין וכבש"ה במנין נ"ר המתייחס למצוה ובכאן בא מצוה ראשונה ויש לכוון ג' תוארים הנ"ל נגד ג' יחודין היידועים במנין נ"ר הוי' ואקי' הוי' ואלהים הוי' ואדני. והנה יש לכוון אלו ג' יחודין בג' תולדות אדם וחוה והגדול שבכולם קין ותאומה אחת שלו ולעולם הגדול באמצע הנה זה נותן טעם לכוון קין ותאומתו ליחוד אמצעי דנר שג' בנים כנגד ג' הויות דכורין דיחודי נ"ר וג' תאומות כנגד ג' שמות אקי' אלקים אד' שהן נוקבין והי' שייכין ג' לפרטי ג' בנים אלא שתאומה השייכת לשת נתחברה עם תאומה של הבל כנגד ב' שמות אקי' ואד' כנודע שהן בקנה אחד כמנין אלקים והוא בפרטות בתאומת קין נמצא כי תאומתו של שת השלימה לתאומתו של הבל חושבן אלקים ולכן בלדת שת נאמר שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין רומז שת לי אלקים דייקא היינו שהוא בן זוג לתאומה שני' שתחת הבל דייקא כי תאומה ראשונה נדרשת באת אחיו ותאומה שני' נדרשת באת הבל והיא משלמת לתאומה ראשונה מנין אלקים להשוות לתאומתו של קין שבשביל התאומה יתרה נתקנא קין בהבל, והנה מרומוז במאמה"כ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם דהנה בזיוג דו"נ להעמיד תולדות הוא למעלה והיא למטה דוגמות שמים דדכר למעלה וארץ דנוקבא למטה וא"כ תולדות אדם וחוה הם דוגמות תולדות השמים והארץ ונרמז התחברות אדם וחוה לנר מצוה ראשונה בתואר השמים והארץ בהבראם שכן ר"ת וס"ת "השמים" "והארץ" אתוון מצו"ה ובמלת בהברא"ם מנין

נ"ר ונתייחס מצוה לפרטי ו' שמות דג' יחודין דכר להעמיד בהם תולדות הנ"ל ג' זכרים וג' תאומות נקבות שהם ו' תולדות ולכן נאמר בזה תולדו"ת מלא ו' ורומז מנין ו' פטם מצו"ה ושוב סיים ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים רומז להנ"ל שקין ותאומתו שנולדו שניהם ראשונה היו מזווגי שמות ד' אלקים ומוקדם בזה ארץ דנוקבא ולבתר ושמים דדכר כדרך שנאמר ותלד את קין נאמר תחלה את דתאומה נקבה ולבתר קין הזכר: והנה נדרש בהבראם באברהם שראוי הי' אברהם להיות נברא ראשון ובראו באמצע הדורות לתקן קלקולו של אדה"ר ולענין הנ"ל ברמז בהבראם ג' יחודין דכר הנה הם נרמזין באברהם בענין ואברהם זקן בא בימים הרי במלות "ז"ק"ן "ב"א בי"מ"ים סופי התבות נא"ם מנין ה"וי' ואד"נ יחוד התחתון דנר ואותיות של מעלה מהם קב"י מנין ה"וי' אלקי"ם יחוד האמצעי דנר ואותיות של מעלה מעלה ז"מ מנין ה"וי' א"קי' יחוד העליון דנר מבואר בזה שבאברהם נעשה רמז על ג' יחודין דנר שנשלמו בג' דבוקין של אדם וחוה שנעשו לבשר אחד בג' בנים שלהם שהי' עמהם ג' תאומות נקבות אלא שלא נתייחסו בשמות שלהם ולענין זה בתר ואברהם זקן בא בימים סיים וד' ברך את אברהם בכל ונדרש בכל עולה בן הורה בפרטות שנשלם בזווגי שמות אברה"ם ושר"ה עם שם הבן שלהם יצח"ק ממש מנין זווגי שמות אד"ם וחו"ה עם שמות ג' בנים שלהם קי"ן הב"ל ש"ת שאברהם הי' תקונו של אדה"ר ועכ"פ משום דלגבי בהבראם הנדרש באברהם שם לא נתפרש רק זיוג אמצעי דנר ביום עשות ד' אלקים ניתן שוב רמז להשלים בבן של אברהם גם יחודי הוי' ואקי' הוי' ואדנ' במה שנאמר לו כי ביצחק יקרא לך זרע הרי במלות יקרא' "לך' "זרע' ראשי המלות יל"ז מנין יחוד העליון דנר וסופי המלות אכ"ע מלין יחוד התחתון דנר וגם בתוכי המלות מרומז מנין הכאת אותיות הוי' על אותיות אקי' דיחוד העליון י' פעם א' ה' פעם ה' ו' פעם י' ה' פעם ה' והכאת אותיות הוי' על אותיות אדני דיחוד התחתון י' פעם א' ה' פעם ד' ו' פעם נ' ה' פעם י' ובזה נרמזין ג' יחודין דנר בענין שנאמר ודבק באשתו והיו לבשר אחד הרי ודב"ק מנין יחוד אמצעי דנר ה"וי' אלקי"ם ושוב והיו לבשר אחד הרי אותיות אחד בחשבון הקדמי א' אבגדהוזח אבגד מנין יחוד עליון דנר הזוי' א"קי' ושוב שלמות אחד מנין י"ג בחשבון הקדמי אבגדהוזחטי יא יב יג מנין יחוד תחתון דנר ה"וי' א"דנ', ואמנם נתפרש והיו לבשר אחד ע"י הולד הנולד מבין שניהם שעליו נאמר פר"ו ורב"ו מנין הכאת אותיות הוי' על אותיות אקי' דיחוד העליון והכאת אותיות הוי' על אותיות אדנ' דיחוד התחתון כמו גבי יקרא לך זרע הנ"ל:

ועתה אשובה אראה במה שנתייחסו ג' תוארים זכר ונקבה איש ואשה ואדם וחוה בדרך פרט לגבי זכר אות ר' בסוף ממתיק אות ה' דסוף נקבה ברבוי מ' פעמים ולגבי א איש אות

ש' בסוף ממתיק אות ה' דסוף אשה ברבוי ס' פעמים ולגבי אדם אות מ' בסוף ממתיק ה' דסוף חוה ברבוי ח' פעמים הרי בשלשתן רבוי ק"ח פעמים ובדרך כלל סופי זכ"ר אי"ש אד"ם מרובין ל"ו פעמי' כנגד כלל ג' פעמים ה' דסופי נקב"ה אש"ה חו"ה בענין זה יש לרמז גבי יעקב שהי' מעין שופרי' ראדה"ר ונאמר בו ויעבד ישראל באשה ובאשה שמר רומז שמ"ר לאתוון דס"ת זכ"ר אי"ש אד"ם והם ממתיקין ג' ההין דס"ת נקבה אשה חוה ונתחלף לו האשה בלאה שמנינה ל"ו שבזה נוספו כלל אתוון שמ"ר על כלל ג' ההין ל"ו פעמי' וגם היו בני לאה כנגד בני שאר ג' נשים ובזה נערכה לאה כנגד שאר ג' נשים הרי ג' פעמים לא"ה מנין ק"ח שבזה נוספו פרטי אתוון שמ"ר על פרטי ג' ההין כנ"ל:

ואמנם רמז ג' ההין דס"ת נקבה אשה חוה יבואר על עצם ה' אתוון אלקי"ם עם ה' אותיות שלפניהם אכדט"ם ועם ה' אותיות שלאחריהם במוכ"ן ומרומז גבי ויבן ד"א את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה מלות לק"ח מ"ן האד"ם חושבן אכ"דטם אלקי"ם במוכ"ן ותם במנין עבו"ר שבתוך האשה שעל זה נדרש ויבן כבנין רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה לקבל הולד דהיינו עובר שבה, ויש ליחסן לג' מדורות שבאשה שבג' חדשים ראשונים הולד דר במדור התחתון נגד אותיות במוכ"ן ובג' חדשים אמצעים דר במדור האמצעי נגד אותיות אלקי"ם ובג' חדשים האחרונים דר במדור העליון נגד אותיות אכדט"ם והמה נרמזין גבי כי יקח איש אשה חדשה וגו' נקי יהי' וגו' ושמח את אשתו אשר לקח לא יחבול רחים ורכב כי נפש הוא חובל הנה מלת יק"ח מנין במוכ"ן דמדור התחתון ומלת נק"י מנין אלקי"ם אכדט"ם דמדורי אמצעי ועליון ולפי שבחדשי אלו ב' מדורין התשמיש יפה לולד לכן כוללן יחד ורומז שוב ושמ"ח מנין ג' פעם במוכ"ן היינו ג' חדשים דמדור התחתון ומייחסן את אשתו דייקא שהתשמיש בהן רק לחבור באשתו דאלו לולד התשמיש קשה בהן ושוב רחים ורכב ופירשיז"ל רחים הוא התחתון ורכב הוא הנליון רומז רחי"ם מנין ג' פעם אלקי"ם היינו ג' חדשים דמדור האמצעי ורומז רכ"ב מנין ג' פעם אכדט"ם היינו ג' חדשים דמדור העליון ועל שניהם אמר לא יחבול כי נפש הוא חובל היינו שלא למנוע התשמיש בהן שבשניהם התשמיש יפה לנפש הולד ובענין זה יצא לנו שהנולד לתשעה ולשבעה חדשים חי והנולד לשמונה חדשים אינו חי דהנה כשנולד לתשעה השלים ג' מדורין של האשה בשלוש ג' חדשים לכל מדור הרי ג' פעמים במוכ"ן ג' פעמים אלקי"ם ג' פעמים אכ"דטם מנין חלק"י אמר"ה נפש"י כנאמר חלקי ד' אמרה נפשי רצונו שהם השלימו נפשו בחייו לברך ד' ואולם מפסיק השם תבת חלקי מתבות אמרה נפשי לרמז שגם נולד לשבעה חי שבזה נחסר לו ב' פפמים אכ"דטם שבמנין חלק"י שלא השלימו בב' אחרונים שבמדור העליון ועכ"פ נשאר רמז אמר"ה נפשי ואולם

כשנולד לשמונה דהיינו ג' פעמים במוכ"ן ג' פעמים אלקי"ם וב' פעמים אכ"דטם מנין נפש"י יצא"ה בדבר"ו הרי מרומז שאינו חי בבן שמונה אלא בבן תשעה או בבן שבעה הוא חי:

ולפי הנ"ל שאלקים הוא אמצעי ביחודי נר בין אקי' למעלה ובין אדנ' למטה וכלול ממנין שניהם יתכן נמי שאותיות אכ"דטם שלפני אלקים יתייחסו לאקי' שלמעלה ואותיות במוכן שלאחרי אלקים יתייחסו לאדנ' שלמטה ועל זה רומז מסיע אבנים יעצב בהם דהנה כשנקח מנין אב"ן מאכדט"ם שלפני אלקים נשאר בו מנין א"קי' וכשנקח מנין אב"ן מבמוכ"ן שאחרי אלקים נשאר בו מנין אד"נ, וא"כ נשאר אלקי"ם עם מנין אק"'י' אד"ני מנין יעצ"ב במסיע אבנים דייקא והיינו מה שנאמר וראיתן על האבנים ונדרש שבשעת לדת וברי' מצטננות כאבנים והיינו נמי רמז יעצב לענין בעצב תלדי, בנים והנה אלו ג' שמות מסיט' דנוקבא נתאחזו בבן כסיל תוגת אמו דייקא שבהם רמז יעצב הנ"ל והוא במנין ב"ן כסי"ל ובן חכם ישמח אב שהוא מסיט' דדכר וממתיק ג' שמות נוקבין בג' הויות דכורין שביחודי נר ובזה מרמז ב"ן חכ"ם מנין ג' פעמים ה"וי' בהתחשב ההין עילאין בתמונת ד"י וההין תתאין בתמונת ד"ו ולכן אמרו הרגיל בנר מצוה הויין לי' בנים תלמידי חכמי' היינו בן חכם וזה יבואר בענין יעקב ועשו דאי' במד"ר קהלת לב חכם לימינו זה יעקב שהקדים זכרים ולב כסיל לשמאלו זה עשו שהקדים נקבות מבואר שיעקב הוא בן חכם מוסיט' דדכר ועשו הוא בן כסיל מסיט' דנוקבא ולכן נאמר על יעקב ויד, אחזת בעקב עשו היינו כי ג' שמות איקי' א"לקים אידנ' שמנינם עק"ב בסיטו דעשו בן כסיל נמתקו פרטי שלשתן ב"הוי' המרומז במנין ויד"ו שהוא מסיט' דיעקב בן חכם:

ויש לכוין על זה הא דתנן האשה נקנית בג' דרכים רומזין שבזיוג איש ואשה נשלמו ג' יהודין שבנר ממטה למעלה דהיינו בכסף שנאמר כי יקח וגמר קיחה קיחה משדה עפרון ושם ד' זוגות ד' זכרים כנגד ד' אותיות הויה וד' נקבות כנגד ד' אותיות אדני. ובענין ד' זוגות שכבי מערה בארתי שסדר שכיבתן שהביא בזוה"ק מספרא דשלמה מלכא מכוונין ממש לזוגי ד' אותיות הויה עם ד' אותיות אדנ"י יעו"ש ובשטר שנאמר ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מרומז במלת ויצא"ה מנין הוי"ה אלהי"ם, ובביאה שנא' כי יקח איש אשה ובעלה שבזה נתחברו גופי איש ואשה הרי אי"ש אש"ה עם ת"ק אברים שבהם מנין הוי"ה פעם הוי"ה אהי"ה פעם אהי"ה ולפי שבאלו ג' יחודין הבחנת שלשתן בשמות נוקבין ומצד הדכר שם אחד עולה לשלשתן לכן תנא האשה נקנית בשלש דרכים ולא האיש קונה בג' דרכים שאין השלוש מצדו רק מצדה, ובגמרא אמרינן דנקט בכלהו לשון דרך אטו ביאה שנאמר בה דרך משום דכולן צורך ביאה נינהו לכן מרומז במנין דר"ך

כס"ף דריך שט"ר מנין אי"ש אש"ה עם ת"ק אברים שבהם שנתחברו בביאה הנ"ל לרמז הכאת הויה פעם הוי"ה ואהי"ה פעם אהי"ה ובפרטות דר"ך כס"ף מנין הוי"ה ואהי"ה פשוטין וגם בהכאת אותיותן למנין קפ"ו קנ"א ודר"ך שט"ר מנין הוי"ה ואהי"ה פשוטין ובהכאת אותיותן למנין קפ"ו קנ"א ובאחורים למנין ע"ב מ"ד ובמלואן ביודין למנין ע"ב קס"א וגם בפרטי ג' הבחנות בשמות זכר ונקבה איש ואשה אדם וחוה מרומז שנתחברו בשמות הוי"ה ואהי"ה דהנה זכ"ר נקב"ה מנין הוי"ה ואהי"ה פשוטין ובהכאת אותיותן למנין קפ"ו קנ"א ואי"ש אש"ה מנין הוי"ה ואהי"ה פשוטין והכאת אותיותן לענין קפ"ו קנ"א ובמלואין ביודין למנין ע"ב קס"א ואד"ם חו"ה מנין שמות הוי"ה אהי"ה פשוטין עם שם אהו"ה הממוצע ביניהם שידוע מנינ' טוב שכן זווגו של אדם הי' ג"כ לתכלית הטוב כנאמר לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וכן מלות ל"ו עז"ר כנגד"ו חושבן הוי"ה ואהי"ה עם אהו"ה הממוצע ביניהם וכולן מלאין ביודין דהיינו ע"ב קס"א קס"ג:

כתיב פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה הנה תלה מצות פו"ר בענין קיום הארץ דסיים ומלאו את הארץ וכבשה מכאן סמך למה שנתבטל מצות פו"ר בשנת המבול שאז נשחת קיום הארץ, לכן אחר המבול נאמר מחדש פרו ורבו ומלאו את הארץ והנה הי' ח' דורות מאדם עד מתושלח שהשלים שנותיו עד שנת המבול כפירשיז"ל גבי ויהי לשבעת הימים ומי המבול הי' על הארץ שעכב הקב"ה את הפרעניות בשביל ז' ימי אבלו של מתושלח הצדיק ובהיות כי זיוג איש ואשה בשביל מצות פו"ר לקיים הארץ יש בזה פרפרת בהא דתנן האשה נקנית בג' דרכים וקונה את עצמה בב' דרכים נקנית בכסף בשטר ובביאה וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל, ומבואר בגמרא דנקט בשלשתן לשון דרך אטו ביאה שנאמר בה דרך וכולן צורך ביאה נינהו והיינו לצורך מצות פו"ר לקיום הארץ ובזה תמצא כי ג' דרכים שהאשה נקנית כסף שטר ביאה מנין השנים שנפרטו בז' דורות לפני לדתן לקיום הארץ היינו קל שנה דאדם לפני לדת שת וק"ה שנה דשת לפני לדת אנוש וצ' שנה דאנוש לפני לדת קינן וע' שנה דקינן לפני לדת מהללאל וס"ה שנת דמהללאל לפני לדת ירד וקס"ב שנה דירד לפני לדת חנוך וס"ה שנה דחנוך לפני לדת מתושלח ובכל אלו ז' דורות שלא הגיעו למבול ויש בהם קיום הארץ שייך להם ג' דרכים שהאשה נקנית לצורך מצות פו"ר כנ"ל. ואולם ב' דרכים שהאשה קונה את עצמה ג"ט מית"ת הבע"ל מנין תתקס"ט שנים שנפרטו למתושלח דור השמיני שהשלים שנותיו עד שנת המבול שלא הי' קיום הארץ שייך להם ב' דרכים שהאשה קונה את עצמה בבטול פו"ר כמו במבול והיינו רמז עצם שם מתושלח אתו היינו מיתת הבעל שלח היינו גט הנדרש בלשון שלח שנאמר איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי' נמצא מהתחלת שנות מתושלח

נעשה רמז על המבול שיהי' בסוף לאחר השלמת שנותיו דוגמת שם פלג בתחלת שנותיו שנקרא על שם כי בימיו נפלגה הארץ שזה הי' בסוף ימיו כמבואר שם בפרש"י ז"ל. ועל ענין זה יתפרש מה שנאמר בקהלת שלח לחמך על פני המים כי ברב הימים תמצאנו היינו שבשם מתושלח מרומז שלוח האשה שהיא לחמך כמו הלחם אשר הוא אוכל ואמר על פני המים שהשלים שנותיו לפני המים של המבול ואמר כי ברב הימים תמצאנו היינו שנעשה רמז בתחלת שנות מתושלח על המבול שתמצאנו ברב הימים אחר תשלום שנותיו. ובענין זה סיים תן חלק לשבעה וגם לשמנה כי לא תדע מה יהי' רעה על הארץ רצונו שבענין זה נחלקו שבעה דורות מדור השמיני דמתושלח כי לא תדע בשבעה דורות מה יהי' רעה על הארץ במי המבול. ולכן נרמזין בג' דרכים שהאשה נקנית ולא כן דור השמיני נעשה בו הודעה מה יהי' רעה על הארץ במי המבול ונרמזין שנותיו בב' דרכים שהאשה קונה את עצמה שעל זה אמר קודם שלח לחמך על פני המים כי ברב הימים תמצאנו כנ"ל:

והנה במה שנאמר לאיש ואשה הראשונים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה נתעלו ביחוס אב ואם לדורות עולם הבאים אחריהם שכולם נחשבו תולדותם אלא שיצאו מכללן יחידי סגולה להתיחס בתוארי אבות ואמהות כיחוס איש ואשה הראשונים והיינו מה שארז"ל אין קורין אבות אלא לג' ואין קורין אמהות אלא לד"ע וזה יבואר בענין שנא' בפ' בחקתי וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר. ואי' שם במד"ר אין לי אלא אבות מנין אמהות ת"ל את את את אתיין אמהון, ולבתר והארץ אזכר אי' שם לפי שגדלתן והענין הוא בדרך רמז דהנה בזה נזכרו האבות והאמהות אחורנית הורה שיחוס שלהם בתוארי אבות ואמהות הוא לפי שחוזרין למפרע לאיש ואשה הראשונים שנאמר להם פרו ורבו שבזה ודאי ונתיחסו לדורות עולם בתוארי אב ואם ונתייחס פו"ר לקיום הארץ בענין ומלאו את הארץ וכבשה רמוז בזה הגדלת אבות ואמהות למעלת איש ואשה הראשונים שכן בהצטרף מנין ומלא"ו א"ת האר"ץ למנין אש"ה הראשונה רומז מנין שמות ד' אמהות שר"ה רבק"ה רח"ל לא"ה ובאשה ודאי שייך לשון ומלאו שהולד ממלא כרסה ובהצטרף מנין וכבש"ה למנין אי"ש הראשון רומז מנין שמות ג' אבות כנו שנכתבו כאן יעקו"ב מלא ו' עם יצח"ק אברה"ם ובאיש ודאי שייך לשון וכבשה שנירש האיש שדרכו לכבוש מצות על פו"ר ולפי שהאתין דרבוי האמהות נזכרו לפני שמות האבות כן נמי גדלתן הארץ לגבי פו"ר דאיש ואשה הראשונים בתחלה רמ האמהות באשה ולבתר רמז האבות באיש כנ"ל. והנה אמנם תוארי אבות ואמהות יתייחס על ברור זרע ישראל דוקא ואשתנו למעליותא מתואר אב ואם דאיש

ואשה הראשונים שיתיחס על כל העולם בלי ברור וברור זרע ישראל הי' במטתו של יעקב דווקא לפי שבו נשלמו כל הג' אבות וד' אמהות והניא זכות כולן לברר זרע ישראל שתהי' מטתו של יעקב שלימה בלי פסולת מפני שנתיחסו תולדות לג' אבות דלד' אמהות שקדמו לפניהם ממש וזה מרומז בהשלמת מטתו של יעקב נתיחסו תחלה כולם ליעקב אביהם ויהיו בני יעקב שנים עשר ולבתר נפרטו ביחוס לאמותם דהיינו ו' בנים ללאה וכנגדן ו' בנים ב' בנים לרחל ב' לבלהה ב' לזלפה הרי בו' בנים ראשונים יתיחסו ו' פעמים יעק"ב לא"ה חושבן ג' פעמים זכו"ת א"ב ובו' בנים שנים יתיחסו ב' פעמים יעק"ב רח"ל ב' פעמים יעק"ב בלה"ה ב' פעמים יעק"ב זלפ"ה חושבן ד' פעמים זכו"ת א"ם מבואר שהגינו עליהם זכיית ג' אבות וזכיות ד' אמהות להיות בתכלית השלמות ואשתנו למעליותא ממה שהיו ראוים להיות בני אב ואם הראשונים ממש כנדרש זה ספר תולדות אדם שהיו ראוים להיות תולדות אדם י"ב שבטים כמנין זה אמר הקב"ה ב' בנים נתתי לו והרג אחד את חברו ואיך אני נותן לו י"ב שבטים ועולה יפה עם הנ"ל לפי שאב ואם דאיש ואשה הראשונים אינו מתיחס על ברור זרע ישראל לכן המתין להם עד שישלימו האבות והאמהות שנתיחסו על ברור זרע ישראל והם הגינו שלא יהי' ח"ו שום פסולת בי"ב שבטים והנה אמרז"ל שאמר יעקב לבניו שמא יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו מיד אמרו בניו שמע ישראל וגו' עד אחד כשם שאין בלבך אלא אחד הורו לו דהביא להו זכות האבות והאמהות ורומז מנין אחד על י"ג אותיות דשמות האבות וי"ג אותיות דשמות האמהות. והנה אמרז"ל את ד' האמרת היום וד' האמירך היום דקוב"ה משבח בשבחיהו דישראל כשם שהם משבחין ד' אחד כן הקב"ה משבח אותם מי כעמך ישראל גוי אחד ועל ענין זה יש לכוון מה שנאמר ליעקב אשר פדה את אברהם רצונו ברור זרע ישראל שהתחיל בו אברהם לא נגמר בשלימות עד יעקב ולענין זה נאמר הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו היינו לפי שהוא ראשון לברור זרע ישראל להיות נקראי' גוי אחד לכן אחד קראתיו ואמר ע"ז לשון הביט"ו חושבן גו"י אח"ד והוא מעין לשון הבט שנאמר לאברהם על זרע ישראל שנאמר שם כה יהי' זרעיך ובזה תמצא כי אותיות הב"ט לאחריהם אותיות גו"י ולפניהם אותיות אח"ד שבזה ניתן לו רמז על ישראל שנקראו גוי אחד. ועל זה סיים שם והאמין בד' ויחשבה לו צדקה שהאמין על הבטחת הזרע והקב"ה חשב לו לצדקה היינו כי הבטחת גוי אחד הוא ודאי בצדקה שכן נדרש צדקה תרומם גוי אלו ישראל שנאמר מי כעמך ישראל גוי אחד ובענין זה יתפרש על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר

אחד רצונו שנעשה סיוע בתואר יעזב מלשון עזב תעזב לכל זווגי איש ואשה והסיוע את אביו ואת אמו היינו עם האבות והאמהות שבררו זרע ישראל להקרא גוי אחד והיינו והיו לבשר אחד דייקא ומרומז במלות על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו חושבן שמות האבות והאמהות אברה"ם יצח"ק יעק"ב שר"ה רבק"ה רח"ל לא"ה עם שם ישרא"ל שבהם נתברר זרע ישראל:

והנה זווגי ישראל לפעמים נתלה באשה דתנן האשה נקנית שנקנית לאיש ולפעמי' נתלה באיש דתנן האיש מקדש שמקדש לאשה מרומז בכל אחד מהם סיוע האבות והאמהות לזווגי איש ואשה דהנה אי"ש אש"ה מנין תרי"ז נוספו על מנין נקני"ת במנין ז' דהיינו כללות ג' אבות וד' אמהות ושוב אי"ש אש"ה מנין תרי"ז נוספו על מנין מקד"ש במנין קע"ג דהיינו פרטות ג' פעמים א"ב וד' פעמים א"ם דאבות ואמהות ובזה הוכשר בפרטות זיווג יהודה ותמר שיצא מהם מלכי ישראל נאמר ותכ"ס בצעי"ף ותתעל"ף חושבן שמות האבות והאמהות אברה"ם יצח"ק יעק"ב שר"ה רבק"ה רח"ל לא"ה ושוב ותשב בפתח עינים רומז עיני"ם מנין פרטות ג' פעמים א"ב וד' פעמים א"ם עם כללות ז' שלהם כדרך שנרמזו באיש ואשה לגבי נקנית ולגבי מקדש הנ"ל ושלימות מלות בפת"ח עיני"ם חושבן יהוד"ה חו"ר ששם עיני שניהם צופיות להזדווג ולגבי תמר יתייחס תואר נקנית ולגבי יהודה יתייחס תואר מקדש ובצרוף תמ"ר נקני"ת יהוד"ה מקד"ש נשלם חושבן שמות האבות אמהות שבררו זווגיהון להעמיד מלכי ישראל מעין שבררו זרע ישראל וכן נאמר היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו ובזה יפה נדרש בפתח עינים בפתחו של אברהם שכל עינים מצפים לראותו היינו כענין הביטו אל אברהם אביכם מענין הבט הנאמר לאברהם על הזרע ושם נאמר ויחשבה לו צדקה וכן ביהודה נאמר צדקה ממני והנה בפשטות יש לכוון סיוע זיווגי האבות והאמהות לגבי האשה נקנית ולגבי האיש מקדש דהנה לגבי האשה נקנית בג' דרכים בכסף בשטר ובביאת בכסף היינו זיוג אברהם ושרה שהוכשרו בכסף שאמר אבימלך לשרה הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל ונכחת ובשטר היינו זיוג יצחק ורבקה שנאמר בשליחות אליעזר וכל טוב אדניו בידו פירש"י ז"ל שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלוח לו בתם ובביאה היינו זיוג יעקב עם רחל ולאה שאמר יעקב הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אלי' וכן יש לכוונם לגבי האיש מקדש בו ובשלוחו בו היינו זיוגי אברהם ושרה יעקב ורחל ולאה נעשה בתם בעצמם ובשלוחו היינו זיוג יצחק ורבקה נעשה בשליחות אליעזר: ויש לכוון עוד סיוע זיוגי האבות והאמהות להכשיר זיוגי ישראל בענין דתנן בתולה נשאת ליום הרביעי ומפרשינן לה בגמ' שקדו חכמים

על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה ג' ימים א' בשבת ב' בשבת ג' בשבת ובד' כונסה מבואר מזה שג' ימי אב"ג מכינים לכניסה של יום ד' וכן יום אחד יום שני יום שלישי בכללות שלשתן חושבן בתול"ה נשא"ת שהם מכינים לה בתקנת שקדו ולעניניו ג' ימי אב"ג רומזין מדות האבות בז' ימי הבנין ועם האבות נתרבו גם האמהות הם ודאי מסייעין לזווגי ישראל ומכינים ליום ד' דבתולה נשאת ואמנם ירמוז בתולה נשאת היינו בתולת ישראל נשאת עטרת לראשי אבות ואמהות כטעם עטרת חלם בני בנים והיינו ודאי בזיוגיהון להוליד בנים כענין וראה בכיס לבניך וכן רמוז במלת נשאית חושבן ראשי שמות "אברהם "יצחק "יעקב "שרה "רבקה רחל "לאה ועל ענין זה יבואר נמי מה שאמרו בגמרא שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה ג' ימי אב"ג דהנה ז' ימי הבנין כנגד ז' תבות דפסוק בראשית הרי ימי אב"ג נגד ג' תבות בראשית ברא אלקים תמצא כי ראש וסוף בראשי"ת אתוון ב"ת וראש וסוף בר"א אתוון א"ב וראש וסוף אלקי"ם אתוון א"ם הרי בת תחלה וראש לאב ואם ענין בתולה נשאת הנ"ל שנשאת עטרה לראשי אבות ואמהות וזה נרמז בתוכי תבות בראשית ברא אלקים אתוון ראש"י ר' לה"י רווחת אות ה' על הבת היינו בתולת ישראל ואתוון דאשתארו הם ממש ראשי שמות האבות והאמהות שבתולה נשאת עטרה לראשם כנ"ל. בענין זה יבואר הא דתנן המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה כנגד ז' ימי השבת והמורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה כנגד ו' ימי החול ובגמרא מ"ש איהו דיהבינן לי' דשבת משום דמפחית קפחית ולא מיחזי כשכר שבת ומ"ש איהי דלא יהבינן לה דשבת משום דאוסיפי קא מוספית ומיחזי כשכר שבת, הנה הגם שניתן טעמא למילתא יש בזה עוד בדרך בתר עניא אזלא עניותא דהלח מצינו שהורע כחה מכחו גם במילתא אחריתא דתנן שהמורד נותן חצי טרפעיק ליום והמורדת נותנת טרפעיק ואמרינן עלה בגמרא מה בין מורד למורדת צא ולמד משוק של זונות מי שובר את מי פירש"י ז"ל הוי אומר האיש שוכר את האשה ש"מ צערו מרובה ד"א זה יצרו מבחוץ וזו יצרה מבפנים פירשז"ל קשויו ניכר ומתגנה הנה אלו ב' טעמים יספיקו גם למה שהורע כחה מכחו דלו יהבינן דשבת ולה לא יהבינן דשבת והיינו לפי הנ"ל בענין בתולה נשאת שרמז נשאת עטרת לראשי שמות האבות והאמהות ולפי"ז כשנתהוה מרד ביניהם נפלה עטרת ראשם וירדו פלאים למטה ומרגישין האבות והאמהות הצער והנה במורד בה שצערה מעוט ויצרה רק מבפנים כן האבות והאמהות מרגישין צער מעוט רק מבפנים בתוכי שמותם מנין ו' פעמים יו"ם ליל"ה זמני סעודות של ו' ימי חול דיהבינן לה אולם במורדת שצערו מרובה ויצרו מבחוץ כן נתרבה הצער

באבות ואמהות גם מבחוץ בסופי שמותם ג"כ העולים כמנין לילה וב' פעמים יום לכן נותנים לו גם ג' סעודות אחת בלילה ושתים ביום דשבת:
ואמנם בזווגי איש ואשה נקט התנא ב' לשונות קנין וקדושין האשה נקנית האיש מקדש ששניהם נמצאו בפסוק אחד ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו וקדשו נתייחס בלשון זכר לכן תנא האיש מקדש וקנתה נתייחס בלשון נקבה לכן תנא האשה נקנית והנה נרמז בר"ת "האשה "נקנית אתוון ה"ן ובר"ת "האיש "מקדש אתוון ה"ס ושניהם מרמזין בזיוג הראשון שנאמר ויבאה אל האדם מלות ויבא"ה א"ל חושבן ה"ן הרמוז בדידה לגבי האשה נקנית ושוב מלת האד"ם זולת ה' הידוע חושבן ה"ס הרמוז בדידי' לגבי האיש מקדש ונודע בסוד הן הם יודו כי ג' צרופין למנין י"ק מנין הם וה' צרופין למנין ו"ק מנין הן והנה י"ק פעם י"ק מנין רכ"ה ובג' צרופין עולין תרע"ה וכללות ו"ק פעם ו"ק מנין קכ"א ובה' צרופי עולין תר"ה גם יחד תרע"ה ותר"ה נרמזין בברכת זיוג הראשון פר"ו ורב"ו ומלא"ו א"ת האר"ץ חושבן דדין:
ואמנם נקט ברישא זיוג ו"ק ברמז ה"ן דהאשה נקנית ולבתר נקט זיוג י"ק ברמז ה"ס דהאיש מקדש הורה לנו שזווגי ישראל בקדושה נתעלו לזווגי אותיות שם המיוחד ועולין ממטה למעלה בתחלה לזיוג תחתון באתוון ו"ק ואח"כ לזיוג עליון באתוון י"ק וכן בשיה"ש שבחו של הקב"ה ממעלה למטה ושבחן של ישראל ממטה למעלה והנה זיוג ו"ק הוא בחי' אח ואחות וזיוג י"ק בחי' איש ואשה ובזה ניחא מה שאמר אברהם בתחלה על שרה אחותי רימז על מה שנתעלה בתחלה לזיוג ו"ק דאח ואחות ולבסוף הרגיש אבימלך שאשתו הוא וגם יצחק אמר בתחלה על דבקה אחותי ולבסוף נתודע לאבימלך שהיא אשתו והיינו שהאמת כן הוא שתחלת הזיוג בבחי' דכר ונוקבא שבתואר אח ואחות באתוון ו"ק ואח"כ נתעלה הזיוג בבחי' איש ואשה בבחי' י"ק שביניהם ולפי שבחי' י"ק הם הנסתרות ובחי' ו"ק הם הנגלות לכן גלו אברהם ויצחק רק זיוג דאח ואחות והעלימו זיוג דאיש ואשה וגם יעקב כשהלך בשביל זווגו אחר שהובטח בשמירה ונשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת נאמר וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם רומז רגליו בדרגא תתאה דזיוג תחתון סוד ז"ה זכר"י במנין רגלי"ו וכאשר התחיל יעקב ליכנס בהן התנשא מהן בתואר וישא יעקב רגליו והתעלותו במלות וילך ארצ"ה מנין ז"ה שמ"י והיינו בני קדם שהוא בדרגא עילאה דזיוג עליון כנ"ל ברמז האשה נקנית ברישא ולבתר האיש מקדש ושוב בעצם זווגו של יעקב בד' נשיו רח"ל לא"ה בלה"ה אלפ"ה מרמזין מנין לד"ר ד"ר הנאמר גבי זה זכרי דזיוג תחתון ולבסוף נפרטו בהשלמת המטה ו' בני לאה כנגד ו' בנים משאר ג' נשיו ב' בני רחל ב' בני בלהה ב' בני זלפה ובזה יתחברו לו'

זוגות דהיינו ב' זוגות ראשונות הם ב' פעמים חבור לא"ה ורח"ל וב' זוגות אמצעין הם ב' פעמים חבור לא"ה ובלה"ה וב' זוגות אחרונות הם ב' פעמים חבור לא"ה וזלפ"ה, ובזה עולין למנין ו' פעמים לעל"ם הנאמר גבי זה שמי דזיוג עליון הרי מזיוג תחתון הרמוז בהן מתחלה רמוז לבסוף בהן זיוג העליון בקומת ו' זוגות שבהן:

והנה זיוג תחתון דאתוון ו"ק בשמות הוי' ואדנ' וזהו רמז שמקדשין בטבעת שכן טבע"ת מנין ו' פעמים הו"י ה' פעמים אד"ני ובהתעלותן לזיוג עליון דאתוון י"ק בשמות הוי' ואקי' עליהם רומז מה שנאמר כי יקח איש אשה חדשה נקי יהי' לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח רומז שאחר שנתעלה לזיוג תחתון דהוי' ואדנ' בכללות ו"ק ברמז טבעת קדושין הנ"ל נתעלה שוב מעלה מעלה לזיוג עליון דהוי' ואקי' בכללות י"ק דהיינו י' פעמים ה"וי' ה' פעמים א"קי' מנין שס"ה יום דשנה אחת שלימה:

גם בעצם ענין נקי יהי' לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח מרומז התעלותן בתחלה לזווגא תתאה דהוי' ואדנ' ולבתר לזווגא עילאה דהוי' ואקי' כלפי שברכת חתנים בעשרה כנלמד מויקח בעז עשרה אנשים והם לקומת י' ספירות דעליהו אתמר בס"י אדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכולם, וכן הזיוג שבתואר אשר פריו יתן בעתו הר"ת אפי"ב מנין אדו"ן יחי"ד והס"ת רונ"ו מנין א"ל מל"ך נאמ"ן וביחד הר"ת והס"ת הם מנין שנ"ה לענין ושמח את אשתו אשר לקח ובעצם מלת לק"ח מרומז מנין תרין זוגין ה"וי' אד"ני ה"וי' א"קי' ונרמזין בתוכי מלות אשר פריו יתן בעתו בקומת עשרה דברכת חתנים היינו בתחלה תוכי מלות אשר פריו יתן אתוון שרי"ת מנין י' פעמים ה"וי' אד"ני זיוג תחתון שבתחלה ולבתר תוך מלת בעתו אתוון ע"ת מנין י' פעמים הוי' אקי' וקומת עשר להנך תרין זווגין מרומז במנין יתפל"ל כ"ל חסי"ד אלי"ך לע"ה מלו"א הנדרש על האשה וכן ראשי אלו המלות אתוון א"ם כ"ל ח"י הנאמר באשה ראשונה והנה אמרו השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה נמצא בזווגיהון נשלם הטובה ובהיות תחלת זווגיהון בזיוג התחתון דהוי' ואדנ' מרומז בנוסח הקדושין הר"י א"ת מקודש"ת ל"י בטבע"ת ז"ו מנין ה"וי' אד'ני בקומת כ"ב פעמים דמנין טוב"ה ושוב נתעלו לזיוג עליון דהוי' ואקי' מרומז באיש ואשה הראשונים שנאמר בהם זכ"ר ונקב"ה בר"א את"ם מנין היוי' א"קי' בקומת כ"ב פעמים דמנין טוב"ה:

והנה זיוג תחתון דהויה ואדני שיש י"ב צרופין להויה וכ"ד צרופין לאדני וא"כ הוא למעלה בבחי' הוי' והיא למטה בבחי' אדני ואין טפה יורדת מלמעלה שאין עולה כנגדה טפיים מלמטה וכן נגד י"ב צרופין שלמעלה בהויה יש כפל י"ב צרופין באדני והויה רחמים ואדני דין נמצא טפה מלמעלה שירדה אל האשה הוא רחמים וטפיים מלמטה

שעולין אל האיש הן כפל דין ועל זה רימז התנא בהאשה נקנית סתם האיש ולא פירש נקנית לאיש וגבי האיש מקדש סתם האשה ולא פירש מקדש לאשה, אמנם סתמן כפירושן וגלה ברמיזא לגבי האשה נקנית מלת נקני"ת נוסף על מנין האש"ה במנין א' רחמי"ם שהאשה נקנית לאיש שנשפע לה ממנו טפה א' של רחמים ולגבי האיש מקדש מלת מקד"ש נוסף על מנין האי"ש במנין ב' פעמים די"ן שהאיש מקדש לאשה שעולין לו ממנה טפיים של דין:

והגה זיוג עליון דהויה ואהיה שיש י"ב צרופי הויה וי"ב צרופי אהיה הנה מנינם תקס"ד מרומז בזיוג הראשון בשמות אד"ם וחו"ה עם ת"ק אברים שבהם חושבנא דדין וכן ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה מנין י"ב פעמים ע"ב קס"א דהיינו י"ב צרופי הויה ואריה במלואן ביודין וענין רמיזהן בדרך ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שכפי מה שפועלין למטה בקדושת זווגיהון מוסיפין כח כביכול לזיוג שלמעלה ובזה יתפרש על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד לשון יעזב מלשון עזב תעזב היינו שיעזב ויסייע בתוספת כח כביכול לאביו ואמו שבזיוג העליון המכונים אבא ואמא ע"י ודבק באשתו והי' לבשר אחד בולד שנתאחדו בו למטה חלקי אב ואם גורם שגם למעלה נתאחדו אבא ואמא ולכן והי"ו לבש"ר אח"ד מנין אח"ד פעם א"ב א"ם שבענין זה יעזב את אביו ואת אמו למעלה כביכול שנעשו אחד בפעולתו ובהיות כי י' דאבא עילאה היא באיש שלמטה וה' דאמא עילאה היא' באשה שלמטה מרומז באיש ואשה הראשונים דאדם וחוה שעל ידם נכללו י"ק דאבא ואמא בכללות מנין אחד דהנה י' דאבא יש לה ה' צרופין א"ט ב"ח ג"ז ד"ו י' וה' דאמא יש לה ג' צרופין א"ד ב"ג ה' וכאשר נעשו אדם וחוה אחד בולד ברמז והיו לבשר אחד והי"ו אח"ד מנין ול"ד מנין מ' יום של יצירתו נמצא חציו כ' לאדם וחציו כ' לחוה הרי אדם עם כ' מנין ה' פעמים אח"ד נגד ה' צרופין דאות י' דאבא שבאיש שנכללו באחד ע"י פעולתו, וחוה עם כ' מנין ג' פעמים אח"ד נגד ג' צרופין דאות ה' דאמא שבאשה שנכללו באחד ע"י פעולתה:

ובהיות שבזיוג איש ואשה נשלם זיוג העליון דאבא ואמא שכוונתו בתבת אחד מיחוד שמע ישראל לכן תנן תתן פטור מקריאת שמע לילה ראשונה שהיחוד דק"ש נשלם בעצם זווגי איש ואשה ומרומז לגבי כי יקח איש אשה חדשה נקי יהי' לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח מלות שנ"ה אח"ת ושוו"ח חושבן שלימות היחוד שמע ישראל יאי"א גם יש רמז היחוד בקדושין שעושין בטבעת הנה טבע"ת קדושי"ן חושבן שמ"ע ישרא"ל ומלות הר"י א"ת וקודש"ת ל"י בטבע"ת ז"ו רומזין מנין ד' אלקינו ד' בספל עליהם

הבת אחד שנודע כי א"ח דאח"ד הם דכר וד' דאחד היא נוקבא וכן מלות הר"י א"ת שהם תואר לנוקבא מנינם כפל ד' דאחד על השמות ומלות מקודשת ל"י בטבע"ת ז"ו שהם תואר לחבור הנוקבא לדבר מנינם כפל א"ח דאחד על השמות ונשים כל היחוד וזהו שנאמר על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד דייקא שיושלם בזווגי איש ואשה סוד אחד: והנה מייחס הכתוב קשור איש באשתו באמצעות מלת ודבק שבהכאת המלה בשני חצאין היינו ו"ד פעם ב"ק מנין אי"ש באשת"ו ובענין זה רימז אלקנה לחנה הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים היינו הגם שלחנה אין ילדים ולא קיים אלקנה עמה מה שנאמר בתר ודבק באשתו והיו לבשר אחד ע"י הולד עכ"ז יספיק לה מה שקיים ענין קשור איש באשתו בתואר מלת ודבק בהכאת חצאין ו"ד מנין י' פעם ב"ק מנין בני"ם היינו אנכי טוב לך מעשרה בנים רצונו אנכי בעצמי שאני מקושר בך בענין ודבק טוב לך מענין רמז עשרה בנים. או ירמוז בדרך אחרת דהנה כשמקדש האיש לאשתו אומר לה הרי את מקודשת לי רומז מקודש"ת מנין נ' פעם טו"ב והוא רמז טו"ב פעם ל"ך היינו הלא אנכי טוב לך ואח"כ בקשור אי"ש באשת"ו נתוסף במנינם על מנין נוקודש"ת עוד י' פעמים טו"ב כנגד י' בנים והם נרמזין במנין מלות ע"ל כ"ן דפתח בי' קרא על חבור איש באשתו והיינו הלא אנכי טוב לך וגם מעשרה בנים בענין שאני בעצמי מקושר בך בחבור איש באשתו לחוד אע"פ שלא נתקיים בנו והיו לבשר אחד ע"י הולד עכ"פ גם בזה סגי לך לכן מה תבכי וגומר:

והנה בחבור איש באשתו עם השלמתן לבשר אחד ע"י הולד מרומז ענין זרח בחשך אור לישרים שכן אי"ש באשת"ו מנין ב' פעמים יש"ר דהיינו ישרי"ם ומלות לבש"ר אח"ד מכין זר"ח בחש"ך תואר לולד שטמון בחשך ברחם אמו וזרח באור זרע לזרע הנזרע משניהם:

ואמנם אי"ש באשת"ו עם השלמת לבש"ר אח"ד רומז מנין הכאת ד' אותיות שם המיוחד על ד' מלואיו המכוונים להם דהיינו י' פעמים ע"ב ה' פעמים ס"ג ו' פעמים מ"ה ה' פעמים ב"ן וכבר נתבאר אצלי כי ד' אותיות הויה עם ד מלואיו הם בסוד ד' יבר"ך את עמו בשלום וזה ודאי יתייחס על השלום שבין איש לאשתו שבזה יומשך עליהם ד' יברך כענין שאמרו השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה וכן נאמר מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מד' וענין רצון מד' היינו במה שנאמר "כ"י "רוצ"ה "יהו"ה "בעמ"ו נרמז בסופי המלות ד' אותיות הוי"ה ובראשי המלות ד' אותיות יבר"ך שהם מנין ד' מלואים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הרי ד' יברך את עמו מענין כי רוצה ד' בעמו והנה זה נרמז בב' משניות האשה נקנית והאיש מקדש הרי מייחס האשה לגבי נקנית שנתייחס בג' דרכים והאיש מייחס לגבי

מקדש שנתיחס בב' בו ובשלוחו, הרי ג' פעמים האש"ה וב' פעמים האי"ש מנין י' פעמים ע"ב ה"פ ס"ג ו"פ מ"ה ה"פ ב"ן שהם סוד ד' יברך כנ"ל:

והנה ד' יברך את עמו בשלום הנ"ל על ענין שלום שבין איש לאשתו הוא מושרש וברכה המשולשת בתורה המסתיימת בשלום ומרומז במלות ויבר"ך את"ם אלהי"ם ויאמ"ר לה"ם אלהי"ם פר"ו ורב"ו ומלא"ו א"ת הארי"ץ וכבש"ה מנין שלימות ברכת כהנים מיברכך עד שלום בכללות ס' אתוון וט"ו תבין וג' פסוקין וגם זה נרמז בב' משניות האשה נקנית והאיש מקדש שמייחס נקנית בג' דרכים ומקדש בב' בו ובשלוחו הרי ג' פעמים נקני"ת וב' פעמים מקד"ש, מנין שלימות ברכת כהנים מיברבך עד שלום:

והנה מברכת כהנים יוצא שם של כ"ב אותיות והוא מרומז באדם וחוה שנתברכו בפרו ורבו והולידו תולדות קין והבל בו ביום הרי נתאחדו אד"ם וחו"ה בקי"ן מנין רכ"ד ושוב נתאחדו אד"ם וחו"ה בהב"ל מנין ק"ח ביחד מנין ראשי וסופי ד' שמות דכ"ב וגבי לדת קין נאמר חד את וגבי לדת הבל נאמר תרין את ונדרש שתאומת אחת נולדה עם קין וב' תאומות נולדו עם הבל הרי ג' פעם תאומ"ה מנין תוכי ד' שמות דכ"ב:

גם נרמז שם כ"ב באדם וחוה ביחוסן לכל תולדות שלהם בשביל ברכת פרו ורבו דהנה יש ג' אותיות באדם וכן בחוה ונתאחדו בשלשתן בג' בנים המפורשין בהם קין הבל שת ובקין נתאחדו אתוון א"ח דראשי' שמותן לשון אחו"ת לתאומה אחת שנולדה עמו ובהבל נתאחדו אתוון ד"ו דתוכי שמותם ולשון ד"ו שתים לשתי תאומות שנולדו עמו ובשת נתאחדו אתוון מ"ה דסופי שמותם ומשמע מ"ה מצאת שלא היו עמו שום תאומה, ובזה נבוא לרמז שם כ"ב דהנה נמצא בו ד' אתוון מיוחדות וסימנן אדו"ק רומזין ודבק באשתו והיו לבשר אחד בתחלה ודבק ולבסוף אחד בולד הרי ראשי וסופי מלות "ודב"ק "אח"ד אתוון אדו"ק. ושוב נמצא בשם כ"ב ב' אתוון כפולין הם נ"ת וב' אתוון משולשין הם י"פ וב' אתוון מרובעין הם א"ס והנה כבר נדרש וייצר בב' יודין יצירה לאדם יצירה לחוה הרי שניה' בכללות י' והנה נאמר להם פרו ורבו היינו שבתחלה יתחברו לעשות פרי ולבסוף יתייחס חבורן לפי רבוי הפרי והנה אתוון א"ח דר"ת אדם חוה בכללות יודין כר"ל הם י"פ יתייחסו ללדת קין לתואר פרו חד זימנא ולתואר ורבו בקין ותאומה אחת יתייחסו עוד ב' זימנין הרי שלוש י"פ דכ"ב ואתוון ד"ו דתוכי שמותם בכללות יודין הם מ"ס יתייחסו ללדת הבל חד זימנא לתואר פרו ועוד ג' זימנין לתואר ורבו להבל וב' תאומות הרי מרובע מ"ס דכ"ב ואתוון מ"ה דסופי שמותם בכללות יודין הם ת"נ יחייחסו ללדת שת חד זימנא לתואר פרו וחד זימנא לתואר ורבו לשת לחוד הרי כפל נ"ת דכ"ב נמצא נשלם בחבור איש ואשה הראשונים שם כ"ב:

והנה אלו כ"ב אתוון נתחלקו לחצאין י"א אתוון בשם א' ושם ג' וי"א אתוון בשם ב' ושם ד' וזה נרמז בשמות איש ואשה דאיש מתחיל באות א' בנקודת חרק שהיא י' הרי י"א ואשה מתחלת באות א' בנקודת חרק ג"כ י"א ונשלם בהם שם כ"ב של הברכה ונקט ברישא האשה נקנית ובסיפא האיש מקדש הורה כי י"א שבאשה רומזין לי"א אתוון הקדומות בשם כ"ב דהיינו בשם א' ובשם ג' ומספרם ממש מרומז במנין האש"ה נקני"ת וי"א שבאיש רומזין לי"א אתוון המאוחרות בשם כב' דהיינו בשם ב' ובשם ד' ומספרם ממש מרומז במנין האי"ש מקד"ש:

והנה פרטי סכומי אתוון של ד' שמות דכ"ב רומזין על סכומי אתוון דשמות חנוך ואלי' ושמות שנתעלו בהם למעלה מט"ט וסנד"ל ונודע כי בחי' חנוך מט"ט בסיט' דדכר ובחי' אלי' סנד"ל בסי' דנוקבא ובכל אחד משניהם שם שלמטה הוא בגלוי ושם שלמעלה הוא בהעלם ובזה עולה יפה רמז הנ"ל, דהנה לגבי האשה נכקנית נגלה שם הנוקבא ונעלם שם הדכר דלא תנא נקנית לאיש רק ממילא נשמע וא"כ גלוי שם הנוקבא בחי' ה' אתוון דשם אלי' בסיט' דנוקבא שגלוי למטה והם נרמזין בה' אתוון דשם א' דכ"ב והעלמת שם הדכר בחי' ו' אתוון דשם מט"ט בסיט' דדכר שנעלם למעלה והם נרמזין בו' אתוון דשם ג' דכ"ב ולכן שפיר נרמז בהאשה נקנית שמות א"ג דכ"ב ולגבי האיש מקדש נגלה שם הדכר ונעלם שם הנוקבא דלא תנא מקדש לאשה רק ממילא נשמע וא"כ גלוי שם הדכר בחי' יד' אתוון דשם חנוך בסיט' דדכר שגלוי למטה והם נרמזין בד' אתוון דשם ב' דכ"ב והעלמת שם הנוקבא בחי' ז' אתוון דשם סנד"ל בסי' דנוקבא שנעלם למעלה והם נרמזין בז' אתוון דשם ד' דכ"ב ולכן שפיר נרמז בהאיש מקדש שמות בד' דכ"ב:

והנה הרמ"ע רימז שמות חנוך מט"ט במנין ר"ת יחוד ברוך שם ושמות אלי' סנד"ל במנין ר"ת יחוד שמע ישראל ולדרכו אמלא דבריו כי מלואין של ר"ת יחוד שמע זולת השרשים הם י"ב אתוון י"ן ו"ד וד' ל"ף וד' ל"ף רומזין כנגד י"ב אתוון דשמות אלי' סנד"ל הרמוזין בשרשים ומלואין של ר"ת יחוד ברוך זולת השרשים הם יי אתוון י"ת י"ן ף' מ' מ"ד א"ו רומזין כנגד י' אתוון דשמות חנוך מט"ט הרמוזין בשרשים והנה אלו המלואים משלימין לשרשים מנין ד' שמות דכ"ב שמכוונין באותיותן לאותיות דשמות חנו"ך ומט"ט אלי' וסנד"ל הרמוזין בשרשים דר"ת היחודין ולענינינו מרומז זה גבי האשה נקנית והאיש מקדש דהנה גבי האשה נקנית בשלש דרכים מפרשינן בגמרא דנקט לשון דרכים אטו ביאה וביאה ילפינן מדכתיב כי יקח איש אשה ובעלה מרומז במלות אי"ש אש"ה ובעל"ה מנין ר"ת ב' היחודין הרומזין מניני שמות אלי' סנד"ל חנוך מט"ט ושוב בהאיש מקדש בו ובשלוחו דייקינן בגמרא על מלח בו השתא בשלוחו מקדש בו מבעיא מצוה

בו יותר מבשלוחו וירמוז ג"כ דאתא לאשמעינן על הקדושין שעושין בטבעת הידוע לסוד מם סתומה ותמונתה נודעת באתוון ב"ו והיינו האיש מקדש בו דייקא וכאשר בא לרמז על טבעת שבו הקדושין נרמז בר"ת "טבעת מנין ר"ת "חנוך אלי' שמות התחתונים ובר"ת "קדושין מנין ר"ת מט"ט "סמא"ל. ששלימות כל השמות במנין ר"ת ב' היחודין ולכן שלימות מלות "טבעת "קדושין מנין מלואין של ר"ת ב' היחודין הנ"ל שמכוונין באותיותן לאותיות השמות הרמוזין בשרשין לחוד והם משלימין אותן למנין ד' שמות דכ"ב המכוונים להם באותיותן כנ"ל:

והשתא דאתית להכי דלגבי האשה נקנית נקט ילשון דרכים אטו ביאה ושם גבי איש אשה ובעלה נרמזין ר"ת יחודי שמע וברוך נרמז שוב שלמות ב' יחודין בפרטי ג' דרכים דהנ' דרך כסף דרך שטר חושבן חבור איש ואשה עם ת"ק אברים שבהם דנקט גם בהם לשון דרך דכולן צורך ביאה נינהו ועכ"פ במנין דרך כסף. דרך שטר נחסר א' למנין יחוד שמע ונשלם בחבור איש ואשה ות"ק אברים עם דרך ביאה חושבן יחוד ברוך עם א' נוסף להשלים הנחסר בב' דרכים הנ"ל לשלמות מנין יחוד שמע ובהאיש מקדש בו הנ"ל שרומז על טבעת קדושין שהוא סוד מם סתומה בתמונת אתוון ב"ו ועצם טבעת קדושין רומז בר"ת על ר"ת שמות חנוך אלי' מט"ט סנד"ל ששלימות שמותן ג"כ בר"ת ב' יחודין כנ"ל הורה שוב בתמונת אתוון ב"ו לזיוג דו"נ בקדושה דהיינו ב' בימין לנוקבא כטעם ביתו זו אשתו ונצבה שגל לימינך ושוב ו' סוד הדכר ובהם נדחה זיוג הטמא שהנוקבא ת"פ והדכר קל"א וסכום הנוקבא שנכלל בב' אתוון שבונות ב' צרופין נתבטלו באות ב' דנוקבא דקדושה וסכום הדבר שנכלל בג' אתוון שבונות ו' צרופין נתבטלו באות. ו' דדכר דקדושה וכל אלו הבטולים מסוד השלמת ב' היחודין באתוון שבזולת הר"ת שביחוד שמע דדכר עולין לבטל מנין ו' פעמים קל"א וביחוד ברוך דנוקבא עולין לבטל ב' פעמים ת"פ ונתקיים יתפרדו כל פועלי און וחרם כראם קרני:

והנה נתבאר לעיל דאיש ואשה שוין בהתחלתן באות א' בנקודת חרק דהיינו י"א, באיש וי"א באשה יבואר בזה הא דאי' נדה ל"א ומפני מה איש פניו למטה ואשה פני' למעלה כלפי האיש זה ממקום שנברא וזו ממקום שנבראה פירשז"ל פניו למטה בשעת תשמיש זה ממקום שנברא מסתכל באדמה שנוצר ממנה והיא מסתכלת בו שנוצרה הימנו ואיכא למידק בשנוי לשונות דגבי איש פניו למטה לא אמר כלפי האשה וגבי אשה פני' למעלה אמר כלפי האיש וגם האריך בלשונו למעלה כלפי האיש ולא אמר למעלה לאיש אמנם יש לכוון דברי חכמים וחידותם ברמיזא דהנה באיש ואשה אתוון י"ק מן השם ונודע כי נגד ד' אותיות שם המיוחד מכוונין ד' מלואי השם. ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן והגם שנפרטו

אלו ד' נגד אותיותיו נמנו י"ג מלואים לשם המיוחד המתחילין ממלוי ע"ב ומסתיימין במלוי מ"ד ובין ע"ב לס"ג יש מלוי ס"ז ואחר מלוי ס"ג יש מלוי ס"ב נמצא נגד י' שבאיש מכוון מלוי ע"ב ונגד ה' שבאשה מכוון מלוי ס"ג והנה בשעת תשמישן שמזריעין תולדות שבתואר מלוי אותיות בזה יתייחסו ע"ב ס"ג שבאיש ואשה ג"כ במלוי אותיותן והיינו ע"ב במלוי אותיותיו הוא תר"י וס"ג במלוי אותיות הוא תרע"ד והנה מלוי ע"ב עם תר"י דאיש מנין תרפ"ב ומלוי ס"ג עם תרע"ד דאשה מנין תשל"ז ונרמזין בפסוק. אחד לד' הישוע"ה ע"ל עמ"ך מנין תרפ"ב ברכת"ך סל"ה מנין תשל"ז ומנין תרפ"ב דאיש יתחלק לי"א חלקים מבחי' פני האיש שמתחיל בא' בנקודת חרק שהם י"א ויגיע לכל חלק מנין ס"ב שהוא למטה ממלוי ס"ג שבאשה וזהו אומרם האיש פניו דייקא למטה היינו למטה מן האשה והיינו הוא ממקום שנברא מן האדמה שהיא. למטה מן האשה ושוב מנין תשל"ז דאשה יתחלקו לי"א חלקים מבחי' פני האשה שמתחלת בא' בנקודת חרק שהם י"א ויגיע לכל חלק מנין ס"ז שהוא למעלה ממלוי ס"ג שבאשה והוא כלפי מלוי ע"ב שבאיש שלמעלה הימנו והיינו היא ממקום שנבראה מן הצלע שכלפי האיש וזולת פירשז"ל יש לפרש ג"כ שהאיש פניו למטה היינו למטה מן האשה כנ"ל הוא ממקום שנברא שהבן נתלה באשה וא"כ הוא למטה מן האשה והאשה פני' למעלה כלפי האיש היינו למטה מן האיש כנ"ל היא ממקום שנבראה שהבת נתלית באיש וא"כ היא למטה מן האיש: כתיב ע"כ יעזב איש וגו' ודבק באשתו והיו אחד לבשר פירשז"ל ע"י הולד נעשה בשרם אחד, הנה יתפרש מלת והיו דקאי על ודבק באשתו רצונו שהדבקות יהי' בכוונה בשביל לבשר אחד של הולד ולא לשום תאוה כדאמרינן לגבי יעקב שאמר הבה את אשתי וגו' ואבוא' עלי' והלא קל שבקלים אינו אומר כן אלא להולי' תולדות אמר כך וזה יש לכוון באמירת רחל ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי היינו שהזכירה לו מלת הבה שאמר יעקב עלי' הבה את אשתי בשביל בנים דווקא והיינו מה דסיימה לי בנים רצונו מזה הוכחה שיש לי בנים להעמיד עמך ואם אין מתה אנכי רצונו ואם אין בשביל בנים לא היית אמרת כך דהלא קל שבקלים אינו אומר כך ובפרט אתה לא נתכוונת לשום תאות יפיי כי מתה אנכי נחשב אצלך כדי לסלק תאותך אלי כדרך דאי' בעדר"ת שאמר יוסף לאדונתו האיך שיתבטל יפיו במותו כדי לסלק תאותה אליו, ובענין הנ"ל יבואר מה שנאמר בקהלת על הזיוג אם ישכבו שנים וחם להם ולאחד איך יחם יתפרש ו' של ולאחד נוספת לענין ראשון אם ישכבו שנים וחם להם ולאחד רצונו שחמימות שני גופין לא יהי' בשביל תאוה רק ולאחד בשביל לבשר אחד בולד ועליו סיים איך יחם רצונו שאיכות חמימות שני גופין להוליד גוף ממוצע של הולד ומרומז

במלות וח"ם לה"ם ולאח"ד חושבן ב' פעמים גו"ף המתחממים בכוונה רצוי' להוליד מבין שניה' גו"ף אחד והוא רמוז במנין אי"ך יח"ס ועל ענין זה רומז ע"כ יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו רצונו שבענין הדבוק יעזב הכאת הגוף שלו שהוא מחלקי אב ואם וסימן לדבר יעז"ב חושבן גו"ף ובדרך רמז מלת אי"ש ר"ת "אם "ישכבו "שנים וכשיעזוב ממנין אי"ש מנין א"ב א"ם יהי' הנשאר בו מנין וח"ם לה"ם ולאח"ד אי"ך יח"ם שהוא כוונה רצוי' של הזיוג כענין ודבק באשתו והיו לבשר אחד הנ"ל ומרומז ג"כ בנוסח הקדושין הר"י א"ת מקודש"ת ל"י חושבן ג' פעמים בש"ר שידבקו ב' בשרים ויתמצעו בבשר אחד:

והנה כן מרומז באדם וחוה שנתאחדו בג' ולדות הנפרטו בהם דהנה ביום שנבראו נאמר בהם ב' לדות והאדם ידע את חוה אשתו וגו' ותלד את קין וגו' ותוסף ללדת את אחיו את הבל ונדרש חד את בקין לתאומה א' שנולדה עמו וכפל את בהבל לב' תאומות שנולדו עמו והנה נודע במנין אדם הוי' במלוי אלפין ובמנין חוה מלוי אלפין זולת שורש השם נמצא דלגבי אדם השורש עם המלוי בהם י' אתוון ובכללותן זב"ז דהיינו יפ"י אתוון העולין מ"ה הם ק' אתוון העולים ת"ן ביחד מנין תק"ן ולגבי חוה המלוי הנ"ל זולת שורש השם בהם ו' אתוון ובכללותן זב"ז דהיינו ופ"ו אתוון העולין י"ט הם ל"ו אתוון העולין קי"ד ביחד הם מנין ק"ן וכאשר ניחס חבור אדם וחוה ללדת ב' בנים זא"ז הרי חד א"ת עם קי"ן ותרי א"ת עם הב"ל ממש חושבן כפל תק"ן ק"ן דחבור אדם וחוה שנתייחס ללדת שניה' ושוב לאחר ק"ל שנים נאמר וידע אדם עוד את אשתו וילדו בן ג' ונקרא ש"ה רמז בפרטות מנין תק"ן ק"ן דחבור אדם וחוה:

ולענין והיו לבשר אחד הנ"ל דקאי על כונת שניהם בזיוג שיהיו לבשר אחר בתולדה שלהם ובזה נתאחד איש באשה ואשה באיש והיינו מה שנאמר על זווגן אשר פריו יתן בעתו הרי מלות פרי"ו ית"ן בעת"ו חושבן אי"ש אש"ה אש"ה אי"ש שכוונת שניהם שיתאחדו זה בזו וזו בזה כנוסח ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה והיינו לפי שבאיש אות י' דחכמה ובאשה אות ה' דבינה בודאי יש אחדות בשניהם כדאיתא בס"י הבן בחכמה וחכם בבינה ולפי, שנאמר ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו היינו שמענין התאחדות ברזל בברזל נתאחדו איש עם האשה זה רמוז בענין פריו יתן בעתו הרי פרי"ו ר"ת "ואיש "יחר "פני "רעהו ומלת בעת"ו חושבן ב' פעמים ברז"ל דהיינו ברזל בברזל יחד והנה בהתאחדות איש עם אשה מוציאין מתוכיותן אתוון י"ש וכן בהתאחדות אשה עם איש מוציאין מתוכיותן אתוון י"ש ומבין כפל יש של האיש מלמעלה ושל האשה מלמטה נתאחד הזרע ביניהם בענין שנאמר כי חזק בריחי שעריך הרי במלות חזק בריחי שעריך

למעלה בראשי התבות אתוון חב"ש מנין י"ש ולמטה בשלישיות התבות אתוון קי"ר מנין י"ש וגם שניהם מבטלין ההתנגדות להוציא הזרע לבטלה ע"י שחשב ומהרהר ביום ובא לטומאת קרי בלילה כנדרש ונפשי לא מטומאה שלא הרהרתי ביום לבוא לידי טומאת קרי בלילה וברמז הנ"ל חב"ש היפך חשב וקי"ר היפך קרי ובזה יוצא מביניהם באותיות שניות שלמות אותיות זר"ע והיינו דסיים ברך בניך בקרבך דייקא:

הנה ביצירה ניחשונה דאדם נטפל הקב"ה בגוף מן הארץ כמו בנשמה מן השמים אבל בתולדות אדם שלשה שותפין באדם שהנשמה מן השמים גם בתולדות חלק ד' אולם הגוף מן הארץ נתן הקב"ה להיות בו חלקי אב ואם שיטפלו בו ובזה יתפרש מה שנאמר לפנים הארץ יסדת רצונו הארץ היינו הגוף יסדת בעצמך רק לפנים ביצירה ראשונה דאדם ולא בתולדותיו שנטפלו אב ואם בגוף ומעשה ידיך שמים רצונו שמים היינו הנשמה הוא מעשי ידיך בתמידות גם בתולדות הוא חלק הקב"ה וכן יתפרש בזה מה שנאמר השמים שמים לד' רצונו השמים היינו הנשמה שנטפל בה הקב"ה ביצירת אדם הראשון כפל שוב שמים לד' שגם בתולדות אדם הנשמה הוא חלק ד' והארץ נתן לבני אדם רצונו והארץ היינו הגוף שנטפל בו הקב"ה ביצירת אדם הראשון נתן הקב"ה מאתו שלא לטפל בו לבני אדם כי גופות בני אדם אב ואם מטפלין בהן וכן בלדה ראשונה דאדם וחוה נאמר קניתי איש את ד' פירש"י ז"ל כשברא אותי ואת אישי לבדו בראני אבל בזה שותפין אנו עמו, והנה מרומז בשם קין ביחוסו בכפל לב' חלקים שבגופו מואב ואם הרי כפל שם קי"ן ממש חושבן חל"ק א"ב חל"ק א"ם ומצד חלק אם שבו חשש ואמר גדול עוני מנשוא מפני שנסתלק מאתו חלק ד' וכן גדו"ל עול"י חושבן חנ"ק א"ם ומצד חלק אב שבו חשש וסיים מאמרו והי' כל מצאי יהרגני מפני שנסתלק מאתו חלקי ד' וכן מצא"י חושבן חל"ק א"ב והגם שהי' בקין עכ"פ חלק ד' מצד נשמתו עכ"ז במנין קין נגרע סכום ד' למנין חל"ק הוי' ורומז שנגרע ממנו הגנת שרשי ד' אותיות השם ומזה חשש קין באמרו ומפניך אסתר לכן נאמר וישם ד' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מצאו היינו שהשלים לו גרעון אותיות השם להגן עליו:

ולענין קיום פו"ר שיולידו איש ואשה זכר ונקבה בדומה להם וזה מרומז במלות ויאמ"ר לה"ם אלקי"ם פר"ו ורב"ו ומלא"ו חושבן איש אשה זכר נקבה וזה נתקיים מיד בלדת קין ותאומתו כנדרש ותלד את קין אלו המלות חושבן איש אשה זכר נקבה, והנה בזרע האיש נתלית הנקבה ובזרע האשה נתלה הזכר הרי נוסף אי"ש על מנין נקב"ה במנין קנ"ד ואש"ה נוספת על מנין זכ"ר במנין ע"ט מרמזי ענין הנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון דהנה הזרע בתואר חיל כנודע שתקון הזרע לבטלה בסוד חיל בלע

ויקיאנו ורומז קנ"ד שבזרע האיש מנין ילכ"ו מחי"ל וע"ט שבזרע האשה מנין א"ל חי"ל נמצא מרומז בזה האיש למעלה במלות ילכו מחיל והאשה למטה במלות אל חיל כדרך הזיוג הוא למעלה והיא למטה והוא מפקיד אצלה ולא כן הרשעים המהפכין שלחנם ע"ט דאשה למעלה וקנ"ד דאיש למטה מרמזין לנקום בהם בענין השב גמול על גאים הרי ע"ט שבאשה למעלה במנין גמו"ל וקנ"ד שבאיש למטה במנין ע"ל גאי"ם והיינו מה שאמרו איש ואשה שזכו שכינה שרוי' ביניהם לא זכו אש שורפתן ר"ל נמצא ילכו מחיל אל חיל רומז באיש ואשה שזכו והיינו יראה א"ל אלקי"ם מנין שזכ"ו כמנין חי"ל בל"ע ויקיאנ"ו שע"י רמז ילכו מחיל אל חיל בזרע איש ואשה לקיום פו"ר ניתקן החיל שהי' לבטלה בתואר שוחטי הילדים ונתקן מנין שוחט"י במנין חי"ל בל"ע ויקיאנ"ו והוא ג"כ במנין וכבש"ה הנאמר בתר פרו ורבו ולענין זה יש לכוון אמרם ז"ל כי מי שאין עוסק בפו"ר כאלו שופך דמים דהנה עון של מ"וציא ז"רע ל"בטלה מנין ש"ופך ד"מים כטעם שוחטי הילדים ואולם תקון מנין זה במנין פר"ו ורב"ו שמחי' הילדים לאפוקי מי שאינו עוסק בפו"ר לא תיקן אותו עון ועומד בקלקולו ונחשב כשיד"מ כנזכר ולפי הדרש במלת וכבשה שהאיש שדרכו לכבוש מצוה על פו"ר ולא. האשה ירמוז ע"ז בקהלת אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי היינו כי מצות פו"ר באי"שי אש"ה עם זכ"ר נקב"ה מנין אלף ואחד הוא מצוה על האדם דווקא ולא על האשה:

ואמנם יש לייחס הנולדים בתוארי בן ובת ולהם יתייחסו המולידים בתוארי אב ואם ורמז זה גילתה התורה שאחר שנאמר פרו ורבו בלשון רבים דמשמע שנאמר לאיש ואשה כאמר שוב מעוט וכבשה שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פו"ר ולא האשה וא"כ מעוט הזה ממעט לשונות פרו ורבו ללשונות פרה ורבה שנאמר לאיש דווקא כענין שנאמר ליעקב אני אל ש' פרה ורבה ובשם יש רמז נכון ליחוס א"ש לפרה ורבה במה שנודע כי אל ש' מקנן בברי' והוא על יצי' ועשי' שביצי' מקנן אל הוי' ובעשי' מקנן אל אדני ולפי"ז אל ש' עם השמות שתחתיו אל הוו' אל אדני נרמזין במנין פר"ה ורב"ה והכי נמי בכאן שנתמעטו לשונות פרו ורבו ללשונות פר"ה ורב"ה מרמזין מנין א"ב א"ם ב"ן ב"ת שבענין זה הוא קיום פו"ר והבן נתלה באם והבת נתלית באב שבענין זה מרמזין בפרטות על השמות הנ"ל במנין פרה ורבה אל ש' אל הוי' אל אדני הרי ג' פעמים א"ל נרמזין במנין א"ם עם ב"ן וש' ה"וי' א"דני נרמזין במנין א"ב עם ב"ת:

נמצא זכינו בקיום פו"ר יש לייחס שני תוארים תואר אחד המולידים איש ואשה והנולדים זכר ונקבה ותואר שני המולידים אב ואם והנולדים בן ובת ואלו התוארים יחד רומזין מנין א"ת השמי"ם וא"ת האר"ץ וכן נמי מנין א"ת שנ"י המאר"ת הגדלי"ם דהנה

שמים וארץ הם בחי' דו"נ וכן בחי' ב' מאורות לכן יתייחסו לזיוג דו"נ שמולידין בדומה והיינו דתנן בתולה נשאת ליום הרביעי ומפרשינין לה בגמרא שקדו חכמים על תקנות בנות ישראל שיהא טורח בסעודה ג' ימים א' בשבת ב' בשבת ג' בשבת ובד' כונסה הורה בזה ענין הנ"ל שזיוג דו"נ להוליד בדומה מרמזין ענין שמים וארץ וענין המאורות לכן שקדו שיהא טורח בסעודת נשואין בימי אב"ג שביום א' נאמר בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ ונגמר מלאכתן בימי ב"ג ביום ב' נאמר ויקרא אלקים לרקיע שמים וביום ג' נאמר ויקרא אלקים ליבשה ארץ ובד' כונסה שבו נאמר ויעש אלקים את שני המארת הגדלים וגבי שמים וארץ שנתייחסו כאחד ביום א' מרמזין ענין זיוג דו"ן ושוב נתייחסו בפרטות כל אחד בפני עצמו דהיינו גמר שמים ביום ב' וגמר ארץ ביום ג' מרמזין ענין לדתן בדומה שלדת הדכר לעצמו ולדת הנוקבא לעצמה וכן גבי מאורות שנתייחסו כאחד שני המארת הגדלים מרמזין ענין זיוג דו"נ ושוב נתייחסו בפרטות כל אחד בפני עצמו דהיינו את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה מרמזין ענין לדתן בדומה שלדת הדכר לעצמו ולדת הנוקבא לעצמה וע"ז נאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי כי שמים וארץ דימי אב"ג הם הכנה לכניסה ביום ד' שבו המאורות לממשלת יומם ולילה:

ואמנם יבואר בפרטות יחוס ימי אב"ג דשמים וארץ להכנת הכניסה דזיוג איש ואשה דהנה איש ואשה הראשונים נפרטו בשמות אדם וחוה הרי אי"ש אש"ה אד"ם חו"ה חושבן שמי"ם אר"ץ ונאמר לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת ופירש"י ז"ל לשון נופל על לשון ובזה הושוו איש ואשה באותיות א"ש שבשניהם שמרמזין ר"ת "שמים "ארץ שלהיות האיש למעלה שיתייחס לו ר"ת שמים עכ"ז לצד שפניו למטה יתייחס לו גם ר"ת ארץ והיינו אש דאיש וכן להיות האשה למטה שיתייחס לה ר"ת ארץ עכ"ז לצד שפני' למעלה יתייחס לה גם ר"ת שמים והיינו אש דאשה ואולם מובחן שם איש משם אשה באתוון י"ק כי י' דחכמה באיש וה' דבינה באשה ונודע בסוד מצוה שאתוון מ"צ רומזין אותיות י"ק באתב"ש להיותן נסתרות ובזה הטיבו אשר דברו רז"ל בענין שהאיש פניו למטה והאשה פני' למעלה הוא ממקום שנברא והיא ממקום שנבראה ירצה בזה להיות האיש למעלה בבחי' שמים ובאיש אות י' שבאתב"ש היא מ' דסוף שמים והאשה למטה בבחי' ארץ ובאשה אות ה' שבאתב"ש היא ץ' דסוף ארץ עכ"ז הוא פניו למטה בענין שנאמר כונן שמים בתבונה הרי שמים שלמעלה כונן בה' דבינה שלמטה בארץ היינו ממקום שנברא רצונו שנתכונן והיא פני' למעלה בענין שנאמר בחכמה יסד ארץ הרי ארץ שלמטה יסד בי' דחכמה שלמעלה בשמים היינו ממקום שנבראה רצונו שנתיסדה:

ובפרטות יבואר יחוס יום ד' דמאורות לעצם הכניסה דזיוג איש ואשה דהנה על איש ואשה הראשונים נאמר לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו הוא ממש כענין המאורות דאי' בב"ר שלא נברא להאיר אלא גלגל חמה וראה הקב"ה שיעשו אותו אלוה אם יהי' יחידי לכן ברא עמו הלבנה ושם פירשז"ל שזה שאומרים ביוצר דשבת קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה והיינו מאמר קהלת טובים השנים מן האחד היינו כענין דאמרינן ביוצר דשבת טובים מאורות שברא אלקינו והיינו השנים מן האחד דאלו האחד לא טוב שיעשו אותו אלוה הרי ממש כענין לא טוב היות האדם לבדו שיעשו אותו אלוה כפירש"י ז"ל ובשביל זה אעשה לו עזר כנגדו ולכן כמו שבמאורות נאמר ולימים ושנים שגומרין סביבן בשנה כן גבי כי יקח איש אשה חדשה נאמר נקי יהי' לביתו שנה אחת ושמח את אשתו וגו' ורומז שמ"ח מנין יו"ם רביע"י דמאורות שבו בתולה נשאת ועצם רמז ושמח את אשתו הוא בסוד המאורות דיום רביעי כבר נתבאר אצלי שכנגד יום ד' דמאורות נאמר שבח ד' מצות ד' ברה מאירת עינים שהמצות נותנים הארה לב' מאורות שהם בתואר עינים כטע' ועינינו מאירות כשמש וכירח והמצות מתחילין במצות פו"ר ע"י חבור איש ואשה שהם עצמן בחי' שני המאורות והאשה סוד מאוה"ק שאין לו אור מעצמו רק מה שמקבל ממאוה"ג שהוא בסוד האיש ועולה יפה עם הנ"ל לפי שכל הארת המאורות הוא במצות ד' ומצוה ראשונה פו"ר נאמר בה וכבשה שהאיש שדרכו לכבוש מצוה על פו"ר ולא האשה נמצא עיקר הארת המצוה הוא באיש בחי' מאוה"ג וממנו בא הארה גם לאשה בחי' מאוה"ק דסוף סוף אי אפשר לקיים המצוה רק בשניהם יחד ובשביל זה נאמר פרו ורבו בלשון רבים לשניהם יחד והנה ממצוה הראשונה דפו"ר מתפרשין המצות כולן עד השלמת סכום תרי"ג במצוה אחרונה לכתוב ספר תורה וכולן בענין זה שעיקר הארתן באיש בחי' מאוה"ג וממנו בא הארה אל האשה בחי' מאוה"ק ובענין זה תנן האשה נקנית בג' דרכים כי נקני"ת עם ג' מנין תרי"ג היינו שע"י שנזדווגה אל האיש ממשיך לה הארה מכל התרי"ג מצות שמאירין בו ושוב וקונה את עצמה בב' דרכים בגט ובמיתת הבעל היינו בגט שנאמר וכתב לה ספר כריתות הורה שמסולק ממנה חבורו שהי' מאיר לה בתרי"ג מצות שנשלמו במצות כתיבת ספר תור' ובמיתת הבעל דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות וממילא נסתלק ממנה הארת תרי"ג מצות שבאו לה רק ממנו ואמנ' עצם ג' דרכים שהאשה נקנית בהן לאיש להיות שמצינו לגבי אסתר נדרש שהיו קורין לה על שם אסתהר והיינו שם האחרון מג' שמות של מאוה"ק ירח לבנה סהר כן נמי גבי האשה נקנית יתייחס סתם אשה לשם סהר וסימן לדבר אש"ה ר"ת "שררך "אגן "הטהר וסיים אל יחסר המזג היינו

כעיזגא דחמרא דדרי אחד תלת וכן האשה נקנית בג' דרכים היינו ששם סהר שלה נתמזג בכל ג' שמות דמאוה"ג שבבחי' האיש והם שמש חמה חרס ולענין הנ"ל כי תרי"ג מאירין במאוה"ג בחי' האיש וממנו בא ההארה למאוה"ק והנה תרי"ג מצות נחלקין רמ"ח מ"ע שס"ה מל"ת בזה תמצא כי בשם סה"ר יש ס"ה מן שס"ה ר' מן רמ"ח ונחסר ש' לשס"ה ונ"ח לרמ"ח ועז"א שררך אגן הסהר אל יחסר המזג שנשלם החסרון בעיזגא דג' שמות מאוה"ג שמ"ש חמ"ה חר"ס הרי ש' דשמש ה' דחמה ס' דחרס הם שס"ה ושוב מ' דשמש ח' דחמה ר' דחרס הם רמ"ח ושוב נכפל ש' דשס"ה בסוף שמש ונכפל מ' דרמ"ח בתוך חמה ונכפל ח' דרמ"ח בראש חרס וכל הכפולין אם אין ענין לגופן תניהו ענין להשלים הנחסר לשם סהר ש' משס"ה מ"ח מרמ"ח וזהו הנרצה לענין שהתחלנו שנאמר ושמח את אשתו רומז ענין מזוג המאורות שמאוה"ג בחי' האיש משלים אתוון שמ"ח למאוה"ק בחי' האשה היינו ש' לשס"ה מ"ח לרמ"ח. והיינו שנאמר לאשה ואל אישך תשוקתיך הרי תשוקת"ך חושבן כפל תרי"ג שנשלם תרי"ג באשה מתרי"ג שבאיש וכן מרומז בנוסח הקדושין הרי את מקודשת לי בטבעת זו הס"ת מנין כפל תרי"ג מצות שמאירין בשני המאורות שהם בזיוג דו"ב כנ"ל:

והנה אחר שנאמר פרו ורבו סיים ורדו שיהיו מושלים בכל הבריות וסיים בהן ובכל חי' הרמשת על הארץ היינו כעבין שנאמר פן תהי' הארץ שממה ורבה עליך חית השדה ונאמר בתרי' עד אשר תפרה ונחלת את הארץ והנה על ממשלת האדם על כל הבריות נאמר תמשילהו במעשי ידיך וסיים כל שתה תחת רגליו דייקא היינו תחת פרו ורבו המכונה לרגליו כטעם יוצאי ירכו וכן נמי תחת רגליו כפשוטו רומז ענין ממשלתו על החיות במה שנאמר על שחל ופתן תדרך תרמס כפיר ותנין וב' לשונות תדרך תרמס הם לתואר תחת רגליו ואי' ב"ר פכ"ד אר"י דכפר חנון ראוי הי' אדה"ר שיעמדו ממנו י"ב שבטים מ"ט ז"ה ספר תולדות אדם אמר הקב"ה ב' בצים נתתי לו ועמד אחד והרג את חברו והאיך אני נותן לו י"ב שבטים נמצא כי מברכת פרו ורבו הי' ראוי להעמיד י"ב בנים ולא נתקיימו בו בשביל שעמד אחד והרג את חברו הרי שעון קין גרם למעט פרו ורבו דאד"ם וחוה א"כ גרם ג"כ למעט ממשלתו על החיות הנאמר בתר פרו ורבו והיינו מאויר קין והי' כל מוצאי יהרגני ופירש"י ז"ל אמר עד עכשיו הי' פחדתי על כל החיות כו' ועכשיו בשביל עון זה לא יראו ממנו החיות ויהרגוני והיינו לפי שגרם להפסיד מאדה"ר י"ב בכיס שרומזין י"ב פעמים ב"ן מני"ן תדר"ך גבי על שחל ופתן והנה אמנם אחר שחשש קין מן החיות נאמר וישם ד' לקין אות שהחזיר מוראו על החיות והיינו לפי שנדרש אות לבעלי תשובה ונודע בסוד ימין פשוטה לקבל שבים שהם שמות ס"ג

וקס"א העולין דרך בנקודות העולין ת' מנין פשוט"ה הרי ת' עם דר"ך השלמת תדרך גבי על שחל ופתן ובזה החזיר מוראו על החיות באות לבעלי תשובה ששם לקין שהשלים תדרך הרמז בי"ב בנים דזה ספר שנגרעו בעון קין ובלדת שת שנאמר שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין רומז שהוסיף על תקון האות לתדרך לגבי על שחל ופתן ושם ש"ת מנין תרמ"ס לגבי כפיר ותנין ולכן בתר זה ספר הרומז י"ב בנים דתדרך נסמך ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו ש"ת נמצא חזר ע"י שת ענין כל שתה תחת רגליו דלשון נופל על לשון והיינו בענין השלמת רמז תדרך ותרמס הנ"ל לתואר תחת רגליו:

והנה אחר שחשש קין מן החיות נאמר לכן כל הרג קין שבעתים יקם וישם ד' לקין אות לבלתי הכות אתו כל מצאו ופירש"י ז"ל החזיר מוראו על הכל ועל לשון אות פירש"י ז"ל קודם אות משמו היינו מעצם שם הוי' ב"ה והענין הוא דידוע כי באיש ובאשה אתוון י"ק מן השם ונצטוו על פו"ר להוליד בדומה להם זו"נ בחי' ו"ק מן השם ונשלם בהם אותיות הוי' ובזה ניתן להם ממשלה על כל הבריות אחר פו"ר שנשלמו אותיות השם וממנו הי' פחד על כל החיות והם הגינו שפיר על קין שהוא ותאומתו נולדו תחלה והם זו"נ והשלימו לאיש ואשה דאדם וחוה ד' אותיות הוי' והיינו וישם ד' לקין אות לבלתי הכות אתו כל מצאו ובענין זה יבואר כי גם מה שאמר קודם לכן כל הרג קין שבעתים יקם הוא רמז אזהרה לחיות שלא יהרגו את קין לפי שיקם מהם ברמז שבעתים והיינו לפי שכ"ב אותיו' נתחלקו. לשבעתים אלקים בסדר אחס בטע גוף דכל הלק ומר זנשת הרי שבעתים מתחילין באותיות אחס ומסיימין באותיות זנשת נמצא כי א' דאחס סימנה "אדם נשלמת בשבעתים באות ז' דזנטת סימנה "זכר שהוליד אדם זכר דקין בדומה לו ואדם המוליד בסוד י' דשמא קדישא בחי' עולם אצילות וזכר הנולד בסוד ו' דשמא קדישא בחי' עולם יצירה ואם נחשוב אדם המוליד במלוי אותיותיו כדרך הולדה וזכר הנולד בפשוט אותיותיו הרי אל"ף דל"ת מ"ם זכ"ר מנין אצילו"ת יציר"ה והם בטול מנין שח"ל במלוי אותיותיו שי"ן חי"ת למ"ד ושוב ח' דאח"ס סימנה "חוה נשלמת בשבעתים באות כ' דזנשת סימונה לנקבה שהולידה חוה נקבה תאומת קין בדומה לה וחוה המולידה בסוד ת' עילאה דשמא קדישא בחי' עולם בריחה ונקבה הנולדה בסוד ה' תתאה דשמא קדישא בחי' עולם עשי' ואם נחשוב חוה המולידה במלוי אותיותיו כדרך הולדה ונקבה הנולדה בפשוט אותיותיו הרי חי"ת וא"ו ה"י נקב"ה מנין בריא"ה עשי"ה והם בטול מנין פתן במלוי אותיות פ"א תי"ו רו"ן והיינו על שחל ופתן תדרך משמעות על מרבה שנתבטלו במלואן הנוספו על שר שרשיהן ושוב ס' דאחס במלואה הוא סמך תרגום של עזר ונשלמת בשבעתים באתוון שית דזנשת והיינו כמבואר בזוה"ק שברמז

סמך דעזר נעשו אדם וחוה סמוכים לגר לעולם והיינו ודאי בלדת שת ולמשתיתו של עולם וכן נאמר בו שת לי אלקים זר"ע אתוון לדת ו' בנים ובת בזיוג יעקב עם לאה שבאה אליו ע"י רמאות לבן והי' זה בדרך ברצות ד' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו כאשר דואגת לאה שלא תפול בגורלו של עשו לפי שהיו אומרים שני בנות ללבן ושני בנים לרבקה הגדולה לגדול והקטנה לקטן השלים לה לבן רצונה והביאה ברמאות ליעקב בלילה להוליד ממנה אלו ז' עדות ולפי שלדתן בדומה לנתיבות פליאות דחכמה שהם ל"ב ולשערים דבינה שהם נ' באה גם היא ברמז שם לב"ן ל"ב עם ן' ולפי שהיתה לאה בחלקו של עשו ויצאה מחלקו ברמאות לבן בלילה לכן נאמר אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל שנצא גם אנחנו מחלקו של עשו כמו שיצאה לאה ממנו בלילה והיינו לשון אלי קרא דמצינו לשון אלי אמרה לאה על זווגה עם יעקב כמו ילוה אישי אלי וכן אלי תבוא כי שכר שכרתיך ומרומז במלת משעי"ר מנין ד' קנ"ה דנוקבא שיצאה תחלה ומלות שמ"ר מ"ה מליל"ה שמ"ר מ"ה מלי"ל מנין א"ח פעם קנ"ה דדכר שיצא אחריו ולעניננו מרמזין זה בנוסח הקדושין מתחיל בתואר האשה הר"י א"ת מנין תרט"ז שמשלים לאות ד' דנוקבא מנין ד' פעמים קנ"ה דבינה שמולידה האשה בדומה לה ושוב בא התואר לאיש מקודש"ת ל"י בטבע"ת ז"ו מנין אלף שפ"ו שמשלים לאתוון א"ח דדכר מנין א"ח פעם קנ"ה דחכמה שמוליד האיש בדומה לו:

ועצם ב' פעמים קנ"ה דאיש ואשה מרומזין במנין י"ש שבתוכי שמותן ומזריעין מתוכיותן ונעשו לבשר אחד בסוד יברזל "בברזל "יחד "ואיש "יחד 'פני "רעהו הר"ת מנין י"ש ובברכת חתנים אמרינן שמח תשמח רעים האהובים מרומז בס"ת ברז"ל בברז"ל יח"ד מנין אהובי"ם ובס"ת ואי"ש יח"ד פני רעה"ו מנין רעי"ם ומרומז גם בשמות אד"ם חו"ה מנין אהובי"ם וה' צרופין שונים שיש לשניהם מנין רעי"ם וכן ביחוס שניהם לבחי' זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר רומז רעי"ם מנין ר"ת "זה "שמי "וזה "זכרי ורומז אהובי"ם מנין ר"ת "לעלם "לדר "דר ועל ענין זה יש לכוון מה שהי' בתחלה השקל משקל ש"כ שערים כמנין ר"ת "זה "שמי "וזה "זכרי ובבית שני הוסיפו עליו שתות עוד ס"ד שערים מנין ר"ת "לעלם "לדר "דר להשלים רמז רעים אהובים הנ"ל ועל ענין זה אמרה רות שש השערים האלה נתן לי רימזה בזה ענין שעתידה להזדווג בבעז שיהי' רעים אהובים כרמז שש השערים היינו תוספת שתות על השערים דשקל ולפי שרמיזתן בראשי מלות זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר בזה תמצא שלימות אלו המלות במנין ש"ש השערי"ם:

והנה כל ו' צרופי אדם וחוה חושבן תוארי זכ"ר ונקב"ה שנתייחסו בהם, והנה בכללות שמות אדם וחוה זב"ז דהיינו חו"ה פעם אד"ם מנין תחנ"ה בסוד האשה אשר נתת"ה

עמדי וא"כ בו' צרופין דאדם וחוה נשלם בכללותן זב"ז ו' פעמים תתנ"ה רווחין ממש מנין ו' צרופין דתואר זכ"ר עם כ"ד צרופין דתואר נקב"ה וכן ממש חושבן י' פעמים חת"ן כל"ה דילפינן שברכתן בעשרה מדכתיב ויקח בעז עשרה אנשים:

והנה. אדם וחוה היו חתן וכלה הראשונים ומרומז גבי ויבאה אל האדם ויאמר האדם זאת הפעם שנדרש במנין ויבאה שקשטה בכ"ד קשוטי כלה ואז נתקררה דעתו של החתן בה ויאמר האדם זאת הפעם הרי מלות ויבא"ה א"ל מנין כל"ה ומלות האד"ם זא"ת מנין חת"ן ולפי מה דאמרינן שבראו דו פרצופין ואח"כ חלקו שהרי כבר נאמר למעלה זכר ונקבה ברא אתם א"כ היו גם מתחלה חתן וכלה כאחד באדם וע"ז אמר לא טוב היות האדם לבדו היינו לא טוב היות חתן וכלה מתאחדין באדם לבדו וסימן לדבר היו"ת האד"ם לבד"ו מנין חת"ן כל"ה וראה כי טוב לחלקו להיות הכלה בפני עצמה בשביל שיהי' החתן מבקש הכלה שנאבדה ממנו ובמציאתה ימצא טוב כנאמר מצא אשה מצא טוב ולכן נאמר בה כי יקח כטעם וקח טוב ולכן כ"י יק"ח מנין מצ"א טו"ב, ואמנם מה שהחתן מבקש למצוא אבדתו אחת מצלעתיו ואחת בלשון יוני הוא הן כנדרש אתהן את אחת הרי ה"ן מנין כלה והחתן מבקש אותה כענין אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש והיינו ודאי בקשה בתפלה כענין שנדרש על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא זו אשה וכן נוסף חה"ן על כל"ה במנין אבק"ש והוא מנין י"ג פעמים א"ל דצלותא איהי רחמי לעורר י"ג מדות המתחילין מאל והוא שורש לכל המדות וקודם קריאת י"ג מדות נאמר אני אעביר ק"ל טובי על פניך בזה מעורר אותם למציאת אבדתו כי מצא אשה מצא טוב וענין זה רימז בעז לרות אם יגאלך טוב יגאל שישיג בך טוב ע"י י"ג אל כנ"ל משא"כ אם לא תהי' נחלקת ממנו לא יצטרך לבקשה ולא שייך בה מצא טוב והיינו לא טוב היות האדם לבדו כנ"ל, ולכן נרמז התחלקותו בו' פעולות ויקח אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה הרי ויק"ח מנין ד' פעמים א"ל ויקנ"ר מנין ט' פעמים א"ל ביחד הם י"ג פעמים א"ל הנ"ל, וזה שמקדש החתן את הכלה בטבעת ואומר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו מלות הר"י א"ת מנין מלוי של ד' פעמים א"ל שבמנין ויקח ומלו"ת מקודש"ת ל"י בטבע"ת ז"ו מנין מלוי של ט' פעמים אל שבמנין ויסגר ולפי שכל שרשי אתוון בחי' דכר ומלוי של אתוון בחי' נוקבא לכן כאשר נוסף בחתן על כלה שרשי י"ג אל נשלמו מלואן בקדושין של הכלה:

וגם בעצם שם טבעת שבו נעשו הקדושין מרומזין י"ג מדות הרחמים דהנה טבע"ת מנין י"ג פעמים גד"ל לי"ג מדות שכל אחת בסוד גד"ל כטעם כגדל חסדך ובאמרו בקדושין בטבעת ז"ו דייקא רומז התחלקות י"ג מדות ז' מדות בחד פסוקא ז' מדות באידך פסוקא

ובענין זה נרמזין כל י"ג מדות מאל עד ונקה בענין דתנן האשה נקנית בג' דרכים כו' בכסף ובשטר ובביאה ובגמרא אמרינן משום דכלהו צורך ביאה נינהו נקט בכלהו לשון דרך דאשכחן גבי ביאה ולענינינו חבור אי"ש אש"ה עם דר"ך ביא"ה חושבן ואמ"ת נצ"ר חס"ד דהיינו מדה אחרונה מז' מדות דפסוקא קמא ומדה ראשונה מו' מדות דאידך פסוקא ושוב שאר המדות הסובבין להם נרמזין בב' דרכים שהם סבה לדרך ביאה והיינו חבור אי"ש אש"ה עם דר"ך שט"ר הסמוך לדרך ביאה חושבן המדות הסמוכין לפני ואמת בפסוקא קמא דהיינו אות ן' דסוף וחנון עם אר"ך אפי"ם ור"ב חס"ד והסמוכין לאחר נוצר חסד באידך פסוקא דהיינו לאלפי"ם נוש"א עו"ן ושוב חבור אי"ש אש"ה עם דר"ך כס"ף המופלג מדרך ביאה חושבן התחלת המדות בפסוקא קמא א"ל רחו"ם וחכו"ן זולת ן' שבסוף וחנון שכבר נמנית וגמר המדות באידך פסוקא ופש"ע וחטא"ה ונק"ה: ונודע כי י"ג מדות שורשן הם י"ב מדות ומדת ונקה היא מדה כללית לי"ב מדות ולכן גבי כי יקח איש אשה חדשה נאמר נקי יהי' לביתו שנה אחת רומז נקי על לשון ונקה הכוללת י"ב מדות דוגמת שנה אחת הכוללת י"ב חדשים וכל הי"ג מדות נשלמו בהאשה נקנית בג' דרכים הנ"ל, והנה בסיפא תנא האיש מקדש ודייקינן ארישא ונתני הכא האיש קונ"ה לרמז מדת ונק"ה וממילא נכללו בה י"ב מדות הקדומות ונשלמו כל י"ג מדות שברמז ג' דרכים הנ"ל ומשני משום דבעי למתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תני נמי רישא בדידה הורה בזה דברישא לא הוצרך לרמז מדת ונקה בלשון קונה מאחר שנרמזו פרטי כל י"ג מדות בג' דרכים הנ"ל משא"כ בסיפא הוצרך לרמז עכ"פ מדה כללית של ונקה בלשון וקונה את עצמה להורות שגם בהפרדה ממנו לא נסתלק ממנה מדות הרחמים לגמרי ונשאר בה רשימא במדת ונקה הכוללת י"ב מדות והיינו וקונה את עצמה בג"ט שמנינו י"ב רומז לי"ב מדות הנכללו בונקה וכן ראשי וסופי י"ב מדות מאל עד וחטאה נרמזין במנין ל"ה ספ"ר כרית"ת דהיינו ג"ט ורשימא זאת ממדת הרחמים נעשה לה הכנה לזיוג עם בעל אחר כענין ויצאה והיתה לאיש אחר והיינו טיב גיטין וקדושין שנעשה רשימו בטיבו דעקרי י"ב מדות הרחמים ברמז גט הנזכר בסיפא דרישא ובהם נעשה הכנה לקדושין עם בעל אחר שבעצם הקדושין יתפשט רשימו די"ב שבגט לרוח האיש מקדש דסיפא שרומז מקד"ש מנין י"ב פעם גד"ל שכל מדת רחמים בסוד גד"ל כנ"ל ברמז טבעת קדושין י"ג פעם גדל לי"ג מדות הרחמים ומשום דלגבי האיש מקדש לא נרמז גד"ל דמדה י"ג ונקה ע"ז דייקינין שפיר ונתני התם האיש קונה לרמז במלת קונ"ה מדת ונקה וממילא נכללו בה י"ב מדות הקדומות דרמז מקדש ושנינן דתני לבסוף לישנא דרבנן דאסר לה אכ"ע כהקדש עכ"פ נתבאר שבזיוג איש ואשה נרותין י"ג מדות הרחמים

ולכן מצינו בגמרא דלא פרוס סודרא כל כמה דלא נסיב אתתא כי כדנסיב שנתעוררו י"ג מדות הרחמים יש לפרוס סודר כשם שנתעטף הקב"ה בשעת קריאת י"ג מדות הרחמים והבטיח שאם יעשו כסדר הזה ימחול עונותיהם והיינו ג"כ ענין מחילת עון לנושא אשה וע"ז יתפרש כי יקח איש אשה חדשה נקי יהי' לביתו כטעם ונקה האיש מעון וכתיב בי' כי יקח דגמרינן קיחה קיחה משדה עפרון לענין האשה נקנית בכסף וכס"ף ג"כ רומז מנין נק"י שנעשה נקי מעון והיינו דתנן בכסף בש"א בדנר ובשוה דנר ובה"א בפרוטה ובשוה פרוטה ענין פלוגתתן הוא על כסף הרומז מנין נקי מעון שמוחלין לו עונותיו כשנשא אשה והנה נאמר והוא רחום יכפר עון הרי ב' תוארים רחום יכפר למחילת עון ב"ש סברי דהעיקר הוא תואר רחום והוא הגורם גם לתואר יכפר ולכן אמרו בדנר ובשוה דנר רומז דנ"ר מנין רחו"ם ובשוה דנר לענין שתואר רחום גורם לתואר יכפר וב"ה סברי דהעיקר הוא תואר יכפר ובשבילו נתייחס בתואר רחום ולכן אמרו בפרוטה ובשוה פרוטה רומז פרוט"ה מנין כפ"ר ובשוה פרוטה לענין שתואר יכפר גורם להתייחס גם בתואר רחום ושני הדעות נרמזין יחד בענין שנאמר על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא ונדרש זו אשה הרי ב' מלות ע"ל זא"ת מנין כפל דנ"ר לב"ש דהיינו בדנר. ובשוה דנר ושוב ב' מלות יתפל"ל כ"ל מנין כפל פרוט"ה לב"ה דהיינו בפרוטה ובשוה פרוטה ושניהם רומזין לענין מחילת עון כשנושא אשה מצד התעוררות י"ג מדות הרחמים והיינו דסיים לעת מצוא זו אשה מרמז לע"ת מצו"א מנין י"ג פעמים מד"ה של רחמים:

ובהא דתנן האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים נקנית בכסף בשטר ובביאה כו' וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל בגמרא דייקינין וליתני האיש קונה ומקנה יעו"ש ובדרך רמז יש לומר שמצא התנא רמז בתורה לגבי אשה דייקא בין על ג' דנקניתי בין על ב' דקונה את עצמה והיינו במה שנאמר אשה כי תזריע וילדה זכר הרי חזרי"ע חושבן כס"ף שט"ר ביא"ה ושוב תזרי"ע וילד"ה זכ"ר חושבן ג"ט מית"ת הבע"ל ומיושב בזה נמי הא דאמרינן בגמרא דתנא בכולן לשון דרכים אטו ביאה משום דכולהו צורך ביאה נינהו וביאה אקרי דרך ועם הנ"ל עולה יפה לפי שרמז כולן לגבי אשה כי תזריע וילדה זכר שהם ודאי מענין דרך דביאה לכן תנא בכולן לשון דרכים:

והנה דינא דרישא נקנית בג' דרכים ומניינא דסיפא וקונה את עצמה בב' דרכים ותרין נינהו דהרי הדר מפרש להו נקנית בכסף בשטר ובביאה וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל ובודאי לא אתו הני מניני אלא למעוטי והיינו דדייקינין עליהו בגמרא מניינא דרישא למעוטי מאי מניינא דסיפא למעוטי מאי יעו"ש ואמנם איכא למשמע רזא דחכמתא בהנך מניני בענין הידוע כי בז' מדות יש ה', פעמי' הוי' ואדנ' דהיינו בחו"ג

נפרדין ובת"ת מחוברין ובנו"ה נפרדין וביסוד מחוברין וכן במ"ל מחוברין והיינו האשה נקנית בשלש דרכים הם הוי' ואדנ' שהם בחי' דו"נ סוד איש ואשה מחוברין ג' פעמים בת"ת ויסוד ומ"ל דהיינו מדה ג' ומדה ו' ומדה ז' וסימנם למפרע אחוון זו"ג שבשלשתן יש זוג חבור הוי' ואדנ' וקונה את עצמה בשתי דרכים הם הוי' ואדנ' שנפרדין ב' פעמים בחו"ג דהיינו מדה א' ומדה ב' ובנו"ה דהיינו מדה ד' ומדה ה' וסימנם כסדרן אבד"ה שבארבעתן אין זוג ובעל אבדה מחזר על אבדתו כאשר יחסו זה רז"ל על האשה שנפרדה מן האיש והנה איש ואשה הראשונים נפרטו בשמות אדם וחוה ונודע מנין אדם הוי' במלוי מ"ה ומנין חוה הוא מלוי מ"ה זולת שורשו ונודע בסוד הקטע יוצא בקב שלו שמנין קטע בכללותו הוא מנין ע"ב ס"ג מ"ה ומנין ק"ב הוא מנין מלואי ע"ב ס"ג מ"ה זולת שורשן נמצא כי שם אדם הוא סוף ג' מלואים שברמז קטע המסתיימין במלוי דמ"ה ושם חו"ה היא סוף ג' מלואים זולת שורשן שברמז קב המסתיימין במלוי דמ"ה זולת שורשו נמצא בג' דרכים שהאשה נקנית יש ג' פעמים חבור קטע עם קב במדות שבסימן זו"ג הנ"ל ובב' דרכים שקונה את עצמה נפרדו ב' פעמי' ק"ב מן ב' פעמים קט"ע במדות שבסימן אבד"ה הנ"ל נמצא כי בז' מדות יש ה' פעמי' קט"ע וק"ב מנינם מרומז בשמות ז' מלכין דמיתו בליע יוב"ב הש"ס הד"ד שמל"ה שאו"ל בע"ל חנ"ן חושבנא דדין והנה אלו ז' מלכין במיתתן אתדבקו בסיט', דחשך דלבתר וחשך על פני תהום נאמר מרחפת הנדרש רפ"ח מ"ת במיתת ז' מלכין ואמנם מנין שמות ז' מלכין הנ"ל עם ז' פעם חש"ך חושבן ז' שמות דמ"ב שהם ג"כ סוד ז' מדות ובחי' שמות מ"ב בשמאלא סיט' דחשך ולעניו ה' פעמים קטי"ע וק"ב הנמצאו בקומת ז' הנה בכל שם מז' שמות דמ"ב יש ו' אתוון ועליהם נאמר שש כנפים שש כנפים לאחד רומז בתחלה שש כנפים סתם לפרט כל שם שכנגד ד' מרות שבסימן אבד"ה שאין בהם חבור קטע וקב ושוב רומז שש כנפים לאחד לפרט כל שם שכנגד ג' מדות שבסימן זוג שיש חבור ואחדות לקטע וקב בהן וכן שש כנפים לאחד מנין ג' פעמים קט"ע וק"ב ועל החבור שבלשתן נאמר והחוט המשלש לא במהרה ינתק מלות ל"א במהר"ה ינת"ק מנין ג' פעמים קט"ע ק"ב והנה אמנם ד' שמות שכנגד ד' מדות שבסימן אבד"ה דהיינו שם א' מכיט' דדבר לחוד בסוד קטע ושם ב' מסיט' דנוקבא לחוד בסוד קב וכל אחד משתוקר להתחבר עם שכנגדו ומוליד תשוקתו זכר מוליד נקבה ונקבה יולדת זכר הרי שם א' משתוקק להתחבר עם קב ושם ב' שוקח להתחבר עם קטע ומרומז בהתחלק ו' אותיות דשם א' לג' זוגי כנפים הרי סופי הזוגות אתוון בי"ץ מנין ק"ב ששוקק אליו ובהתחלק ו' אותיות דשם ב' לג' זוגי כנפים הרי ראשי הזוגות אתוון קט"ע ששוקק אליו ושוב שם ד' מסיט' דדכר לחוד בסוד קטע שוקק לקב

ובהתחלק ו' אותיותיו לג' זוגות הרי סופי הזוגות עצ"ג מנין ק"ב ששוקק אליו ושם ה' מסיט' דנוקבא לחוד בסוד קב שוקק לקטע ובתתחלק ו' אותיותיו לג' זוגות הרי סופי הזוגות אתוון קטע ששוקק אליו ובמציאת האבדה יתחברו אלו ב' פעמים קטע עם ב' פעמי' קב ומרמזין ישמ"ח צדי"ק ישמ"ח מנין ב' פעם קט"ע צדי"ק מנין ב' פעם ק"ב כעין שנאמר ישמח צדיק כי חזה נקם שענין חזה נקם הוא תשלומין מן הרשע שהרשיע לו מכבר ודוגמתו מציאת אבדה דאשה שנאבדה כבר וארז"ל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה מבואר כי במציאת אבדה דאשה ישמח צדיק ורמוז נמי במנין ישמח צדיק מנין שלל רב וזהו שנאמר שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב רצונו שש אנכי כעין ישמח צדיק הרמוז במציאת אבדה דאשה שבה שלל רב כנאמר בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר:

תו תנן האיש מקדש בו ובשלוחו ודייקינן בגמרא השתא בשלוחו מקדש בו מבעי' מצוה בו יותר מבשלוחו הנה ירמוז לשון מקדש כמו שמקדש ניתן בין ב' אזכרות הוי' לפניו ואדנ' לאחריו כן בזיוג דו"נ הוא למעלה בחי' הוי' והיא למטה בחי' אדנ' וממילא נזדווגו אלו השמות גם בעת הקדושין ולכן מצוה בו יותר מבשלוחו כי בקדושין ע"י שלוחו שהוא תמורתו נעשו גם זווגי אלו ב' שמות ג"כ בתמורתן באותיות שתחתיהן וזה מרומז בקדושי יצחק לרבקה ע"י אליעזר שהי' שליח במקום יצחק נאמר ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה הרי במלות "כ"סף "ו"כלי "ז"הב "וב"גדים הר"ת אתוון כוז"ו תמורת אותיות הוי' ותחת הר"ת אתוון סכה"ב תמורת אותיות אדנ' ועל ענין זה נאמר בתרי' ויאמר אליהם אל תאחרו אתי וד' הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדני היינו אל תאחרו אתי אל תגרמו להיות זווגי השמות בדרך תמורת אותיות שאחריהן כל זמן שלא באה אל אדני בעצמו רק אני שליח במקומו המשתדל בזווגו וע"י הזיווג רק בתמורה כנ"ל וע"ז סיים וד' הצליח דרכי רצונו שהצליח דרכי בשביל שיהי' זווגי עצם שמות הוי' ואדני שהם בתואר וד' הוא ובית דינו ומנין עצם השמות מצטרפין למנין הצלי"ח להשלים מנין דרכ"י ובשביל זה סיים שלחוני ואלכה לאדני שיהי' הזיוג בעצם השמות כנ"ל ובדרך רמז תנא האיש מקדש ב"ו דייקא מנין ח' רומז לזווגי ב' שמות הוי' ואדני שבהן ח' אתוון וסיים שפיר ובשלוחו דגם בשלוחו שנזדווגו השמות בתמורתן באותיות שאחריהן עכ"פ מדת ח' אתוון יש בהן ג"כ ולפי שעיקר הזיוג הוא בח' אתוון דעצם השמות לכן חופה קונה שרומז חופ"ה כלל ח' אתוון ואתוון ופ"ה מנין עצם השמות ובענין זה יבואר דלא אשתלם זווגא דאברם ושרי להוליד ממנה עד שנקראו בשמות אברהם ושרה שבזה יושלם בשני השמות ח' אתוון ולכן בהכרח שישאר אות ר' דאברם גם אחר שנתוסף לו

אות ה' למשמעות אב המון גוים ואז אות ר' אינה משמשת כלום בשמו עכ"פ נשארה שלא יחסר בזווגן סכום ח' אתוון כמו בזווגי שמות הנ"ל והגם דבזווגי שמות הוי' ואדני יש בשם הדכר ד' אתוון ובשם הנוקבא ד' ולגבי אברהם ושרה יש בשם הדכר ה' אתוון ובשם הנוקבא ג' אתוון יתכן למר מאחר שנתחלקה י' דשרי שנשאר בה ה' בשם שרה וחציה השנית ה' נתוספה לאברם בשם אברהם בענין זה יתייחס ה' דאברהם לג' אותיות שרה שבאה ממנה ונשלם בה מדת ד' אתוון דשם הנוקבא ובזולתה נשאר באברהם ד' אתוון כמדת שם הדכר וכן בזיוג יצחק ורבקה יש בשניהם ד' ד' אתוון כמדות השמות דדו"נ וכן ביעקב יש ד' אתוון כמדת שם הדכר וד' נשיו הי' כנגד ד' אתוון דשם הנוקבא ולפי שכל אדם צריך שיאמר יגיעו מעשי למעשה אבותי אי"ו כן בענין הזיוג שנדרש על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא זו אשה היינו שיתפלל להשלים זווגו עם זווגי אי"ו ולכן ע"ל זא"ת יתפל"ל כ"ל חסי"ד אלי"ך לע"ת מצו"א חושבן אברה"ם עם שר"ה יצח"ק עם רבק"ה יעק"ב עם רח"ל לא"ה בלה"ה זלפ"ה שבהם מרומז זווגי שמות דדו"כ בזווג כל אחד מן האבות ולכן נרמז במלות האי"ש מקד"ש מנין ר"ת כל זווגי האבות הנ"ל: והנה נאמר להם פרו ורבו ואליבא דהילכתא קיום פו"ר בלדת זו"נ ומפורש תורתן בפרשת אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' ואם נקבה תלד, ושוב כולל שניהם יחד ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת וכן זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה כללותן לענין שבשניהם יחד הוא קיום פו"ר ועכ"פ מתייחסן בלדתן בתוארי זכר ונקבה ובהוארי בן ובת הנה במנין אי"ש אש"ה המולידין נוסף על מנין זכ"ר נקב"ה במנין ע"ב קס"א דחו"ב ושוב במנין אי"ש אש"ה נוסף על מכין ב"ן ב"ת במנין קס"ג דדעת הממוצע כנ"ל ונודע כי הוי' ואהי' מתחברין בד' מלואים דהיינו ע"ב וקס"א ס"ג וקס"א מ"ה וקמ"ג ב"ן וקנ"א וא"כ ממוצע ביניהם ד' מלואים דאהוה הם קס"ג קנ"ד קל"ו קמ"ג ויבואר מה שמתמצעין בהם, דהנה אלו ג' שמות ידועין לחכמה בינה ודעת ויש ל"ב נתיבות חכמה ונ' שערי בינה הרי חכמ"ה ונ"ב ובינ"ה ונ' עם מלואים שלהם ע"ב קס"א ס"ג קס"א מ"ה קמ"ג ב"ן קנ"א מנינם אלף ושבעים מתמצעין שפיר ברמז דע"ת עם מלואים שלו קס"ג קנ"ד קל"ו קמ"ג ג"כ מנין אלף ושבעים, והנה כל המלואים של ג' שמות הללו נרמזין בחושבן ע"ל כ"ן ועז"ב אי"ש א"ת אבי"ו וא"ת אמ"ו, ושוב פרטי מלואי הויה ואהיה נרמזין בחושבן ודב"ק באשת"ו והי"ו שהם עצם בחי' איש ואשה ועל מצוען באהוה סיים במלות לבשר אחד דקאי על הולד הממוצע מבין שניהם וכן לבש"ר אח"ד ח שבן שורש אהו"ה עם ד' מלואים שיש לו זולת שרשו דהיינו קמ"ו קל"ז קי"ט קכ"ו נמצא זכינו כי הולד הממוצע בין איש ואשה הוא בחי' דעת בזה יבואר למה האשה דווקא מחזקת הולד כי האשה

בחי' הבינה תתייחסתה אל הדעת כדתנן אם אין בינה אין דעת ועצם הבינה המתייחס לאשה הוא בטעם ויבן ד"א את הצלע כדרך שנדרש על בינה יתרה באשה מבאיש וענין זה אחד עם מה שנדרש עשאה כבנין אוצר להחזיק הולד כי בבחי' בינה דאשה מוחזק ודאי הולד שהוא בחי' הדעת כטעם אם אין בינה אין דעת ולכן ויב"ן חושבן ד' פעמים אהוה שרשי ד' מלואים ושוב מלות א"ת הצל"ע חושבן השרשים במלואין הנ"ל ועכ"פ זיוג איש ואשה בבחי' ד' מלואים דהויה ואהי' מרומז במלות וק"ח אי"ש אש"ה ובעל"ה מנין ע"ב קס"א ס"ג קס"א מ"ה קמ"ג ב"ן קנ"א, והנה באדם נבראו רמ"ח אברים ובחוה רנ"ב אברים נוסף רמ"ח על מנין אד"ם במנין מלואים התחתונים ב"ן קנ"א ונוסף רנ"ב על מנין חו"ה במנין מלואים העליונים ע"ב קס"א ולכן בשעת הזיוג האיש פניו למטה והאשה פני' למעלה, ולענין קשור ד' מלואי הויה דחכמה עם ד' מלואי אהיה דבינה בזווגי איש ואשה רומז והאדם ידע את חוה אשתו בבחי' דעת הממוצע בין חו"ב שכן והאד"ם יד"ע חושבן חכמ"ה בינ"ה וכן א"ת חו"ה מנין ג' פעמים חכמ"ה בינ"ה ונשלם יחד ד' פעמים חכמ"ת בינ"ה לזווגי ד' מלואים:

הדרן לג' הבחנות זכר ונקבה ואיש ואשה ואדם וחוה נרמז בשלשתן לזווגי שמות הויה ואדני הנדרשו במה שנאמר זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר דהנה זכ"ר נקב"ת מנין ר"ת "זה "שמי "לעלם "וזה "זכרי "לדר "דר ואי"ש אש"ה מנין שלמות מלו"ת ז"ה שמ"י וז"ה זכר"י וכן אי"ש אש"ה מנין שלמות מלות לעל"ם לד"ר ד"ר עם אותיותן ולפי שאיש ואשה בלשון נופל על לשון וא"כ נתייחס איש עם אשה ואשה עם איש לכן נרמזין בכפל כנזכר: ולהיות בפרטות בחי' האיש בזה שמי לעלם שנדרש על הויה להעלימו שלא יקרא ככתיבתו ירמוז על זה על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ע"ל כ"ן מנין לעלים הנאמר על הויה בחי' איש הורה ענין יעזב איש אה אביו ואת אמו היינו שיעזב מהויה בחי' איש שלא יקראהו ככתיבתו וענין הקריאה בתואר את אביו ואת אמו שנתייחסו לראשית קריאת התנוק כאומרז"ל שעץ הדעת חטה הי' שאין התנוק יודע לקרות אבא ואמא עד שטועם טעם דגן וסיים ודבק באשתו היינו שיקראהו באדני הנדרש בוזה זכרי לדר דר שהיא בחי' האשה והיינו לזאת יקרא אשה כי מאיש, לקחה זאת לזא"ת מנין לד"ר ד"ר הנאמר על אדני שבו יקרא שם הנכתב ונתייחס אל האשה ונותן טעם כי מאיש לקחה זאת לכן הוי' שבבחי' איש נקרא באדנ"י בחי' אשה שנלקחה ממנו ושמות אדם וחוה אדם מנין מ"ה וחוה מנין י"ט הרי חשבון הקדמי מן א' עד מ"ה ומן א' עד י"ט ממש מנין ז"ה שמ"י לעל"ם וז"ה זכר"י לד"ר ד"ר ונרמז ג"כ במנין ספ"ר תולד"ת אד"ם שנולדו מבין שניהם, והנה בג' הבחנות זכר ונקבה איש ואשה אדם וחוה הרי במרכז שלהם איש

ואשה שהם בלשון כופל על לשון וההבחן ביניהם באות י' שבאיש ואות ה' שבאשה, וי' היא חכמה ה' היא בינה עליהם רומזין כל ג' הבחנות זכ"ר נקב"ה אי"ש אש"ה אד"ם חו"ה חושבן י' פעם חכמ"ה ה' פעם בינ"ה ועל זה רומז לשון הקדושין הרי את מקודשת לי משמעותו כאלו אמר הרי מקודשת את לי ומלות הרי מקודשת מנין י' פעם חכמה ה' פעם בינה, והנה נאמר קנה חכמה קנה בינה ומבואר בזוה"ק דלית קנה פחות מתרוייהו שמנין קנה היא י' חכמה ה' בינה, ולענינינו גם בזיוג איש ואשה מפרשינן בגמרא דתנא האשה נקנית משום דכתיב כי יקח איש אשה ובשדה עפרון נאמר קיחה ושם נאמר השדה אשר קנה אברהם ורומז להנ"ל דבאיש ואשה ג"כ רמז קנה דחכמה ובינה באתוון י"ה שביניהם. והנה תוארי איש ואשה ממוצעין בין תוארי זכר ונקבה ותוארי אדם וחוה ומרומז גבי כי יקח איש אשה חדשה כאמר נקי יהיה לביתו מלת לבית"ו חושבן זכ"ר נקב"ה אד"ם חו"ה ומנין נק"י הוא ממזג מנין שניהם לחצאין שוים גורעין ומוסיפין שכן מנין תכ"ר נקב"ה הוא שפ"ד ומנין אד"ם חו"ה הוא ס"ד אם יגרע מנין נק"י הוא ק"ס ממנין שפ"ד נשאר רכ"ד ונתוסף מנין ק"ס על מנין ס"ד יעלה ג"כ רכ"ד. אמנם גילתה לנו תוה"ק ביחוס לביתו גבי זיוג איש ואשה להורות שבבית מקדשנו נשלמו זווגי איש ואשה ונרמז במלות מזמור שיר חנכת הבית לדוד מנין הכאת אותיות דשמות אדם וחוה כזה אפ"א דפ"ד מפ"מ חפ"ח ופ"ו הפ"ה שהם איש ואשה הראשונים וגם בסיום זה המזמור למען יזמרך כבוד ולא ידם וגומר מלת יזמר"ך מנין הכאת י' אתוון דהוי' במלוי מ"ה הידוע במנין אד"ם ומלות ול"א יד"ם מנין הכאת ו' אותיות דמלוי מ"ה זולת שרשו הידועים במנין חו"ה וכמה שהדכר בחי' עשה והנוקבא בחי' לא תעשה כן נרמז אדם במלת יזמרך לשון עשה וחוה נרמזה במלות ולא ידם לשון לא תעשה וארז"ל לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית, דהנה המקדש נקרא חדר המטות שרומז שלימות זווגי איש ואשה ואברהם קראו "הר מתחיל באות ה' דסוף שם אש"ה לחוד אין בזה זיוג לכן לא הי' מטתו שלימה, ויצחק קראו "שדה מתחיל באות ש' דסוף שם אי"ש לחוד אין בזה זיוג לכן לא הי' מטתו שלימה ויעקב קראו בית מתחיל באות ב' שבה נתחברו ב' אלפי"ן דראשי "איש ו"אשה לכן הי' מטתו שלימה ולכן גבי כי יקח איש אשה חדשה נאמר נקי יהי' לביתו דייקא:

אשכול קרית ארבע

ותמת שרה בקרית ארבע פירש"י ז"ל על שם ארבע זוגות שנקברו שם איש ואשתו אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה ומבואר בזוה"ק פ' שלח כי ד' בעלים

שבמערה הם ד' של המרכבה דהיינו האבות ואדם במקום דוד שבמרכבה ומסתברא דגם ד' נשים שעמהם במערה יתייחסו לד' בחינות המרכבה שבבעליהן מטעם אשת חבר כחבר כדרך שביאר הרמ"ע בע"מ בענין ז' נביאות שהראשונה בהן שרה כנגד מדת חסד לאברהם מטעם דאשת חבר כחבר והנה שמות ידועין לד' בחי' המרכבה הלא המה אל אלהים הוי' אדני והמה נתייחסו בד' הודאות דהלל הגדול הודו לד' הודו לאלהי האלהים הודו לאדני האדונים הודו לאל:

והנה על יצירת דו פרצופין דאדם וחוה נדרש מה שנאמר אחור וקדם צרתני דהיינו אחור לנוקבא וקדם לדכר ובריאשא אחור ולבתר קדם שכן שלימות כל תבה נקרא פני התבה והמדרגות מהתחלת התבה טרם הגיעם לשלמות התבה נקראו אחור התבה מבואר שבריאשא אחור ולבתר קדם שהוא פנים:

ולענין הנ"ל שבין ד' בעלים ובין ד' נשים נתייחסו לבחי' ד' דמרכבה ולפי שארבעתן צריכין זל"ז להשלים המרכבה לזה נתייחס מקומן קרית ארבע דייקא ונקרא ג"כ מערת המכפלה שכפולה בזוגות היינו שארבע של המרכבה כפול בין בד' בעלים בין בד' נשין והכי נמי סכום ארבע מאות שקל דמי המערה הי' ג"כ רמז קומת ארבע של המרכבה ונדרש ג"כ מערת המכפלה שנכפלה בשוי' שהמערה יהי' שוה כפל ארבע מאות היינו נמי לרמז שכפול בה קומת ארבע של המרכבה בד' בעלין ובד' נשין:

והנה אם נייחס סדר ד' שמות המרכבה בדרך רבוע כזה אל אל אלהים אל אלהים הוי' אל אלהים הוי' אדני הרי הם עשר שמות פניהם חושבן תצ"ט ומדרגות אחורים של אלו י' שמות זולת פניהם ג"כ חושבן תצ"ט וע"ז רומז מערת המכפלה שהמערה היתה כפולה בשוי' כפל ד' מאות היינו כי מערה עם ד' פעם מא"ה מנין תצ"ט ונכפל עוד מער"ה עם ד' פעם מא"ה מנין תצ"ט היינו לכפל ד' של המרכבה בד' בעלים בחי' תצ"ט דפנים של השמות דמרכבה ובד' נשים בחי' תצ"ט דאחורים של השמות דמרכבה כמבואר לעיל:

וענין זה יבואר ביותר בשום לב האיך שקל אברהם רק ד' מאות והוא שוה כפל ד' מאות וכי הי' צד אונאה במקחו של צדיק זה שגילתה עליו התורה שהשביח מקחו שלא יוכל למצוא בו שום צד אונאה ששקל קנטרין גדולים שנאמר עבר לסחר אמנם הענין כך לפי שבשביל שרה קנה אברהם את המערה המוכנת לד' זוגות שבשבילן נתייחס קרית ארבע במיתת שרה שעדיין לא נקברו שם אלא שמאז נעשה הזמנה לד' זוגות שבהם סוד ד' של המרכבה והנה בבחי' אברהם שהוא פרט מד' בעלים שבמערה ויצא מכללן לקנות המערה לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא ובהיות ד' בעלים בבחי' תצ"ט דפני השמות של המרכבה והרי שמות ד' בעלים אד"ם אברה"ם יצח"ק יעק"ב

נוספו על מנין תצ"ט במנין קפ"ד וזה רומז אברהם במה ששקל בעד המערה ד' מאות ד' פעמי"ם מא"ה מנין קפ"ד ואולם בבחי' שרה שהיא פרט מד' נשים שבמערה ויצאה מכללן שהי' קנין המערה בשבילה לא ללמד על עצמה יצאה אלא ללמד על הכלל כלו יצאה ובהיות ד', נשים בבחי' תצ"ט דאחורי השמות של המרכבה והרי שמור ד' נשים חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה נוספו על תצ"ט במנין שס"ח וזה מרומז בעצם המערה:

שהי' מוכן למנוחת שרה מיד נכפלה בשוי' כפל ד' פעמים מא"ה מנין שס"ח: ודאתינן להכי יש רמז על ד' זוגות גבי ד' שמות המרכבה הנאמרו בד' הודאות דהלל הגדול דהנה בתר ג' הודאות דהתחלה מתחיל שבח לעשה נפלאות גדלת לבדו ולפני סיום הודאה ד' סיים שבח נתן לחם לכל בשר הרי ב' תבות ראשונות מכל אחד היינו לעש"ה נפלאו"ת נת"ן לח"ם חושבן אד"ם חו"ה אברה"ם שר"ה יצח"ק רבק"ה יעק"ב לא"ה וכן אם נפיק חבה שני' משבח הראשון ונעייל במקומה ב' תבות אחרונות ונפיק תבה ראשונה משבח האחרון ונעייל במקומה ב' תבות אחרונות היינו לעש"ה גדל"ת לבד"ו לח"ם לכ"ל בש"ר ג"כ חושבן שמות ד' זוגות:

והנה, אמר יעקב לקבור אותו במערה ומונה והולך שם קבורת זוגות של האבות לחוד ולא מנה שם קבורת זוג הקודם של אדם וחוה ואפשר לומר לפי שזוג הזה משלים לזוגות האבות רגל הרביעי של המרכבה לכן לא חזו לאצטרופי להן כל זמן שלא נקבר יעקב עדיין שהוא השלים שם ג' זוגות של האבות ואחריהם יצטרף זוג אדם וחוה להשלים רגל הרביעי במרכבה: והנה ד' בעלים וד' נשים כפי סדר המרכבה נרמזין בפ' שמיני בשמונה תבות המציאו אליו לנתחיה ואת הראש ויקטר על המזבח הרי ד' תבות קמאין לפני סופן אתוון איי"א ר"ת "אברהם "יצחק "יעקב "אדם וד' תבות בתראין בסופן שרל"ח ר"ת "שרה "רבקה "לאה. "חוה וכי דייקינן בהו בסדר זה של המרכבה מבואר שכל הקודם מספרו מרובה על הבא אחריו דהנה בסדר ד' בעלים מספר אברהם מרובה על יצחק ויצחק מרובה על יעקב ויעקב מרובה על אדם ובסדר ד' נשים מספר שרה מרובה על רבקה ורבקה מרובה על לאה ולאה מרובה על חוה וזה סימן יפה על סדורן במרכבה:

עוד נרמזין הזוגות על סדר המרכבה בפ' צו בפסוק זאת התורה לעלה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים אם נחשב תבת ולזבח טפלה לתבת השלמים א"כ יחשבו ח' תבות ויצטרפו לד' זוגות בדרך זה דהיינו זוג במרכז וג' תבות בחד גיסא יצטרפו עם ג' תבות באידך גיסא כסדרן לג' זוגות כסדר זוגות דאלבם ישר עם ישר הרי סדר הזוגות של הקצוות ז"את ולא"שם לפני הס"ת א"ש ר"ת "אברהם "שרה ושוב התו"רה

ולוולוא"ים לפני הס"ת ר"י, ר"ת "רבקה "יצחק ושוב לע"לה ולזבח השלמ"ים לפני הס"ת ל"י ר"ת "לאה "יעקב ושוב במרכז ולווכ"חה ולחט"את לפני הס"ת ח"א ר"ת "חוה "אדם: עוד נרמזין הזוגות על סדר המרכבה בפ' פנחס בתבות ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו אם נחשב תבת את טפלה לחבת קרבני והם בחבור מקף א"כ יחשבו ח' תבות ויצטרפו לד' זוגות בדרך הנ"ל דהיינו זוג במרכז וג' תבות דחד גיסא יצטרפו עם ג' תבות דאידך גיסא בישר וחוזר לג' זוגות כסדר זוגות דאתב"ש ישר עם חוזר הרי סדר הזוגות של הקצוות ו"אמרת ת"שמרו תחת הר"ת א"ש ר"ת "אברהם "שרה ושוב א"ליהם כ"יחחי תחת הר"ת ל"י ר"ת "לאה "יעקב ושוב את ק"רבני ר"יח תחת הר"ת ר"י ר"ת "רבקה "יצחק ובזה נרמזין האבות אברהם מימין ויצחק משמאל ויעקב באמצעותן עפ"י מדותן וכן מסודרין האבות בספרא דשלמה מלכא שאביא איה"ש להלן ושוב במרכז ל"חמי ל"אשי תחת הר"ת ח"א ר"ת "חוה "אדם הרי זכינו למצוא רמז ד' זוגות שכבי מערה בג' מקומות בתורה לגבי קרבנות דווקא כי להיותם בחי' ד' שמות המרכבה הנזכרו בד' הודאות דהלל הגדול כנ"ל ובסדרא דצלותא ג"כ ברכת הודאה בתר ברכת עבודת הקרבנות ולכן יעקב שבא להשלים ד' זוגות במערה אמר וקברתני בקברתם קרי וקרבתני בקרבתם:

והנה נרמז במנין מער"ה עם שמות ד' זוגות אד"ם וחו"ה אברה"ם ושר"ה יצח"ק ורבק"ה יעק"ב ולא"ה מנין ד' מדות של בעלי המרכב"ה חס"ד גבור"ת תפאר"ת מלכו"ת:

והנה חסד ימין פשוט וגבורה שמאל פשוט וקשים להתקרב במזוג אולם ת"ת היא רחמים אינו ימין פשוט רק מכריע לימין ומ"ל הוא דין אינו שמאל פשוט רק נוטה אליו וקלים להתקרב במזוג ואמנם כאשר קדם מזוג רחמים ודין שיתקרב הכרעת הימין עם הכרעת השמאל אז יוכל לקרב ולמזג אח"כ עצם הימין והשמאל לפי שכבר נתקרבו במקצתן ובזה יבואר מה שנאמר אני אמו"ת ואחי' מחצתי ואני ארפא דאיכא למידק דאמר אמו"ת בלשון עתיד ומחצתי בלשון עבר אמנם ירמוז על הנ"ל דהנה אמו"ת ואחי' הם שני הפכים רחוקים זה מזה אמו"ת תכלית השמאל דגבורה ואחי' תכלית הימין דחסד וקשים להתקרב במזוג אולם מחצתי ארפא הם שני הפכים קרובים זה לזה מחצתי אינו תכלית השמאל רק דין הנוטה לשמאל וארפא אינו תכלית הימין רק רחמים המכריע לימין וקלים להתקרב במזוג וכשנעשה קודם מזוג הקרוב יכול להיות אחר כך מזוג הרחוק דכבר נתקרבו במקצתן וע"ז אמר בלשון עתיד אני אמית ואחי' ובלשון עבר מחצתי ואני ארפא רצונו אני עתיד לעשות מזוג הרחוק כשנעשה מקודם מזוג הקרוב והיינו ענין יעשה שלום לי שלום יעשה לי רצוני יעשה שלום לי במזוג הרחוק אחר שכבר שלום

יעשה לי במזוג הקרוב והיינו ענין שלום שלום לרחוק ולקרוב ואשכחן כה"ג לענין מגלה שאמרז"ל שצריך לקרותה בלילה ולשנותה ביום מדכתיב אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי צריכין ג"כ לפרש אקרא יומם אחר שכבר ולילה ולא דומי' לי:

וידוע מאמרז"ל שהאיש שנברא מן העפר הוא רך ומקבל פיוס והאשה שנבראת מן העצם היא קשה ואינה מקבלת פיוס והפיוס הוא מזוג שמאלא בימינא נמצא כי מזוג גבורה בחסד שהוא קשה בבחי' האשה ומזוג דין ברחמים שהוא קל בחי' האיש ובזה יבואר בענין ד' זוגות שכבי מערה איתא בזוהר פ' שלח בספרא דשלמה מלכא כדקא יאות נשי לגבי נשי ודבר לגבי דכר אדם וחוה שרה אברהם יעקב ולאה רבקה ויצחק הרי מבואר שזוגות דין ורחמים קדמו בהם דכורין לנוקבין אדם וחוה יעקב ולאה שמזוג הוקל בהם מסיט' דדכורא וזוגות חסד וגבורה קדמו בהם נוקבין לדכורין שרה ואברהם רבקה ויצחק שמזוג הקשה בהם מסיט' דנוקבא:

ובעצם שמות הזוגות מרומז ג"כ ענין זה דבזוגות דין ורחמים שמות הדכורין מרובין על שמות הנוקבין אדם מרובה חוה ויעקב מרובה מלאה ובזוגות חסד וגבורה שמות הנוקבין מרובין על שמות הדכורין שרה מרובה מאברהם ורבקה מרובה מיצחק:

והנה תכלית מזוג כל המדות להגביר מדה טובה על מדת פרעניות ובשביל זה אמרו מדה טובה מרובה ממדת פרענות להיות המיעוט בטל ברוב וענין זה מרומז בעצם שמות הזוגות זוג דחסד מרובה מזוג דגבורה אברהם מרובה מיצחק שרה מרובה מרבקה וכן זוג דרחמים מרובה מזוג דדין יעקב מרובה מאדם לאה מרובה מחוה:

והנה במע"ב מצינו שנוי למעליותא כי בתחלה בעליית המחשבה נאמר בראשית ברא אלקים בדין ובסוף המעשה נאמר עשות י"א שהקדים רחמים לדין וזה יורה לנו על ענין שנוי קריאות שמות הנאמרו במע"ב שכולם הם קריאות של חבה להפוך שמות שהי' בתחלה מבחי' השמאל דעליית המחשבה ונקראו בשמות שונים למעליותא מבחי' הימין ששתף בסוף המעשה ולפי הנ"ל שבתחלה היקל למזג דין ברחמים ואח"כ יוכל למזג גבורה בחסד ולענינינו שאלו המדות בסוד ד' זוגות ובזוגות דדין ורחמים קדמו זכרים לנקבות אדם וחוה יעקב ולאה נרמז מזוגן בב' קריאות קמאין ויקרא אלקים לאור יום ר"ת "אור סימן ר"ת "אדם דכר דדין ואשתני לשם "יום ר"ת שלו סימן ר"ת יעקב דכר דרחמים ולחשך קרא לילה ר"ת "חשך סימן ר"ת "חוה נוקבא דדין ואשתני לשם "לילה ר"ת שלו סימן ר"ת "לאה נוקבא דרחמים ושוב בזוגות דחסד וגבורה קדמו נקבות לזכרים שרה ואברהם רבקה ויצחק נרמז מזוגן בב' קריאות בתראין ויקרא אלהים לרקיע שמים ר"ת 'רקיע סימן ר"ת "רבקה נוקבא דגבורה ואשתני לשם שמים ר"ת שלו סימן ר"ת

ישרה נוקבא דחסד ויקרא אלהים ליבשה ארץ ר"ת "יבשה סימן ר"ת "יצחק דכר דגבורה ואשתני לשם "ארץ ר"ת שלו סימן ר"ת "אברהם דכר דחסד נמצא כי בתחלה נתמזגו דין ברחמים ואח"כ נתמזג גבורה בחסד וע"ז רומז מה שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי כי אם לא הי' קודם מזוג דין ברחמים בקריאות יום ולילה הי' קשה להיות מזוג גבורה בחסד בקריאות שמים וארץ כנ"ל שמזוג הראשון סייע למזוג השני והיינו נמי מה שנאמר זכר רחמיך ד' וחסדיך כי מעולם המה היינו מעולם מתחלת בריאת העולם הי' רחמיך וחסדיך בתחלה רחמיך היינו מזוג דין ברחמים בקריאות יום ולילה ולבתר וחסדיך היינו מזוג גבורה בחסד בקריאות שמים וארץ ולענין זה נתייחסו בשם קרית ארבע רמז קריאת ארבע דבראשית שבהם מרומז מזוג ד' זוגות בסדר שכיבתן: והנה יש לכוון ד' בעלים שבמערה כנגד ד' אותיות הוי' דדכר וד' נשים כנגד ד' אותיות אדני דנוקבא וכמו שידענו שג' אבות בסוד יק"ו ואדם שבמקום דוד בסוד ה' תתאה כן נימא שזווגיהון הן על סדר ד' אותיות שם הנקרא כנודע שאלו ב' שמות מזדווגין כסדורן ולפי"ז זווגי האבות כנגד ג' אתוון קמאין דשם הנקרא וזווגא דאדם שבמקום דוד כנגד אות בתראה ומכוון לס' דשלמה מלכא דאדם ויעקב קדמו לנשיהון ואברהם ויצחק נשיהון קדמו להם דהנה אברהם ושרה בזוג אתוון י"א מן השמות והרי א' דנוקבא קדמה בא"ב לפני י' דדכר ויצחק ורבקה בזוג אתוון ה"ד מן השמות והרי ד' דנוקבא קדמה בא"ב לפני ה' דדכר ויעקב ולאה בזוג אתוון ונ' מן השמות והרי ו' דדכר קדמה בא"ב לפני נ' דנוקבא ואדם וחוה בזוג אתוון ה"י מן השמות והרי ה' דדכר קדמה בא"ב לפני י' דנוקבא והנה בזה הסדר צד השוה באדם ויעקב שקדמו לנשיהון וזה שאמרו שופרא דיעקב מעין שופרא דאדם לכן כל בית יעקב נקראו בשם אדם כנדרש כי אדם אתם קרויין אדם ולא האומות וכן יעקב הנהיג זכרים קודם לנקבות כמדתו של אדם שקדם לנוקבא משא"כ עשו הנהיג נקבות קודם זכרים אינו בשם אדם ובענין הנ"ל יבואר מה שהקדים עשו נקבות לזכרים הורה על כחו שבא לתלות עצמו באילן גדול במשענת אבותיו אברהם ויצחק שקדם בהם נקבות לזכרים כפי סדר זוגות דאתוון י"ק עם א"ד דאד"נ הנ"ל משא"כ יעקב ואדם שקדמו לנקבות כפי סדר זוגות דאתוון ו"ק עם נ"י דאד"נ ולכן עמלק הבא להלחם עם ישראל בגלל מצותא דהי' ביני עשו וביני יעקב כדאיתא בתרגום יונתן על פסוק ויבא עמלק הנה הוא הפריד ו"ק מן השם לפי שמרמז קדימת זכרים לנקבות והשאיר י"ק שמרמז קדימת נקבות לזכרים ולכך המן זרע עמלק הפיל פור מחדש ניסן על חדש אדר והיינו לפי ששם ניס"ן מתחיל באתוון נ"י דאד"נ שמזדווגין

באתוון ו"ק ובהם קדימה לזכרים זה איננו שוה להמן והפיל על אד"ר שמתחיל באתוון א"ד דאד"ני שמזדווגין באתוון י"ה ובהם קדימה לנקבות זה שוה לי:

ועל זה יש לרמז בתמניא אפי שיש לכוון אותן כנגד ד' זוגות בשמות הוי"ה ואדנ"י ואפי קמא נגד התחלת י' דהויה ואפי תנינא נגד התחלת א' דאדני ועל חבורן. בזוג הראשון ניתן צד השוה לשניהם דפתח בהו באשרי אשרי תמימי דרך אשרי נוצרי עדותיו, ואמנם כל רמז אשרי דהתחלה כולל ד' אפי קמאין דב' זוגות די"ה עם א"ד דאדנ"י והיינו רמז אשר"י ר"ת 'אברהם 'שרה 'רבקה 'יצחק וקפיד ברמיזתן אורח ארעא להיות נשי לגבי נשי ולפי שעשו שיעין בהם ועליהם אמר תמימי דרך היינו שלא נחסרו בעת שליטת עמלק אשר קרך בדרך לא הפריד אתוון י"ה המזדווגין עם א"ד דאדני בקדימת נקבות לזכרים הנ"ל ורוצה לתלות בהם כדי רשעתו של עשו שהקדים נקבות לזכרים ובאמת לא יועילו לעשו זכות אבותיו שיסודתן בהררי קדש בזווגי השמות הנ"ל ואין שם אחיזה לצו הטומאה של עשו ושוב ד' אפי בתראין דב' זוגות דו"ק עם נ"י והיינו רמז התחלתן אחל"י ר"ת 'אדם 'חוה "לאה 'יעקב וגם ברמיזתן קפיד על אורח ארעא להיות. נשי לגבי נשי, כנ"ל ועליהם בקש יכונו דרכי לצד שנחסרו בעת שליטת עמלק אשר קרך בדרך:

וענין זה יש לרמז בשה"ש שמאלו תחת ראשי היינו סיט' דשמאלא שנתאחז בה עשו בא לחסות בטומאתו תחת ראש"י המרמז ר"ת 'אברהם 'שרה 'יצחק 'רבקה ואולם סיים וימינו תחבקני היינו לעת קץ הימין שיכלה זרע עמלק יהי' השם שלם בזווגין דו"ה הנ"ל וע"ז סיים בלשון בקשה מי יתנך כאח לי היינו רמז אחל"י ר"ת אדם 'חוה 'לאה 'יעקב וקפיד בהו על אורח ארעא להיות נשי לגבי נשי משא"כ גבי שמאלו תחת ראשי לפי שמדבר מענין אחיזת השמאל אינם מקפידים על אורח ארעא בצד טומאתן לכן לא קפיד על אורח ארעא ברמיזתן בתבת ראש"י הנ"ל:

ולהיות רמז ד' זוגות על זווגי ד' אותיות הוי"ה עם ד' אותיות אדנ"י ומהם יוצא רמז סדר שכיבתן שקדמו שרה ורבקה לפני ב' בעלים שלהן וחוה ולאה קדמו ב' בעלים שלהן לפניהן מזה יוצא רמז נכון על איסור בשר בחלב שמרמזין ממש היפך סדורן שהרי בשם בש"ר נרמזין ב' בעלים לפני ר"ת 'שרה 'רבקה ובשם חל"ב נרמזין ב' בעלים לאחר ר"ת 'חוה 'לאה נמצא מרמזין פגם בזווגי שמות הויה ואדני ולכן כשנאמר איסור בשר בחלב ג' פעמים בתורה מרומז בכל מקום בצדו זווגי שמות הויה ואדני דהנה בפ' משפטים גבי לא תבשל גדי בחלב אמו נאמר בתרי' הנה אנכי שלח מלאך שנודע סוד מלאך מנין יחוד הויה ואדני ובפ' תשא גבי לא תבשל גדי בחלב אמו נאמר בתרי' כתב לך את הדברים האלה פי' רש"י ז"ל ולא אתה רשאי לכתוב תושבע"פ רומז ג"כ זווגי אלו ב' שמות תושב"ע

סוד שם הנכתב ותושבע"פ סוד שם הנקרא ובפ' ראה גבי לא תבשל גדי בחלב אמו נאמר בתרי' עשר תעשר רומז כפל י' שבראש הוי"ה ובסוף אדנ"י שכולן מרמזין היפך בשר בחלב ברמז ד' זוגות הנ"ל:

הנה. נרמז ביחוס המערה אשר בשדה המכפלה אשר קנה אברהם מלת קנ"ה מנין ד' פעם זו"ג ביחוס עם שמות הוי"ה ואדנ"י:

ובענין השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת ארז"ל שנאמר בתורה עשר פעם בני חת שהמברר מקחו של צדיק כאלו קים י' דברות ובזה י' פעמים קנה מנין ד' זוגות אד"ם וחו"ה אברה"ם ושר"ה יצח"ק ורבק"ה יעק"ב ולא"ה: והנה בעצם שם מער"ה מרמזת על השוכבים שם שהגיע זמנם לקבל שכרן כנדרש היום לעשותם ומחר לקבל שכרן ותנן עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שי' עולמות ונתפרש שיהי' שכר העוה"ב שי' פעמים כנגד עוה"ז ועוה"ז נברא בה' והיינו שם מערה מע"ר מנין שי' עם ה' דע ה"ז שיתרבה שי' פעמים ונודע כי שי' עלמין נחלקין ר"ז מימין וק"ג משמאל א"כ ר"ז פעם ה' מנין אד"ם וחו"ה שר"ה ואברה"ם יעק"ב ולא"ה ששלשתן בצד ימין ושוב ק"ג פעם ה' מנין רבק"ה ויצח"ק שיצאו מכלל הימינים לצד שמאל כסדורן בס' דשלמה מלכא הנ"ל ולפי שבמנין ר"ז יש שלוש כנגד ק"ג דשמאל דהיינו כפל ק"ג בשלמות ועוד א' לחלק הג' כדאמרינן לענין ג' דפנות דסוכה ב' כהלכתן ושלישית אפילו טפח לזה גם בכאן נרמזין ר"ז דומין בג' זוגות דימין וק"ג דשמאל בזוג א' דשמאל הרי שלש בימין נגד השמאל והיינו שלמות המיזוג בחמרא דשמאלא דדרי אחד תלת מיא דימינא ובזה נתייחס לגבי שכבי מערה ושם אחימ"ן ששי' ותלמ"י ב' אתוון דההחלתא צרופן אחת שלש והנשאר תחתיהן צרופן יין מים וכן נמי לסרש"מ הנ"ל תמצא כי ד' זוגות התחלתן אד"ם שר"ה יעק"ב רבק"ה חושבן אח"ת של"ש וסופן חו"ה אברה"ם לא"ה יצח"ק חושבן יי"ן נש"א מי"ם רומז שמזוג הזוגות כמזגא דחמרא דדרי אחד תלת מיא:

והנה סדר הזוגות בספרא דשלמה מלכא יש לכוונם בתמניא אפי דהיינו ד' אפי קמאין כנגד ד' התחלות הזוגות ולכן פתח בהן אשר"י סימן ר"ת ארבעתן וד' אפי בתראין כנגד ד' דסופי הזוגות ולכן פתח בהו אחל"י סימן ר"ת ארבעתן:

והנה סימן אשרי דראשי התחלות הזוגות מרומז במנין שלמות הסופי זוגות כענין מגיד מראשית אחרית וגם רומז ע"ז מה שאמרז"ל כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי רימז בזה התחלות ד' זוגות וסופי ד' זוגות וכן יש לכוון בתמניא אפי שיהי' מכוונים לד' זוגות בסדורן בזוג זוג וא"כ ב' אפי קמאין כנגד ב' דזוג הראשון ופתח בתרויהון באשרי הורה על כלל ד' זוגות שמרומז אשרי בהתחלתן ובסופן כנ"ל:

והנה גבי ויבא עד חברון פירש"י ז"ל כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחברי' להיות בעצתם יבואר דהנה משה אמר והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ רמז להם שיקחו להם עזר וסיוע מפרי מעשיהם של קדושים אשר בארץ המה והם יסייעו להם שלא יכשלו בעצה רעה ורימז במלות והת'חזקתם ולק"חתם חושבן ד' זוגות שכבי מערה אד"ם וחו"ה אברה"ם ושר"ה יצח"ק ורבק"ה יעק"ב ולא"ה ויהושע וכלב הבינו בוהתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ לכן לא נטלו מפרותיו כלום אולם יהושע לא הוצרך להשתטח שם לפי שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע והוסיף לו אות י' משם שרי שקראה תגר ונתפייסה בזה וממילא עמד לו בזה זכות כל ד' זוגות שכבי מערה שקנה אברהם בשביל שרה לחוד ולכן כשהוסיף י' דשרה ליהושע נדרש שהתפלל עליו י"ק יושיעך מעצת מרגלים כדרך שהתפלל כלב במערה דגם ביהושע תלה משה בזכותן כנ"ל:

והנה צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה כן אברהם לא אמר בתחלה רק סתם כסף ולא שיהי' נשקל בכל מקום שכן נאמר נתתי כסף השדה ולבסוף נאמר וישקל אברהם לעפרן את הכסף אשר דבר רצונו את הכסף סתם אשר דבר אברהם בתחלה שקלו לבסוף ונתן ת' שקל כסף עבר לסחר בכל מדינה וא"כ בתחלה נחשב סתם כס"ף עם סכום ת' מנין ראשי שמות ד' זוגות ולבסוף נחשב שק"ל כס"ף עם סכום ת' מנין הנשאר בשמות ד' זוגות זולת ראשיתן:

ובפרטות מרומז בבקשת אברהם לפגע בעפרון אמר בכס"ף מל"א יתנן"ה ל"י מנין תוכי שמות ד' זוגות וע"ז סיים אח"כ מענה עפרון קב"ר מת"ך מנין ראשי וסופי שמותן:

ובדרך זה יש רמז בשמות ד' זוגות על ענין שנאמר עצת ד' לעולם תעמוד מחשבות לבו לדור ודור דהנה ראשי שמותן מנין עצ"ת וסופי שמותן מנין ד' לעול"ם ותוכי שמותן מנין מחשב"ת לב"ו מחשבת הלב ודאי נעלמה בתוכיות עצת הגלויה סביב בקצוות לפני המתיעץ עמהם ובזה יפה נדרש מעמק חברון מעלה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון ירמוז על כלל ד' זוגות שבחברון שכולם יתייחסו לאברהם שקנה המערה כולה בשביל לקבור את שרה ושם ודאי עצה עמוקה עצה ענין רמז עצת ד' לעולם ותואר עמוקה על מחשבת לבו כטעם מאד עמקו מחשבותיך:

וענין זה רמת גבי כלב בן יפנה שפנה עצמו מעצת מרגלים ע"י שבא לחברון והתפלל שם והי' לו ב' רוחות רוח א' בפה שוה לעצת מרגלים כדי שיוכל להשתיק אותם בזה השלים בחי' עצת ד' לעולם תעמוד דייקא שע"י שהי' עמהם שוה בעצה עמדו ושתקו לפניו ואז השמיע רוח אחרת שהי' נעלם במחשבת לבו לספר בטובת הארץ בזה השלים

מחשבת לבו לדור ודור שעי"ז זכה ליכנס לארץ ונתקיים בו ודור רביעי ישובו הנה ונאמר והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה ופירשז"ל חברון תנתן לו הנה שם חברון שהוא מקומו הגלוי ומפורש בקרא ויבא עד חברון מתייחס כאן בהעלם בתואר מלת שמת ובזה יושלם כל"ב יפנ"ה ורו"ח פ"ה הגלוי שהי' לו עם שם חברו"ן הגלוי חושבן עצ"ת ד' לעול"ם וכל"ב יפנ"ה ורו"ח ל"ב הנעלם שהי' לו עם מלת שמ"ה הנעלם חושבן מחשב"ת לב"ו כנ"ל ברמז הזוגות דמערה ששם התפלל כלב להנצל מעצת מרגלים ולפי שיהושע מזרעא דיוסף שנאמר בו וישלחהו מעמק חברון ומשה דייקא שלקח עצמות יוסף עמו גלגל ע"י יוסף זכות שכבי מערה על יהושע דווקא: הנה נתבאר שבין יהושע ובין כלב הי' להם סיוע מד' זוגות שכבי מערה להנצל מעצת מרגלים שגרמו שלא יבואו כל הדור ההוא לארץ זולת יהושע וכלב שהי' מבאי הארץ והנה כל רמז ביאת הארץ בענין שנאמר עד יעבר עמך ד' עד יעבר עם זו קנית וסמוך בתרי' תבאמו ותטעמו ואיתא ב"ב קי"ט שנתנבא משה בזה על גזרת מרגלים הבנים יכנסו ולא האבות כי מאחר שקדם בפסוק עד יעבר ענין ביאת הארץ נתנבא באגב שתתעכב ביאתן ע"י גזרת מרגלים ובזה יבואר מה שנעשה סיוע ליהושע וכלב להנצל מעצת מרגלים ולהיות מבאי הארץ הוא בזכיות ד' זוגות שכבי מערה ולפי מה שהביא כאן בזוה"ק סדורן מספרא דשלמה מלכא כדקא יאות אדם וחוה שרה ואברהם יעקב ולאה רבקה ויצחק נמצא כי הראשוני' בד' זוגות אד"ם שר"ה יעק"ב רבק"ה מרמזין מנין ע"ד יעב"ר ע"ם י"ו קני"ה והאחרונים בד' זוגות חו"ה אברה"ם לא"ה יצח"ק בתוספת כולל אחד מרמזין מנין ע"ד יעב"ר עמ"ך ד' ואל יקשה דאיפכא מסתברא להיות הראשונים בזוגות לרמז עד יעבר קמא והאחרונים בזוגות לרמז עד יעבר בתרא התשובה על זה כי לפי ענינם עם זו קנית דעד יעבר בתרא קודם לעמך ד' דעד יעבר קמא שבתחלה קנה אותם ואח"כ נתייחסו אליו ודוגמא לזה אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי שנדרש על המגלה שצריך לקרותה בלילה ולשנותה ביום וא"כ בהכרח לפרש ולילה ולא דומי' קודם אלהי אקרא יומם:

ועכ"פ מבואר שבזוגות שכבי מערה מרומז ביאת הארץ דכפל עד יעבר ואולם צריכין להוסיף כולל אחד לאחרונים שבזוגות להשלים מנין עד יעבר עמך ד' ולכן גבי יהושע וכלב שנעשה להם סיוע בד' זוגות לביאת הארץ נתוסף לכל אחד כולל הנחסר בעצם הזוגות לשלימות ביאת הארץ והתוספת דלגבי יהושע נמשך ע"י משה שהתפלל עליו כשהוסיף עליו אות י' לשמו וע"ז רומז ויהושע בן נון מלא רות חכמה כי סמך משה את ידיו עליו כי ב' ידים י' אצבעות ברמז י' שהוסיף משה על יהושע ואות י' רומזת חכמה ובזה מלא רוח חכמה ואותו רוח השלים כולל אחד לד' זוגות לרמז ביאת הארץ וכן בכלב

נאמר עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי דייקא היינו האחרונים שבזוגות שנחסר בהם אחד למנין עד יעבר עמך ד' נתמלא ונשלם ע"י רוח אחרת שבכלב:
הנה ד' זוגות פרטן הם ח' ולפי שנתאחדו במערה נכללו זה בזה שבכל אחד מן הח' כולל מכל הח' ולכן נתייחסו בד' זוגות לפי שהשנים שבכל זוג יש בהם כפל ח' מצד הכללות הנזכר וכפל ח' רמוז בחושבן זו"ג של כל שנים וכללות ח' שלהם בכל אחד מן הח' שלהם מרומז במה שקנה אברהם המערה בד' מאות שקל הרי בשם אברהם רמוז ח' פעם א"ל ובמנין ת' ששקל רמוז ח' פעמים מ"י הרי רמוז אל עם מי לקומת כל אחד מן ח' שבמערה וסימנם אלד"ד ומיד"ד הרי אל עם כפל ד' של הזוגות ומי עם כפל ד' של הזוגות וכפל מ"י פעם א"ל למנין שמות כל הח' שיכללו בכל אחד מן הח' שבהם ולפי הנ"ל שנחסר כולל אחד בכפל ד' של הזוגות לשלימות כפל עד יעבר ונשלם לגבי יהושע וכלב בתוספת רוח כן באלדד ומידד נאמר ותנח עליהם הרוח ובזה נשלם בהם רמז ביאת הארץ בכפל עד יעבר ובזה ויתנבאו מענין ביאת הארץ וממילא התנבאו שתהי' ביאת הארץ ע"י יהושע ולא ע"י משה כענין נביאת משה בתר כפל עד יעבר אחר תביאמו ותטעמו ופירשיז"ל נתנבא משה שלא יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאנו:
והנה כאשר נתקנא עליהם יהושע אמר לו משה ומי יתן והי' כל עם ד' נביאים כי יתן ד' את רוחו עליהם רצונו ומי יתן שישיגו כל עם ד' דייקא בנבואתם היינו כל מנין עד יעבר עמך ד' הנאמר על ביאת הארץ שהתנבאו הם על זה וברמז ד' זוגות שבשמותן נחסר אחד למנין אלא כי יתן ד' את רוחו עליה' שהרוח משלים החסרון כנ"ל וא"כ שפיר אמר משה המקנא אתה לי שהרוח נאצל ממשה. ויש עוד להמתיק סוד בענין השתטחות כלב במערה להנצל מעצת מרגלים שזהו ממש מעין בקשת משה על יהושע י"ק יושיעך מעצת מרגלים דהנה המרגלים שהוציאו דבה קלקלו בפה המוציא כ"ב אותיות הדבור ונודע לכוון שם י"ק עם כל אות מכ"ב אותיות על זה בקש משה י"ק יושיעך מעצת מרגלים רצונו אתוון י"ק המצורפין לכ"ב אותיות הדבור שבחי' י"ק הם מוחין דחכמה בינה הם ודאי יושיעו שלא יהי' הדבור בהוצאת דבה שהוא סלוק המוחין כנאמר ומוציא דבה הוא כסיל ומענין זה נשתטח כלב במערה להנצל מעצת מרגלים שיש רמז בד' זוגות שבמערה להמשכת חכמה ובינה דאתוון י"ק לכ"ב אותיות הדבור דהנה כ"ב אותיות נחלקין ג' אמות אמ"ש י"ב פשוטות הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק ז' כפולות ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פ"ע ר"ר ת"ת והנה האמות והפשוטות הם אותיות מיוחדות יתייחסו אתוון י"ק לפרט כל אות מהן אולם בכפולות יתייחסו ב' אתוון י"ק לפרטי ב' אתוון מזוגי הכפולות שכפלותן ודאי לימין ושמאל ובזה יתייחס י' דחכמה לימין וה' דבינה לשמאל והנה

אותיות המיוחדות מסתבר שיפה כחן כסיט' דדכר והכפולות תשש כחן כנקבה שלדתה כפולה מלדת זכר בימי טומאה וימי טהרה והיינו מפני חולשת הנקבה כדרך שאמרו שכפל משה שמות החלשים של השבטים מפני חולשתן ומה שנכפל שם יהודה לא מפני חולשתו כדאי' בפירשיז"ל ומעתה נבוא לענינינו הנה הזכרים שבמערה יתייחסו לט"ו אתוון דאמות ופשוטות שהמה מיוחדות ויתייחס להם ט"ו פעמים י"ק דחו"ב הרי ט"ו פעמים חכמ"ה בינ"ה עם כלל ט"ו אתוון המיוחדות מנין אלפים קט"ו וכן שמות הזכרים עם שנותן הנפרטו בתורה אד"ם תתק"ל אברה"ם קע"ה יצח"ק ק"פ יעק"ב קמ"ז ג"כ מנין אלפים קט"ו ולפי שאלו ט"ו אתוון המיוחדות נתחלקו ג' לאמות וי"ב לפשוטות מרומז התחלקותן בפרטי ד' בעלים ושנותן דהנה מלבד מה שנקבר אברהם במערה בכלל ד' בעלים שבשבילם נתקרי קרית ארבע כדאי' במדרש הנה יש עוד יחוס פרטי לאברהם אל המערה בעבור שקנה אותה בארבע מאות שקל מעפרון החתי והוציאה מרשותו ונעשה לה תקומה כשנכנסה לרשות אברהם ורמוז בר"ת "ארבע "מאות "שקל אתוון אמ"ש שהן ג' אמות ולכן אברה"ם ושנותיו קע"ה בטול מנין הח"תי ורומז מנין ג' פעמים חכמ"ה בינ"ה די"ק עם כלל ג' אתוון דאמות ושאר ג' בעלים ושנותן אד"ם תתק"ל יצח"ק ק"פ יעק"ב קמ"ז מנין י"ב פעמי"ם חכמ"ה בינ"ה די"ק עם כלל י"ב אתוון דפשוטות אולם הנקבות שבמערה יתייחסו לז' זוגות דכפולות המבואר לעיל שיתייחס להן ז' פעמים י"ק דחו"ב הרי ז' פעמים חכמ"ה וז' פעמים בינ"ת עם כלל כפל ז' אתוון דז' זוגות מנין תתקצ"ד וכן שמות הנקבות חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה עם קכ"ז שנות חיי שרה הנפרטו בתורה ג"כ מנין תתקצ"ד מבואר דהשתטחות כלב במערה ממש כעין תפלת משה על יהושע:

עוד נרמז בד' זוגות שבמערה מה שנאמר וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים שרומז שבע שנים על ז' מדות חגתנהי"ם הנה ד' בעלים שבמערה ושנותם אד"ם תתק"ל אברה"ם קע"ה יצח"ק ק"פ יעק"ב קמ"ז חושבן ז' מדות חס"ד גבור"ה תפאר"ת נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת עם כללות ז' שלהן ובהיותן תולדות אבא ואמא דאינון חו"ב יתייחסו על קומת ז' של המדות ורמוז בד' נשים שבמערה חויה שר"ה רבק"ה לא"ה עם קכ"ז שנים הנפרעו לשרה בתורה חושבן ז' פעמים חכמ"ה בינ"ה עם כללות כפל ז' שלהן: גם נרמז בד' זוגות שכל ג' זוגות שנקברו אחר אדם וחוה הי' תקונם של אדם וחוה שלא יתבששו מפני חטאן באכילה מעה"ד והנה כמו שבתולדות המאוחרות לאיש ואשה המולידין אותן נתלה הזכר באשה והנקבה באיש כן נמי ג' זוגות המאוחרות לאדם וחוה יתייחסו הזכרים של הזוגות לתקונה של חוה וג' נקבות של הזוגות יתייחסו לתקונו של אדם וזה

יבואר במה דאיתא במד"ר שלא נמצא אות ס' במעשה בראשית עד ויסגר בשר תחתנה שושבאה האשה בא סטון עמה הנה ס' פעמים חו"ה מנין אלף ק"מ נתקן בג' בעלים המאוחרים אברה"ם יצח"ק יעק"ב ושנותם קע"ה ק"פ קמ"ז גם יחד מנין אלף ק"מ שוב אדם עם תתק"ל שנותיו מנין תתקע"ה נתקן בג' נשים המאוחרין שר"ה וקכ"ז שנותי' ורבק"ה ולא"ה גם יחד מנין תתקע"ה:

והנה נרמז בד' זוגות השכר טוב האמור בפסוק אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה הרי ראשי שמות ד' זוגות חושבן או"ר שמח"ה ומתחלקין ביניהם בתוארים לצדיק ולישרי לב ובאה ו' נוספת גבי ולישרי לב ומרומז בראשי וסופי שמות ד' בעלים מהזוגות חושבן צדי"ק תואר הראשון שביניהם ובראשי וסופי שמות ד' נשים מהזוגות חושבן ישר"י ל"ב עם ו' נוספת תואר השני שביניהם ועליהם נתקנא בלעם ואמר תמות נפשי מות ישרים מלת ישרים מנין ראשי שמות ד' זוגות שבמערה המרמזין על שכר טוב דאור ושמחה וסיים ותהי אחריתי כמהו כלפי שצרוף אחרית הזוגות משלימין לראשיתן בעלי השכר טוב צדיק וישרי לב כנ"ל: ואמנם לפי סדר שכבי מערה לדעת הזוה"ק הנזכר קודם כנ"ל הי' כסדר שנקברו שם שבתחלה נקבר זוג אדם וחוה, ואח"כ זוג אברהם ושרה ואח"כ זוג יצחק ורבקה ואח"כ זוג יעקב ולאה אלא שנקברו נשי לגבי נשי ודוכרי לגבי דוכרי דהיינו בסדר אדם וחוה סרה ואברהם יצחק ורבקה לאה ויעקב נמצא לפי זה הסדר בדכורין נפרדו אברהם מאדם ויעקב מיצחק ואברהם ויצחק סמוכין זה אצל זה ובנוקבין נסמכו שרה אצל חוה ולאה אצל רבקה ורבקה נפרדה משרה והנה באמת הי' יכולין להיות בסדר אחר דוכרי לגבי דוכרי ונשי לגבי נשי דהיינו חוה ואדם אברהם ושרה רבקה ויצחק יעקב ולאה ולפי סדר הזה בדכורין הי' סמוכין אדם ואברהם וכן הי' סמוכין יצחק ויעקב ובנוקבין הי' סמוכין שרה ורבקה ואולי דקפיד על סמיכת אלו דוקא משום קפדת זוגות הנמצא בהם דהנה בשמות אדם ואברהם יש זוגות באתוון אם שבכל אחד משניהם ובשמות יצחק ויעקב יש זוגות באתוון י"ק שבכל אחד משניהם ובשמות שרה ורבקה זולת ההין שבסופי שמותן השווין בכל ד' נוקבין יש בהם זוגות ר' שבשתיהן לכן נתרחקו אלו דוקא זה מזה ואותן שאין בהן קפדת זוגות נסמכו זה לזה בסדר הזוה"ק הנ"ל: והנה קנה אברהם המערה של ד' זוגות לאחר השלמת קכ"ז שנה דחיי שרה שנא' ותמת שרה בקרית ארבע ונדרש ע"ש ארבע זוגות שנקברו שם והנה ארז"ל מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות תבא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנה ותמלוך על קכ"ז מדינות לא יתייחס מה ראתה אסתר רק על עת שנכנסה ברצון לאחשורוש היינו מה ראתה אסתר שנכנסה לאחשורוש ברצון שעל ידו תמלוך

על קכ"ז מדינות לפי שראתה בהם רמז קכ"ז שנות חי' שרה ובהשלמתן קנה אברהם המערה של ד' זוגות וסמכה אסתר על זכותן לבקש מאחשורוש לבטל גזירת המן שבא לשקול שקלי כסף על ישראל והם יתבטלו ודאי בזכות השקלים ששקל אברהם בקנין המערה, ולפי שנדרש מערת המכפלה שנכפלה בשוי' נמצא ששקל אברהם רק בחצי שוי' של המערה לכן גם אסתר נענתה אז מאחשורוש רק בחצי שנאמר לה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך ואמנם לענין כניסת אסתר ברצונה למלכות אחשורוש על קכ"ז מדינות ולפי שסמכה על זכות ד' זוגות דקרית ארבע יתפרש בזה ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה רצונו מה לך אסתר שנכנסתה ברצון אצלי להיות המלכה על קכ"ז מדינות בודאי תלית עצמך בקכ"ז דחיי שרה שבהשלמתן קנה אברהם המערה של ד' זוגות ובהם אתה באת לשעון וזה רימז אח"כ באומרו ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך הנה מלות ומה בקשתך זולת ו' העטוף מ"ה בקשת"ך חושבן שמות ד' נשים שבמערה חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה ושוב מלות ע"ד חצ"י המלכו"ת חושבן שמות ד' בעלים שבמערה אד"ם אברה"ם יצח"ק יעק"ב וקדם רמז הנשים ולבתר רמז הבעלים לפי שקנין המערה הי' בשביל האשה קודם לבעלה ושוב מלות וינת"ן ל"ך זולת ו' העטוף ינתן לך חושבן ראשי שמות ד' זוגות "אדם "חוה "אברהם "שרה "יצחק "רבקה "יעקב "לאה וכל ענין הרמוז בכאן הוא בפועל דמיון בפסוק שלפניו שנאמר ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר נשאה חן בעיניו היינו בענין שאמר לה אח"כ מה לך אסתר המלכה בענין המבואר לעיל ושוב ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו היינו שנתן לה רשות בהושטת השרביט אשר בידו בשלימות לבקש מאשר בידו בזכות שלימות שמות ד' זוגות הרמוזין במלות ומה בקשתך עד חצי מלכות ושוב ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט היינו שתקרב ותגע בנתינה המגיע לה מאת המלך בזכות ראשי שמות ד' זוגות הרמוזין במלות וינתן לך כנ"ל: וגם בתחלת המגלה ביחוס מלך אחשורוש לקכ"ז מדינה מיד בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו הרי ג' תבות שלפני שם אחשורוש הה"ם כשב"ת המל"ך חושבן שמות ד' נשים שבמערה חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה ושוב ג' תבות שלאחר שם אחשורוש ע"ל כס"א מלכות"ו אושבן שמות ד' בעלים שבמערה אד"ם אברה"ם יצח"ק יעק"ב וגם בזה מוקדם רמז הנשים לרמז בעליהן כמרומז בכניסת אסתר ברצונה למלוך על קכ"ז מדינות כנגד חיי שרה שבהשלותן הי' קנין המערה של ד' זוגות בשביל האשה קודם לבעלה אלא דבתחלה שנתייחסו קכ"ז לאחשורוש בעצמו בכח טומאתו שם אחשורוש חוצץ ומפריד בין הדבקים ששמות הנשים לפניו במלות ההם כשבת המלך שנדרש כשנתישבה מלכותו ובעליהן לאחריו

במלות על כסא מלכותו נמצא ששם אחשורוש חוצץ בין רמז המלכות על הנשים ובעליהן משא"כ בכניסת אסתר ברמזין הנשים ובעליהן בלי חציצה ביניהם במלות מה בקשתך עד חצי המלכות והיינו מת שנדרש עד חצי המלכות ולא דבר החוצץ למלכות: והנה בב"ר נדרש קרית ארבע בפרטות על ד' בעלים הנקברו שם אדם אברהם יצחק יעקב וגם נדרש קרית ארבע בפרטות על ד' נשים הנקברו שם חוה שרה רבקה לאה הנה במנין קרי"ת ארב"ע נוסף על מנין שמות ד' בעלים במנין ש' ונתחלקו מנין ש' לד' בעלים יגיע לכל אחד סכום ע"ה ושוב במנין קרי"ת ארב"ע נוסף על מנין שמות ד' נשים במנין קי"ו ויתחלק מנין קי"ו לד' נשים יגיע לכל אחת סכום כ"ט ירמוז כלפי שנאמר באשת חיל בטח בה לב בעלה הנה ביחוס בטח להבעל באשה יתייחס להבעל תואר בטחון לומר שיש להבעל בטחון באשת חיל ויתייחס לאשה תואר הבטחה לומר שיש בהאשת חיל הבטחה לבעלה והיינו רמז מנין ע"ה לפרטי ד' בעלים שכל ע"ה מנין בטחו"ן שיתואר לכל בעל באשת חיל שלו ומנין כ"ט לפרטי ד' נשים שכל כ"ט מנין הבטח"ה שיתואר בכל אשת חיל לבעלה ולכן גבי בטח בה לב בעלה סיים וכלל לא יחסר רומז שבענין בטח בה לב בעלה שמתואר לבעל בטחון ולאשת חיל הבטחה בזה ושלל לא יחסר שלא יחסר מנין הנשלל משמות ד' בעלים למנין קרית ארבע הנדרש עליהם שנשלם החסרון בד' פעמים בטחון המתואר להם וכן לא יחסר מנין הנשלל משמות ד' נשים למנין קרית ארבע הנדרש עליהם שנשלם החסרון בד' פעמים הבטחה המתואר בהן, והנה כבר בארתי לעיל כי ד' בעלים שבמערה מכוונים לד' אותיות הויה וד' נשים מכוונות לד' אותיות אדנ"י, והנה אלו ב' שמות נודעים במנין סוכה שנקראת על שם הסכ"ך שנודע מנינו מאה והיינו רמז ד' מאות ששקל אברהם בעד המערה של ד' זוגות הרומזין ד' זוגות דשמות סוכה נגד כל זוג מאה דסכך ותנן בסוכה ושחמתה מרובה מצלתה פסולה הורה לפי שיש בסוכה רמז ב' שמות הנ"ל שבחי' הוי' רחמים ומגין בתואר צל ובחי' אדנ"י דין שרשה כמו אם לכן הקפיד על שחמתה מרובה מצלתה שלא יתרבה הדין על הרחמים רק שיהיו שניהם שוין ולכן מנין צ"ל פעם הוי"ה שוה ממש למנין ח"ם פעם אנ"י דוק ותשכח ובזה נחזור על הראשונות המבואר לעיל ששמות ד' בעלים נרמזון בקרית ארבע ביחוס בטחון לשם כל אחד מהם ושמות ד' נשים נרמזין בקרית ארבע ביחוס הבטחה לשם כל אחת מהן הרי בזוג הראשון שם הבעל אד"ם בצרוף בטחון חושבן צ"ל וכל ד' בעלים המכוונים להוי' בתר רישא גרירן ברמז צל לפרטי אותיות הויה דרחמים. ושם האשה חו"ה בהתייחסה לאשת חיל רומז חי"ל מנין חו"ה בצרוף הבנוק"ה חושבן ח"ם

וכל ד' נשים המכוונות לאדנ"י בתר רישא גרירן ברמז חם לפרטי אותיות אדנ"י דדין כנ"ל בסוד חם וצל דסוכה:

והנה על פרטי ד', בעלים שבמערה אקדים המבואר בזוה"ק פ' שלח ע"פ חיים שאל ממך דדוד לא הוו לי' חיים מדכי' ואדם שביק לי' ע' שנין מאלף שנה שראוי לחיות ותו אבהן שבקו כי היינו בתחלה נערך אברהם שראוי לחיות כשנות יצחק ק"פ שנה וחי רק קע"ה שנה ונגרע ממנו ה' שנה בשביל דוד נמצא יצחק הוא הגורם לאלו ה' שנה במה שנערך אברהם אליו ושוב נערך יעקב שראוי לחיות כשנות אברהם קע"ה שנה וחי רק קמ"ז שנה ונגרע ממנו כ"ח שנה בשביל דוד, נמצא אברהם הוא הגורם לאלו כ"ח שנה במה שנערך יעקב אליו ושוב נערך יוסף שראוי לחיות כשנות יעקב קמ"ז שנה וחי רק ק"י שנה ונגרע ממנו ל"ז שנה בשביל דוד. נמצא יעקב הוא הגורם לאלו ל"ז שנה במה שנערך יוסף אליו נמצא כי הג' אבות דווקא השלימו עוד הפעם ע' שנה לדוד אחר שכבר נשלמו לו מאדם והיינו לפי שהי' מאדם לחוד לא נתבססו אצלו לפי שאדם בעצמו הי' ראוי למות ביומו מפני החטא אלא שרווח לו יומו לחשבו אלף שנה לכן חזרו לו עוד הפעם ע' שנה מן האבות המתוקנים והם נתבססו אצלו והיינו שאמר דוד גר אנכי בארץ מצד שנות אדם שלא נתבססו תושב ככל אבותי מצד שנות האבות שנתבססו אצלו ולפי שאדם עם האבות הם ד' בעלים שבמערה והם השלימו שנות דוד מאדם בתואר גר ומאבות בתואר חושב לכן כשבקש אברהם לקנות המערה מבני חת אמר גר וחושב אנכי עמכם רומז על גר ותושב שאמר דוד שהוא מד' בעלים שבמערה:

והנה מצאתי רמז בפ' ראה בפסוק כי תשמע בקול ד"א וגו' אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ד' אלקיך מלות היו"ם לעשו"ת חושבן שמות ד' נשים חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה ומלות הישר"ר בעינ"י ה"וי' חושבן שמות ד' בעלים אד"ם אברה"ם יצח"ק יעק"ב ואמנם בלישנא דקרא דבוק להיום דהתחלה מלת מצוך האמור לפניו וגם דבוק להוי' דסיום אלקיך האמור לאחריו הנה גם הם נרמזין כשבא אברהם לקנות המערה שקבורין בה אלו ד' זוגות אמרי בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחזת קבר הרי כס"ף חושבן מצו"ך עם כללות ד' אותיות ושוב מל"א חושבן אלהי"ך עם כללות ה' אותיות וסיים לאחזת קבר רצונו שהם רמז לתבות האחזות ודבוקות לרמז ד' זוגות הקבורים במערה, ואמנם נאמר זה אחר דין האמור בעיר הנדחת ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כן אברהם אמר בכסף מלא יתננה לי ופירשיז"ל אשלם כל שוי' היינו באופן שלא ידבק בשוי' והזכיר בכסף מלא בתר מלת אש"ר ל"ו אש"ר בקצ"ה שדה"ו שרמוז בהם חושבן שמות ד' זוגות, ולפי שמשמעות המלות הורה שיש לו דבקות באלו הזוגות על זה קפיד אברהם ואמר

בכס"ף מל"א יתנן"ה ל"י בתוככ"ם לאחז"ת קב"ר חושבן ד' פעמים זו"ג מתי"ם להורות שקנה השדה בשביל ד' זוגי מתים הקבורים שם שלא ידבק בהם חלק מבני חת: והנה פרטי ד' נשים הנדרשו בקרית ארבע לגבי מיתת שרה ושמותן חוה שרה רבקה לאה הרי תוכי שמותן אתוון ורבק"א וצד השוה בסופי ארבעתן אות ה' וזה ברמז גבי קבורת שרה שאמר אברהם ואקברה את מתי שמה מלת

ואקבר"ה אתוון ורבק"א שבתוכי ארבעתן ואות ה' שבסוף היא המשתות בסופן וגבי וישקל אברהם נאמר עבר לסח"ר הוא ראשי שמות ד' נשים כי אות ס' במקום ש' שמאלית דשרה גם מרומז במענה עפרון ואת מתך קבר מלות וא"ת מת"ך חושבן חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה והן נוספו על מנין שמות בעליהן אדם אברהם יצחק יעקב בחושבן ד' פעמים מא"ה ולכן אמר ארץ ארבע מאות וגו' ביני ובינך רצונו ביני שתרצה ממני קבורת שרה שהוא מכלל ד' נשים ובינך שאתה מכלל ד' בעלים והרי ממספר שביני בנשים ובינך בבעלים מגיע לי היתרון ד' פעמים מאה כנ"ל וכן עצם סכום ת' רומז מנין נשי"ם: והנה אמר אברהם ואקברה מתי מלפני רימז כי ד' נשים מבטלין ד' שמלפני היינו כתות שאינן מקבלין פני שכינה היינו ר"ת "חוה מבטל ר"ת "חנף ר"ת ישרה מבטל ר"ת "שקרים ר"ת "רבקה מבטל ר"ת "רע ר"ת "לאה מבטל ר"ת "לוצצים:

והנה ס"ת אלו ד' נשים שצד השוה בהן באות ה' הוראה על כל אחת שהיא אשת חיל כמבואר בזוה"ק שאות ה' רומזת אשת חיל ולעומתה אות ק' רומזת אשת זנונים ואלי בקש עפרון ארבע מאות הוא ד' פעמים ק' להגביר אשת זנונים לעומת אלו ד' נשים ונודע שיש ד' נשים רוחות בטומאה ונתנו סימן ר"ת שלהם בר"ת אכזב מים לא נאמנו ומובא בס' תפ"י ממהרי"ח הנה יתכן לומר שבטול ארבעתן בד' נשים שבמערה ומרומז במאמר אם יש את נפשכם לקבר את מתי וגו' ופגעו לי בעפרון בן צח נרמז במלות "נפשכם "לקבור "את "מתי הר"ת ממש בטול ר"ת ד' נשים שבסימן אכזב מים לא נאמנו ואלו המלות חושבן רצ"ח והיינו ופגעו לי בעפרון בן צח"ר דייקא ואברהם שקל עבר לסחר דייקא מנין לסח"ר בטול מנין אכזב מים לא נאמנו ונדרש על עפרון נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יביאנו רמוז במלות ול"א יד"ע בטול מנין ר"ת "אכזב "מים "לא "נאמנו ובמלות נ"י חס"ר בטול מנין שלמות אכז"ב מי"ם ל"א נאמנ"ו:

אשכול עניני י"ב

בני יעקב:

פ' וישלח ויהיו בני יעקב שנים עשר הביא רש"י ז"ל ורבותינו דרשו ללמדנו בה שכלם שוין וכלם צדיקים שלא חטא ראובן והנה כמה פנים לתורה יבואר עוד למוד השוואת כלם לענין דאיתא בשמו"ר דאר"י דסכנין בשם ר' לוי למה אין שמותם של שבטים שוים בכל מקום אלא שזה מקדים לזה וזה מקדים לזה שלא יאמרו בני גבירות תחלה ובני השפחות אחרונה ללמדך שלא היו גדולים אלו מאלו, והנה בכאן הוא סדר הראשון כשנשלמה המטה ונפרטו תחלה ו' בני לאה וב' בני רחל ואח"כ ב' בני בלהה וב' בני זלפה וא"כ הי' מקום לחוש שלא יאמרו בני גבירות תחלה ובני השפחות אחרונה לזה הקדים ויהיו בני יעקב י"ב להורות שיחוסם למשפחותם לבית אבותם ומצד האב כולם שוים שכן יחוס בן יעקב על כל אחד מבני השפחות כמו על כל אחד מבני הגבירות, וזה יבואר דהנה ו' סדורין לבני יעקב בתורה סדר א' בכאן בהשלמת המטה נמנו ראובן א' שמעון ב' לוי ג' יהודה ד' ישששכר ה' זבולון ו' יוסף ז' בנימן ת' דן ט' נפתלי י' גד י"א אשר י"ב סדר ב' בפ' ויגש בע' נפש ראובן א' שמעון ב' לוי ג' יהודה ד' ישששכר ה' זבולון ז' גד ז' אשר ח' יוסף ט' בנימין י' דן י"א נפתלי י"ב סדר ג' בס' ויחי בברכותיו של יעקב ראובן א' שמעון ב' לוי ג' יהודה ד' זבולון ה' ישששכר ו' דן ז' גד ח' אשר ט' נפתלי י' יוסף י"א בנימין י"ב סדר ד' בואלה שמות ב"י הבאים מצרימה ראובן א' שמעון ב' לוי ג' יהודה ד' ישששכר ה' זבולון ו' בנימין ז' דן ח' נפתלי ט' גד י' אשר י"א יוסף י"ב סדר ה' בפ' תבא בה"ג וה"ע שמעון א' לוי ב' יהודה ג' ישששכר ד' יוסף ה' בנימין ו' ראובן ז' גד ח' אשר ט' זבולן י' דן י"א אש"ר י"ב, סדר ו' בפ' וזאת הברכה אשר ברך משה ראובן א' יהודה ב' שמעון ג' הרמוז בתוך יהודה בתבת שמע לוי ד' בנימין ה' יוסף ו' זבלון ז' ישששכר ח' גד ט' דן י' נפתלי י"א אשר י"ב צרוף סכומי כל שבט ושבט מאלו ו' סדרים הרי לראובן י"ב לשמעון י"ב ללוי י"ח ליהודה כ"א לישששכר ל"ג לזבולן מ' ליוסף נ' לבנימין מ"ח לדן נ"ו לנפתלי ס"ד לגד נ"ג לאשר ס"א הרי הסכומין של ח' בני גבירות עולין רל"ד כמנין ב"ן יעק"ב וכן הסכומין של ד' בני השפחות עולין רל"ד כמנין בן יעק"ב הרי מבואר המדר' הנ"ל למה אין שמותן של שבטים שוים בכל מקום אלא שזה מקדים לזה וזה מקדים לזה. שלא יאמרו בני גבירות תחלה ובני השפחות אחרונה ללמדך שלא היו גדולים אלו מאלו היינו ששנוי הסדרים מוכיחין השתוות בני השפחות לבני גבירות ברמז יחוס בן יעקב שבשביל זה נאמר ויהיו בני יעקב י"ב קודם סדר א' שבו בני גבירות תחלה וב"ש לבסוף: והנה י"ב בני יעקב כנגד י"ב צרופי הוי' ב"ה וכאשר חוזרים בו' סדרים הנ"ל הרי בכל אחד מי"ב בנים קומת ו' הויות שהם במנין יוסף והיינו מה שנאמר אלה תולדות יעקב יוסף וסמוך והוא נער אב"ב ואב"ז רצונו שקומת ו' סדרים של השבטים הרמוזים

באלה תולדות יעקב יוסף נעשה בהם הוראה לקרב בני השפחות כדברי המד"ר הנ"ל וכפי הרמוז של ו' סדרים להשוות בני השפחות לבני גבירות כנ"ל:
אמנם על אלו ו' סדרי שמותם יש סדר לדתן שאז נקראו כלם בשמותם ובזה נשלם הוי' של כל אחד מי"ב הנ"ל בקומת ז' סדרים כמנין יעק"ב שנתייחסו בני יעקב שנים עשר ומצדו הושוו בני השפחות לבני גבירות כנ"ל וזהו טעם אלה תולדות יעקב יוסף וגו' והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו רצונו שיוסף מקרב בני השפחות מצד אלה תולדות יעקב המתייחס על בני השפחות כמו על בני גבירות ויתייחסו קומת ז' סדרי שמותם כנגד ז' כוכבי לכת והיינו מה שאמרו לגבי הזכרת שמות בני יעקב להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותן שנאמר המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא ונרמז במלות במספ"ר צבא"ם מנין ז' כוכב"י לכ"ת שהם ודאי בקומת ז' סדרים דשמות י"ב בני יעקב וקודם לזה נאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה דייקא שבזה נתייחסו בני יעקב בלשון אלה תולדות יעקב ובסדר לדתן ראובן א' שמעון ב' לוי ג' יהודה ד' דן ה' נפתלי ו' גד ז' אשר ח' ישששכר ט' זבולון י' יוסף י"א בנימין י"ב ובזה סכומי בני גבירות בלדתן נ"ב יצטרף לסכומן בו' סדרים רל"ד ביחד מנין מרו"ם וסכומי בני השפחות בלדתן כ"ו יצטרף לסכומן בו' סדרים רל"ד ביחד מנין ב' פעמים עי"ן והיינו שאו מרום עיניכם שמנין ב' פעמים עין דסכומי בני השפחות יתנשא למנין מרום דסכומי בני גבירות שהם ודאי ברום המעלות ובני השפחות שוים להם מצד יעקב אביהם וכולם ברום מעלות הכוכבים שבמרום שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם כנ"ל:
אמנם השוואת בני שפחות לבני גבירות יש לכוון בעצם סדר לדת י"ב בני יעקב וכן היו כתובים בשתי אבני שהם שעל שתי כתפות האפוד שנאמר ששה משאתם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם פירשיז"ל כסדר שנולדו ראובן שמעון לוי ויהודה דן ונפתלי על האחת ועל השנית גד ואשר ישששכר וזבולן ויוסף ובנימין מלא שכן הוא כתוב במקום תולדתו כ"ה אותיות בכל אחת ואחת הנה במסורה גבי ששה משמתם נאמר משנתם חסר ו' וגבי ואת שמות הששה נאמר שמות מלא ו' והיינו משמעות עצם המלות גבי ששה משמתם רצונו ששה היינו ו' משמתם מ"ם מחלקת שנחסר ו' מן שמתם וגבי ואת שמות הששה רצונו את שמות נתרבה הששה היינו ו' שנאמר שמות מלא ו' ויבואר כענין כי טוב הנחסר ביום ב' טרם נשלם מלאכת המים שהתחיל בו וביום ג' נכפל כי טוב האחד לגמר מלאכה של יום ב' והשני לגמר מלאכת יום ג' כ' בזה מרומז במלות שש"ה משמת"ם מנין ו' שמות הראשונים ראוב"ן שמעו"ן לו"י יהוד"ה ד"ן נפתל"י ונאמר בהם משמתם חסר ו' שהוא כללות עצם ו' שמות

לפי שלא נשלם בהם המטה עדיין עד דסיים ואת שמות הששה שהשלימו המטה אזי י' של ואת נוספת לענין ראשון להשלים כללות ו' שמות הראשונים ושוב מרומז ז"ת שמו"ת הששה"ה מנין ו' שמות האחריני' ג"ד אש"ר ישש"ר זבול"ן יוס"ף בנימי"ן עם כללות עצם ו' שמות שנאמר כאן שמות מלא ו' לפי שהם השלימו המטה: והנה כבר נתבאר אצלי כי מה שנתחלקו י"ב בני יעקב בב' כתפות האפוד ו' שמות וכ"ה אותיות בכל כתף הוא כנגד כפל ו' תבות וכ"ה אותיות דפסוק שמע ישראל שאומרים פעמים בכל יום והנה נדרש חלקי ד' אמרה נפשי על אמירת שמע ישראל פעמים בכל יום ולדרכי יתפרש על זה חלקי ד' דווקא שענין זה מרומז בהתחלקות י"ב בני יעקב לחצאין בב' כתפות האפוד והנה ו' שמות דאבן האחת נוספו על מנין ו' תבות דפסוק שמע במנין ש"ז שנות האבות משנולד אברהם אבינו עד שנפטר יעקב אבינו ושוב ו' שמות דאבן השנית נוספו על מנין ו' תבות דפסוק שמע במנין תרל"ג מספר שמות האבות זולת ה' דאברהם שהם י"ב אתוון לי"ב בני ישראל כנודע שהם היו ג"כ על י"ב שבטים שבדגלים כטעם איש על דגלו באותות לבית אבותם ואות ה' דאברהם פרחה באויר הדגלים ובבכ"ע רימז בטעם וברית אבות לבנים תזכור שיחוס האבות לבנים בי"ב אותיות הנ"ל מנין תזכו"ר וזה עולה יפה גם כאן לענין שמות בני ישראל שהי' בכתפות האפוד היו בהם מענין ברית אבות לבנים תזכור ומרומז במה שנאמר ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל הרי מלות לבנ"י ישרא"ל מנין י"ב אתוון דאבות שהם מתייחסין לבני ישראל ברמז תזכור והיינו ודאי זכרון לבני ישראל ומרומזין בפרטות בו' שמות דאבן השנית הנ"ל ושוב סיים הכתוב ונשא אהרן את שמותם לפני ד' על שתי כתפיו לזכרן מלת לזכר"ן מנין ש"ז שנות האבות הנ"ל וזה ג"כ בטעם וברית אבות לבנים תזכור ומרומזין בפרטות בו' שמות דאבן האחת הנ"ל:

ואמנם יבואר התחלקות י"ב בני יעקב בסדר לדתן בב' כתפות האפוד דהנה סדר לדתן ד' בני גבירות בתחלה וד' בני גבירות בסוף וד' בני שפחות באמצעיתן ובהיות נשים בכתובה ופלגשים בלא כתובה יתייחסו כפל ד' בני גבירות שבתחלה וסוף נגד כפל ד' אותיות שם הנכתב שנאמר עליו זה שמי לעלם וד' בני שפחות שבאמצעותן נגד ד' אותיות שם הנקרא בלתי נכתב שנאמר עליו וזה זכרי לדר דר וענין התוצעות שם הנקרא בין כפלי שם הנכתב יבואר בטעם פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי רומז כי מדת רחמים דהוי' שנאמר עליו זה שמי לעלם הוא ממתיק מדת דין דאדני שנאמר עליו וזה זכרי לדר דר והיינו פדה בשלום נפשי מקרב לי שלו"ם מנין שמ"י הו"י' הוא ודאי שלום בתואר לעלם בלי העדר כטעם אני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם אולם

קר"ב מנין זכר"י אדנ"י הוא ודאי קרב בתואר לדר דר דמשמע העדר בדרך דור הולך ודור בא ואמנם לגבי זה שמי רומז ז"ה מנין י"ב צרופין דהוי' ולגבי וזה זכרי רומז וזה כפל זה כמשמעות ו' דויתן לך יתן ויחזיר ויתן וכפל זה מנין כ"ד צרופין דאדני והיינו בשלום נפשי מקרב לי וסיים כי ברבים היו עמדי רצונו שהמתקת הוי' לאדני הוא כי ברבים היו עמדי שנכפל הוי' נגד אדני באופן שיהי' כפל י"ב צרופין דכפל הוי' נגד כ"ד צרופין דאדני והיינו ההגנה על ד' בני שפחות בכפל ד' בני גבירות לפניהם ולאחריהם וזה מרומז בהשלמת המטה נאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר נתיחסו בי"ב פעמים יעק"ב מנין כפל י"ב צרופי הוי' וכ"ד צרופי אדני:

ואמנם נעשה הגנה לכ"ד צרופי אדני דבני שפחות בכפל י"ב צרופי הוי' דבני גבירות לפניהם ולאחריהם כדרך בקשתנו והסר שטן מלפנינו ומאחרינו וכן הס"ר שט"ן מנין כפל י"ב צרופי הוי' ב"ה ועל זה ירמוז אתה ד' תשמרם תצרנו מן הדור זו לעולם אתה ד' דייקא תשמרם תצרנו לשון כפול בהגנה לפניהם ולאחריהם לד' בני השפחות דשם הנקרא להורות עליהם שיתעלו מן הדור זו דמשמעות וזה זכרי לדר דר שיש בזה הפסק והתעלותן בתואר לעולם דזה שמי לעלם שבבני גבירות הסובבין אותן לפניהם ולאחריהם ומרומז תשמר"ם תצרנ"ו מנין ו' בני גבירה דלאה ראוב"ן שמעו"ן לו"י יהוד"ה יששכ"ר זבול"ן ושוב מ"ן הדו"ר ז"ו מנין ב' בני גבירה דרחל יוס"ף בנימי"ן ומנין שמות אלו ח' בני גבירות נוספו על מנין שמות ד' בני שפחות ד"ן נפתל"י ג"ד אשר במנין ד' פעמים הדו"ר ז"ו היינו שמגינים על ארבעתן מן הדור זו ועל זה סיים סביב רשעים יתהלכון כרם זלת לבני אדם רצונו בזה לתת טעם למה בני גבירות מגינים דווקא סביב לבני שפחות לפניהם ולאחריהם הוא בשביל להסר קשר רשעים אשר יתהלכון מסביב דווקא כענין שנאמר מצאונו השומרי' הסובבים בעיר הכוני וגו' ובשביל לסלק אותן מבני השפחות באו בני הגבירות סביב לפניהם ולאחריהם כנ"ל בטעם והסר שטן מלפנינו ומאחרינו וע"ז סיים כרם זלת לבני אדם היינו שנחשבו כרום מעלת בני הגבירות גם בני שפחות בשביל זלת לבני אדם שלא יהיו בני אדם מזלזלין בהן לקרותן עבדים כי במה שנולדו בני השפחות בתוך לדת בני הגבירות זה הוראה ודאי שנחשבו בני השפחות כבני הגבירות:

ולהיות כי ד' אותיות אד' דבני שפחות בונות כ"ד צרופין דהיינו מכל אות נבנו ו' צרופיו והרי מב' אתוון דחצי ראשונה דאדנ"י שבבני בלהה נבנו מהם י"ב צרופין ומצטרפין עם י"ב צרופי ד' אותיות הויה שבבני גבירות שלפניהם ואלו ו' שמות היו על האבן האחת באפוד ושוב מב' אתוון דחצי שני' דאד' שבבני זלפה נבנו מהם י"ב צרופין ומצטרפין

עם י"ב צרופי ד' אותיות הויה שבבני הגבירות שלאחריהם ואלו ו' שמות היו על האבן השנית באפוד ולכן ד' אותיות אפוד בונות כ"ד צרופין ועולה כ"ד פעמים אפו"ד כחושבן כפל י"ב צרופי הויה וכ"ד צרופי אדני. הנה מבואר כי ו' שעל האבן האחת בסוד ד' אותיות הוי' עם ב' אתוון אד' מאד' ביחד מנין א"ל דימין והם היו על כתף ימין ושוב ו' שעל האבן השנית בסוד ב' אתוון נ"י מאד' עם ד' אותיות הוי' ביחד מנין אלהים דשמאל והם היו על כתף שמאל ונשלמו יחד בבני יעקב מסיטרא דיעקב דכליל ימינא ושמאלא וכללות הויה פעם אד' והויה פעם נ' נרמזין במנין ב' פעם כת"ף ושה"ם דאפוד שבהם כפל ששה שמות הנ"ל:

אמנם מבואר מהנ"ל שכל מה שסבבו בני הגבירות לבני שפחות לפניהם ולאחריהם בשביל להשוות כל בני יעקב שלא יהיו בני השפחות ירודין מבני הגבירות וזה יבואר בפרטות באותן בני גבירות הסמוכין לבני שפחות לפניהם הוא יהודה ולאחריהם הוא יששכר בהם הוראה פרטית שיש להם שייכות עם בני שפחות הסמוכים להם דהנה יעקב הי' ראוי להוליד י"ב בנים מד' נשיו מכל אחת ג' בנים אולם אחר שילדה לאה ג' בנים לחלקה ילדה שוב ג' בנים ולא נשאר לכל אחת משאר ג' נשיו רק ב' בנים והי' סדר לידתן בתחילה ב' בני בלהה ולבתר ב' בני זלפה ולבתר ב' בני רחל נמצא כי יהודה בן הרביעי דלאה שהודה על שהוא יותר מחלקה הוא נחסר מבני בלהה לכן נסמך לפני לדת ב' בני בלהה ושוב יששכר בן החמישי דלאה נחסר מב' בני זלפה שפחתה ולכן הזכירה שפחתה על לדת יששכר באמרה נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי לכן נסמך לאחר לדת ב' בני זלפה וזבולן בן הששי דלאה נחסר מבני רחל לכן נסמך לפני לדת ב' בני רחל עכ"פ מבואר כי הסמוכים מבני גבירה לבני שפחות לפניהם ולאחריהם יש להם שייכות עמהם. ובזה תמצא דבר נפלא שיהודא נמנה תחלה בפ' במדבר ע"ד אלף ולבסוף נמנה בפ' פנחס ע"ו אלף הרי נתרבה ב' אלף והשוה לו דן שנולד אחריו שנמנה תחלה ס"ב אלף ולבסוף נמנה ס"ד אלף ג"כ נתרבה ב' אלף ושוב יששכר נמנה תחלה נ"ד אלף ולבסוף נמנה ס"ו אלף הרי נתרבה י"ב אלף והשוה לו אשר שנולד לפניו שנמנה תחילה מ"א אלף ולבסוף נמנה נ"ג אלף נתרבה י"ב אלף עכ"פ מזה הוראה לבני גבירות להיות חפצים ביקרם של בני שפחות שלא יהיו ירודין מהם שהרי יש צד השוה באותם שנסמכו אליהם בלדתן לקיים עמהם מה שנאמר ושפל רוח יתמך כבוד, והנה נאמר עני ורש הצדיקו פלטו דל ואביון יש לכוון ב' תוארי עני ורש וב' תוארי דל ואביון כנגד כפל ב' בני שפחות ואמר לשלול מהן ירידתן בתוארי הצדיקו פלטו וזה מרומז בפרטות בד'. בני גבירה שנולדו לפניהם ועמדו לימינם בדרך כי יעמוד לימין אביון ולכן

בהשלמת אלו ד' בני גבירה נאמר בלאה ותעמד מלדת ותעמוד דייקא לענין יעמוד לימין אביון, הנה פרטי שמותם ראובן שמעון לוי יהודה הרי נתחלקו אתוון ענ"י בין שני שמות התוכיים שמעון ולוי ע"נ בשמיעו"ן י' בלו"י ואתוון ר"ש נתחלקו בין שני שמות דראש ותוך שאחריו "ראובן ו"שמעון ר' בראובן ש' בשמעון ואתוון ד"נ נתחלקו בין שני שמות דסוף ותוך שלפניו יהו"דה ו"לוי ד' ביהודה ל' בלוי ואתוון אביו"ן נתחלקו בין שני שמות דראש וסוף ראוב"ן וי"הודה אבו"ן בראובן י' ביהודה ועכ"פ נסמך יהודה דסיום ד' בני גבירה אצל דן דהתחלת ד' בני שפחות והיינו מה שנא' בפ' ויקהל ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב וגו' ופירש"י ז"ל אהליאב מן שבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות והשוהו המקום לבצלאל לו לאכת המשכן והוא מגדולי השבטים לקיים מה שנאמר ולא נכר שוע לפני דל היינו לפי שבצלאל מיהודה דסיום ד' בני גבירה שעמדו לימינם של ד' בני שפחות המתחילין מן דן וקיימו בהם עני ורש הצדיקו פלטו דל ואביון כנ"ל: והנה בהשלמת מטתו של יעקב נפרטו בתחלה ו' בני לאה ולבתר ו' בנים משאר ג' נשיו ב' מרחל ב' מבלהה ב' מזלפה ובזה יתחלקו גם בני לאה לו' זוגי בנים והיינו ראובן ושמעון כנגד בני רחל יוסף ובנימן לוי ויהודה כנגד בני בלהה דן ונפתלי יששכר זבולן כנגד בני זלפה גד ואשר והרי זוג התוך של בני לאת הם לוי ויהודה יש רמז אהבה ביניהם כי אות י' שבסוף שם לו"י הוא בראש שם יהודה וזוג התוך משאר נשיו הם דן ונפתלי רמז אהבה ביניהם כי אות נ' שבסוף שם דן הוא בראש שם "נפתלי, וזהו שנאמר תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים קרי בי' תוך ו' היינו תוך של ו' בנים מלאה ותוך של ו' בנים משאר ג' נשיו ועליהם סיים מבנות ירושלים. ושוב זוג ראשון מבני לאה ראוב"ן שמעו"ן בצירוף לזוג אחרון משאר ג' נשיו ג"ד אש"ר ביחד מנין אלף רל"ג וכן זוג אחרון מבני לאה יששכ"ר זבלו"ן בצרוף לזוג ראשון משאר נשיו יוס"ף בנימ"ן מנין אלף רל"ג וזה הוראה שכולם שוים והם בקשר אחד:

והנה בהצטרף ב' זוגות ראשונות ראובן שמעון עם בני רחל שכנגדן יוסף בנימין וב' זוגות שניות לוי יהודה עם ב' בני בלהה שכנגדן דן נפתלי וב' זוגות שלישיות יששכר זבלון עם ב' בני זלפה שכנגדן גד אשר הרי התחלות ג' זוגי זוגות "ראובן "לוי "יששכר וסופי ג' זוגי זוגות הם "בנימן "נפתלי "אשר רמוז בהם מה שאמרה תורה לחזור מעורכי המלחמה הירא ורך הלבב ובשבילו צותה התורה לחזור בנה נטע ארש ונאמר שם ופקדו שרי צבאות בראש העם ופירש"י ז"ל כמו בראשי העם שמעמידין זקפין מלפניהם ומלאחריהם וכשילין של ברזל בידיהם לקפח שוקו של כל מי שרוצה לחזור מעורכי המלחמה, נמצא שאותן שאמרה תורה לחזור מעורכי מלחמה יש בהם כח לעמוד כנגד

הזקפין שלפניהם ואחריהם דהנה כשילין של ברזל רומזין שינצחו המלחמה בזכות ד' אמות של בני יעקב שסימנם ברז"ל לכן הם מכריחין לילך למלחמה אולם תלתה תורה לחזור בג' דבנה נטע ארש בשביל חזרת א' דירא ורך הלבב כדרך רמז ברזל שבני ג' נשים דסימן בר"ז הם ו' כנגד ו' דבני אשה א' דסימן ל' דברזל ולכן שלוש ב' בנים בג' נשים סיומן "בנימן "נפתלי "אשר ר"ת שלהם סימן 'בנה "נטע "ארש ונתלו שלשתן בשביל שלוש ב' בנים דאשה א' שהתחלתן "ראובן "לוי "יששכר ר"ת שלהם סימן "ירא "רך "לבב וכן אותיות שלפני סופי שמות ראובן לוי יששכר בנימין נפתלי אשר מנין ס"ת בנה נטע ארש "ירא רך לבב הרי מרומז שפיר בג' זוגי זוגות בהתחלתן ובסופן כנגד זקפין שלפניהם ואחריהם. ואמנם נרמז בהתחלת ג' זוגי זוגות ראוב"ן לו"י ישש"ר ס"ת שלהם אתוון כי"ר ובסופי ג' זוגי זוגות בנימי"ן נפתל"י אש"ר ג"כ ס"ת שלהם כי"ר וניר היינו מלכות וא"כ בכפל ניר שבס"ת התחלות וסופי ג' זוגי זוגות מרומז לפני הס"ת אתוון בשכמל"ו שהוא יחוד המלכות והנה כל ני"ר חושבן ה' פעמים ב"ן שכן בחי' מלכות בה' תתאה שמכוון לה הוי' במלוי ב"ן ובהיות ה' תתאה במילוי ב"ן הוא כפל ה"ת מנין י' פעם בין הם רמז מנין כפל ני"ר שבס"ת התחלות וסופי ג' זוגי זוגות והנה כל ב"ן באחורים מנין קד"ם ובזה תמצא בשמות ההתחלות וסופן של ג' זוגי זוגות זולת כפל ני"ר שבס"ת עם אתוון בשכמל"ו שלפני הס"ת נשאר בשמותם מנין י' פעם קד"ם כנגד י' פעם ב"ן דכפל ני"ר שבס"ת נמצא כי אתוון בשכמל"ו ממוצעין בין י' פעם ב"ן קד"ם והם נוספו על מנין שלימות ברו"ך ש"ם כגו"ד מלכות"ו לעול"ם וע"ד במנין לבנה במלואה למד בית נון הה מנין תר"ב כנודע שיחוד הזה בסוד הלבנה ובימי שלמה שנתמלאה הלבנה הביא בספר תולעת יעקב שעל זה נאמר ותרב חכמת שלמה מכל חכמי בני קדם ירמוז ותר"ב דייקא היינו מנין תר"ב דלבנת במלואה המשלים ליחוד בשכמל"ו מנין י' פעם ב"ן קדים שברמז בנ"י קד"ם ולכן גם תוכי ג' זוגי זוגות היינו שמעון יוסף יהודה דן זבולן גד חושבן תר"ב עם חושבן בנ"י קד"ם על ענין ותרב חכמת שלמה מכל חכמי בני קדם הנ"ל:

ועל ענין הנ"ל יש לכוון מה שנאמר ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל דהנה מלות בישרו"ן מל"ך הם צרוף אתוון בשכמל"ו ובתוך תבת בישרון מדולגין אתוון נייר והם ודאי בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל בהתייחסות השלמת המילה. בי"ב שבטים שהם ג' זוגות מול ג' זוגות והם נתאחדו בשני הראשים באתוון ניר ורמוז בהם גם ר"ת בשכמל"ו כמבואר לעיל:

והנה בסדר לדת י"ב בנים ילדה לאה בתחלה ד' בנים ואח"כ ילדו בלהה וזלפה כנגדן ד' בנים ושוב ילדה לאה ב' בנים האחרונים ואח"כ ילדה רחל כנגדן ב' בנים נמצא בתחלה

נתחברה בלהה ללאה וזלפה ללאו ואח"כ נתחברה רחל ללאה ומרומז בפסוקים ברוך הבא בשם ד' ברכנוכם מבית ד' חל ד' ויאר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח הרי ברו"ך הב"א חושבן בלה"ה עם לא"ה וזלפ"ת עם לא"ה שנתחברו בתחלה ושוב א"ל ד' ויא"ר חושבן רח"ל עם לא"ה שנתחברו לבסוף ולבתר מרומז סדר התחברותן בבנים שילדו והיינו לנ"ו אסר"ו ח"ג חושבן ב' פעם ב"ן בלה"ה עם ב' פעם ב"ן לא"ה שנתחברו בתחלה ושוב בעבתי"ם חושבן ב' פעם ב"ו זלפ"ה עם ב' פעם ב"ן לא"ה שנתחברו אח"כ ושוב קרנו"ת חושבן ב' פעם בין רח"ל עם ב' פעם ב"ן לא"ה שנתחברו לבסוף כנ"ל:

ואמנם בהשלמת המיטה מבואר לעיל שמסודרין ב' בני רחל נגד ב' בנים ראשוני' דלאה וב' בני בלהה נגד ב' בכיס שנים דלאה וב' בני זלפה נגד ב' בנים שלישים דלאה וזה הסדר יש לכוון בענין שנאמר בפרשת ויהי מקץ והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים ושקדים נפרטו בזה ו' מינים ב' ראשונים ו' חוברת ביניהם וב' שניים ו' חוברת ביניהם וב' שלישיים ו' חוברת ביניהם יבואר לפי שהסכים כאן יעקב לשלוח גם בנימין ואז יושלמו כל י"ב בנים במצרים כור הברזל רמז שיהי' בני נשי יעקב שסימנם ברז"ל לזה שלח מנחה ו' מינים כנגד חבור בני האמהות דסימן ברזל בו' זוגות והנה חבור ב' מינים ראשוני' מעט צרי ומעט דבש כנגד ב' בנים ראשוני' דלאה ראובן שמעון שנתחברו לב' זונות עם ב' בני רחל יוסף בנימין ולפי שבאותה שעה שהסכים לשלוח את בנימין למצרים נחשב לאביו שנתמעט מב' בני רחל כאמרו שנים ילדה לי אשתי ויצא האחד וגו' ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון שגם אמם רחל בדרך מתה והיינו כפל מעט בב' מינים ראשונים ב' פעם מע"ט מנין רח"ל היינו שנתמעטו זוגות שלהם הם ב', בני רחל מעט צרי כנגד ראובן שנתמעט זוגו יוסף ולכן אמר עליו ראובן הילד איננו ואני אנה אני בא ומעט דבש כנגד שמעון שנתמעט זוגו בנימין ולכן הי' שמעון כבוש במצרים בשביל להביא את בנימין ולכן במלות צר"י נוטריקון "ראובן "צרת "יוסף ושוב דב"ש נוטריקון "שמעון "דאגת "בנימין דלגבי בנימין לא הי' צרה כמו ביוסף רק דאגה על העתיד שלא תבא עליו צרה כפרשיז"ל גבי ועזב את אביו ומת אם יעזב את אביו דואגים אנו שמא ימות ושוב חבור ב' מינים שניים נכאת ולט כנגד ב' בנים שניים דלאה לוי יהודה שנתחברו לב' זוגות עם ב' בני בלהה דן נפתלי ולא נאמר בהם מעוטים לפי שזוגן קימים ולרמז כפל של הזוגות תמצא כ' נכאית ל"ט בחלוף אתב"ש ולת"א כ"נ הם ג"כ צרוף נכאת לט למפרע ושוב חבור ב' מינים שלישיים בטנים ושקדים כנגד ב' בנים שלישים דלאה יששכר זבולן שנתחברו לב' זוגות עם ב' בני זלפה גד אשר וגם בהם לא נאמר מעוטים לפי שזוגן קימים ולרמז כפל של הזוגות תמצא ג"כ כי בטנילם

שקדי"ם בחלוף אתבש שנטמ"י בדקמ"י הם ג"כ צרוף בטני"ם שקדי"ם וכאשר רי"מז במנחה ענין השלמת מטתו של יעקב ומה שנתמעט מהם יוסף ובנימין לזה אמר אח"כ וא"ש ותן לכם רחמים וגו' ושלח לכם את אחיכם אחר על יוסף כפירש"י ז"ל ושוב ואת בנימין ואמר שוב ואני כאשר שכלתי שכלתי ברמז שני המעוטים הנאמרו קודם בזה עציבותי' מסתייע ליתן להם רחמים בהשלמת יוסף ובנימין:

והנה אחר שנאמרו בתורה סדר הברכות שברך יעקב אבינו לי"ב בניו כוללן הכתוב וסיים בהם כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם איש אשר כברכתו ברך אתם הנה תחלת הפסוק השוה כולם לטובה שכולם היו צדיקים כמבואר באלשיך ולדרכי יומשך עם זה סיום הפסוק בדרך שאלה ותשובה היינו וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם הוא לשון שאלה א"כ שכולם שוים טובה מה זאת אשר דבר להם אביהם למקצתם בדבור קשה בקנטורין ושוב ויברך אותם לשאר בנים ובא תשובתו בצדו איש אשר כברכתו ברך אתם היינו דבאמת ברך את כולם אלא דלמקצתם הוצרך להסתיר ברכתם ולשאר ראוי לברכם בגלוי והענין הוא דהנה מפני שטמת עשו ליעקב על הברכה שברכו אביו חשש שלא ישטמו ג"כ זרעו של עשו לזרעו כנאמר ראשית גוים עמלק והיינו במה שנאמר ויבא עמלק וילחם עם ישראל וגו' ואי' שם בת"י ומן בגלל מציתא דהוה ביני עשו וביני יעקב אתא ואגח קרבא ית ישראל ובברכות יעקב לבניו רימז להגן מזה כאשר יבואר בס"ד והיינו בדרך שנאמר אם תחנה עלי מחנה לא ייירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח ירצה אם תחנה עלי מחנה שזהו התנגדות בהסתר בלב ושב ואל תעשה לזה ההגנה ג"כ בהסתר בלב בענין לא ייירא לבי אולם אם תקום עלי מלחמה שזהו התנגדות בגלוי בקום ועשה לזה ההגנה ג"כ בגלוי בענין בזאת אני בוטח בזאת משמע בדבר הגלוי לעמוד כנגדם והנה על ג' בני יעקב הראשונים אין השטנה כל כך רק על שאר הבנים מבן הד' ואילך כדמצינו שהוליד נח ג' בנים ועל בן הד' שבקש להעמיד נתקנא חם וסרסו ובשביל זה נתקלל כנען בן הרביעי וסוף סוף הי' שטמת זרעו של עשו גם לג' בנים הראשונים דיעקב אולם יש הפרש דשטמתם לג' בנים ראשונים בהסתר בדרך אם תחנה עלי מחנה והיינו תואר ויבא עמלק לחוד לכן הגנתם בברכות ג"כ בהסתר בהלבשה בתוכחת מגילה ולכן ברכות ראובן בפ"ע מתחלת בתבת ראוב"ן רומז על מנין וב"א עמל"ק לחוד שיתבטל ממנו בברכתו וברכות שמעון ולוי ביחד מתחילות בתבות שמעו"ן ובו"י רומזין מכין כפל ויב"א עמל"ק לחוד שיתבטל משניה' בברכתם אולם לשאר ט' בנים מבן ד' ואילך היו שטמתם בגלוי בדרך אם תקום עלי מלחמה והיינו תואר ויבא עמלק וילחם לכן הגנתם בברכות ג"כ בגלוי ולכן ברכות

שלהם מתחילות בתבות יהוד"ה זבול"ן יששכ"ר ד"ן ג"ד מאש"ר נפתל"י בן פר"ת יוס"ף בנימי"ן רומזין מנין ט' פעמים ויב"א עמל"ק וילח"ם שיתבטל בט' ברכות שלהם והיינו איש אשר כברכתו ברך אתם:

עוד נרמז בזה בהקדם מה שנאמר בעד החלון נשקפה וגו' בעד האשנב שבאר שם הר"מ אלשיך ז"ל כי בחי' הכוכבים ושורשם שמשם נמשכו צנורות למטה כו' מהם יתייחסו לחלונות ומהם לאשנבים ועל הסתכלות שתיהן אמר בעד החלון בעד האשנב והנה הכל בדרך זה לעומת זה ונשמע ממילא שגם המשכת צנורות ברכה בקדושה בתוארי חלון ואשנב וממה שמצינו שנתברך יעקב בתחלה בהסתרה שלא ידע יצחק שהוא יעקב ואח"כ נתברך בגלוי דעתו יש ללמוד דגם חלון האמור בתחלה הוא הסתרת הצנור ואשנב האמור בסוף הוא התגלות הצנור ותדע שכן חלו"ן מנין צ"ד לשון עקבה תחלת ברכתו של יעקב ולבסוף כשרצה אביו לברכו מדעתו אמר מי אפוא הצד ציד ונדרש ללשון עקבה ניצד הציד ויהי בזה משמעות עצם המלות שלא יתואר לו עכשיו הברכה בהסתר דחלון ורמוז מנין צד רק יתברך בגלוי דאשנב וכן מ"י אפו"א הו"א הצ"ד ציי"ד מנין אצנ"ב והוא הנוסף על מנין צ"ד דחלון במנין י"ד רמ"ה דהיינו לשון גלוי שמתרגם ריש גלי וזה נרמז במה שנתברך יעקב מיד בגלוי בלשון גם ברוך יהי' מלות ברו"ך יה"י' ברבוי כולל אחד דמשמעות גם מנין י"ד רמ"ה הנוסף באשנב על מנין חלון ובזה יבואר מדרש תמוה שהביא מהר"ש ז"ל בלקוטי שושנים על פסוק ובני ישראל יוצאי' ביד רמה פרמה עשה להם להגן מן המזיקין ויבואר עם הנ"ל דהנה לא נרמז מנין יד רמה בגילוי דאשנב עד שקדם בו מתחלה מנין צד דחלון כדי להסתר בתחלה מן המקטריגים והיינו פרמה עשה להם שבמלות יד רמה קדמה אות פ' לפני אתוון רמה ונצטרף תחלה תבת י"ד עם אות פ' דפרמה ונשלם מנין צ"ד דחלון ולבסוף נצטרף יד עם רמה והשלים חלון למנין אשנב כנ"ל:

ולענינינו ג' בני יעקב הראשונים שנתברכו בהסתרה בתוכחת מגולה דוגמת מה שנתברך יעקב בתחלה בהסתר ברמז צד דחלון ועל שנתברך אח"כ בגלוי דאשנב בתוספת יד רמה מרומז בפרטות בברכתו של ראובן בפ"ע מתחלת בתבת ראוב"ן מנין י"ד רמ"ה לגלוי ברכתו לבסוף ובברכות שמעון ולוי ביחד מתחילות בתבות שמעו"ן ולו"י. מנין כפל י"ד רמ"ה לגלוי ברכות שניהם לבסוף ושאר ט' בנים שנתברכו בגלוי התחלתן בתבות יהוד"ה זבול"ן ישששכ"ר ד"ן ג"ד מאש"ר נפתל"י ב"ן פר"ת יוס"ף בנימי"ן מנין ט' פעמים אשנ"ב שכל ט' ברכות שלהם בגלוי דאשנב כמו סוף ברכתו של יעקב ובזה יתפרש וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם על עצם ג' בנים ראשונים שכוללן תחלה עם שאר הבנים

בברכה בענין שאמר כל אלה שבטי ישראל שנים עשר הנ"ל ואמר א"כ מה זאת שבתחלה דבר להם אביהם קשות ולבסוף נעשה הוראה כי ויברך אתם לזה בא תשובתו איש אשר כברכתו רצונו איש זה יעקב איש הם כברכתו שנתברך מיצחק אביו בתחלה בהסתר ולבסוף בגלוי כן ברך אתם ג"כ מתחלה בדברי קשות הי' ג"כ ברכה רק בהסתר ולבסוף בגלוי כנ"ל: אמנם יבואר עוד דהנה פתח הכתוב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר רמוז במלות כל אלה הר"ת כ"א מנין א"קי' והנשאר לל"ת מנין א"ד' הם ב' קדושות דלאה ורחל ולהם יתייחסו שבטי ישראל כנאמר כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל ועז"א וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם רצונו וזאת היינו בשביל זאת שרמוז קודם קדושות לאה ורחל לכן יוצדק אשר דבר להם אביהם ויברך אתם היינו שלמקצתם דבר להם בלשון קנטור בתוכחת מגולה ואהבה וסתרת בברכה בהסתר ולשאר ויברך אתם בברכה בגלוי כל זה מצד קדושות לאה ורחל שקדושת לאה בבחי' אהי' באתכסיא וקדושת רחל בבחי' אד' באתגליא והנה לאה מתייחסת רק על ג' בנים ראשונים ראובן שמעון ולוי שהם הגיעו לחלקה מי"ב בני יעקב שהי' לו ד' נשים ומגיע לכל אחת ג' בנים ושאר ג' בנים דלוה שייכים לרחל ולב' שפחות שהי' לכל אחת ב' בנים והם משלימין להם מדת ג' בנים ומאחר שהושוו בני שפחות לבני רחל יתייחסו כולם לבחי' רחל באתגליא ובהיות רק ראובן שמעון ולוי ביחוס ללאה באתכסיא לכן ברכות שלהם ג"כ בהסתר ושור הבנים ביחוס לרחל באתגליא לכן ברכות שלהם ג"כ בגלוי וע"ז סיים איש אשר כברכתו ברך אתם רצונו איש זה יעקב בעל הברכות אשר כברכתו שנתברך מיצחק אביו ויתן לך האלהים דייקא כן ברך אתם בבחי' שמות אהי' אד' הידועין שעולין בקנה אחד במנין אלהים ואמנם מה שנתברך יעקב מיצחק בשם אלהים לפי שבשעת הברכה הי' יצחק בן קכ"ג שנה נמצא כי משעת העקדה שהי' יצחק בן ל"ז שנה נשלם לו אז פ"ו שנה מנין אלהים ובזה נתברך יעקב בזכירת עקדתו עליו הנה כי כן יברך יעקב לבניו בבחי' אהי' ואד' הכלולין במנין פ"ו דאלהים שמשעת העקדה ויתחשבו בקומת ל"ז שהיו בשעת העקדה וזה יבואר דהנה ג' בנים שנתברכו בהלבשה בקנטורין לראובן בעצמו ולשמעון ולוי ביחד שזה מבחי' אהי' באתכסיא הרי שמות ראוב"ן שמעו"ן ולו"י חושבן אה"י בקומת ל"ז פעמים ושאר ט' בנים שנתברכו בגלוי שזה מבחי' אד' באתגליא הרי שמות יהוד"ה זבול"ן יששכ"ר ד"ן ג"ד אש"ר נפתל"י יוס"ף בנימי"ן חושבן אד' בקומת ל"ז פעמים והיינו איש אשר כברכתו ברך אתם כמבואר לעיל:

ואמנם י"ב בני יעקב מכוונין לי"ב שעות היום ומבואר בברכות ז' שהקב"ה כועס ברגע אחת מרגעי ג' שעות ראשונות של היום ובזה נשתבח בלעם ויודע דעת עליון שהי' יודע

לכוון הרגע שהקב"ה כועס בה הנה בזה יש לתת טעם מה שקנטר יעקב ג' שבטים ראשונים דווקא לפי שמכוונים לג' שעות ראשונות מן היום שהקב"ה כועס בהן ולפי שמענין זה בא בלעם לקלל את ישראל חשב שתחול הקללה רק בג' שבטים שקנטרן יעקב לכן נאמר שם קודם וירא משם קצה העם דייקא היינו רק ג' שבטים שקנטר יעקב אמנם באמת גם הם נכללו אח"כ בברכתו של יעקב שנאמר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם כפירשיז"ל הנה בזה נהפך גם מהם קללת בלעם לברכה וזה אמרו מי מנה עפר יעקב היינו ג' שבטים שקנטרן שנראים שפלים כעפר והם בקטנות שם יעקב עכ"ז מי מכה מעלתן שהרי גם הם נכללו בברכה עם כולם ושוב בא לומר שלא לחשוב דסוף סוף הם בקטנות נגד שאר השבטים שפרט ברכה לכל אחד בפני עצמו ולהם פרט קנטורין ואמנם באמת פייס גם לפרטי אלו ג' שבטים שנפרטו ביחוסי משה ואהרן בפ' וארא כמבואר בפירשיז"ל שם לכן אמר שוב ומספר את רבע ישראל היינו שג' שבטים שהם רבע מי"ב בני יעקב נתעלו בגדלות שם ישראל ביחוסן לגבי משה ואהרן והרגיש בלעם שבשביל זה נהפך גם מהם הקללה לברכה ואולם בלק לא ידע מחשבתו של בלעם שהי' רק על ג' שבטים שקנטר יעקב והוא סבר שחשב בלעם לקלל גם שאר השבטים שברך יעקב ובשבילן דווקא נהפך הקללה לברכה ובזה נתחכם בלק מעצמו שיחשוב לקלל רק ג' שבטים שקנטר יעקב והיינו שאמר בלק לבלעם במקום השני אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם היינו שיראה בלבו לקלל רק קצהו הם ג' שבטים שקנטרן יעקב ולא יהיו בכלל כולם אזי תחול עליהם הקללה אמנם לפי שבלעם מעצמו כבר בחן בפעם ראשון רק באלו ג' שבטים ואעפ"כ נהפך הקללה לברכה ולכן אמר בלעם קום בלק ושמע וגו' רצונו רק אתה צריך לשמוע אבל אני כבר שמעתי בפעם ראשון שראיתי קצה העם היינו ג' שבטים שקנטרין וגם בהם נהפך הקללה לברכה ואינני צריך לבחון ביותר והיינו מה דסיים הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה אמנם בלק הי' קוסם יותר מבלעם כפירשיז"ל במקום השני גבי ויקחהו וגו' אל ראש הפסגה ולכן אמר בלק אפס קצהו תראה היינו מה שבחן בלעם תחלה בעצמו וירא משם קצה העם אבל בלק סיים וכלו לא תראה הורה לו שמעצם קצה העם כלו לא תראה רק במקצתו שחשב בלק כי מה שקנטר יעקב לראובן בפני עצמו לפי שבמקצת מאותיות ר"אוב"ן יש אותיות או"ן ומה שקנטר לשמעון ולוי ביחד לפי שבמקצת מאותיות ש"מ"עון ו"לוי יש אותיות עמ"ל וחשב בלק שתחול הקללה רק באלו המקציות ואעפ"כ לא נתקיימה מחשבתו ולא חלה הקללה גם באלו המקציות והיינו מה שנאמר אח"כ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל:

והנה י"ב בני יעקב נתחלקו לברכה וקללה דהר גרזים והר עיבל שנאמר בפ' תבא אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים וגו' שמעון ולוי ויהודה וישששכר ויוסף ובנימין ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי הנה גבי לברך נתייחס העם וגבי על הקללה לא נתייחס העם משום לא קבה אל ומרומז בשמות העומדין לברך את העם "שמעון "לוי "יהודה "יששכר "יוסף "בנימין ר"ת שלהם מנין לבר"ך ע"ם זולת ה' דהעם ושוב מרומז בשמות העומדין על הקללה "ראובן "גד "אשר "זבולן "דן "נפתלי ר"ת שלהם מנין ע"ל קלל"ת זולת ה' דהקללה ובענין זה יצא רמז נכון שהתחלקות השבטים שוה בשוה לענין אחד שנאמר ירמי' ל"א כה אמר ד' נותן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור לילה וגו' אם ימשו החקים האלה מלפני נאם ד' גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל והימים דהנה ו' שבטים שרומזין ר"ת שלהם מנין לבר"ך ע"ס נשאר עדיין בשמותם זולת הר"ת מנין אל"ף שי"ח נרמז במנין זה חזוק למנין לבר"ך ע"ם בתוספות מנין שמ"ש יר"ח כוכבי"ם שבהם נעשה חזוק לקיום זרע ישראל ושוב ו' שבטים שרומזין ר"ת שמותם מנין ע"ל קלכ"ה נשאר עדיין בשמותם זולת הר"ת מנין אלף רכ"א נרמז במנין זה חזוק למנין ע"ל קלל"ה בתוספות מנין שמ"ש יר"ח כוכבי"ם שבהם נעשה חזוק לקיום זרע ישראל וע"ז יש לכוון אמרו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה סרסהו ודרשהו ראה היום אנכי נתן לפניכם ברכה וקללה ראה היום היינו מאורות של היום דהיינו נותן שמש לאור יומם חקות ירח וכוכבים לאור לילה כן אנכי נתן לפניכם ברכה וקללה בקיום וחזוק שלהם שכן נרמזון נשמות העומדין לברך את העם ובשמות העומדין על הקללה כנ"ל:

גם יש לכוון בענין ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה ופירשיז"ל העמודים בהר גרזים ובהר עיבל תלת אותן בלשון ראי' הורה בזה כלפי שאותן העומדין בהר גרזים ראו נגד פניהם להר עיבל משם נתייחסו הם לברכה וגרמו שתלוים שהפכו פניהם כלפי הר גרזים פתחו בברכה אעפ"י שהלוים הפכו פניה' מהר עיבל כי הברכה שבפני העומדי' על הר גרזים חזר על פני הלוים ועוררם בלשון ברכה וכן כלפי שאותן העומדין בהר עיבל ראו נגד פניהם להר גרזים משם נתייחסו הם על הקללה וגרמו שהלוים שהפכו פניהם כלפי הר עיבל פתחו בקללה אעפ"י שהלוים הפכו פניה' מהר גרזים כי הקללה שבפני העומדי' על הר עיבל חזר על פני הלוים ועוררן בלשון קללה דוגמת אור המאיר לפני העומד נגדו וממנו חוזר להאיר לכשכנגדו:

והנה יש רמז נכון כי ו' שבטים העומדי' לברך על הר גרזים הם מהתעוררת הר עיבל שכנגד פניהם וו' שבטים העומדי' על הקללה בהר עיבל הם מההתעוררת הר גרזים

שכנגד פניהם דהנה לשון לברך משמע ברכת בהסתר כאשר נעלם בתורה אמירת הלוים בלשון ברכה אולם הקללה נאמר בה' הידוע כאשר נתפרש בתורה לשון ארור שאמרו הלוים ובזה תמצא כי ו' שבטים דלברך שמעו"ן לו"י יחוד"ה יששכ"ר יוס"ף ובנימ"ן רומזין מנין ו' פעמים ברכ"ה סתם בתוספות מנין שי"ח שהוא מנין ה"ר עיב"ל בכללותו שממנו נתעוררו הם לברכה ושוב ו' שבטים ועל הקללה ראוב"ן ג"ד אש"ר זבול"ן ד"ן נפתל"י רומזין מנין ו' פעמים הקלל"ה בה' הידוע בתוספות מנין תס"ו שהוא מנין ה"ר גרזי"ם בכללותו שממנו נתעוררו הם על הקללה ולכן אלו ואלו עונין אמן לברכות וקללות ששניהם נתאחדו זב"ז כנזכר: והנה בפ' ראה נאמר סימן לבו"ק דהגוה"ע הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה פירשיז"ל הלא המה נתן בהם סימן ואיכא למידק האי סימנא למאי אתא וכי לא הי' נודע מקומם אי' בלא האי סימנא ואפילו אי נימא שיש בהם צורך לסימן לא הי' להאריך בדברי' לרבות בסימנם ואי נימא שלא הי' נודעים כלל בעצם שמותם הר גרזים והר עיבל עד שהוצרך להרבות בהם סימנם א"כ למה שותק מליתן סימן להבחין היכן הוי הר גרזים לברכה והר עיבל לקללה ונראה לומר משום שנאמר קודם ונתת את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל הרי סתם כאן ולא פירש כיצד תהי' נתינת ברכה וקללה ובפ' תבא נתפרש אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים וגו' שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימין ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי על ענין זה בא שיתן להם כאן סימן ברמיזא באמרו תלא המה ופרט ו' תבות בעביר הירד"ן אחר"י דר"ך עבו"א השמ"ש הם כנגד ו' העומדי' על הר גרזים וכן מספר אלו התבות ממש מספר ו' שמות שמעו"ן לו"י יהוד"ה יששכ"ר יוס"ף, בנימ"ן ושוב פרט ו' תבות בארי"ן הכנעני הי"ש בערב"ה מו"ל הגלג"ל הם כנגד ו' העומדי' בהר עיבל ובמספר תבות אלו נחסר רמ"ה למספר ו' שמות ראוב"ן ג"ד אש"ר זבול"ן דן נפתל"י ולהשלים חסרון רמ"ה סיים אצל אלוני מר"ה דייקא:

והנה י"ב בני יעקב נתייחסו בכריתות הירדן בענין שנאמר בספר יהושע ויקרא יהושע אל שנים העשר איש וגו' איש אחד איש אחד משבט ויאמר להם יהושע עברו וגו' אל תוך הירדן והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל למען תהיו זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם ואמרתם להם אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון ברית ד' בעברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו האבנים האלה לזכרון וגו' יבואר דהנה נאמר לעיל ויעמדו המים היורדי' מלמעלה קמו נד אחד וגו' והירדים וגו' תמו נכרתו וגו' והיינו כפל אמרו כאן בתחלה נכרתו מימי הירדן לענין

ויעמדו הירדים מלמעל' קמו נד א' ופירש"י כשירדו המים עד מקום שנכרתו שם ואינם יורדים משם ולמטה אלא הם מתקבצין ונגדשין ועולין למעלה כיפין על גבי כיפין היינו ודאי רבוי לשון נכרתו מימי הירדן ולבתר נכרתו מי הירדן לענין והירדים וגו' תמו נכרתו ופירשיז"ל אותן שהיו משם ולמטה תחלה עברו כדרך הליכתן ככל הנחלים ההולכים אל הים עד אשר תמו נמצא הם מים שהי' מכונסים תחילה בתוך הירדן היינו ודאי נכרתו מי הירדן בלשון יחיד והנה. נתייחס שם ירדן על ב' חלקים שנכרתו מתוכו דהיינו מימי הירדן חלק הירדים ולמעלה עד מקום שנכרתו ומי הירדן חלק הירדים משם ולמטה ומייחס לכל חלק תואר ירדים מנין שם ירד"ן שנתייחס לכל חלק ואמנם יש לדעת כי חיות כל דבר שבעולם בכח אותיות שבשמו המיוחד לו וכל הנפעל באיזה דבר שבעולם נרשם הפעולה באותיות שבשם אותו הדבר כענין ולמקוה המים קרא ימים שנקראו על שם פעולתם שאינו דומה טעם דג העולה במקום זה לדג העולה במק"א וכן הפעולה שנעשה במימיו של ירדן שנכרתון נרשם בעצם שם ירדן דהיינו ענין נכרתו מימי הירדן הנ"ל בסוד הירדים מלמעלה שעלו כיפין על גבי כיפין בהם נכללו אותיות ירד"ן באות י' שבראשיתו ועמה נתייחסו שאר אותיות רד"ן וזה מרומז בחציין של שבטים בראשיתן דייקא דהיינו י' עם ר' בר"ת "יהודה "ראובן י' עם ד' בר"ת "ישששכר "דן י' עם נ' בר"ת "יוסף "נפתלי ושוב ענין נכרתו מי הירדן הנ"ל בסוד הירדים למטה בהם נכללו אותיות ירד"ן באות נ' שבסופן ועמה נתייחסו שאר אותיות יר"ד וזה מרומז בחציין השני של שבטים בסופן דייקא דהיינו נ' עם ד' בס"ת בנימי"ן ג"ד כ' עם ר' בס"ת זבול"ן אש"ר נ' עם י' בס"ת שמעו"ן לו"י ולרמז י"ב אותיות מן השבטים שבשם ירדן בב' כריתות הנ"ל נאמר לי"ב איש להרים י"ב אבנים מתוך הירדן כל איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל שכן מתוארים האותיות ביחוס אבנים ובפרטות מרומז ביתוס לכל איש אנן אחת רומז כל אבן בכולל אחת מנין נ"ד והם י"ב פעם נ"ד ממש מספר י"ב אותיות דשבטי בני ישראל הנ"ל והיינו מה דסיים למען תהי' זאת אות דייקא בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם ומלת בקרבכ"ם מנין שס"ד דאותיות ירד"ן שבס"ת ו' שבטים ומלות מ"ה האבני"ם האלה לכ"ם מנין רפ"ד דאותיות ירדין שבר"ת ו' שבטים ותשובתן הוא הרמוזה בכפל לשון נכרתו מימי הירדן נכרתו מי הירדן כנ"ל והיינו דסיים והיו האבנים האלה לזכרון לבני' כנ"ל:

והנה בהשלמת מטתו של יעקב כולל כולם ויהיו בני יעקב שנים עשר ולבתר נתחלקו בפרטות ללאה ולרחל ולבלהה וזלפה ומבואר לעיל שהורה בתחלה השואת כולם ביחוס בני יעקב לענין שישוו בני שפחות לבני גבירות וכאן נחדש בו דבר שהורה על ענין

שנאמר וכל בניך למדי ד' ורב שלום בניך דהנה נאמר כרחל ובלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל הרי נתייחסו כאן רק רחל ולאה הגבירות וממילא נטפלו להם בלהה וזלפה שנתייחסו להן בלהה שפחת רחל זלפה שפחת לאה והנה בחי' לאה בסוד בינה שכינתא עילאה סוד למד מגדל הפורח באויר ולכן בשם לאה אות למד לעילא בראש שמה ובחי' רחל בסוד מלכות שכינתא תתאה סוד למד דלמעלות שהם ל' מעלות שהמלכות נקנית בהן ולכן בשם רחל אות למד לתתא בסוף שמה ולהן נטפלו גם השפחות שהרי אות למד בתוך שם בלהה ובתוך שם זלפה ובתוכיותן נעלם איזה נוטה לראש שם לאה ואיזה נוטה לסוף שם רחל לענין שיוכל להיות חלוף בהן שבתחלה היתה בלהה הגדולה שזיכת ללאה הגדולה וזלפה הקטנה שייכת לרחל הקטנה אולם לבסוף נתחלפו זלפה ללאה בלהה לרחל ובהם נעשה הכרעה שאות למד שבתוך בלהה שייכת עם למד שבסוף שם רחל ואות למד שבתוך זלפה שייכת עם למד שבראש שם לאה והוא הוראה בכל אחת להשוות בני השפחה לבני הגבירה לענין שנאמר וכל בניך למדי ד' ורב שלום בניך תדע דהנה בהתחשב למ"ד שבראש לאה עם למ"ד סבתוך זלפה שהוכרעה לראש יתיחסו להם הבנים שבראש לאה הם ראוב"ן שמעו"ן ויצטרף להם תבן שבראש זלפה הוא ג"ד ביחד נוספו על ב' פעם למ"ד במנין ור"ב שלו"ם הרי נתקיים בהם וכל בניך למד"י ד' ור"ב שלו"ם בניך ושוב בהתחשב למ"ד שבסוף רחל עם למ"ד שבתוך בלהה שהוכרעה לסוף יתייחסו להם הבנים שבסוף רחל הוא בנימי"ן ויצטרף לו הבן שבסוף בלהה הוא נפתל"י ביחד נוספו על ב' פעם למ"ד במנין ור"ב שלו"ם הרי נתקיים בהם וכל בניך למד"י ד' ור"ב שלו"ם בניך:

והנה גבי יעקב חבל נחלתו פירשיז"ל והוא השלישי באבות המשולש בג' זכיות זכות אבי אביו וזכות אביו וזכותו הרי ג' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים והוא ובניו הי' לו לנחלה ולא ישמעאל בנו של אברהם ולא עשו בנו של יצחק עכ"ל. והנה נאמר בנבואה על עשו שכני בחגוי סלע וגו' ופירש"י ז"ל שבא לשעון על אבותיו אברהם ויצחק והם לא יועילו לו מבואר שזכיות אברהם ויצחק נסתלקו מעשו ונתאחזו רק ביעקב עם זכותו והנה רמז זה בזווגו של יעקב עם בנות לבן שהי' אומרים לאה הגדולה לעשו הגדול ורחל הקטנה ליעקב הקטן וכאשר ניתנה גם לאה ליעקב שהיא חלקו של עשו בזה זכה יעקב גם בזכיות אבותיו מחלקו של עשו שנתאחזו רק ביעקב וכל היכי דאיכא אבות איכא תולדות היינו תולדות יעקב נשלמו במטתו בד' נשיו שלא הי' בהם שום פסול ונתייחסו בשלוש זכיות האבות שבתואר יעקב חבל נחלתו ויש לכוון על זה מה שנאמר הנה נחלת ד' בנים שכר פרי הבטן היינו שבנים פרי הבטן של ד' נשי יעקב בהם שכר נחלת ד' תואר

יעקב חבל נחלתו בשלוש זכיות הנ"ל ובכלל בנים גם הבת שילדה לאה ונגררת אחרי רובן שהם י"ב בנים והרי מבטן לאה נולדו ו' בנים ובת ומבטן זלפה שפחתה נולדו ב' בנים הנה לא"ה עם ו' פעם ב"ן וב"ת אחת וזלפ"ה עם ב' פעם ב"ן חושבן ב' פעם נחל"ת דב' זכיות אברהם ויצחק שנסתלקו מעשו ונתאחזו עם יעקב בהזדווגו עם לאה ושפחתה שהיתה מגעת לעשו ושוב מבטן רחל נולדו ב' בנים ומבטן בלהה שפחתה נולדו ב' בנים הנה רח"ל עם ב' פעם ב"ן ובלה"ה עם ב' פעם ב"ן חושבן חד נחלת דזכות יעקב בעצמו שאליו היתה מגעת רחל ושפחתה להזדווג עמהם כנ"ל:

והנה אם נפרש הנה נחלת ד' בנים בדייקא בנים זולת הבת שילדה לאה והיינו כענין שנאמר בהשלמת המטה ויהיו בני יעקב שנים עשר ולבתר נפרטו לד' נשיו בתחלה ו' בנים ללאה ולבתר ו' כנגדן ב' בנים לרחל ב' לבלהה ב' לזלפה נמצא דבשלשתן הי' משולש תואר בני יעקב דמשמע תרתי לכל הפחות שהי' ב' בנים לכל אחת משלשתן ולפי"ז כן ו' בני לאה שנערכו להם יחשבו לשלוש ב' בנים בשלוש תואר בני יעקב ולעניין הרי בו' בנים דלאה תואר בנ"י יעק"ב ג' פעמים ובב' דזלפה שפחתה חד בנ"י יעק"ב גם יחד חושבן ב' פעם נחל"ת דזכיות אברהם ויצחק שנסתלקו מעשו ונתאחזו ביעקב בהזדווגו ללאה וזלפה שפחתה שהיתה מגעת לעשו ושוב בב' בנים דרחל חד תואר בנ"י יעק"ב ובב' דבלהה חד בנ"י יעק"ב גם יחד חושבן חד נחל"ת דזכות יעקב בעצמו שאליו היתה מגעת רחל ובלהה שפחתה להזדווג עמהן:

והנה אמנם שלוש נחלת יעקב בסוד שלוש הוי' שיעקב מרכבה אליו בסוד והנה ד' נצב עליו שהוא עמודא דאמצעיתא ומתיחס גם לתרין סטרין ימינא ושמאלא דאברהם ויצחק ויתיחס גם להם כפל הוי' ונשלם שלוש הוי' בסוד שלוש נחלת יעקב והיינו הנה נחלת ד' דייקא בנים כי בשלוש ד' אותיות הוי' הם י"ב אתוון נגד י"ב בנים שהעמיד יעקב וכן ר"ת וס"ת שמות י"ב בני יעקב מנין אלף שפ"ו בהצטרף להם מנין ע"ח דשלוש ד' אותיות הוי' נשלמו יחד למנין שלוש מנין נחל"ה והנה שלוש הוי' הם בברכה המשולשת בתורה ולכן נאמר אחריהם ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם היינו שישימו י"ב אותיות דשלוש שמי שבברכות על י"ב בני ישראל ובזה ואני אברכם שימשיכו עליהם הברכה המשולשת:

ועל ענין זה יש לכוון מה שנאמר הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד רומז אחים על י"ב בנ"י כמו שאמרו בני יעקב שנים עשר עבדיך אחים אנחנו וכאן רמז שבת אחים על שנשא אהרן שמות י"ב בנ"י בכפל בתחלה נאמר ונשא אהרן בשמות דאפוד ולבתר נאמר ונשא אהרן בשמות דחשן וכפל נש"א רמוז במנין שב"ת ולפי"ז שם כל אחד מן

הי"ב כפול ב"אפוד ו"חשן ר"ת שלהם סי' א"ח הרי הם י"ב פעם א"ח היינו שבת אחי"ם ושוב אמר גם יחד רומז על מה שנאמר ולא יזח החשן מעל האפוד על זה אמר הנה מה טוב שמות י"ב בנ"י שבחשן שעליהם י"ב אתוון דג' הויות ושוב ומה נעים שמות י"ב בנ"י שבאפוד שעליהם י"ב אתוון דג' הויות ועל סדרן זה רומז אחר כך בתחלה אמר כשמ"ן הטו"ב ע"ל הרא"ש. חושבן ג' הויות שלמות בהכאת הנסתרות זה בזה והנגלות זה בזה דהיינו ג' פעם י"ק פעם י"ק ו"ק מעם ו"ק היינו ודאי ג' הויות שלמות שהי' על שמות י"ב בנ"י שבחשן שהי' על י"ב אבנים שבד' טורים המשולשים הרי הם ממש שלושן של ד' אותיות הוי' בשלמות ולבתר אמר ע"ל הזק"ן זק"ן אהר"ן חושבן ג' חצאין ראשונים הנסתרות מג' הויות בהכאתן דהיינו ג' פעמים י"ק פעם י"ק ולבתר אמר כט"ל חרמ"ון חושבן ג' חצאין אחרונים הנגלות מג' הויות בהכאתן דהיינו ג"פ ו"ק פעם ו"ק הרי בזה רמז ג' הויות בהתחלקותן לחצאין היינו ודאי ג' הויה שתי' ועל שמות י"ב בנ"י שבאפוד שנחלקין לחצאין על ב' אבנים ו' על אבן אחת כנגד ו' אתוון דחצאי הנסתרות ו' על אבן ב' נגד ו' אתוון דחצאי הנגלות וכאשר רימז שלמות ג' הויות דחשן במלות כשמן הטוב על הראש סיים בהם מלת יורד משמע ירידת שפע ברכות על ידן ושוב כאשר רימז חצי ראשונה מג' הויות דאפוד במלות על הזקן זקן אהרן סיים בהם שיורד וכן ברמז חצי שני' במלות כטל חרמון סיים נמי שיורד רומז ששניהם נחלקין מתואר יורד דהויות שלמות שבחשן להיות גם בשני חצאין ירידת שפע ברכות והיינו דסיים שם כי שם צוה ד' את הברכה וגו' ותדע דמשמעות שיורד בתוספת אות ש' לגבי ב' חצאין שהם חלקים מתואר יורד בלא ש' לגבי הויות בשלמות כהאי דאמרינן תן לו משלו הרי תואר שלו בתוספת אות ש' הוא רק חלק מתואר לו בלא אות ש':

הנה נתבאר לעיל כי שמות י"ב בנ"י רומזין י"ב אתוון דג' הויות שבברכת כהנים ובהם נשפעים ג' ברכות שלפניהם וג' ברכות שלאחריהם וביחד הם ו' ברכות וממילא ממתיקין ו' קללות ויתכן שעל זה רומזין י"ב אתוון דג' הויות ו' אתוון דג' י"ק הנסתרות ממשיכין ו' ברכות ושוב ו' אתוון דג' ו"ק הנגלות ממתיקין ו' קללות וכן נתחלקו גם י"ב בני ישראל ו' ממשיכין ברכה שנאמר אלה יעמדו לברך את העם ונפרטו ו' שמות בנ"י ושוב ו' ממתיקין קללה שנאמר ואלה יעמדו על הקללה להמתיקה ולא נאמר לקלל ונדרש על זה לא קבה אל ונפרטו ו' שמות בנ"י ולפי הנ"ל שזהו מצד י"ב אתוון דג' הויות שבברכת כהנים מרומז בצרו אל"ה ואל"ה חושבן ג' פעמים היוי' ושוב בצרוף לבר"ך א"ת הע"ם ע"ל הקלל"ה חושבן הכאת הנסתרות והנגלות דג' הויות דהיינו ג"פ י"ק פעם י"ק ו"ק פעם ו"ק ובהיות ו' של העומדין לברך נגד אתוון דשלוש י"ק הנסתרות וו' העומדים על

הקללה נגד ו' אתוון דשלוש ו"ק הנגלות לכן גם לשון ארור בגלוי ולשון ברוך נסתר שלא נתפרש בתורה מה שאמרו בתחלה ברוך האיש: ואמנם יש עור לרמז בענין התחלקות י"ב בני יעקב ו' בנים לגבי אלה יעמדו לברך את העם וו' בנים לגבי ואלה יעמדו על הקללה דהנה נדרש זה ספר תולדות אדם שי"ב בנ"י כמנין זה היו ראויים להולד מאדם וחוה וענין שבהם היו ראויים להתחלת ו' בנים מכד ו' צרופין הנבנו מג' אותיות אדם וו' בנים מצד ו' צרופין הנבנו מג' אותיות חוה. והנה גבי כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל מקדים אמירה רכה לנקבות ולבתר דברים קשים כגידין לזכרים וכן בהתחלקותן מקרים אלה יעמדו לברך את העם מצד קדימת אמירה רכה לנקבות ויהיו ג"כ אלו ו' מבחי' נוקבא בו' צרופי שם חו"ה עם מנין א"ם כ"ל ח"י לכל צרוף ממש חושבן לבר"ך א"ת הע"ם ולבתר ואלה יעמדו על הקללה מצד איחור דברים קשין לזכרים ויהיו ג"כ אלו ו' מבחי' דכר בו' צרופי שם אד"ם ממש חושבן ע"ל הקלל"ה להמתיקה:

והנה אחר שברך יעקב לי"ב בניו נאמר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם איש אשר כברכתו ברך אתם הרי כפל בהם הברכה בתחלה ויברך אתם ולבסוף ברך אתם רמוז בזה שהמשיך אביהם בתחלה ברכה על ראשי שמותם שנכנסין בהן ולבסוף המשיך אביהם ברכה על סופי שמותם שיוצאין בהן לקיים בהם ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך וכבר נודע ממדרש רז"ל בטעם התחלת בראשית באות ב' שהיא לשון ברוך ולא פתח באות א' שהיא לשון ארור הנה כן בשמות י"ב בנים ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולון דן נפתלי גד אשר יוסף בנימין הרי ראשי שמותם מנין תרכ"ז וסופי שמותם מנין תשנ"ט ולכן כשבא אביהם להמשיך לשון ברוך על ראשי וסופי שמות י"ב בניו עשה בהם סימן שלא לחשבן בפעם א' להוציאן מכלל א' דלשון ארור וחשבן ב' פעמים להכניסן בכלל ב' דלשון ברוך ועל זה רומז וזא"ת אש"ר דב"ר לה"ם אביה"ם חושבן ב' פעמים תרכ"ז דראשי שמותם ובזה נכללו בלשון ברוך והיינו דסיים ויברך אותם דייקא היינו אות שבראש שם כל אחד מי"ב בנים ושוב אי"ש אש"ר כברכת"ו בצירוף מנין אביה"ם האמור קודם דקאי גם על זה שממנו נתברכו איש אשר כברכתו ביחד חושבן ב' פעמים תשנ"ט דסופי שמותם, ובזה נכללו בלשון ברוך והיינו דסיים ברך אותם דייקא היינו אות שבסוף שם כל אחד מי"ב בנים:

ואמנם יבואר עוד כפל הברכה לי"ב בנים בתחלה נאמר ויברך אתם ולבסוף נאמר ברך אתם כלפי שהיו שמות י"ב בנים על החשן ועל האפוד ובחשן היו כל י"ב בנים קבועים במקום א' על לב אהרן ובאפוד נתחלקו י"ב בנים והיו קבועים בב' מקומות על ב' כתפיו ו' בכל כתף ובענין זה יבוארו הכתובים בפ' תצוה ונשא אהרן את שמותם לפני ד' על שתי

כתפיו לזכרן ושוב נאמר ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו וגו' לזכרן לפני ד' וגו' ואיכא למידק בהן תרתי חדא דבאפוד נאמר ונשא אהרן את שמותם בסתם ובחשן מפרש ונשא אהרן את שמות בני ישראל ואידך דבאפוד מקדים לפני ד' והדר מפרש המקומות שנשא על שתי כתפיו ובחשן מקדים לפרש המקום שנשא על לבו והדר אמר לפני ד' ותרויהון יתישבו בענין אחד דהנה באפוד נתחלקו י"ב בני ישראל לחצאין ונשא אותם בב' מקומות על ב' כתפיו וא"כ בכל מקום לא נשא רק מקצת שמותם ולא כל שמות בני ישראל לכן אמר סתם שמותם דמשמע אפילו מקצתם ולא אמר שמות בני ישראל דמשמע כולם דווקא ואלו הי' מפרש תחלה ב' מקומות שלהם על שתי כתפיו והדר אמר לפני ד' הי' אפשר לטעות דמקצתן לא חשיבי להתייחס לפני ד' עד שיצטרפו משני המקומות כולם כאחד לכן הקדים לפני ד' קודם שפרש שני המקומות להורות שגם מקצת השמות חשיבי להתייחס לפני ד' משא"כ בחשן שהיו כל שמות בני ישראל במקום אחד על לבו פרש מקום שלהם והדר אמר לפני ד' שאין לטעות בהם וכבר נודע כי הכאת ד' אותיות הוי' חושבן מקום ובזה יבואר כי מה שנקבעו באפוד שני חצאי השמות בשני מקומות על שתי כתפיו זה הורה שכל מקצת יתייחס לפני ד' העולה מקום ולגבי חשן יתייחסו לפני ד' במקום אחד וזה הדבר מפאת עצם השמות שהיו נשאים מעל אלו המקומות הן בחצאין שעל ב' כתפיו הן בכולם שעל לבו תדע דהנה בחצאין מבואר ברש"י ז"ל שהיו ו' שמות וכ"ה אותיות בכל אבן והנה ו' שבכל אבן נכללו זה בזה וא"כ בכל אבן ו' פעמים ו' שמות וכ"ה אותיות חושבן מקו"ם לחצי אחד וכן לחצי שני מקו"ם ובחשן שהיו בד' טורי אבן ג' שמות שבכל טור נכללו זה בזה והם ג' פעמים ג' שבכל טור והרי בד' טורים הם ג' פעמים י"ב שמות ונ' אותיות שבהם עולים לחושבן מקו"ם אחד שלהם ובזה נבוא לתחלת ענינינו כי מאחר שנכפלו שמות י"ב בני יעקב בחשן ואפוד בחשן נקבעו במקום אחד לרמז לפני ד' ובאפוד נקבעו בב' מקומות לפני ד' ונאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך ולפי שנאמר ולא יזח החשן מעל האפוד בענין זה המשיך אביהם עליהם ברכות דהיינו וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם משמע ברכה מיוחדת לי"ב שבחשן במקום מיוחד לפני ד' ושוב איש אשר כברכתו ברך אתם שנאמר בכפל לשון ברכה לי"ב שבאפוד בב' מקומות לפני ד' כנ"ל:

והנה על כפל שמות י"ב בני יעקב בחשן ואפוד כוללן הכתוב בסיום ויקחו לי תרומה שנאמר אבני שהם ואבני מלואים לאפוד ולחשן הנה הכתוב נאמר בדרך שלוב דהיינו אבני שהם לאפוד ואבני מלואים לחשן ושלובן הוא הוראה שצריכין להיות ביחד כענין שנאמר ולא יזח החשן מעל האפוד ואמנם יבואר שהכפל רומז על ב' תוארים שנתייחסו

לישראל שנאמר ישעי' נ"א הקשיבו אני עמי ולאמי אלי האזינו והנה י"ב בני ישראל נתייחסו עמי ולאמי דמשמע עם אחד ולאם אחד כענין שבשכיבתו של יעקב הי' י"ב אבנים כנגד י"ב בני ישראל ונעשו כולם אבן אחת נמצא נתמעט מהם י"א אבנים נפרדים וזה רומז שיתמעטו המתנגדים לעומתם היינו י"א אלופי עשו שהם י"א אבנים נפרדים שבעשו נאמר נפשות כולן יתבטלו בי"ב בני יעקב המרובין עליהם באבן אחת המיחד לכולן שביעקב נאמר נפש ואמנם הכנעת י"א אלופי עשו תחת י"ב בני יעקב הוא מצד שרבקה אהבת את יעקב ונתנה לו עצה לקחת הברכה מעשו ולכן נאמר בברכתו יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים הוה גביר לאחיך וישתחוו לך בני אמך דייקא רצונו כי מצד אמך אשר אהבתך הוה גביר לאחיך והיינו יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים עמים דייקא וכן לאמים דייקא היינו רבוי ופרוד י"א אלופי עשו שיתוארו בי"א פעמים ע"ם ובי"א פעמים לא"ם יהיו נכנעים לפני עמי ולאמי די"ב בני ישראל המרובין עליהן באחד המיחד לכולן בעם אחד ולאם אחד וזהו שנאמר ידבר עמים תחתנו מפאת יעבדוך עמים ולאמים תחת רגלנו מפאת וישתחוו לך לאמים כי ההשתחואה הוא ודאי תחת רגלנו ועל זה סיים יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה היינו גאון יעקב ברבוי אחד על י"א אלופי עשו ונכנעין י"א פעמים עם ולאם שלהם תחת עם ולאם המיוחד ברבוי י"ב בני יעקב מצד אהבת אמו אותו והיינו גאון יעקב אשר אהב סלה דייקא לפי שנתייחס אהבתה בסתם ואינה תלוי' בדבר ולא בטלה לעולם לאפוקי אהבת יצחק לעשו תנוי' בדבר כי ציד בפיו ובטלה דבר בעצת רבקה ליעקב והקדימו לצידו ואז ניצד הציד ובטלה האהבה של יצחק לעשו וברך את יעקב בענין יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים כנ"ל ולענין כפל שמות י"ב בני יעקב באפוד וחשן ונאמר ולא יזח החשן מעל האפוד הרי החשן למעלה מרמז ידבר עמים תחתנו דהנה מנין חש"ן עם י"ב פעם מל"א די"ב אבני מלאים שבו ביחד בטול י"א פעמים ע"ם די"א אלופים ושוב האפוד למטה מרמז ולאמים תחת רגלנו דהנה מנין אפו"ד עם ב' פעם שה"ם דב' אבני שהם שבו ביחד בטול י"א פעמים לא"ם די"א אלופים ולפי שכל זה מצד רבקה האהבת את יעקב לכן בתחלה נאמר לגבי אפוד ונשא אהרן את שמותם וגו' לזכר"ן חושבן רבק"ה ולבתר נאמר לגבי חשן ונשא' אהרן את שמות בני ישראל וגו' לזכר"ן חושבן רבק"ה ולכן בתחלת מציאת אליעזר לרבקה נאמר והנה רבקה יצאת וכדה על שכמה רומז כ"ד מנין כפל י"ב שמות בני ישראל שבאפוד וחשן וסיים והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ד' דרכו מלות משתא"ה ל"ה חושבן אפו"ד עם ב' פעמים שהם דב' אבנים שבו ומלות מחרי"ש לדע"ת ההפלי"ח חושבן חש"ן עם י"ב פעמים מל"א די"ב אבנים שבו:

והנה עשה אליעזר סימן שתשקה מכדה אותו עם י' גמלים שביחד הם קומת י"א וכן נתן לה מיד קודם ששאלה נזם זהב בקע משקלו היינו משקל א' כנגד מה שהשקתה מן הכד לאליעזר בעצמו ושני צמידים על ידי' עשרה זהב משקלם כנגד מה שהשקתה כי' גמלים וכל רמז מנין י"א לענין הכנעת י"א פעמים עם ולאם דאלופי עשו ברבוי כפל י"ב שמות שבאבני שתם ואבני מלאים לאפוד ולחשן הנ"ל ברמז כ"ד שלה וברמז משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ואמנם על הסימן שעשה אליעזר אמר אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני הרי במנין אליעז"ר נוסף על מנין יצח"ק במנין ע"ם וגם במנין אליעז"ר נוסף על מנין חס"ד ע"ם אדנ"י במנין לא"ם היינו רמז עם ולאם מיוחד דישראל הנ"ל בתואר עמי ולאמי ותחתיהם יכנעו עמים ולאמים דעשו שבקומת י"א. ועל זה רימז אליעזר בסיום ספורו מההזדמנות רבקה אמר ואשם הנזם על אפה והצמידים על ידי' הרי הנז"ם חושב"ן ק"ב והצמידי"ם חושבן ר"ה ביחד צרוף שם רבק"ה אולם אליעזר נוסף על מנין רבקה במנין י"א משקלים הנזם משקל א' לכן שם על אפ"ה דייקא הוא אות א' והצמידים משקל י' לכן שם על ידי' דייקא הוא אות י'. והרי לגבי א' דאפה מלת ע"ל ר"ת "עם "לאם ולגבי י' דידי' מלת ע"ל ר"ת "עם "לאם ורומזין יחד להכניע י"א דעמים ולאמים הנ"ל:

אשכול עניני יוסף

וישב יעקב וגו' אלה תולדות יעקב יוסף וגו' יבואר ההמשך לפי פירשיז"ל אחר שפירש לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו ספונים וחשובים לפרש האיך נתיישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החרי פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סבתם לפי שהם חשובין לפני המקום להאריך בהם הרי שהורה בכאן הכנעת וישב עשו שבקצרה ע"י וישב יעקב שבארוכה לענין זה שייך אלה תולדות יעקב יוסף להורות שיוסף הוא המסייע ליעקב להכניע לעשו כנאמר והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש והנה נאמר הקל קול יעקב והידים ידי עשו ונדרש בזמן שהקל קול יעקב, אין הידים ידי עשו הנה ע"ז רומז וישב יעקב בדרך ארוכה היינו שבמנין יש"ב נתארך שם יעק"ב בתוספת עליו מנין ק"ל בענין הקל קול יעקב וזה יפה כחו להאריך ישיבתו וקיומו בעולם ושוב רומז וישב עשו בדרך קצרה שבמנין יש"ב נתקצר שם עש"ו בגרעון ממנו מנין ידי"ם בענין אין הידים ידי עשו וזה תשות כחו לקצר ישיבתו וקיומו בעולם שבזמן. שהקל קול יעקב אין הידים ידי עשו:

וישב יעקב בארץ וגו' אלה תולדות יעקב יוסף וגו' פירש"י ז"ל אחר שפירש ישובי עשו וגו' וגם נדרש וישב יעקב בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף היינו שפירש מאחיו והי' סבה לגלות מצרים וידוע מה שנאמר בעשו וילך עשו אל ארץ מפני השטח של הגלות ויבואר דאחר שפירש ישובי עשו בסוף פרשה שלפניו כל מקומות מושבותם מזה דן יעקב ק"ו אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו ובזה בקש יעקב לישב בשלוה אמנם מתם בעצמם קפץ עליו רוגזו של יוסף דהנה כי נדקדק בח' מלכים דאדום שנתפרשו למעלה ופרוטי עקומות לו' מלכים ראשונים דנהב"ה בצר"ה אר"ץ התימנ"י עוי"ת משרק"ה רחבו"ת הנה"ר חושבן שמות י"ב בני יעקב כמו שנכתבו בתולדותם ראוב"ן שמעו"ן לו"י יהוד"ה ד"ן נפתל"י ג"ד אש"ר יששכ"ר זבלו"ן יוס"ף בנימי"ן והיינו וישב יעקב דסמיך בתרי' אלה תולדות יעקב שדן ק"ו לישיבת שלוה לכלל י"ב בניו מישיבת מקומות ו' מלכים ראשונים ושוב נפרט שם יוסף הגם שהוא בכלל תולדות יעקב להורות שדן ק"ו פרטי לישיבת שלוה של יוסף ממקום דמלך הח' פע"ו והוא חשבון יוס"ף ואמנם לפי שקדם אליו מלך הז' שלא נאמר בו מקום ומבואר בבעה"ט שלא הי' לו ישיבה במקום ידוע ממנו הי' קטרוג על ישיבת שלוה של יוסף וגלגל גלותו למצרים והיינו שקפץ עליו רוגזו של יוסף לפי שקדם עליו קטרוג מלך הז':

והנה ז' מלכים ראשונים שמתו אם נכוון אותן כנגד ז' מיני מתכות הידועין בסדורן כסף זהב נחשת בדיל עופרת כסף חי ברזל הרי מלך ז' שקטרוגו על הגלות כוון נגד ברזל וזה ודאי גלות מצרים שנקרא כור הברזל וכן אמרו ראוי הי' יעקב לירד בשלשלאות של ברזל למצרים אולם חס עליו המקום ונתגלגל ירידת יעקב למצרים בסבת מכירת יוסף שנאמר בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה וזה שנאמר על יוסף במצרים ברזל באת נפשו רצונו שנפשו באה להיות סבה לירידת יעקב במקום ברזל שהי' ראוי לירד בשלשלאות של ברזל ולפי שלאחר קטרוג מלך הז' על ישיבת יעקב נרמז אח"כ במלך הח' ישיבה ליוסף מזה נתעלה במצרים לכך שלח יוסף ליעקב רד"ה אלי רד"ה למפרע הד"ר ולך הח' עכ"פ זכינו כי ממקומות של מלכי ארום יש רמז על יוסף בכלל אחיו וגם רמז פרטי על יוסף בפ"ע וזהו שאמר יעקב ליוסף ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי ונתפרש מיד עשו שעשה מעשה אמורי ולדרכי יתפרש ומיד האמורי ממקום האמורי כמו איש על ידו שפירשיז"ל איש על מקומו כי ממקומות מלכי אדום לקח יעקב רמז ליוסף בכלל אחיו וגם רמז פרטי ליוסף בפ"ע נוסף על אחיו:

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו וגו' הנה יש לפרש מלות מכל בניו לנתינת טעם על שאהב את יוסף לפי שיש בו מכל בניו וסמך על מה שנאמר ברישא אלה

תולדות יעקב יוסף דמשמע שכל תולדות יעקב נכללו ביוסף והדר מפרש האיך נכללו ביוסף כל בניו ואמר כי בן זקנים הוא לו רצונו שהוא לו בן ביחוס זקן שקנה חכמה כנדרש והדרת פני זקן וכן מתורגם כי בן זקנים הוא לו אחי בר חכים הוא לי' ובזה תמצא כי ב"ן פעם זקן מנין שמות כל י"ב בניו במלואן ריש אלף וו בית נון שין מם עין וו נון. למד וו יוד, יוד הה וו דלת הה, דלת נון נון פא תיו למד יוד, גימל דלת, אלף שין ריש, יוד שין שין כף ריש, זין בית למר וו נון, יוד וו סמך פא בית נון יוד מם יוד נון. והנה מנינם נרמז בכללות שם התפארת דיעקב עם שם היסוד דיוסף דהיינו הוי' פעם שם שאמר די ובדרך זה יתפרש וישראל אהב את יוסף על ענין כללית שמות ידועין שלהם זב"ז וע"ז סיים מכל בניו שבכללות אלו השמות נרמז מכל בניו בהתוולא שמותם כנ"ל והיינו נמי אלה תולדות יעקב יוסף רצונו שכל התולדות מרומזין בכללות יעקב ויוסף זב"ז כנ"ל ולפי שלא נתפרסם עדיין שיוסף זכה למדת יסוד בשם שאמר די לזה גלה אח"כ ברמז כי בן זקנים הוא לו זקנים היינו כפל זק"ן מנין שם שאמר די ובכללותו עם הוי' דיעקב המפורסם מכבר נשלם בזה מכל בניו כנ"ל ובהיות תואר זקן שקנה חכמה וא"כ זקנים דהיינו כפל זקן הוא קנה חכמה בכפל מרומז במה שזכה למדת צדיק יסוד עולם הרי עולם מנין כפל חכמ"ה והם מתייחסים לב' תוארים צדיק יסוד דהנה חכמה בתואר צדיק בטעם פי צדיק יהגה חכמה וחכמה בתואר יסוד בטעם ד' בחכמה יסד ארץ:

ואמנם נתפרש וישראל אהב את יוסף לפי שיש בו מכל בניו בענין כי בן זקנים הוא לו דזקן היינו קנה חכמה ובו יש קנין רבוי חכמה ברבוי זקנים והרבוי משוער במלת הו"א דלבתר זקנים מנין י"ב בניו שכנגד רבוי כל בניו קנה יוסף חכמה ולכן נאמר אלה תולד"ת יעקב יוסף שביוסף כלול חכמה בקומת י"ב דאלה תולדות יעקב תדע שכן מלות אל"ה תולדו"ת מנין י"ב פעם חכמ"ה והם נכללו במנין יוס"ף בהתחשב פ' פשוטה למנין ח' מאות דאיק בכר וכאשר אהב ישראל את יוסף ועשה לו כתנת פסים בשביל רבוי חכמה שבו כנגד כל בניו נתקנאו אחיו ע"ז ונאמר ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו ורש"י ז"ל מפרש כתנתו זה חלוק כתנת הפסים הוא שהוסיף לו אביו יותר משל אחיו ולפ"ז כתנתו אין לו שייכות עם כתנת הפסים אולם כמה פנים לתורה ובדרך רמז יש לו שייכות שגילתה התורה שנתקנאו קנאת סופרים על רבוי חכמה נגד י"ב בנים הרמוז בשם יוסף בחושבן הנ"ל לרבות מנין פא פשוטה שבו במנין ח' מאות והיינו ויפשיטו את יוסף שהבחינו בשם יוסף אות הפשוטה ובזה נחשב הוא למנין י"ב פעם חכמה וזה גרם לו את כתנתו שכן כתנת"ו ג"כ מנין י"ב פעם חכמ"ה והדר מפרש דהיינו את כתנת הפסים אשר עליו שהוסיף לו בשביל רבוי חכמתו כנגד י"ב בניו והיינו נמי רמז

גביע של יוסף שאמר שנחש ינחש בו רצונו שבו מרומז חכמה של יוסף בקומת י"ב שכו מנין חכמ"ה הוא ע"ג עם י"ב הרי גבי"ע ובענין זה ירמוז חלום הראשון של יוסף והנה קמה אלמתי שנדרש משתיקותא דאמי וכמה פנים לתורה ירמוז על חכמתו של יוסף שעמדה לו והוא בתואר שתיקה שהוא סייג לחכמה וע"ז סיים והנה תסיבנה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי הורה שחכמה של כלם נכלל ביוסף כנ"ל וזה יבואר ג"כ בחלום השני בהקדים ענין החכמה המתייחסת ליוסף מבחי' צדיק יסוד עולם הנ"ל והיינו כי להיות מדה ששית בז' מדות מכוון לכוכב הששי מז' כוכבי לכת הנקרא בפרטות בשם כוכב ואי' בשבת קנ"ו האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא והנה נהיר וחכים הוא ענין אחד בטעם חכמת אדם תאיר פניו וגם שניהם נכללו בצדיק בענין שנאמר אור זרע לצדיק הרי או"ר נוסף על צדי"ק במנין א"ב ותואר זר"ע נוסף על צדי"ק במנין חכמה וזה ג"כ ביוסף שנאמר ויקראו לפניו אברך ונדרש שהי' אב בחכמה ורץ בשנים ואמר ויקראו לפניו דייקא כי חכמתו נכרת לפניו בטעם חכמת אדם תאיר פניו והיינו כי בן זקנים הוא לו ומתורגם בר חכים הוא לי' ורומז זקני"ם הו"א מנין א"ב פעם חכמ"ה ובזה יפה נדרש ג"כ כי בן זקנים הוא לו שהי' זיו איקונין שלו דומה לו היינו מטעם שהי' לו בר חכים שכל מה שלמד משם ועבר מסר לו לכן היו דומין בזיו איקונין ענין חכמת אדם תאיר פניו וכן זקני"ם מנין או"ר הרי ביוסף נהיר וחכים דכוכב ורמוז במלות הו"א ל"ו מנין כוכ"ב והנה נדרש חכם לב יקח מצות זה משה על שום שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי משה בנצח מדה ד' מכוון נגד חמה בשצ"ם חנכ"ל ולקח עצמות יוסף המכוון לכוכב עמו שהוא ספרא דחמה ובזה ודאי מבואר שפיר ענין נהיר וחכים דכוכב משום דספרא דחמה הוא שישנן שניהם בחמה דמשה בענין חכם לב יקח מצות הרי חכים בחכם לב ונהיר בתואר מצות שנאמר מצות ד' ברה מאירת עינים וענין זה נמי ביהושע זרעא דיוסף לא מש מתוך אהלו של משה דוגמת כוכב ספרא דחמה ובזה נהיר וחכים נהיר בענין שנאמר על יהושע בכור שורו הדר לו דנהיר ממשה שנאמר למשה על יהושע ונתת מהודך עליו זה קרון עור פנים וזה עצמו הוראה דחכים ג"כ ממשה בטעם חכמת אדם תאיר פניו וכן נצטוה משה בפרטות ליתן מחכמתו על יהושע בענין שנאמר וסמכת את ידך עליו שכן נאמר ויהושע ב"נ מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו:

ובזה נבוא לתחלת ענינינו שחכמתו של יוסף כלולה מחכמת אחיו הנה כן הוראת חלום השני והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי ולפי מה שאמרו שהירח הי' דבר בטל בחלום לפי שרומז על אמו והיא כבר מתה א"כ עיקר החלום השמש ואחד עשר

כוכבים משתחוים לי רצונו שחכמתו מבחי' כוכב ספרא דחמה נכללת מחכמות י"א אחיו ובזה חכמת כל אחד מהם בתואר כוכב ושמש דיוסף והיינו השמש וי"א כוכבים משתחוים לי ממש כעין חלום הראשון הנ"ל שחכמתו של יוסף בתואר אלם סיג לחכמה שתיקה נכללה מחכמות י"א אחיו וחכמת כל אחד מהם בתואר אלם דיוסף והיינו והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי ולפי מה שנדרש והנה קמה אלומתי שתיקותא דאמא מבואר שאמו גרמה לו חכמתו ולפי"ז גם הירח דחלום הב' אינו דבר בטל שרומז על אמו שגרמה לו חכמתו:

ויבואר עוד וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו דהנה נאמר ויבאו אלימה וימצאו שם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ופירשיז"ל כנגד י"ב שבטים וכנגד ע' זקנים נזדמנו להם מבואר משם שיוסף חביב מכל בניו שהרי נזדמן כנגד כלם עינת מים והוא רק בשביל יוסף שנאמר בן פרת יוסף בן פרת עלי עין ומתורגם כגופן דנציב על עיבא דמיא וגם מה שנתייחסו ע' זקנים עם י"ב שבטים הוא רק בשביל יוסף שזכה למדת צדיק כתמר יפרח ולכן כנגד הזקנים היו תמרים דווקא והיינו כי בן זקונים הוא לו שבו נתייחסו השבעי' זקנים ועל ענין זה רומז חלום הראשון והנה אנחנו מאלמים אלמים הלשון נופל על לשון אלם ששם נמצאו רמז כל הי"ב שבטים והנה קמה אלומתי וגם נצבה לשון כפול כנגד ב' ענינים הנמצאו באילים עינת מים ותמרים שניהם יתייחסו ליוסף ובשבילו בא יחוסן גם לשאר השבטים והיינו תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי: ואמנם בפשטות והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה הוא עסקי מזון ולכן כל אל"ם מנין יונ"ה שבקשה על עסקי מזון כנדרש והנה עלה זית טרף בעיה שאמרה יונה יהיו מזונתי מרורין כזית בידי הקב"ה ואל יהיו מתוקין כדבש בידי בשר ודם וכן נמי מרומז במלות אלמי"ם בתו"ך השד"ה מנין מרו"ר זי"ת אמנם ראה בחלומו י"ב פעמים אל"ם די"ב בני יעקב והם מנין מתו"ק דב"ש ולאשר היונה מאסה בזה ובחרה יותר במרור זית לזה סיים והנה קמה אלמתי וגם נצבה היינו שאלם דיוסף כדקאי כפשוטו קאי שלא נחשב בתוספות כולל והנה תסבינה אלמתיכם בתוספות י"א כוללים ועולין למנין תשצ"ב ולבתר ותשתחוין לאלמתי שיצטרפו עם אלים כפשוטו דיוסף ואז יושלמו למנין מרו"ר זי"ת דבקשה היונה. והנה מתורגם מאלמים אלמים מאסרין אסרין לכן אמר והנה קמה אלמתי היינו אסר של יוסף וגם נצבה ירמוז על ענין שאמרז"ל יבא אסר של יוסף שנא' ויאסר יוסף את מרכבתו ויעמוד נגד אסר של פרעה שנאמר ויאסר את רכבו והיינו והנה. קמה אלמתי היינו אסר של יוסף וגם נצבה לעומת אסר של פרעה ולענין הנ"ל שמנין אל"ם רומז על יונ"ה שבקשה עסקי מזון כן אסר רומז עסקי מזון מנין צדי"ק אוכ"ל

בענין שנאמר צדיק אוכל לשבע נפשו וצדיק היינו דרגא דיוסף שזכה בנסיון של אשת פוטיפר ואמר כי אם הלחם אשר הוא אוכל לכן בא בשכרו צדיק אוכל והיינו רמז אסר של יוסף שעמד נגד אסר של פרעה שרדף אחרי ב"י והשיגם חונים על הים ובאותה שעה היו ישראל בדמיון יונה שנאמר יונתי בחגוי הסלע שבקשה עסקי מזון המרומז באסר דיוסף ובזכותו נקרע הים לפניהם כנדרש הים ראה וינס היינו זכות וינס דנסיון יוסף ולכן הי"ם רא"ה מנין אס"ר דיוסף דהיינו רמז צדיק אוכל ושפיר אמרז"ל קשין מזונותיו של אדם כקי"ס וכשבקשה היונה עסקי מזון שלה בעלה זית נאמר וידע נח כי קלו המים רמז לקריעת י"ס בזכות אסר יוסף כנ"ל וכן כ"י קל"ו המי"ם מנין אסיר ואסר של פרעה נטבעו בים לעומת מה שנתחכמו לדון את ישראל במים לפי שכבר נשבע הקב"ה שלא יביא מבול לעולם ובאמת כי קלו המים דמבול רמז רק על ישראל בזכות אסר דיוסף כנ"ל, והנה בז' מינים דשבח א"י שכנגד ז' מדות הרי זית שמן נגד מדת צדיק ולכן רומז זי"ת מנין אס"ר יוס"ף שרמז אס"ר מנין צדי"ק אוכ"ל ושעור אכילה בכזית והיינו בקשת היונה עסקי מזון בעלה זית דוקא ומשמע נמי כפשוטו שלא מצאה עדיין רק עלה זית ממילא רומז ליוסף שנתברך מראש הררי קדם שארצו ממהרת לבשל פירותיו קודם כל הארצות והורה בזה ודאי ענין צדיק אוכל, ואמנם אסר דיוסף נתייחס בב' תוארים והנה קמה אלמתי וגם נצבה רומז ענין לחם משנה דיום ו' שהוא מדת צדיק הרי כפול בו צדיק אוכל לעצם יום ו' ותואר קמה היינו נזקפה ומה שנשאר ליום ז' תואר וגם נצבה פירש"י ז"ל נשארה על עומדה בזקיפה:

והנה תלה ב' פעולות בעצמו והנה קמה אלמתי וגם נצבה הוראת כפל ענין ממשלה שימשול עליהם על כרחם מצד עצמו בתוקפו ושוב תלה ב' פעולות באחיו והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי הוראת כפל ענין מלוכה שמדעתם יתנו לו כתר מלוכה, והנה כפל ענין מלוכה שנתלה בפעולתם סתרו לו אחיו בה' תמיהות המלך תמלך עלינו וכפל ענין ממשלה שנתלה בפעולתו קיימו באומרם אם משול תמשול בנו ואינו בלשון תמיהה ומשמעות אם בכאן לשון אלא משול תמשל בנו כמו כי אם ישראל יהי' שמך נמצא סתרו לו סוף חלומו בפעולתם וקיימו תחלת חלומו בפעולותיו קמה אלמתי וגם נצבה ולענין הנ"ל שרומזין לחם משנה של יום ו' דיוסף וחלק אחד לעצם יום ו' שכנגדו מין ו' זית וחלק שני נשאר ליום ז' שכנגדו מין ז' דבש היוצא מן התמרה שנקראת כותבת מרומז בקיום כפל לשון ממשלה דקמה נצבה באמרם אם משול תמשל בנו א"ם משו"ל מנין זי"ת תעש"ל בניו מנין כותב"ת, ועכ"פ נתייחס כפליתו באסר דיוסף הנ"ל לענין רמז צדיק אוכל שכפול בלחם משנה דיום ו' שהוא מדת צדיק כנגד מין ו' זית וזה רימזה

היונה במנין על"ה זי"ת מנין כפל צדי"ק אוכ"ל ושפיר נדרש בזה שאמרה יונה יהיו מזנוותי מרורין כזית ואל יהיו מתוקין כדבש שיוכיח על זה מה שלא ירד המן ביום ז' שכנגדו דבש ונכפלו ביום ו' שכנגדו זית: והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. המשך הענין יבואר דהנה פירש"י ז"ל והוא נער שהי' עושה מעשה נערות מתקן בשערו ממשמש בעיניו כדי שיהי' נראה יפה הורה בזה שנתקשר יוסף במדת תפארת של יעקב אביו כטעם ותפארת בנים אבותם וכן מרומז במלות והו"א נע"ר חושבן יוס"ף עם יעק"ב כענין שנאמר קודם אלה תולדות יעקב יוסף שנדרש שהי' זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב היינו שבא להתדמות אליו במדת תפארת והיינו שיהי' נראה יפה ובענין זה הי' מקרב את בני בלהה ואת בני זלפה ונותן טעם נשי אביו, דהנה מדות ג' אבות הם ג' סדרים זרעים מועד נשים ויעקב בחיר שבאבות במדת תפארת שבו הממוצע בין עדות חו"ג דאברהם ויצחק שלא היו מטתן שלמה, מפאת שלא היו מיזוג בעצם מדתם עד שבא יעקב והיה מטתו שלמה ולכן מדת יעקב בסדר נשים להוראת שלמות מטתו וא"כ אין ליתן דופי בבני בלהה ובני זלפה בהיות בשלמות נשי אביו שרומזין מדת תפארת דיעקב שבסדר נשים נמצא נמשך זה אחר אומרו והוא נער שנתקשר במדת תפארת של יעקב כנ"ל ועם זה נמשך אח"כ ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ברמז במלות א"ת דבת"ם מנין זרעי"ם מוע"ד נשי"ם שנתקשר במדת תפארת דסדר נשים הממוצע מב' סדרים זרעים מועד וכאשר היו אחיו מזלזלין בבני שפחות הרי פגמו בסדר נשים דאביהם והיינו רעה אל אביה"ם דייקא ועל זה נסמך וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ונדרש שהי' זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב היינו שהי' מתדמה אליו במדת תפארת בענין שנראה יפה והיינו ועשה לו כתנת פסים רומז פסי"ם מנין ב' פעמים יפ"ה רומז לכפל יפה שנאמר בו להלן ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה וסמיך ויהי אחר הדברי' האלה ותשא אשת אדניו את עיני' אל יוסף ותאמר שכבה עמי וימאן ויאמר הן אדני וגו' ירמוז על הנ"ל שיוסף רצה שיהי' נראה יפה להתקשר בתפארת של יעקב ובזה נתייחס יפה תאר ויפה מראה שהתיפות שלו ברמז תא"ר מרא"ה חושבן זרעי"ם מוע"ד כשי"ם היינו מעין עדת תפארת דסדר נשים הממוצע בין זרעים מועד ועל זה ותשא אשת אדוניו וגו' ותאמר שכבה עמי רצותה לדחות את יוסף מקדושת תפארת דסדר נשים במה שיזדווג עמה שהתנגדה בתפארתה שלא בקדושה ורמזה במלות שכבה עמי שכב"ה מנין זרעי"ם עמ"י מנין מוע"ד וחסרה מזונן בסדר נשים וע"ז נאמר וימאן בשלשלת שרימז לה שנתאחז בסדר השלישי סדר נשים:

וזהו ויאמר אל אשת אדניו הן אדני ואיתא במדר' מתירא אני מאבא שבארץ כנען היינו שיעקב רומז על קדושת סדר נשים ולכן אין להזדווג עמה וענין זה יש לכוון גם אח"כ גבי ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי וארז"ל לעשות צרכיו נכנס אלא שנראה לו דמות דיוקנו של אביו היינו שגם שם נאמר שכבה עמי ברמז זרעים מועד בגרעון סדר נשים וע"ז נרא' לו דמות דיוקנו של אביו שרומז לסדר נשים שבשביל זה אין להזדווג עמה:

ויש לדעת שכל נסיוני של יוסף מרומז בענין וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים דאי' במדרש ר"ל בשם ראב"ע אמר צריך אדם שלא לשנות בן מבניו שע"י כתנת פסים שעשה אבינו יעקב ליוסף וישנאו אותו ולפי"ז יהי' תימה גדולה על אבינו יעקב היאך עשה כתנת פסים ליוסף להטיל עליו שנאה באחיו אמנם באמת מאת השם היתה זאת שישנאו אתו אחיו כדי שתתגלגל ע"ז מכירת יוסף כנדרש וישלחהו מעמק חברון מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון בגזרת כי גר יהי' זרעך כי בזולת מכירת יוסף הי' ראוי יעקב לירד בשלשלאות של ברזל למצרים וכשירד בסבת מכירת יוסף נתקיי' בו בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה דייקא היינו בסבת וישראל אהב את יוסף מכל בניו שכן נאמר ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ומזה נתגלגל מכירתו וידוע שבשביל שהוצרכו ישראל להיות במצרים ערות הארץ ולא היו יכולים לעמוד כנגדם לזה הוצרך יוסף לירד לפניה' להתיש כח המצרים ע"י שיעמוד בנסיון שלו ומרומז בענין וישראל אהב את יוסף ונותן טעם כ"י ב"ן זקני"ם הו"א ל"ו מרומז בס"ת אתוון וימא"ן הוא נסיון של יוסף ומטעם זה ועשה לו כתנת פסים רומז כתנ"ת פסי"ם מנין שלשל"ת הנאמר על וימאן ובמה שנדרש כי בן זקנים הוא לו שהי' זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב מרמז על הנסיון שלבסוף גבי ויבא הביתה לעשות מלאכתו שאמרו לעשות צרכיו נכנס ונראה לו דמות דיוקנו של אביו עם שהדברי' כפשוטן שבדרך נס נתראה אליו דיוקנו של יעקב ופירש ממנה יבואר עוד שגם בזולת הנס הי' לו סבה שנזכר בדיוקנו של יעקב ופירש ממנה והיינו כענין שפירשיז"ל גבי מראת הצבאת שבהן הי' הנשים מפתות לבעליהן במצרי' שנוטלת כל אחת המראה ורואה בה את עצמה עם בעלה ומשדלתו בדברי' לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להן ומסתמא עשתה כן גם אשת פוטיפר לפתות את יוסף לשכוב עמה וכשראה יוסף את דיוקנו במראה שהי' דומה לדיוקנו של יעקב נזכר בו ופירש מן העבירה והיינו כי בן זקנים הוא לו שזיו איקונין שלו דומה לשל אביו ובסבה זו יפרש מן העברה לכן ועשה לו כתנת פסים שבסבה זו ישנאו אתו אחיו שיכירו בו

אהבת אביהם אתו מכל אחיו ושנאה זו היתה סבה למכירת יוסף שיתקיי' בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה רצונו שהסבה למכירת יוסף הי' ע"י שהאהבה שבחק אחים נסתבכה בעבותות לבל תעכב שנאת האחים ליוסף והיינו ולא יכלו דברו לשלום משמע שברצונם מחק אהבת אחים לדברו לשלום אבל ולא יכלו מצד המונע אהבתם כנזכר ולענין נסיון יוסף הי' זה פועל דמיון כשם שנתק חק אהבת אחים כן ינתק מיוסף אהבת אשת פוטיפר כשיכנס לעשות צרכיו שיהי' פורש מן העבירה וישנא אתה תחת אהבתה וגם המניעה שנעשה להם בולא יכלו דברו לשלום הנ"ל הי' ג"כ פועל דמיון על המניעה שנעשה ליוסף שלא יבא לידי עבירה והיינו בענין שנאמר ואין איש ודרז"ל בדק את עצמו ולא מצא את עצמו איש אי נמי בענין שאמרו שנמתחה הקשת וחזרה שנאמר ותשב באיתן קשתו קשיותיו והיתה שנאת האחים ע"י הכתנת פסים שבה רמזו אחיו בפרטות פועל דמיון על פרישת יוסף מן העבירה בענין שנאמר ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו דהי' סגי לומר ויפשיטו את יוסף את כתנת הפסים אשר עליו מהו את כתנתו אלא, באו לומר שעשו פועל דמיון לענין שיפשיט יוסף את כתנתו בשעת הצורך להנצל מן העבירה ועשו רמז לזה בהפשטת כתנת הפסים אשר עליו והרמז הי' על שעה שנאמר ותחפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ושם נאמר ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה ולכן כאשר הביאו את הכתנת ליעקב אמר כתנת בני חי' רעה אכלתהו ופירשיז"ל נצנצה בו רוה"ק סופו שתתגרה בו אשת פוטיפר היינו שהרגיש מענין הפשטת הכתנת שהי' פועל דמיון לעת שתתגרה בו אשת פוטיפר כנ"ל. וגם ענין וישליכו אתו הבורה והבור רק אין בו מים היינו פועל דמיון שעי' שיפרוש יוסף מאשת פוטיפר ינתן בבור של בית הסהר כנאמר וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור ובפרטות ירמוז והבור רק אין בו מים על ענין שבזכות נסיון יוסף בוינס הים ראה וינס והלכו ביבשה בתוך הים והיינו והבור רק אין בו מים וזהו כוונת המדר' גבי ועשה לו כתנת פסים וגו' וישנאו אתו למה וישנאו אתו בשביל שיקרע הים לפניהם פסים פסים היינו כנ"ל ששנאת אחיו הי' פועל דמיון על נסיון יוסף שבזכות זה יקרע הים לפניהם פסים פסים. והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה וגו' יתפרש והוא נער על שהקטין את עצמו כעושה מעשה נערות ועי"ז מקרב את בני בלהה ואת בני זלפה שהיו אחיו מבזין אותן ונתקיים בו "ושפל "רוח "יתמך "כבוד אלו המלות ר"ת ויכ"ר היינו מה שנאמר ויכר יוסף את אחיו וכבר רמזתי בס' למב"נ בענין י"ב שבטיא ששלמות מלות ושפל רוח יתמך כבוד מנין שמות בני, שפחות והיינו והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה ויתמך כבוד במתן שכר שבצדו שנאמר וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו

שנחשב זקן שקנה חכמה ואעפ"כ עושה עצמו כנער לכן ועשה לו כתנת פסים וארז"ל שעשה לו משקל שני סלעים מילת יש לכוון משקל ב' סלעים דווקא ב' פעמים סל"ע מנין נע"ר בשכר והוא נער ומרומז במלות "לו "כתנת "פסים ר"ת כפ"ל שהי' משקלו כפל סלע והכפל בשכר א"ת בנ"י בלה"ה וא"ת בנ"י זלפ"ה נרמזין במנין שלמות מלות ל"ו כתנ"ת פסי"ם כמנין ד' פעמים רח"ל לא"ה דלגבי יוסף נחשבו ד' בני שפחות כאלו היו מבני רחל ולאה שנתייחסו שתיהן לבנין בית ישראל:

אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה הי' רעה וגו' מרומז במלות "בן "שבע "עשרה ר"ת שב"ע ובמלות "עשרה "שנה "הי' זרעה ר"ת עשרה הרי כפול שבע עשרה רמז שכנגד י"ז שנים שהי' יוסף אלל יעקב הי' שוב יעקב אצל יוסף במצרים שבע עשרה שנים וירמוז כלפי שאמר אלה תלדות יעקב יוסף להשוות יעקב ויוסף ויעקב מדת ת"ת יום ג' מימי הבנין ויוסף מדת יסוד צדיק יום ו' מימי הבנין ויש צד השוה בשניהם שכפול טוב ביום ג' וכפול טוב ביום ו' ולכן היו יעקב ויוסף ביחד כפל י"ז שנים שרומזין כפל מנין טו"ב ונאמר ויחי יעקב רומז ויח"י כפל מנין טו"ב וכן נאמר ויח"י יוסף כפל מנין טוב כנ"ל:

אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה הי' רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה וגו' מרומז בכאן דאיתא בקרנים מאמר י"ג שיש קליפת זבוב אלהי עקרון והוא שר של רחים ויעקב בלמוד התורה שנקראת טוב הי' מבטל מנין זבוב יעו"ש והנה כאן שאמר אלה תלדות יערב יוסף שבא להשוות יעקב ויוסף ואמר אח"כ כי בן זקנים הוא לו שכל מה שלמד תורה משם ועבר מסר לו נמצא שגם יוסף בטל קליפת זבוב ועז"א בן שבע עקרה שנה הי' רעה את אחיו וגו' רומז מנין י"ז שנה על מנין טוב דתורה שלמד יעקב המבטל מנין זבוב וזהו הי' רעה את אחיו רע"ה בטול מנין זבו"ב רחי"ם א"ת אחי"ו בטול מנין עקרו"ן כי זבוב אלהי עקרון והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה מרומז במלות בלה"ה וא"ת בנ"י זלפ"ה בר"ת היפך זבו"ב צרוף ב"ו ב"ז שיש בו בזיון לבן השפחה שנאמר עד בכור השפחה אשר אחר הרחים ששם הזבוב שר של רחים וזהו שפירש"י ז"ל לפי שהי' אחיו מבזין אותן והוא מקרבן וזה ויבא יוסף את דבתם רעה וגו' רע"ה מנין זבו"ב רחי"ם ונדרש שאמר עליהם שמזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים ונענש ע"ז שלעבד נמכר יוסף ולכן נמכר לשר הטבחים דווקא ששם הזבוב מצוי' ממה שהי' אחד מעשרה נסים שבמקדש שלא נראה זבוב בבית המטבחים ונתעלה בגדולה לפתרון טוב לשר המשקים שנמצא זבוב בכוסו ויוסף הי' מבטלה ולכן אמר לו ונתת את הכוס מלת ונת"ת הוא סוף מילוי של זבוב זי"ן בי"ת ו"ו בי"ת רומז לעקור שורשה למטה:

והוא נער וגו' פירשיז"ל שהי' עושה מעשה נערות מסלסל בשערו הנה יוסף בעוצם קדושתו הי' מסלסל בשערות ראשו לרמז על שבח ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן שנאמר על קליעת השערות המודלת על גבה הראש ולכן ברכת יעקב ליוסף מסתיימת תהיין לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו והנה יוסף ראה בחלומו והנה קמה אלמתי וגם נצבה וכאשר נתייחס יוסף לב' בנים א"כ יתייחס להם כפל קמה דיוסף וכפל נצבה דיוסף הרי כפל קמ"ה מנין כרמ"ל לענין ראשך עליך ככרמל וכפל נצב"ה מנין ארגמ"ן לענין ודלת ראשך כארגמן והנה כל השבח ראש"ך עלי"ך ככרמ"ל ודל"ת ראש"ך כארגמ"ן מנין אלפי"ם רל"ו שנים שעברו מבריאת עולם לפני שנת הרעב ולזה רימזה התורה וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב דווקא רצונו שבב' בנים דיוסף מרומז מעין השבח, המרומז בשנים שעברו בטרם תבוא שנת הרעב כנ"ל:

והנה קמה אלמתי וגם נצבה אלמתי מתורגם אסרתי תואר למה שהי' חבוש בבית האסורים ותואר קמה למה שהי' ראוי לעלות משם י"א שנים קודם רדו ותאר נצבה למה שנתעלה ט' שנים קודם רדו ושני התוארים נרמזין בשם יוס"ף חושבן קמ"ה י"א וכן יוס"ף חושבן נצ"בה ט' ולאחר התעלות יוסף ברמז קמה או נצבה יתחיל מנין רדו דבני ישראל שעל זה רומז והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי:

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען נרמז במלות מגור"י אבי"ו בארי"ץ כנע"ן ס"ת ציון ואיתא במדר"ת ע"פ ואת יהודה שלח כל מה שאירע ליוסף אירע לציון יעו"ש ולכן גם כאן סמיך בתרי' אלה תולדות יעקב יוסף ופירשיז"ל כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף והנה נאמר כאן בענין שהי' ליוסף ב' חלומות על התעלותו והיינו כי ב' פעם חלם רומז מנין יוס"ף הנה כן נאמר בשוב ד' את שיבת ציון היינו כחלמים דייקא כי ב' פעם חל"ם מנין ציון שכל מה שאירע ליוסף אירע לציון כנ"ל:

ויאמר ישראל אל יוסף וגו' לך נא ראה את שלום אחיך וגו' והשבני דבר הנה לא נתקיים צווי זאת מיד מאחר שמכרוהו בהליכה זאת שהיתה סבה לירידת מצרים כנדרש אח"כ וישלחתו מעמק חברון ויתפרש רמז צוואה זאת על העתיד כשיתודע אל אחיו במצרים ואז יהי' יוסף בן ל"ט שנה כמנין אחי"ך ויקוים בו לך נא ראה את שלום אחיך שיהי' בו שלמות כל אחיו כמו שנתייחסו בדגלי המשכן זולת אפו"ע שהם ענם בני יוסף הרי שאר אחיו יהוד"ה יששכ"ר זבול"ן ראוב"ן שמעו"ן ג"ד בנימ"ן ד"ן אש"ר נפתל"י מנינם י"ט פעמים יוס"ף ולפנים ממחנה ישראל שבדגלים היתה מחנה לוי' סביב המשכן דהיינו בג' רוחות גרשו"ן קה"ת מרר"י והחנים קדמה מש"ה ואהר"ן ובניו אלעז"ר ואיתמ"ר בצרוף לו"י ראש שבטם מבני יעקב מנינם כ' פעמים יוסף הרי כשהי' יוסף בן ל"ט שנים כמנין

אחי"ך השלים רמז כולם לקיים צוואת יעקב לך נא ראה את שלום אחיך ולכן כשנתודע יוסף אל אחיו כשהי' בן ל"ט שנה אמר מיד מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף וגו' הי' זה לקיים צווי אביו והשבני דבר ובזה נעשו אחיו שלוחיו כמותו וסימן ועל"ו א"ל אב"י חושבן יוס"ף וזהו כת אמר בנך יוסף שיתחשב כאלו אמר יוסף בעצמו אליו לקיים צוואתו והשבני דבר:

ויאמרו לו אחיו המלך וגו' ויוסיפו עוד שנא אתו על חלמותיו ועל דבריו הנה בזה מפרש הנאמר למעלה בסתם ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנא אתו והדר מפרש הגדת החלום לאחיו ותוספת השנאה עליו על חלומותיו ועל דבריו וענין תוספת השנאת בכאן הוא לפי שנאמר לעיל וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם לא נשמע משנאה זו רק שלילת דבור השלום אבל לא נשמע שהיו מדברים עמו היפך השלום משא"כ כאן אחר שנאמר ויאמרו לו אחיו המלך וגו' הרי תוספת שנאה שדברו עמו היפך השלום לסתור חלומו והנה ידוע מאמרז"ל שבשעת ברכת כהנים יש תועלת לקיים חלום טוב והנה בצווי ברכת כהנים נאמר דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את ב"י והענין לפי שמצינו מדתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום לכן זכה אהרן ובניו לברך את ישראל כטעם שאמרו ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ד' יברך את עמו בשלום וברכת כהנים מסתיימת בתבת שלום והנה מדתו של אהרן כפול בשלום דהיינו אוהב שלום בפנימיות הלב הגם שיש קצת היכר לאהבת האדם עיקר האהבה היא בפנימיותו ושוב הי' רודף שלום זהו בגלוי לכל איך שהי' רודף השלום והנה בשכר שהי' רודף שלום בגלוי זכה בעצמו לברך את ישראל ושוב בשכר שהי' אוהב שלום גם בפנימיותו זכה שגם בניו שהם מפנימיותו יברכו את ישראל, כבר מצינו ששכר אהבת האדם משתלם בבניו כמו שאמרו מאן דרחים רבנן הו"ל בנין רבנן והנה לגבי רורף שלום בגלוי יתייחס שם אהרן רק בשרשי אותיותיו הנגלים ולגבי אוהב שלום שנתוסף בו פנימיותיו יתייחס שם אהרן בפנימיות אותיותיו דהיינו במילואן והיינו דבר אל אהרן בשרשי אתוון אהרן ואל בניו היינו אתוון אהרן במלואן שמלוי אתוון אל שורשן דוגמת יחוס התולדות לאב לומר שהם בניו והיינו ואל בניו נמצא אהר"ן בשורש ושוב בפנימיותו אלף הי ריש נון ביחד מספר ר"ת וס"ת ברכת כהנים וזה כה תברכו והיינו שהשלום כלי מחזיק ברכה היינו השלום דאהרן שנתייחס בגלוי שרשי אותיות אהרן ובאותיות מלאין הן ופנימיותו סובבין תבות הברכה בראשן וסופן דוגמת כלי מחזיק ברכה שגם הכלי סובבת ווה שבתוכה ולענינו כאשר חשבו אחי יוסף לסתור חלום טוב של יוסף שלא יתקיים באחד משני פנים במלכות או בממשלה והקב"ה חפץ בקיום חלומו הטוב הזמין

בפי הסותרים לקיים רמז חלומו בדרך סתירת זקנים בנין ולפי שאמרו רז"ל שבברכת כהנים יתהפך חלום רע לטוב כן יועיל שיתהפך דברי הסותרים חלום טוב שיהיו סתירתן רמז קיום חלום הטוב בברכת כהנים הנ"ל שרומז מדת שלום דאהרן בגלוי ובפנימיות ורמוז בתחלת דבריהם לסתור שני הפנים היול"ך א"ם משו"ל מנין בכפל שרשי אותיות אהרן בגלוי לפי שסקירת החלום בזה הוא ג"כ בגלוי דגורם בלשון תימה המלך אם משול וסוף דבריהם לסתור שני בהפנים אמליך עלינ"ו המש"ל בנ"ו מנין כפל אותיות אהרן במלואן הנ"ל שנתעלה בפנימיות לפי שסתירת החלום בזה הוא ג"כ בהסתר דגורם שלא ניכר כל כך שנאמר תמלך עלינו תמשל בנו' בלשון תימה אלא פנימיות כוונתן הי' בלשון חימה וניכר סוף דבריה' מתחלת דבריהם שהי' ובלשון תימה דהא

ודאי גם כשנחשוב אותיות, אהרן במילואן בפנימיותו עכ"ז יש בו קצת גלוי מצד שרשי אותיות אהרן שנחשבו עם המלוי כמבואר לעיל שגם האהבה שעיקרה בפנימיות יש בה קצת גלוי נגד בני אדם שמחשבתו של אדם ניכרת מתוך מעשיו וממה שהי' אהרן רודף שלום בגלוי ניכר היאך הי' אוהב שלום בפנימיותו:

ובענין ב' חלומות דיוסף שנתקיימו כשבאו יעקב ובניו אל יוסף למצרים והתחיל אז גלות רד"ו שנה דגלות מצרים שקדמו להם אלפים רל"ח שנה מבריאת העולם נרמזין בב' חלומות בחלום א' והנה אנחנו מאלמים אלמים ובחלום ב' והנה שמש וירח ואחד עשר כוכבים הרי י"ב פעמים אל"ם ושמ"ס וי"ח וי"א פעם כוכ"ב ממש מנין אלפים רל"ח שאז יתקיימו:

ואמנם בפרטות יתכן שחלום א' שהי' רק על אחיו שישתחוו לו הוא נתקיים כשלח יעקב גם את בנימין עם אחיו למצרים ואז ודאי כל י"א אחים השתחוו ליוסף וחלום ב' שהוסיף על י"א כוכבים די"א אחיו גם שמש וירח דאביו ואמו שגדלתו שגם הם ישתחוו לו הוא נתקיים אח"כ כשבא יעקב עם י"א אחיו למצרים ואז השתחוו כולם ליוסף ועכ"פ נתקיימו ב' החלומות להשתחוות ליוסף בירידתם למצרים שקדם להם יוסף להתיש ערות הארץ בנסיונו עם אשת פוטיפר ובזה יתקיים קדושת ישראל בגדר ערוה במצרים שלא יעשו כמעשה ארץ מצרים לפי שכבר קדם בטול מנין מעש"ה אר"ץ מצרי"ם בנסיון של יוסף במנין אש"ת פוטיפ"ר:

וזהו ענין ההשתחואות בב' חלומות של יוסף רמז שיתקיימו כל ישראל בגדר ערוה שבנסיון יוסף וכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה שם אתה מוצא קדושה והנה נאמר יחזקאל ל"ז וידעו הגוים כי אני ד' מקדש את ישראל ועל זה רומז בפרטות השתחואה דחלום א' והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי שכן אותיות הסובבין בראשי

וסופי תבות "מקד"ש "א"ת "ישרא"ל הם אתוון אל"ם עם תש"י שהוא י' פעמים אתוון אל"ם הרי רמוז בזה י"א פעם אל"ם די"א אחיו ושוב השתחואה דחלום ב' והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי רומז שלמות תבות מקד"ש א"ת ישרא"ל חושבן שמ"ש יר"ח וי"א פעם כוכ"ב. ובזה יבואר כאשר באו למצרים אחי יוסף עשרה שלא היו בביאה זו כל י"א אחיו שבהוראת חלום א' וגם לא אביו ואמו שגדלתו שנוספו בהוראת חלום ב'. ובענין זה נאמר ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם רצונו שזכר כשיהיו הביאה בדרך קיום החלומות דווקא בזה יהי' הביאה כהוגן ברמז מקדש את ישראל הנ"ל שבו גדר ערוה אבל עכשיו שלא נשלם רמז מקדש את ישראל דגדר ערוה לכן אמר להם לראות את ערות הארץ באתם: והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה הרי י"ב פעם אל"ם די"ב בני יעקב רומזין מנין שבעי"ם נפ"ש ונתייחסו אלמים בתוך השדה ונשלם כל אל"ם עם שד"ה מנין מצרי"ם ורמז כל אלם בפני עצמו עקרו הוא ביוסף שמשבאו אחיו למצרים הי', יוסף בן ל"ט שנה ונפרטו שנותיו ק"י הרי חי עם אחיו ביחד במצרי' ע"א שבא' מנין אל"ם ועל שהיו י"ב בנים ביחד במצרים ע"א שנה יתייחס לכל אחד מי"ב בנים תואר אל"ם הגם שנמשכו שנותן אחר מיתת יוסף שהוא מת לפני צל אחיו כידוע עכ"ז החלום בא לספר מן הזמן שהי' יוסף: עם אחיו במצרים ונתפרנסו ע"י יוסף שזהו רמז האלמים עסקי' מזון ולפי' שעיקר רמז אלם לא נמצא בפרטות רק בשנות יוסף ומושאל וגם על אחיו לפי שהיו עמד יחד בהמשך זמן זה ונתפרנסו על ידו לזה אמר והנה קמה אלומתי וגם נצבה והיינו שעיקר רמז אלה הוא אצלי והנה תסבינה אלמתיכם רצונו מן אלם שלי סובב גם את אלמתיכם לייחס לכל אחד מכם אלם יען ותשתחוין לאלמתי שהייתם יחד עם אלם שלי ויבואר יותר במה שנאמר מידי אביר יעקב משם רעה אבן ישראל דיד עכי אברהם הוא יד ימין סוד יד הגדלה ויצחק הוא יד שמאל סוד יד החזקה ואלו ב' ידים מתמצעין ביעקב סוד יד רמה הידוע בסוד י"ד אתוון דהוי' פשוט ומלא במ"ה ואלו השמות מנין ע"א לכן באשר פרנס יוסף את אחיו ע"א שנה רומז ודאי מידי אביר יעקב היינו מכללות ב' ידים באביר יעקב דהיינו ביד רמה הנ"ל משם רעה אבן ישראל בע"א שנה וכן והנה קמה אלמתי וגם נצבה שנתבאר לעיל רמוז אלם על ע"א שנה דיוסף ורמיזתן על יד רמה דיעקב שהיא כפל הוי' אחת פשוט ואחת מלא במ"ה ועל כפלותן מייחס אלם שלו בב' תוארים קמה נצבה ולפי שתחת ד' אותיות הויה מתגלגלין י"א צרופין שונים הנה יהי' גלגול זה תחת ד' אותיות הוי' פשוט וכן תחת ד' אותיות הוי' מלא במ"ה ולאלו י"א צרופין שונים המתגלגלין תחת אלם דיוסף רומזין י"א פעם אלם דאחיו ועליהם אמר והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי, והנה על שניתן

רמז לי"ב בני יעקב י"ב פעמים אלם לכן נכתבו שמותם בחשן על י"ב אבני מלאים שכל אבן בתואר מל"א למפרע אתוון אל"ם ולפי הנ"ל שעל רמז י"ב פעמים אל"ם נאמר מידי אביר יעקב משם רעה לכן נתייחס שם אבן ישראל לומר שי"ב פעמים אל"ם רומז לי"ב פעמים מלא שבתואר כל אבן משמות בני ישראל והיו קבועין בחשן המשפט שמכפר על קלקול המשפט יתייחסו בתקון המשפט י"ב פעמים אל"ם לפי הנ"ל ברמז אל"ם מנין יונ"ה שבקשה על עסקי מזון ותקון המשפט בסנהדרין ג"כ בסוד יונה שכן. אי' במד"ת שהסנהד' נמשלו ליונה ומרומז לדעתי כי ע"א סנהדרין מנין יונ"ה וזה יהיו גם ברמז מנין מל"א דכל אבן שבחשן והוא ישלים לחשין שלימות מנין משפ"ט ולפי הנ"ל שי"ב פעמים אל"ם רומז לי"ב צרופין של ד' אותיות הוי' פשוט וד' אותיות דהוי' מלא במ"ה מרמזין עליהם י"ב פעמים מלא שבחשן לתקון המשפט שכן פרט יתרו ד' מדות של תבות כפולין לשלימות בעלי המשפט ויש לכוון אותן כנגד ד' אותיות דפשוט וד' אותיות דמלא ותמצא כי ד' תבות ראשונות "אנשי "יראי דאנשי "שנא' ראשיתן מנין י"ב צרופי ד' אותיות דפשוט ושוב ד' תבות אחרונות חי"ל אלקי"ם אמ"ת בצ"ע סופן מנין י"ב צרופי ד' אותיות מלא דמ"ה ויש לכוון ענין זה במאמר יעקב שמעתי כי יש שבר במצרים היינו שמעתי מחלומו של יוסף בי"ב פעמים אלם בתוך השדה כי יש שבר במצרים דייקא כנ"ל ברמז כל אלם עם שדה מנין מצרי"ם ובמלות "יש' "שבר' "במצרים" הר"ת מנין י"ב צרופי הוי' פשוט והס"ת מנין י"ב צרופין דמלא במ"ה שהם ברמז י"ב פעמים אלם שרומזין ודאי כי יש שבר במצרים:

כי אם זכרתני והזכרתני וגו' איתא במד"ת שיוסף הי' חבוש בבית האסורים י"ב שנה ולא הי' ראוי להיות כי אם י' שנים וע"י שאמר לשר המשקים כי אם זכרתני והזכרתני נתוסף לו ב' שנים נמצא כי יוסף הי' ראוי להיות נזכר לפני פרעה ע"י חלום שר המשקים אחר עשר שנים רק ע"י שתלה זכרונותיו בשר המשקים נהפכו זכרונותיו לשכחה כנאמר ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו וזה יבואר במה שנודע סוד זכור ולא תשכח הנאמר במעט עמלק כ זכור מנין שמות ע"ב קס"א ותשכח מנין אחורים שלהם קפ"ד תקמ"ד נמצא אחורים דתשכח כוסף על פנים דזכור במנין תצ"ה לכן כאשר תלה יוסף בש"ר המשקי"ט ב' זכרונות נהפכו אצלו לכפל תשכח בכפל תצ"ה נרמזין במנין ש"ר משקי"ם ומרומז באמרו כי אם זכרתני והזכרתני התנה בב' תבות כי אם על ב' לשונות זכרתני והזכרתני הרי תבת א"ם בצרוף עם זכרתנ"י מנין תשכ"ח ותבת כ"י עם והזכרתנ"י מנין תשכ"ח הם כפל תשכ"ח ונגד כפלותן כשכח ב' שנים ונתעלה מקץ שנתים שכן ק"ץ שנתי"ם מנין כפל תצ"ה שנתפכו ב' זכירות לכפל תשכ"ח ויתכן ג"כ לומר דב' לשונות

זכרתני והזכרתני הם חדא זכירה וכפל הלשון כמו ואם אמר יאמר ואבי' ירק ירק וכדומה הרבה פעמים בתורה ולפי שתלה יוסף זכרונו בשר המשקים נהפך לו רמז זכור לאחורים דתשכח הנוסף במנין תצ"ה הרמוז במנין המשקי"ם. ומה שנשכח ממנו ב' שנים הוא בעצם רמז תשכח דהנה בב' שנים הם כפל שס"ה ימים מנין תש"ל והא ודאי שלא אמר להזכירו רק אחר ב' ימים דהיינו ביום השלישי שאז ישוב שר המשקים על משקהו, ולפי שבטח בב' ימים בשר המשקים שיזכור אותו ביום השלישי לכן נתעכב עוד ב' שנים כנגד אלו ב' ימים כמו יום לשנה יום לשנה דגזרת מרגלים ולפי"ז כפל שס"ה יום בב' שנים נוספו על אלו ב' ימים בכפל שס"ד יום הם ברמז מנין תשכח ונתעלה מקץ שנתים ימים דווקא:

ואמנם התעלות יוסף מרומז בב' חלומותיו דהנה חלום א' והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי מנין ד' אלפים תתקי"ח וסתרו אתו אחיו במלות המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו מנין אלף תתקצ"ו ונשאר עוד תוספות בחלום מנין ב' אלפים תתקכ"ב דהיינו ח' פעמים שס"ה יום לח' שנים ועוד ב' ימים יתירים ושוב חלום ב' והנה השמש והירח ואחד עשר ככבים משתחוים לי מנין ב' אלפים תע"א וסתר לו אביו במלות הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה מנין אלף תשמ"א ונשאר עוד תוספות בחלום מנין תש"ל ב' פעמים שס"ה יום דב' שנים הרי נשאר מב' חלומות עשר פעמים שס"ה יום לי' שנים ועוד ב' ימים יתרים רמז למה שיוסף הי' ראוי להתעלות אחר י' שנים ועוד ב' ימים שימתין עד יום השלישי כשיצא שר המשקים ואולם נרמזו אלו ב' ימים בחלום א' ובא אחריהם חלום ב' להשלים עוד ב' שנים בכפל שס"ה ימים לרמז שגם אלו ב' ימים הנרמזין קודם נהפכו לרמז ב' שנים שנתוסף על י' שנים ע"י שבטח בהם לשר המשקים בדרך יום לשנה דמרגלים והיינו ויהי מקץ שנתים ימים דווקא, ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם הר"ת הם ממש ר"ת ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה רומז כי כ"ב שנה שפירש יוסף מאביו היו כנגד כ"ב שנה שפירש יעקב מאביו כ' בבית לבן וב' בדרך ואחר י"ג שנה שהי' אצל לבן נולד יוסף לכן גם כאן נתעלה יוסף אחר י"ג שנה משפירש מאביו דהיינו מקץ שנתים משא"כ בי"ג שנים קמאין שהיו כנגד השנים שהי' יוסף עדיין בתוך כחו של יעקב ראוי לעונשו של יעקב ולא הי' יכול להתעלות וזהו שאמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל:

איכא למידק דבשני השבע נאמר את אשר האלהים עשה הגיד לפרעה ובשני הרעב נאמר אשר האלהים עשה הראה את פרעה ולא נאמר מלת את גבי אשר האלהים עשה.

ויבואר דהנה פירשיז"ל בשבע שני השבע נאמר הגיד לפרעה לפי שהי' סמוך ובשבע שני רעב נאמר הראה את פרעה לפי שהי' הדבר מופלג ורחוק נופל בו לשון מראה ולפי"ז וכן פרושן הגיד לפרעה בחלומו ענין שרמוז בו את אשר האלהים עשה בקרוב ז' שני שבע וקדימת מלת את לאשר האלהים עשה הוא לשון נופלות למולות הגיד לפרעה רצונו שרמוז אשר האלהים עשה באותיות טפלות בתואר את במלוי של הגיד לפרעה כשנחשוב למלוי של כל ה' יא"ה שמתמלאת בשלשתן הרי מלוי של הגיד לפרעה יאה ומל וד לת חד א יש ין יאה חושבן אש"ר האלהי"ם עש"ה ושוב הראה את פרעה בחלומו ענין שרמוז בו אשר האלהים עשה ברחוק ז' שני הרעב וכאן מרומז בעצם מלות הרא"ה א"ת פרע"ה חושבן אש"ר האלהי"ם עש"ה ולכן לא הקדים כאן מלת את הנאמר בלשון טפלות לגבי הגיד לפרעה נמצא מבואר דאשר האלהים עשה בקרוב בשני השבע רמוז בהעלם בתואר הגיד לפרעה ואשר האלהים עשה ברחוק בשני הרעב רמוז בגלוי בתואר הראה את פרעה והיינו שרמוז כל אחד כפי בחינתו כי שני השבע בחי' רחמים דהוי' שבהעלם כנדרש זה שמי לעלם ושני הרעב בחי' דין דאדני שבגלוי בקריאתו כנדרש וזה זכרי לדר דר וכעין זה בברכות וארורים דהר גריזים והר עיבל שפתחו תחלה בלשון ברוך ואח"כ לשון ארור ונתפרש בתורה רק לשון ארור שהוא בחי' דין דאדני שבגלוי ונעלם בתורה לשון ברוך שהוא בחי' רחמים דהוי' שבהעלם:

והנה נאמר בן פרת יוסף בן פרת עלי עין ונדרש פרת לשון פיות ולשון פרות שנתגדל ע"י חלומות פרעה מתחלה פרות ואח"כ פרות הם שבלים ויתכן שדרש שניהם בחד בן פרת שנופל על לשון שניהם כמו שאמר יוסף על שניהם חלום אחד הוא ומה שכפול בן פרת הוא לפי ששניהם נכפלו לטובה ולרעה ונכללו שניהם בחד פרת לטובה וגם שניהם באידך פרת להיפך לפי שבמלת פר"ת נרמז צרוף פת"ר שזהו מענין שספר עליו שר המשקים ויהי כאשר פתר לנו כן הי' אותי השיב על כני ואותו תלה בזה הורה שנתקיים מה שפתר לטוב ולהפכו וכן יתקיים פתרונו לחלומות פרעת הן לטוב הן להפכו ותדע שפתרון הטוב לפרעת על רמז שני השבע הוא מענין פתרון הטוב לשר המשקים בעוד ג' ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך היינו שיתייחס בנשיאת ראש מתואר בר שנתייחס בו הרי ראש של "שר אות ש' סימן שבע ופתרון הרע לפרעה על רמז שנ' הרעב הוא מענין פתרון הרע לשר האופים בעוד ג' ימים ישא פרעה את ראשך מעליך היינו שיתייחס בהעדר ראש מתואר שר שנתייחס בו הרי בהעדר ראש של שר נשאר בו אות ר' סימן "רעו נמצא כי בפתרון חלומות של פרעה נתחדש בפתרון טוב דשבע אתוון ע"ב נוסף על ש' דשר שהי' מכבר בפתרון טוב של שר המשקים וגם נתחדש בפתרון

רע דרעב אתוון ע"ב נוסף על ר' דשר שהי' מכבר בפתרון הרע של שר האפים ונודע כי ש' דשבע בסוד אלהים במלוי יוד ומצטרף לה ע"ב בסוד הוי' ג"כ במלוי יודין ור' דרעב בסוד אלהים באחורים ומצטרף לה ע"ב בסוד הוי' ג"כ באחורים והיינו רמז חד פרת על מה שפתר פרות ופרות לטובה ברמז ע"ב דשבע שהוא הוי' במלוי יודין כל אותיותן בחלוף "אתבש" תן ברמז מנין פר"ת ואידך פרת על מה שפתר פרות ופרות לרעה ברמז ע"ב דרעב שהוא הוי' באחורים כל אותיותן בחלוף אתב"ש' גם תן ברמז מנין פר"ת וזולת כפל פרת נשאר בכתוב ב"ן יוס"ף ב"ן על"י עי"ן חושבן ש' דשבע ר' דרעב שתי' ליוסף מכבר מפתרונות שני השרים הנ"ל:

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם עיין בר"מ אלשיך שכתב שגם זה מפתרון הקנה של חלום שאחז"ל הרואה קנה בחלום יצפה לחכמה ובינה והנה באמת המעיין בגמ' יראה הרואה קנה בחלום יצפה לחכמה כו' קנים יצפה לבינה וא"כ כאן לא ראה רק קנה אחד והי' לו לפתור רק קנה חכם ועוד למה הקדים נבון לחכם והנלע"ד שגם מחלום ראשון נשאר לו לפתור מה שנא' ותרענה באחו ופירשיז"ל באגם והנה בפ' הרואה גבי הנכנס לאגם בחלום יצפה להיות ראש ישיבה פירש"י ז"ל אגם שיש בו קנים גדולים וקטנים יעו"ש, והנה כאן שלא נכנס לאגם רק ראה אגם הוי כאלו ראה קנים שיצפה לבינה וא"כ בחלום הראשון ראה קנים מרמזין לבינה ובחלום השני ראה קנה מרמז לחכם לכן הקדים נבון לחכם:

ועל השנות החלום אל פרעה פעמים כי נכון הדבר וגו' וממהר וגו' הנה תואר השנות ותואר פעמים הם שני ענינים כי תואר פעמים ענין כפל החלום בסתם ותואר השנות ענין השנוי שבחלום השני מן הראשון שחלום א' בפרות וחלום ב' בשבלים ועל כפל חלום סתם אמר כ"י נכו"ן מנין כפיל חלו"ם ועל השנוי אמר וממהר האלהים לעשותו כי שעור גידול השבלים ממהר יותר מגידול הפרות כדתנן פרה בת שתי שנים וכן לפי הידוע שד' בחי' דצח"מ הם מכוונים לד"ע אבי"ע ממטה למעלה וא"כ פרות שהם בחי' חי מכוון לברי' רחוק ב' מדרגות מעשי' ושבלים הם בחי' צומח מכוון ליצי' רחוק רק מדרגה א' מעשי' והיינו ממהר האלהים לעשותו:

ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו ירמוז על מה שנאמר שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה וכן כאן ניצל יוסף מיד רשעים שנתעלה בפתרון חלומות פרעה עד שאמר הנמצ"א כז"ה אי"ש אש"ר רו"ח אלקי"ם ב"ו הס"ת הם או"ר שמח"ה ולפני ס"ת הנמ"צא כ"זה אתוון צ"ז סימן ר"ת "זרע "צדיק ושוב לפני הס"ת א"יש א"שר ר"וח אלק"ים "בו יש בהם אתוון ישר"י ל"ב:

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כהן און הנה סמיכת נתינת אסנת לקריאת שם יוסף צפנת פענח דהנה צפנת פענח נקרא ע"ש פתרון חלומות פרעה ונרמז בשם יוס"ף מספר ב' פעם חל"ם לפתרון ב' חלומות של פרעה וע"כ על פתרון ב' חלומות יתכן אליו כפל צפנת פענח וזה נרמז בנתינת אסנת ליוסף שכן יוס"ף עם אסנ"ת ב"ת פוטיפר"ע כה"ן או"ן גימ' כפל מספר צפנ"ת פענ"ח:

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע וגו' יבואר כאשר פתר יוסף חלומת פרעה שעתיד להיות רעה על הארץ בשני הרעב שישכח בהם כל השבע ובשביל זה הגדיל את יוסף שאין נבון וחכם כמהו לאצור ולקיים התבואה משני השבע לשני הרעב שלא ירע מה יהי' רעה על הארץ לכן נתן בו רמז ההגנה מן הרעה על הארץ, בענין שנאמר תן חל"ק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יהי' רעה על הארץ היינו חלק לשבעה שיש ו' פעמים חלק ביניהם וגם לשמונה שיש ז' פעמים חלק ביניהם ורומז צפנ"ת פענ"ח מנין ו' פעמים חלק ושוב רומז אסנ"ת עם פוטיפרע מנין ז' פעמים חל"ק ובמדרש קהלת נדרש תן חלק לשבעה וגם לשמונה על ענין שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים וביום השמיני נשיא לבני מנשה לכן שפיר נאמר כאן בתרי' וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב שהם רפואה קודם למכה דשנת הרעב בענין תן חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ כמבואר דרמז הקדום:

ויקרא לפניו אברך יש רמז דהנה באותיות אלפא ביתא ימצא סכום כל אות בהרכבת ב' אותיות זולתו כגון ג' בהרכבת א"ב מנין ג' וכן ד' בהרכבת א"ג וה' בב' הרכבות א"ד ב"ג וכן ו' בב' הרכבות א"ה ב"ד וז' בג' הרכבות א"ו ב"ה ג"ד וכן ח' בג' הרכבות א"ז ב"ו ג"ה וט' בד' הרכבות א"ח ב"ז ג"ו ד"ה וכן י' בד' הרכבות א"ט ב"ח ג"ז ד"ו ול' בהרכבת י"כ וכן מ' בהרכבת י"ל ונ' בב' הרכבות י"מ כ"ל וכן ס' בב' הרכבות י"נ כ"מ וע' בג' הרכבות י"ס כ"נ מ"ל וכן פ' בג' הרכבות י"ע כ"ס ל"נ וצ' בד' הרכבות י"פ כ"ע ל"ס מ"נ וכן ק' בד' הרכבות י"צ כ"כ ל"ע מ"ס וש' בהרכבת ק"ר וכן ת' בהרכבת ק"ש זולת אותיות אבר"ך לא נמצאו בהרכבת ב' אותיות זולתן לכן קראו שם זה לפני יוסף שנא' עליו הנמצא כזה וגו': ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים ויצא יוסף מלפני פרעה הנה נאמר אלה תולדות יעקב יוסף יבואר דהנה תולדות עקב הם י"ב בנים יש לכוונם לסדר י"ב פשוטות שבס"י והם ה' אותיות הוזח"נ מן היחידות ו' אותיות ילנסע"צ מן העשירות ואות אחת ק' מן המאות הרי יוסף הצדיק בן י"א מכוון לאות י"א מן הי"ב פשוטות דהיינו אות צ' דתשלום ו' אותיות דעשירות וקומתו בכלל ו' אותיות דעשירות דהכל הולך אחר החתום וכנודע במספר יוסף ו' הויות שהוא חותם ו' קצוות וקומתו

בכולן בסוד ה' הנאגדו עם הלולב והנה העשירות יתיחסו עם יחידות שלפניהם דוגמת כותרת וכן יתיחסו עם מאות שלאחריהם דוגמת בסיס הרי כפל ו' עשירות דיוסף ממש קומת י"ב דתולדות יעקב:

ובזה. נבוא לעניני דהנה בצרוף ו' מלות לפ"ני פריעה מילך מצר"ים וי"צא יו'סף הרי לפני סופן ו' אותיות העשירות ילנסע"צ ושוב בצירוף ו' מלות מל"ך מצר"ים וי"צא יו"סף מלפ"ני פר"עה הרי לפני סופן ו' אותיות העשירות ילנסעצ והיינו שנכפלו לענין הצטרפותן עם ה' מן היחידות שלפניהם ואם א' מן המאות שלאחריהם ועל אלו ב' הצטרפות נסמך מיד וליוסף ילד שני בנים וגומר ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני וגו' ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני וגו' דהנה על אלו ב' בנים נאמר ליעקב וקהל גוים יהי' ממן רצונו קהל של גוים דמשמע תרתי ורמוז במלת קה"ל בתחלה אות ק' מן המאות שאחר ו' עשירות ואחרי' ה' ל' מנין אותיות תוזח"ט מן היחידות שלפני ו' עשירות נמצא בי מנשה הבכור יתייחס לאות ק' הקדומה במלת קהל והוא מצטרפת עם מנין ו' עשירית דיוסף ונשלמו יחד למנין נשנ"י ואפרים הצעיר יתיחס לאותיות ה"ל המאוחרין במלת קהל והם מצטרפין עם מנין ו' עשירית דיוסף ונשלמו יחד למנין הפרנ"י ולכן יעקב שכל את ידיו וישת ימינו על אפרים והוא הצעיר במלת קהל היינו משום דסוף סוף רמיזתן על אותיות היחידות שלפני העשירות לימינם ושמאלו על מנשה הבכור במלת קהל היינו משום דסוף סוף רמיזתה על אות המאות שלאחר העשירות לשמאלם:

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת וגומר יבואר הסמיכות נתינת אסנת ליוסף לקריאת צפנת פענח פירושו גלוי הצפונות להורות כי מגלוי אותיות הצפונות נודע קישור אסנת עם יוסף, דהנה סוף מלוי דיוסף אתוון דו"ך א' בהתחשב ך' פשוטה למנין ת"ק מספרם אסנ"ת נמצא צפונת יוסף נתגלה באסנת וכן זיל לאידך גיסא סוף מילוי דאסנת פככ"ו חושבן יוסף נמצא יוסף מגלה צפונות אסנת גם קישור יוס"ף עם אסנ"ת גימ' תרס"ז נרמז באותיות שלפני צפנ"ת פענ"ח פעמ"ש עסמ"ז הכי הוי: ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת וגו' ויצא יוסף על ארץ מצרים ויוסף בן שלשים שנה וגו' ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים איכא למידק על מה זה אמר בתחלה ויצא יוסף על ארץ מצרים והלא זה אמר אח"כ ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים ויבואר דהנה במכירת יוסף פירש מאביו כ"ב שנה ורז"ל נתנו טעם לזה ואמנם כמה פנים לתורה ויתכן לפי שסיבת מכירת יוסף מפני השנאה שהביא דבתם רעה אל אביהם וידוע שנענש כנגד הדבה שהביא עליהם יתכן א"כ לפי שבדבה פגם בפת המוציא כ"ב אותיות לכן גרם לו שפירש מאביו כ"ב שנה כנגד הדבה

שהביא לאביו ואמנם רק אביו הי' מצטער כ"ב שנה על שקבל הדבה אבל יוסף שהביא את הדבה לא הי' מצטער רק י"ג שנה משפירש מאביו שהי' בן י"ז שנה עד בן ל' שאז נתעלה על מצרים והענין כי כ"ב אותיות נחלקין ט' אחדות מן א' עד ט' ט' עשרות מן י' עד צ' ד' מאות מן ק' עד ת' הנה ט' עשרות נתקנו בעת מכירתו שנאמר על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים הרי תואר צדיק באות צ' דסיום העשרות והכל הולך אחר החתום לכן נרמז שאר ח' עשרות יכלמנסע"פ הם צרוף כס"ף נעלי"ם. ולכן לא הוצרך יוסף לתקן עוד רק שאר י"ג אתוון דאחדות ומאות והם נתקנו בי"ג שנה שהי' בצער נמצא כי בהשלמת אלו י"ג שנה יצא יוסף ידי חובתו לתקן פה של כ"ב אתוון וזהו ענין ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת דהנה קודם שתקן יוסף פגם הפה דכ"ב אתוון ע"י שהביא דבתם רעה אל אביהם לא הי' אליו שבח בקריאת שמו צפנת פענח כי יש לחוש שלא יבוא אליו גנות בשם צפנת פענח לפרש הדברים שגלה צפונות בהבאת דבה אבל לאחר שכבר תקן הפה של כ"ב אתוון אין לחוש מגנות בשם צפנת פענח ואדרבא מרומז בחושבן יוס"ף צפנ"ת פענ"ח עם אסנ"ת ממש כחושבן שלימות כ"ב אתוון מן א' עד ת' ועז"א בתרי' ויצא יוסף על ארץ מצרים מלת ויצ"א חושבן פ"ה כ"ב היינו שכבר יצא ידי חובתו בתקון פ"ה של כ"ב אותיות ושוב במלות "על "ארץ "מצרים רמוז בר"ת ממש ר"ת "עשרות "אחדות "מאות דהיינו בתחלה תקן עשרות בעת מכירתו ואח"כ תקן. אחדות ומאות בי"ג שנה עד שנעשה בן ל' בעמדו לפני פרעה ולענין זה נסמך מיד ויוסף בן שלשים שנה שבזה יוצא החשבון של י"ג שנה שהשלים בהם תקון הפת של כ"ב אותיות ברמז ויצא על ארץ מצרים הנ"ל והיינו מה שנאמר בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע שנשלם יוסף אז בפה של כ"ב אתוון כנ"ל:

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ידוע כי ארונו של יוסף הי' אצל הארון לומר קים זה מה שכתוב בזה והנה על הארון נאמר ויהי בנסוע הארן ויאמר משה קומה ד' וגו' ובנחה יאמר שובה ד' וגו' מרומז בענין ויקרא פרעה אח שם יוסף צפנת פענח שמנין ויקר"א פרע"ה נוסף על מנין יוס"ף במנין קומ"ה ד' שוב"ה ד' ובפרטות צפנ"ת נוסף על מנין יוס"ף במנין קומ"ה שוב"ה ומנין פענ"ח נוסף על יוס"ף במנין כפל הו"י' דלבתר קומה שובה:

במדר"ת אמר לו פרעה חלום חלמתי אמר יוסף בלעדי אלהים יענה וגומ' תלה הגדולה בבעליו אמר הקב"ה אתה לא רצית להתגדל בעצמך חייך שעל כך תעלה לגדולה ולמלוכה אמר פרעה חלם חלמתי כשבא לומר לו את החלום בקש לבדקו והי' מהפך לו את החלום א"ל והנה מן היאר עולות שבע פרות א"ל יוסף לא כך ראית אלא יפות מראה

ובריאות בשר א"ל הנה שבע פרות דלות ורעות א"ל לא כך ראית אלא רעות מראה ודקות בשר א"ל הנה שבע שבלים מלאות וטובות א"ל לא כך ראית אלא בריאות וטובות א"ל הנה שבע שבלים צנומות ודקות א"ל לא כך ראית אלא דקות שדופות קדים כו' יעו"ש יבואר דהנה כל החלומות של פרעה הי' סיבה שיתעלה יוסף למלוכה במצרים והכל הי' בשביל לקיים חלומות של יוסף שימלוך על י"א אחיו והנה נאמר ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ונסמך מיד החלום של יוסף והנה קמה אלמתי ונדרש משתיקותא דאמא היינו ודאי כפרה על דבה שלו בשתיקת אמו כעין שארז"ל שהקטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי ואמנם לשון קמה רומז על המלוכה כטעם והקם מלכין ורמז בכאן שיתעלה יוסף למלוך על י"א אחיו שכן רמוז בשם יוסיף חושבן קמ"ה עם י"א שיתעלה למלוך בלשון קמה על י"א אחיו ולכן נאמר ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו ועכ"פ המלוכה מתייחסת בשם אד' ולפי"ז מלוכה של יוסף על י"א אחיו הוא בי"א פעם אד' והם ודאי נודעים במנין קטורת כנגד י"א סמים שבה מבואר בזה שפיר שסמיכת חלומו של יוסף רומז ענין הקטורת לכפר על דבתו במלכו על י"א אחיו והנה יוסף נולד בין י' בנים לפניו ובין בן א' לאחריו ובענין זה מרומז התעלות יוסף במלכותו בענין חלומות של פרעה והיינו בכל מה שהעלים פרעה מלספר ליוסף רק יוסף בעצמו ספר חלומו של פרעה בענין אמרו לא כך ראית אלא וכו' והיינו לפי שפתר חלום פרות וחלום שבלים ואמר עליהם חלום אחד הוא הרי בשנות השבע השלים יוסף לגבי חלום הפרות מלות יפות מראה בריאות בשר ר"ת שלהם מנין נ"ד ולגבי חלום השבלים השלים מלות בריאות טובות ר"ת שלהם מנין י"א ונתאחדו בחלום אחד לרמז מנין אדני מיוחד למלכותו של יוסף על בנימין ולפי שקדם אליו בלדתו בזה מלכותו כהוגן ברמז שנות השבע בארץ אולם בשנות הרעב השלים יוסף לגבי חלום הפרות מלות "רעות "מראה "דקות "בשר ר"ת מנין רמ"ו ולגבי חלום השבלים השלים מלות "דקות "שדופות "קדים ר"ת שלהם מנין ת"ד ונתאחדו בחלום אחד לרמז מנין י' פעמים הד' למלכותו של יוסף על י' אחים זולת בנימין ולפי שמאוחר אליהם בלדתו בזה אין מלכותו כהוגן ברמז שנות הרעב בארץ כטעם אי לך ארץ שמלכך נער ולפי שכל זה רמז מלכות יוסף על י"א אחיו ולסיבת זאת מלך תחלה במצרים ואמנם פרעה העלים כל זה מיוסף לפי שהיתה עינו רעה במלכותו של יוסף והזמין הקב"ה להיות נאמר רמז זה על ידי יוסף בעצמו בדרך שסיפר יוסף חלום עצמו שימלוך על י"א אחיו ובזה נתקיים ביוסף אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו ולא פנה אל רהבים אל מצרים שנקראו רהב רצונו מבטחו חושבן אד' ענין מלכות יוסף על י"א אחיו לא נרמז ע"י פרעה בסיפור חלומו רק

ע"י יוסף בעצמו שגלה הקב"ה אליו מה שראה פרעה בחלומו וכן נמי נדרש בויהי מקץ שנתים ימים זש"ה אשרי הגבר אשר שם ר' מבטחו ולא פנה אל רהבים אלא שדרשתם ז"ל לענין שר המשקים שלא הי' כדאי להזכיר את יוסף באמרו כ"א זכרתני והזכרתני ובשביל זה נתוספו לו ב' שני' שנשכח משר המשקים ושם ד' מבטחו להיות נזכר בסיבת חלום פרעה וגם פרעה לא הי' כדאי לספר חלומו כנ"ל, ואמנם לפי שנאמר ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו ורצו לסתור מלכותו של יוסף על י"א אחיו בי"א פעמי' אד' שנרמז אליו בחלום פרעה לזה העליל יוסף על אחיו בענין הגביע שנאמר להם הלא זה אשר ישתה אדני בו הרעתם אשר עשיתם רמז אשר ישתה אדני דייקא שזכה למלכות במצרים בחי' אד' וזה הי' הכנה בשביל רמז ישת"ה חושבן י"א פעמים אד' שימלוך על י"א אחיו וזהו שנאמר בהם וישתו וישכרו עמו ובזה הי' להם תוכחה בענין הרעתם אשר עשיתם הרעת"ם חושבן י"א פעמים אד' שבאתם לסתור מלכותי מעליכם בענין ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו וכוונתו שיתחרטו על זה ויקיימו מלכותו עליהם ובכל זאת לא נתן הגביע רק באמתחת הקטן לפי שעליו מלכותו כהוגן כמבואר לעיל:

ויש פרפרת במה שהוסיף יוסף על ספור חלום פרעה בענין שנות הרעב לגבי פרות הוסיף מלות "רעות "מראה "דקות "בשר ר"ת שלהן אתוון מדב"ר ושוב לגבי שבלים הוסיף מלות "דקות "שדופות "קדים ר"ת שלהן אתוון קד"ש וזהו מצד יוסף שזכה במצרים ליסוד צדיק מדה ו' מז' מדות מכוון נגד קול ו' מז' קולות דהיינו קול ד' יחיל מדבר יחיל ד' מדבר קדש הרי בתחלה יחיל מדבר נגד חלום של הרעב שאז תהי' מצרים בלא זרע כמדבר ארץ לא זרועה ושוב יחיל ד' מדבר קדש שפרות ושבלים דרעב רמוז בהם מדבר קדש כנ"ל:

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין פירש"י ז"ל אחר רוה"ק נזרקה בו לרבות יוסף הנה בזה הרגיש יעקב שהגיע העת לקיום חלומו של יוסף והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסיבנה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי שהרי עכשיו שלח גם בנימין הרי באו כל אחיו אל יוסף למצרים לשבר שבר שעל זה רומזין האלימות והנה הגם שכל החלומות הולכין אחר הפה והרי אחיו סתרו חלומו באמרם אליו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו אמרו המלך באות ה' התימה וכן אם משול תבת אם בתימה ואעפ"כ נתקיים החלום ואולם מאת השם יתברך היתה מה שכפלו המלך תמלך אם משול תמשל היינו שכנגד מה שסתרו בתבת המלך בלשון תימה קיימו שוב במלת תמלך שאין בו תימה והסכימו לומר תמלך עלינו ונגד מה שסתרו בתבות אם משול בלשון תימה קיימו שוב במלת תמשל שאין בו תימה והסכימו לומר תמשל בנו נמצא נתפס לשון אחרון לקיום חלומו

בענין תמלך עלינו תמשל בנו ובהם נסתלקו התמיהות שבלשון ראשון נמצא שבפיהם בעצמן קיימו את חלומו ואפילו נימא שנאמר גם לשון השני בתימה המלך תמלך אם משול תמשל נמצא באו למעט האלום בלשון כפול כאלו אמרו המלך התמלך וכן אם משול אם תמשל ונחשב כמו מעוט אחר מעוט שהוא לרבות ובזה נהפך עצם לשון ראשון ג"כ לרבוי ונסתלק התימה גם מעצם לשון ראשון ונחשבו שני הלשונות לקיום כאלו אמרו מלך תמלך משל תמשל בלא תימה. לכן גם מצד לשון ראשון נתקיים החלום, והנה נרמז בזה י"ג מדות הרחמים דפסקינהו משה בפסוקא קמא ז' מדות מאל עד ואמת ובפסוקא תניינא ו' מדות מנצר עד ונקה הרי ז' דפסוקא קמא נרמזין במנין תמל"ך עלינ"ו תמש"ל בנ"ו כפי אמירת פיהם דמשמע שלשון שני לקיום חלומו שוב ו' מדות דפסוקא תניינא נרמזין במנין מל"ך תמל"ך משו"ל תמש"ל כפי מחשבתן שלשון שני מצטרף למעלה לסלק התמיהות גם מלשון ראשון לקיום חלומו והיינו ואל שדי יתן לכם רחמים שמרמזין י"ג מדות הרחמים לקיום חלומו של יוסף:

ויש לכוון עוד ענין ואל שדי יתן לבם רחמים על המשכת י"ג מדות של רחמים המתחילין מאל עד ונקה הרי מספרם עם כלל ט"ז תיבות יושלמו בחושבן שמות כל י"ב בני יעקב עם כלל נ' אתוון שבהם כמו שנכתבו בלדתן ושייך זה שפיר כאן לפי שרוה"ק נזרקה בו לרבות את יוסף שבזה יושלמו כל י"ב בני יעקב ובפרט כאשר נחלק יוסף לב' שבטים נשלם בזה י"ג שבטים לי"ג מדות הרחמים. והנה יש לכוון אומרם ז"ל גבי ויקרא לו אל אלקי ישראל שהקב"ה קרא ליעקב אל היינו מה שקרא הקב"ה י"ג מדות הרחמים והם מתחילין במדת אל כנאמר שם ויקרא ד' ד' אל זה קרא ליעקב שהעמיד י"ג שבטים ועורר אלו המדות בהם ברחמי אב על בנים וכן אלו המדות הם תקוני דיוקנא וסוד זקן היינו זה קנה חכמה בחי' אבא עילאה שנתעורר בו רחמי אב על בנים והיינו מה שנאמר הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו וגו' ירצה בזה כי ע"י זכור שהוא מוחין דאבא כנודע במנין זכו"ר ע"ב קס"א עי"ז נתעוררו רחמי אב על בנים בי"ג מדות תדע שכן י"ג מדות דמיכה מי אל כמוך וגו' עד מימי קדם ס"ת שלהם מנין י"ג פעמים שמות זכו"ר הנ"ל ורמוז במנין זה עצם מספרי י"א מדות קמאין א"ל רחו"ם וחנו"ן ארו"ך אפי"ם ור"ב חסיד ואמ"ת נצ"ר חס"ד לאלפי"ם נש"א עו"ן ופש"ע ועוד כלל ט' אתוון דב' מדות בתראין וחטאה ונקה ולא באו אלו המדות בעצם מספרם כמו י"א מדות לפי שהם נתרופפו בעת שפירש יוסף מאביו ונשארו רק י"א בנים והם נגד י"א מדות קמאין וב' מדות בתראין נשלמו אח"כ כשבאו אל יוסף ומצאו אפרים ומנשה שנחשבו כמו עצם בני יעקב לעורר עליהם רחמי אב באלו

ב' מדות ועכ"ז לפי שאינם בני יעקב בעצם רק ע"י יוסף שהוא אמצעי ביניהם לכן לא באו במספרם רק בכלל סכומי אותיות הנ"ל וזה מבואר דהנה י"א בנים שנשארו ליעקב ראוב"ן שמעו"ן לו"י יהוד"ה ד"ן נפתל"י ג"ד אש"ר יששכ"ר זבולין בנימי"ן מספרם ממש מספרי י"א מדות קמאין א"ל רחו"ם וחנו"ן אר"ך אפי"ם ור"ב חס"ד ואמ"ת נצ"ר חס"ד לאלפי"ם נש"א עו"ן ופש"ע ושוב השלימו אפו"מ ב' מדות בתראין רר בכלל אותיותן דהיינו אפרים ה' אתוון כמו וחטאה ומנשה ד' אתוון כמו ונקה ומל זה לפי שאינם בעצם בני יעקב רק באמצעותו של יוסף אולם ביוסף בעצמו נרמזין אלו המדות בעצם מספרם דנודע במספר יוסף ו' פעמים הויה לקומת ו' מדות עד יסוד צדיק סוד יום הששי שנוסף בו אות ה' וכן נוסף אות ה' ביהוסף בשביל שקדש ש"ש בסתר וזכה ליסוד צדיק והנה בו' פעמים הויה דיוסף יש כ"ד אתוון מנין וחט"א זולת ה' שבסוף וחטאה ונשלמת בתוספת ה' ביהוסף ועצם מנין ו' פעמים הוי"ה דיוסף מנין ונ"ק זולת ה' שבסוף ונקה ונשלמת בתוספת ה' ביהוסף וזולת אלו ב' מדות לא נמצא אות ה' בכל י"א מדות קמאין דשאר אחיו:

והנה הגם שיוסף זכה למדת צדיק במצרים עכ"ז נתייחס בשם זה גם מקודם ע"ש העתיד שנאמר על מכרם בכסף צדיק וכל זה ראה יעקב ברוח קדשו שנאמר וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו רצונו לפי שכל בניו אין לכל אחד רק מדה א' מן הזקן וליוסף יש ב' מדות אחרונות מן הזקן בתואר זקנים ועשה לו כתנת פסים רומז פסים מנין וחטא"ה ונק"ה והיינו אומרז"ל בשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו רומז על שני מדות שברמז פסים ובזה נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים ששם זכה יוסף לאלו ב' מדות כנ"ל וזהו ענין חלומו של יוסף והנה אנחנו מאלמים אלמים וגו' והנה קמה אלמתי וגם נצבה הרי ב' תוארים קמה נצבה נגד ב' מדות וחטאה ונקה ושוב והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי דהנה הם י"א אלמות הם מנין אתוון ו"ה שסביב מדת "וחטאה" וכן סביב מדת "ונקה:" ובשביל השלמת. י"א מדות של אחיו הוצרך יוסף להתעכב קודם מלכותו י"א שנה עד שפתר חלומות השרים שהיו אתו בבית האסורים ואולם בשביל ב' זכירות שאמר לשר המשקים פגם בב', מדות של עצמו שכל אחת באה ברמז זכור שהוא התעוררות רחמי אב כנ"ל ובשביל זה נתוסף לו עוד ב' שנים להשלים ב' מדות של עצמו ונאמר ויהי מקץ שנתים שנדרש עליו קץ שם לחשך רומז ק"ץ מנין וחטא"ה ונק"ה שנשלמו ואז והנה נתעלה יוסף אחר י"ג שנה משפירש מאביו שהשלים בהם כל י"ג מדות והי' אז בן ל' שנה ובזה ירמוז המשך ויצא יוסף על ארץ מצרים ויוסף בן שלשים שנה וגו' הרי מנין ויצ"א נתייחס על

קומת ל' פעמים מנין. כל הי"ג מדות מאל עד ונקה ובהיותם בסוד י"ג פעמים זק"ן נרמזין במנין אר"ך מצרי"ם בהתחשב צדי פשוטה ט' מאות ומם סתומה ו' מאות ולכן כששלח יעקב את בנימין למצרים שיושלמו י"א בניו אצל יוסף ובי"א בניו יש י"א פעם זק"ן די"א מדות קמאין ויוסף ישלים להם ב' פעמים זקן דב' מדות בתראין על זה אמר יעקב ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש היינו שיושלם להם י"ג מדות הרחמים המתחילין בשם אל ע"י שיתוסף עליהם שם שאמר די שהוא מדת צדיק דיוסף ומנינו ב' פעמים זק"ן דמדותיו הנ"ל כאשר נזרק בו רוה"ק באמרו ושלח לכם את אחיכם אחר דהיינו יוסף והיינו דסיים ואני כאשר שכלתי שכלתי ומתרגם ירושלמי ואנא היאך מה די לא תכלית על יוסף ברי כן לא אוסיף למתכלא לא על שמעון ולא על בנימין היינו כי מלות כאש"ר שכלת"י שכלת"י מנין י"ג פעם זק"ן די"ג מדות הרחמים שיושלמו שם בשלימות בני יעקב שיהי' נמצאים ביחד כנ"ל: ויגש. אליו יהודא ויאמר וגו' ונדרש עליו בב"ר ונגש חורש בקוצר ודרך ענבים במשך הזרע חורש זה יהודה קוצר זה יוסף דרך ענבים זה יהודה משך הזרע זה יוסף וצריך באור על מה זה נכפלו כאן יהודה ויוסף בתוארים מחולפים אמנם הענין בא לרמז על סמך ויגש אליו יהודא לסיום פרשה הקודמת ואתם עלו לשלום אל אביכם ואי' בב"ר אמרין לי' השלום דכולי' נשפך ורוה"ק צווחת שלום רב לאהבי תורתך והנה סיום הקרא ואין למו מכשול ולרמז על כל זה באו חלופי תוארים על ענין ויגש אליו יהודה שבתואר א' קוצ"ר דיוסף יש בו רמז מנין מכשו"ל ובתואר ב' דר"ך ענבי"ם דיהודה יש בו רמז מנין מכשו"ל ולזה באו חלופי תוארים להסיר מכשול משניהם דהיינו כי בתואר א' חור"ש דיהודה ובתואר ב' מש"ך הזר"ע דיוסף יצטרפו יחד בגישתן ומשלימין מנין כפל שלו"ם ר"ב וממתיקין רמז כפל מכשול שבשניהן הבאו בין אלו התוארים שכן דרך כל ההמתקות שהממתיק סובב לפניו ולאחריו לדבר שצריך למתקו כענין ההמתקה לתכלת שמתחיל ומסיים בלבן וכן ההמתקה לתרועה בפשוטה לפניו ולאחריו כמבואר בתולעת יעקב כל זה ואמנם לפי שנדרש על גשת יהודה ויוסף כי הנה המלכים נועדו והתורה אמרה בי מלכים ימלכו יוצדק לשניהם תואר שלום רב לאהבי תורתך תדע שכל אחד משניה' נתייחס ללמוד תורתו של יעקב אביהם שכן ביוסף נאמר כי בן זקנים הוא לו שכל מה שלמד משם ועבר מסר ליוסף וכן נאמר ואת יהודה שלח לפניו וגו' להורות לפניו גשנה לקבוע לו בית תלמוד וכאשר רמז על גשת שניהם שלום רב לאהבי תורתך סיים שוב ואין למו מכשול למו לשון יחיד מתוך לשון רבים היינו שנמתק המכשול הרמוז בכל אחר משניהם דהיינו לגבי יוסף בתואר א' ולגבי יהודה בתואר ב' כנ"ל ועכ"פ מנין שלו"ם ר"ב שבכל אחד נוסף על מנין מכשו"ל במנין יעק"ב

ויצדק בזה מאמר עלו לשלום אל אביכם דייקא. לענין שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול הנ"ל ליהודה ויוסף שנתייחסו לתורתו של יעקב אביהם וענין עלו לשלום כענין וקמת ועלית הנאמר בשביל השלום לדברי ריבת בשעריך גבי כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין בין נגע לנגע ועל זה ודאי תואר שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול שהסנהדרין בתואר אהבי תורתך אין למו מכשול שלא יכשלו בדבר הלכה ובזה עושים שלום רב בדברי ריבות הנ"ל והיינו בתחלה המתקת רמז מכשול דקוצר ברמז חור"ש דווקא הנוסף עליו בונין קי"ח חושבן כפל ד"ם דו"ה לעשות שלום בין דם לדם הנזכר תחלה בדיבור ולבתר המתקת רמז מכשול דדרך ענבים ברמז משך הזרע דווקא הנוסף עליו במנין רמ"ו חושבן כפל נג"ע לעשות שלום בין נגע לנגע הנזכר לבסוף בריבות ובין מני קי"ח דהמתקה ראשונה למנין רמ"ו דהמתקה אחרונה נתוסף עליו מנין קכ"ח חושבן כפל די"ן לעשות שלום בין דין לדין הנזכר באמצע בריבות. והנה בדרש כי הנה המלכים נועדו זה יהודה ויוסף עברו יחדיו זה נתמלא עברה ע"ז, וזה נתמלא עברה על זה וסיים הדרש רעדה אחזתם שם אלו השבטים אמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו יאי למלך מדיין עם מלך המכוון שזה נתמלא עברה על זה וזה נתמלא עברה על זה היינו ברמז מכשול שבכל אחד משניהם בדרך וכשלו איש באחיו ובזה רעדה אחזתם לשבטים מפני המכשולות אולם זאת השיבו אל לבם ואמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו יאי למלך מדיין עם מלך רצונו דווקא מלכים המתייחסין לאהבי תורתיך לא יזיקו להם רמז המכשילות שיומתקו בשלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול וא"כ אנו מה איכפת לנו רצונו שאין לנו לחוש מן המכשולות הרמוזין בהם לפי שנמתקו בהם בעצמן כנ"ל ושוב נדרש אחד באחד יגשו זה יהודה ויוסף ורוח לא יבוא ביניהם אלו השבטים אמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו הנה בדרש הזה נתפרש יותר שתואר אחד באחד יגשו היינו לפי שנתייחסו בגישתן בב' תוארים חורש בקוצר דרך ענבים במשך הזרע הורה אחד באחד יגשו שעיקר הגשתן בתואר אחר משני התוארים של יהודה ובתואר אחד משני התוארים של יוסף והיינו תואר חורש דיהודה עם תואר משך הזרע של יוסף יגשו לרמז כפל שלום רב לשניהם נמצא שבא מלת אחד על יהודה לשלול. תואר שני שלאחריו היינו דרך ענבים ומלת אחר על יוסף לשלול תואר שני שלפניו היינו קוצר והם נשללו לפי שבכל אחד לעצמו רמוז מכשול כטעם ואין למו מכשול הנ"ל וסיים ורות לא יבא ביניהם אלו השבטים שרעדה אחזתם מפני המכשולות שהם ביניהם של תוארים שעליהם אמר אחד באחד נגשו כנ"ל ועל ענין זה נדרש שוב תפוחי זהב במשכיות כסף תרגום עקולס הגר חיזרין

דדהב בגו דיסקרין דכסף כוונתו בזה שבב' תוארים הנאמרו על גשת יהודה ויוסף חירש בקוצר דרך ענבים במשך הזרע מריחין חיזרין דדהב בגו דיסקרין דכסף דידוע בחי' זהב בשמאל ובחי' כסף בימין וכן באלו התוארים השמאל בתוך הימין דהיינו מכשולות של שניהם בתוך שלום רב של שניהם כנ"ל, ועל זה יש לכוון מה שנאמר ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל רומז שגרמו תפוחי זהב במשכיות כסף שנמתק המכשול של כל אחד מהם ע"י גשת תוארים הסובבים להם לרמז כפל שלום רב לאהבי תורתך ואין למן מכשול כנ"ל והיינו ואין בשבטיו כושל כמבואר לעיל בטעם שאמרו השבטים מלכים מדיינים אלו עם אנו אנו מה איכפת לנו וכן עצם מנין מכשו"ל נמתק מן השבטים ברמז מנין ואי"ן בשבטי"ו והיינו ואין בשבטיו כושל:

ואמנם לפי שבתחלה נאמר תואר תירש על יהודה למתק רמז מכשול שבתואר קוצר דיוסף ולפי"ז מה שבא לבסוף תואר דרך ענבים על יהודה שרמוז בו מנין מכשול היינו לצד המתקת עצמו בתואר משך הזרע דיוסף ומרומז המתקת מכשול משניהם בענין ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני וגו' ואל יחר אפך וגו' הרי במנין ויג"ש אלי"ו יהוד"ת המתקת מנין מכשו"ל ביהודה ושוב למתק מכשול מיוסף נאמר בי אדני וגו' ואל יחר אפך שמנין ב"י אדנ"י רומז מנין אלי"ו יהוד"ה והמתקת יח"ר אפ"ך רומז מנין ויג"ש הרי המתקת מנין מכשול גם ביוסף:

ואמנם תפוחי זהב במשכיות כסף רמוז בב' דרשות הנאמרו על גשת יהודה ויוסף היינו בדרש אח"ד באח"ד יגש"ו הס"ת חושבן זה"ב ובדרש "כי "הנה "המלכים "נועדו "עברו "יחדו הר"ת חושבן כס"ף ויש להמתיק סוד בדרש כי הנה המלכים נועדו הרי נתייחסו בתואר מלכים שבאו בכח יחוד ברוך שם כבוד מלכותו וסיומו בתבת וע"ד נרמז במנין ר"ת "כי "הנה "המלכים "נועדו ומבואר בזוה"ק דהאידנא מחלפין אתוון אחד באתוון ועד ולעתיד יתעלה אתוון ועד לאתוון אחד בסוד ושמו אחד והתעלות הזה נרמז ג"כ בגשת שניהם כענין דרש השני אחד באחד יגשו שמייחס לכל מלך תואר אחד וכן נרמז במלות "אחד "באחד "יגשו הר"ת מנין אח"ד שבו נתעלה מנין ועד דר"ת כי הנה המלכים נועדו הנ"ל ובענין זה יפה נדרש על גשת שניהם ונגש חורש בקוצר ודרך ענבים במשך הזרע רומז ונג"ש מנין שמ"ו אח"ד דהיינו התעלות אתוון ועד לאתוון אחד וזה מרומז בתוארי חורש בקוצר דרך ענבים במשך הזרע דהנה חור"ש עם קוצ"ר מנין ע' של ועד בקומת י"ג פעמי' דמנין אח"ד ושוב דרך ענבים נוסף דר"ך על מנין ענבי"ם במנין ד' של ועד בקומת י"ג פעמים דמנין אח"ד ושוב משך הזרע נוסף מש"ך על מנין הזר"ע במנין ו' של ועד בקומת י"ג פעם דמנין אח"ד וענין זה נרמז בקרא "ויגש "אליו "יהודה הר"ת

מנין ד' של ועד עם מנין אח"ד ושוב "ויאמר "בי "אדני "ידבר נא בהכנס אתבת נא לתוך תבת ידבר בחבור מקף שבהם הרי הר"ת מנין ו' של ועד עם מנין אח"ד ושוב עבדך "דבר "באזני "אדני "ואל יחר בהכניס תבת יחר לתוך תבת ואל בחבור מקף שבהם תרי הר"ת מנין ע' של' ועד עם מנין אח"ד ויבואר עוד דהנה כופלין אחד ועד בכל יום ביחודי שמע וברוך בק"ש ערבית ושחרית תרי בדרש אחד באחד יגשו רמוז כפל אחד דיחוד שמע לעוש"ח ובדרש כי הנה המלכים תרתי משמע רמוז כפל יחוד ברוך דמלכות לעוש"ח וסיומן כפל וע"ד במנין ר"ת יכי "הנה "המלכים "נועדו "עברו "יחדו וזה נשלם בפרטות בגשת יהודה ויוסף דהנה יהודיה מנין ר"ת וס"ת כפל אח"ד וע"ד שבשניה' ויוס"ף מנין תוכי תבות כפל אח"ד וע"ד שבשניהם נמצא כי במה שנרמז בכל אחד חלקו וחלק חברו זה הוראה על גשתן זל"ז דווקא ואז נשלם כפל אחר ועד שבשניה' דהיינו ביהודה נרמז ראשיתן וסופן וביוסף נרמז תוכן ובזה עולה יפה מה שנדרש בויגש אליו יהודה תפוחי זהב במשכיות כסף תרגום עקילס הגר חיזרין דדהב בגו דיסקרין דכסף נמצא מייחס ליוסף שבתוכו של יהודה כעין חשובות חיזרין דדהב וליהודה הסובב אליו כעין דיסקרין דכסף ואין הכסף נחשב כזהב כמו שיהודה קרא לעצמו עבדך וליוסף קרא אדני והיינו נמי סיום הדרש דבר דבר על אפניו מה אפן זה מראה פנים מכל צד כך דבריו של יהודה נראין לכל צד בשעה שדבר עם יוסף היינו שיהודה מרומז סביב ליוסף בב' צדדין דראשי וסופי תבות:

בב"ר ד"א ויגש אליו יהודה וגו' כתיב מים עמוקים עצה בלב איש וגו' לבאר עמוק מלאה צונן והי' מימיו צוננין ויפין ולא היתה ברי' יכולה לשתות הימנה בא אחד וקשר חבל בחבל נימה בנימה משיחה במשיחה ודלה הימנה ושתה התחילו הכל דולין הימנה ושותין כך לא זז יהודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שעמד על לבו ענין וקשר חבל בחבל נימה בנימה משיחה במשיחה יבואר ברמז דהנה על הצלת יוסף אמר יהודה לאחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו' וישמעו אחיו ומתורגם מה בצע מה ממון נתהני לנא והדברים מגיעין לענין שארז"ל שהעולם עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם כי עולם רומז למדת מלכות כדאמרינן מלך העולם וידוע כי מדת מלכות לית לה מגרבא כלום רק נשפעת דרך יסוד צדיק והיינו שהעולם שהוא מלכות עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם דייקא ובזה ניחא כי יהודה זכה להיות מלכות לאחיו להנהיג אותם בכל צרכיהם כמו שבאו אצל דוד מלך ישראל ואמרו לן עמך ישראל צריכין פרנסה ולפי שהמלכות נשפעת דרך צדיק יסוד שזכה בו יוסף לכן אמר מה בצע כי נהרוג את אחינו מה ממון נתהני לנא רצונו שבהעדר מדת צדיק ח"ו

מה ממון נתהני לנא להנהיג מלכותי ואמנם לפי שלא נודע אז עדיין ליהודה שיוסף זכה למדת צדיק יסוד שזה הי' לאחר ירידתו למצרים שעמד בנסיון עם אשת פוטיפר ולכן מה שאמר יהודה מה בצע וגו' הי' בדרך ניבא ולא ידע מה ניבא ובשעה שאמר אלו הדברים לא הבין בהם נביאתו וחשבו יהודה ואחיו הדברי' כפשוטן מה ממון נתהני לנא רצונו שימכרו אותו להיות להם הנאת ממון ולפי"ז לפי שעה פגמו בכבודו של צדיק כענין שהוכיחן על מכרם בכסף צדיק ופגם הזה ממילא גרם גרעון להנהגות מלכות יהודה באחיו שנשפעין ממדת צדיק וזה שנאמר ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ופירשיז"ל שהורדיהו אחיו מגדולתו כי אמרו אתה אמרת למכרו אילו אמרת להשיבו היינו שומעין לך רצונם בזה אילו אמרת להשיבו ולא פגמת בכבודו של צדיק הי' נשפע מאתו להנהגת מלכותך עלינו והיינו שומעים לך ולא ירדת מגדולתך לאפוקי עתה כנ"ל ובענין זה אמר יוסף לאחיו ואתם חשבתם עלי רעה בהבנת מה בכע הדברים כפשוטן על ענין מכרם בכסף צדיק אלהים חשבה לטובה הבנת מה בצע על העתיד שיתגלה מדת צדיק ביוסף להשפיע למלכות יהודה באחיו והיינו דסיים למען עשה כיום הזה להחיות עם רב דווקא תואר השפעתו למדת מלכות כטעם ברוב עם הדרת מלך:

ובזה נבוא לתחלת עניני ויגש אליו יהודה שהי' סבה שיתודע יוסף לאחיו וידעו שיוסף זכה למדת צדיק שמשפיע למלכות יהודה באחיו כתואר וצדיק יסוד עולם הנ"ל על זה מרמז במשל לבאר עמוק כו' בא אחד וקשר חבל בחבל נימה בנימה משיחה במשיחה הרי נימ"ה עם נימ"ה חושבן וצדי"ק חב"ל עם חב"ל חושבן יסו"ד משח"ה עם משח"ה חושבן עולים בהתחשב מ"ם סתומה למני ת"ר וסיים ודלה ממנה ושתה התחילו הכל דולין הימנה ושותין כך לא זז יהודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שעמד על לבו היינו שיהודה שזכה למלכות באחיו הי' הוא דולה והם דולין מיוסף בתואר וצדיק יסוד עולם שעליו העולם עומד היינו עד שעמד על לבו ומרומז במלות ויג"ש אלי"ו יהוד"ה ויאמ"ר ב"י אדנ"י ידב"ר נ"א חושבן חב"ל עם חב"ל נימ"ה עם נימ"ה משח"ה עם משח"ה בכולל אחר שלאחר שמיחס ג' קשורין לפרטי ג' תוארים קשור חבל בחבל קשור נימה בנימה קשור משחה במשחה מעילא נתאחדו כאחד כל הג' תוארים בטעם והחוט המשולש לא במהרה ינתק לכן לא הוצרך ליחס קשור לשלשתן זה בזה:

אשכול עניני בני יוסף

ליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב, הנה עצמותו של יוסף יתייחס לפרטי אלו ב' בנים שנחשבו לב' שבטים באלו כפול יוסף בעצמו וכן במלות "ילד "שני "בנים

הר"ת חושבן כפל שם יוס"ף ונתייחסו בטרם תבוא שנת הרעב בדרך רפואה קודם למכה להמתיק הרעב שהי' נגזר להיות ז' שנים ולא הי' רק שנתים הרעב ונמתק הרעב מן ה' שנים ע"י ב' בנים שהי' בכל אחד עצמותו של יוסף תדע שכן נתייחס יוסף בעצמו בכפל בן בברכת בן פרת יוסף בן פרת עלי עין ולגבי כפל ב"ן כפול פר"ת וחושבניהן המתקת ה' פעמים רע"ב דה' שני' וזולת כפל פר"ת נשאר ב"ן יוס"ף ב"ן על"י עי"ן חושבן ה' פעם ק' והשלימו לה' פעם רע"ב הנמתקו בכפל פר"ת ונעשו ה' פעם שבע:

ובהיות יוסף דרגא דצדיק דאחיד בשמיא וארעא פועל שירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל והיינו מה שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו וגם נאמר ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. ובענין זה נתייחס וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב כמבואר לעיל שזה קדימת רפואה להמתקת הרעב כפי שאלו ב' בנים הם עצמותו של יוסף הצדיק ורמוז גם בהם ענין כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ וגו' ומרומז בשבחו של יעקב לבני יוסף אמר על מנשה ג"ם הו"א יהי"ה לע"ם וג"ם הו"א יגד"ל חשבון של"ג ושוב אמר על אפרים וחול"ם אחי"ו הקט"ן יגד"ל ממנ"ו וזרע"ו יהי"ה מל"א הגוי"ם זולת ו' של ואולם הנוסף לענין ראשון חשבון גשם בהתחשב מם סתומה למנין ת"ר ולפי שהכתוב מקדים הגשם לפני השלג כן הקדים יעקב אפרים לפני מנשה:

והנה כאשר נתייחס יוסף בכפל על פרטי ב' בניו שנכנסו במקום יוסף לב' בני יעקב כנאמר ועתה שני' בניך הנולדים וגו' לי הם ולפי"ז בהם נשלמו י"ב. בני יעקב לסכום י"ג בנים רומזין לכוונם לי"ג מדות הרחמים ולפי שב' בני יוסף באו מכחו של יוסף שנולד ליעקב אחר לדת י' בנים ולפו"ז י' בנים מכוונים לי' מדות מאל עד נשא עון ולבתר כפל יוסף בב' בניו מכוונים לב' מדות ופשע וחטא' והנה הם באו בשמושי ווין נוספו למדת נשא עון שנשא גם פשע וחטאה ובזה יבואר מה שאמרו האחים ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך היינו שבעת שמכרו את יוסף וגמלו אתו רעה להיות נזיר אחיו מופרש מסדר לדת אחיו נפרשו מדות ופשע וחטאה ממדת נשא עון ואין בהם בעצמן משמעות נשא לפשע וחטאה והיינו שא נא דייקא פשע אחיך וחטאתם דייקא כי רעה גמלוך והנה יוסף קרא שם הבכור מנשה בו ד' אותיות על שם לשון נשני גם כן ד' אותיות והיינו לכוון אותו לד' אותיות דמדת ופשע ושם השני קרא אפרים בו ה' אותיות על שם לשון הפרני גם כן ה' אותיות והיינו לכוון אותו לה' אותיות דמדת וחטאה והנה מדת ופשע הוא תבה י"ד מהתחלת מדות הרחמים בשם אל ומדת וחטאה הוא תבה ט"ו מהתחלתן ולכן ברך יעקב את בני יוסף במלת וידג"ו חושבן י"ד ט"ו ויעקב שם את אפרים

לפני מנשה להיות אפרים מכוון למדת ופשע חבה י"ד ומנשה מכוון למדת וחטאה תבה ט"ו לפי שרמוז כן בעצם שמותם כי אפרים על שם הפרנ"י הנוסף על אפרי"ם בסכום י"ד ומנשה על שם נמנ"י הנוסף על מנש"ה בסכום ט"ו ונודע שיש י"ג מלואים לשם הוי' ב"ה המתחילין ממלוי ע"ב ומסיימין במלוי מ"ד והרי עלוי מ"ח מכוון למדת ופשע ומלוי מ"ה מכוון למדת וחטאה ומרומז בנשיאים לאפרים אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פדה צור והיינו לפי שבני יוסף נתברכו בלשון וידגו ובהיות אפרים מכוון למדת ופשע דמלוי מ"ח שזולת שורש הוי' מנין כ"ב רומז הנשיא שלו אלישמ"ע בן עמיהו"ד חושבן כ"ב פעם וידג"ו ומנשה מכוון למדת וחטאה דמלוי מ"ה שזולת שורש הוי' מנין י"ט רומז הנשיא שלו גמליא"ל בן פדהצו"ר חושבן י"ט פעם וידג"ו ואמנם יש פנים אחרת שלפי שבתחילה נאמר גוי על בנימין ולבתר קהל גוים על ב' בני יוסף ישלים בתחילה בנימין מדת ופשע ולבתר ישלימו בני יוסף ב' מדות וחטאה ונקה וכבר דברנו מזה באשכול עניני יוסף ועתה נחדש בזה דברי' להיות מנשה הבכור מכוון למדת וחטאה המכוון להוי' במלוי מ"ה ואפרים הצעיר מכוון למדת ונקה המכוון להוי' במלוי מיד וכבר נודע סוד מלוי האותיות זולת שרשן שרומז מלוי מנין אלהים וא"כ במנשה מלוי דמ"ה זולת שרשו מנין י"ט ויתייחס בו מנין אלהים דמלו' בקומת י"ט ובאפרים מלוי דמ"ד זולת שרשו מנין י"ח ויתייחס בו מנין אלהים דמלוי בקומת י"ח ולענין רמז זה הורה מה שאמר יעקב אפרים ומנשה, כראובן וכשמעון יהיו לי רומז מלת י"ח י"ו ב' סכומין ט"ו ט"ז היינו מדות וחטאה ונקה הגות ט"ו וט"ז מהתחלת עדות הרחמי' בשם אל והנה מייחס אפרים לראובן ומנשה לשמעון וזה יבואר בנשיאים דהנה נשיא דאפרים אלישמ"ע ב"ן עמיהו"ד יצטרף עם נשיא דראובן אליצו"ר ב"ן שדיאו"ר גם יח חושבן אלהי"ם בקומת ש"ח פעמים דלגבי אפרים הנ"ל ונשיא דמנשה גמליא"ל ב"ן פדהצו"ר יצטרף עם נשיא דשמעון בלמיא"ל בן צורישד"י גם יחד חושבן אלהי"ם בקומת י"ט פעמי' דלגבי מנשה הנ"ל ומה שנאמר וישם את אפרים לפני מנשה אינו לפני מנשה ברמז מדה שלו שהרי מנשה לפניו במדתו כמבואר רק במה שיחס אפרים לראובן ומנשה לשמעון בזה שם את אפרים לפני מנשה שראובן הוא לפני שמעון:

אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי היינו אפרים כראובן ומנשה כשמעון, וזה יבואר ברמג נשיאים שלהם נשיא אפרים אלישמע בן עמיהוד הרי אלישמ"ע סיים באות ע' ושוב "עמיהוד פתח באות ע' הרי ב' עיני"ם שבהם הראיה הרי אפרים כראובן על שם הראי' ונשיא מנשה גמליאל בן פדהצור הרי "גמליאל מהחיל באות ג' ושוב "פדהצו"ר מתחיל באות פ' ובס"י איתא כי ז' שערים שבראש הם ז' אותיות בג"ד כפר"ת ואתוון ג"פ הם

ב' אזנים שבהם השמיעה הרי מנשה כשמעון על שם השמיעה ובזה יבואר מה ששכל יעקב את ידיו ושת ימינו על ראש אפרים ושמאלו על ראש מנשה דהנה בגד כפרת רומזין סדר ז' מדות חג"ת נה"יוו הרי ב' עינים דראובן מכוונין באתוון ב"כ שכנגד חסד ונצח קוין ימינים וב' אזנים דשמעון מכוונין באתוון ג"פ שכנגד גבורה והוד קוין שמאלים:

וישם את אפרים לפני מנשה פירשיז"ל להקדימו בדגלים ובחנכת הנשיאים הנה בין בדגלים ובין בחנכת הנשיאים נאמר נשיא דאפרים אלישמע בן עמיהוד לפני נשיא דגונשת גמליאל בן פדהצור ומרומז בעצם אותיות דר"ת "אלישמע "בן "עמיהוד הם לפני אותיות דר"ת "גמליאל "בן "פדהצור הרי אפרים לפני מנשה:

וישלח ישראל את ימינו על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש ומשה וגו' כי מנשה הבכור יתפרש מלת ראש הנאמר בכל אחד כמו שרי באות בראש העם שנתפרש בראשי העם שמעמידין זקפין לפניהם ואחריהם וכן ימינו על ראש אפרים על ב' ראשין דנשיא שלו אלישמע א' בתחילה ר"ת "אברים ע' בסוף ר"ת "עשין שרמ"ח אברים כנגד מלות עשין שקיומן בימין מקרבת ושוב שמאלו על ראש מנשה על ב' ראשין דנשיא שלו גמליאל ג' בתחילה ר"ת "גידים ל' בסוף ד"ה "לאוין ששס"ה גידים כנגד מצות לאוין שקיומן בשמאל דוחה ולפי שמוקדם סור מרע ולבתר ועשה טוב לכן כששת ימינו נאמר והוא הצעיר וכששת שמאלו נאמר כי מנשה הבכור אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי תפס ראובן ושמעון דוקא יבואר דהנה אח"כ נאמר וישם את אפרים לפני מנשה ופירש"י ז"ל וישם את אפרים בברכתו לפני מנשה להקדימו בדגלים ובחנכת הנשיאים, והנה גם כאן כאשר התחיל לומר אפרים ומנשה ונתן לאפרים קדימה על מנשה שזה הורה להקדימו בדגלים ובחנכת הנשיאים בא לומר שלא יהי' קנאה ביניהם על זה שהרי כראובן ושמעון יהיו לי שגם הם הגדולים מבני לאה ולא נתקנאו בדגלים ובחנכת הנשיאי' שקדמו להם יהודה יששכר וזבולן הצעירין מהם בבני לאה כן לא יתקנא מנשה על אפרים הצעיר שקדמו:

אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי מרומז כי ראשי שמות "אפרים "מנשה הם א"מ השניות בר"אובן וש"מעון וגם שלישיות בשמות אפ"רים מנ"שה אתוון ר"ש הראשונות ב"ראובן ו"שמעון:

אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי יבואר כי אותיות משולשין בג' מספרים יחידות עשירות מאות ועליהם רומז והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

ולכן בכל שם משמות האבות יש בו מהשלשה מספרים באברהם אב"ה מאחדות מ' מעשירות ר' ממאות ולכן נשארה אות ר' באברהם גם לאחר שניתוסף לו אות ה' להוראת

אב המון שאז אין שמוש בשמו לאות ר' אעפ"כ לא נחסרה להיות לו מן השלשה מספרים וביצחק ח' מאחדות י"צ מעשרות ק' ממאות וביעקב ב' מאחדות י"ע מעשרות ק' ממאות וביישראל א' מאחדות י"ל מעשרות ש"ר ממאות, ושוב בבני יעקב בראובן הבכור או"ב מאחדות נ' מעשרות ר' ממאות ולא היה נשמע ממנו שיהי' מדה זו נוהגת גם בשאר בני יעקב יען כי יפה כחו של ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני ושאר הבנים הם פשוטים. לכן שוב בשמעון ו' מאחדות מע"ן מעשרות ש' ממאות ולהיותו תחלת הפשוטים ממנו הוראה על כל שאר בני יעקב לשלימותן מן השלשה לכן לא הוצרך שוב להיות בשום אחד משאר שמות בני יעקב מן השלשה מספרים כי החלק יעיד על הכלל כלו אולם אפרים ומנשה שלא היו בכלל בני יעקב עד שהוצרך יעקב להכניסן בכללן באמרו ואתה שני בניך וגו' לי הם הוצרך להיות בהם הוראה פרטית שישנן מן השלשה מספרים באפרים א' מאחדות פי"ם מעשרות ר' ממאות ובמנשה ה' מאחדות מ"נ מעשרות ש' ממאות נמצא יש הוראה בשמות אפרים ומנשה מן השלשה מספרים כשם שיש הוראה על כלל בני יעקב בראובן ושמעון והיינו אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי:

גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו ירמוז, דהנה יוסף לקח את אפרים בימינו שיהי' לשמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו שיהי' לימין ישראל וכאשר שכל אביו את ידיו ושם ימינו על אפרים ושמאל על מנשה בזה הורה ליוסף שהי' צריך לקחת אותם בהיפך מנשה בימינו שיהי' לשמאל ישראל ואפרים בשמאלו שיהי' לימין ישראל ונודע כי מדת יוסף סוד שם ו' מז' שמות דמ"ב ונודע כי ו' אותיות מתחלקין לג' זוגי כנפים והרי בג' זוגות דשם ו' ג' כנפי ימין אתוון יל"ז רמז אותן על מנשה במנין יגד"ל שאמר וגם הוא יגד"ל וג' כנפי שמאל אתוון גפ"ק רמז אותן על אפרים במנין יגד"ל ממנ"ו שאמר אחיו הקטן יגדל ממנו: אל ש' נראה אלי בלוז וגו' ויברך אתי וגו' ועתה שני בניך וגו' אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי ופירש"י ז"ל ועתה שני בניך ועתה אותה מתנה אני נותן לך נמצא שברך יעקב לאפו"מ בשם אל ש' שנראה אליו בלוז ויברך אותו ואמנם אמר אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי הרי מייחס אפרים לראובן ומנשה לשמעון וצריך ביאור מה יחוס יש להם זל"ז וגם מה יתרון יש לאפרים ומנשה ביחוסן לראוש"מ. אמנם יבואר שיש להם יחוס זל"ז, דהנה נשיא דאפרי' אלישמע מתחיל בשם אל ויש לו יחוס לראובן שנשיא שלו אליצור ג"כ מתחיל בשם אל ועוד יגיע לו יתרון ביחוסו אליו לפי שאבי הנשיא דראובן שדיאור מתחיל בשם ש' ושוב נשיא דמנשה גמליאל מסיים בשם אל ויש לו יחוס לשמעון שנשיא שלו שלמיאל ג"כ מסיים בשם אל ועוד יגיע לו יתרון ביחוסו אליו לפי שאבי הנשיא דשמעון צורישדי מסיים בשם ש' נמצא כי במה

שברכן כראובן ושמעון הורה שברכן מעין ברכתו באל שדי הנראה אליו ובזה ניחא ג"כ מה ששכל יעקב את ידיו ונתן ימינו על אפרים ושמאלו על מנשה לפי שבאפרים שם אל בימין בתחלת שם הנשיא ובמנשה שם אל בשמאל בסוף שם הנשיא וזהו מאל אביך ויעזרך שמרומז בעצם נשיאו אפו"מ ואת ש' ויברכך היינו שנצטרף שם אל שבכל אחד את שם ש' במה שויברכך' כראובן ושמעון כנ"ל ברכת שמים מעל ממה שנרמז השם מעל באפרים כראובן ברכת תהום רבצת תחת ממה שנרמז השם מתחת במנשה כשמעון: המלאך הגואל אותי וגו' יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וצריך ביאור דטפי הי' שייך לייחס עצמותן לומר אני ואבותי ושמותיהם ממילא יהיו נקראים בהם יש לכוון לענין שכל אחד מן האבות קרא שם בפני עצמו למקום שהתפללו שם אברהם קראו הר יצחק קראו שדה יעקב קראו בית והיינו ויקרא בהם שמי שקראתי בית ושם אבותי אברהם ויצחק שקראו הר ושדה וזה נרמז בתחלה כשאמר עליהם ועתה שני בניך הנולדים לך וגו' לי הם אפרים ומנשה וגו' הרי מלות "שני "בניך "הנולדים ר"ת שלהם ממש ר"ת "הר "שדה "בית ושוב מלת ה"ס הרמוז בס"ת אפרים" ומנשה" הנאמרו בתרי' בהתחשב מם סתומה למנין ת"ר יעלו אלו הס"ת כמנין ס"ת הר' שדה" בית'. והנה בברכת יעקב לי"ב בניו נאמר לבסוף וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אתם פירשיז"ל דזה הורה שגם אותם שקנחר ברך כמו השאר ושוב איש אשר כברכתו ברך התם פירשיז"ל דזה הורה שברך כל אחד ואחד בברכות כולם הנה לא יבצר שברכן גם בברכות אפרים ומנשה בענין ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק ולפי הנ"ל דהרמז הוא על ג' שמות שקראו האבות הר שדה בית הנה כעין שנרנתין באפו"מ הנ"ל כן נרמזין בי"ב בני יעקב דהנה במלות אש"ר דב"ר לה"ם לפני הס"ת אתוון שב"ה הם ר"ת "הר "שדה "בית ושוב במלות אביה"ם ויבר"ך את"ם לפני הס"ת אתוון הר"ת הם ס"ת הר" שדה" בית" ושוב מלות אי"ש אש"ר כב"רכתו בר"ך את"ם לאחר הראשי תבות אתוון ישברת בחושבן ראשי וסופי תבות "הר "שדה "בית ויתכן לפי שכשקרא יעקב בית אמר אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים שמקדש שלמטה מכוון כנגד של מעלה ולפי"ז שמות הר שדה בית יתיחסו למטה וכן למעלה לכן גם בזה בתחלה רמיזתן למטה דסמיכי לס"ת ולבתר רמיזתן למעלה דסמיכי לראשי התבות ועכ"פ זכינו דבין בברכות יעקב לאפרים ומנשה בין בברכות יעקב לכל י"ב בניו נרמזין רק ראשי וסופי תבות הר שדה בית ולפי"ז לא נשלם בזה רק שם הר שקרא אברהם שאין לו רק ראש וסוף תבה משא"כ שדה בית שקראו יצחק ויעקב נחסר בהן לשלמותן רמז תוכי התבות ועל זה יש לכוון מה שנאמר לאברהם יכול יהא חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין ולא

בכולן היינו דלגבי ברכה לאפו"מ ולי"ב בנים לא נחתם ונגמר בשלמות רק שם הר שקרא אברהם ולא שמות שדה ובית שקראו יצחק ויעקב:

ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל וגו' ואני נתתי לך שבם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי מבואר דהנה כאמר דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל וגו' והענין שבא הצווי לאהרן ולבניו לברך את ישראל יבואר דהנה נאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל פירשיז"ל כי ראוים הם לברכה שאין בהם מנחשים וקוסמים כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו במרום אינן מנחשין וקוסמין הנה מבואר כי מה שנאמר יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל הורה על ישראל שאינן מנחשין וקוסמין וראוין לברכה. והנה מספר כד"ב אביהו"א אלעז"ר איתמ"ר מנין יאמ"ר ליעק"ב ולישרא"ל ומספר אהר"ן מנין מ"ה פע"ל א"ל ולכן בא להם דווקא הציוי לברך את ישראל ואמנם נאמר בהם ברכה משולשת כנגד ג' אבות והנה ברך יעקב לאפרים ומנשה יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק על זה אמר בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים וכמנשה רצונו כאפרים וכמנשה שנתברכו בשמי ושם אבותי אברהם ויצחק כן יברך ישראל מאהרן ובניו בברכה משולשת כנגד אברהם יצחק יעקב ועל זה רומז אח"כ פסוק ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בתרבי ובקשתי הרי מלות ואנ"י נתת"י ל"ך אש"ר לקחת"י מי"ד חושבן ב' פעמים כר"ב אביהו"א אלעז"ר איתמ"ר וביניהם שכ"ם אח"ד ע"ל אחי"ך חושבן ב' פעמים אהר"ן ושוב מלת האמר"י מנין אהר"ן ושוב בחרב"י ובין חת"י מנין כד"ב אביהו"א אלעז"ר איתמ"ר תרי רמז ברכה משולשת דאהרן ובניו דוגמת ברכת אפוינו חד זימנא כנגד ויקרא בהם שמי וב' זימנין כנגד ושם אבותי אברהם ויצחק:

ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה איכא למידק דפתח ויברכם בלשון רבים לב' בני יוסף ולבתר אמר בך בלשון יחיד יברך ישראל לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה ויבואר דהאי בך יברך ישראל לא באמר למשמעות לשון יחיד רק לרמיזא נאמר שיברך ישראל ברמז ב"ך היינו סכום כ"ב אותיות כאומרז"ל שהקב"ה ברכן לישראל בכ"ב אותיות מן א' דראשו שבראש אם בחקתי עד ת' דסופן שבסוף קוממיות ועל ענין זה הרמז סיים לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה שכן ב' פסוקים הנאמרו על קריאת שמות אפו"ו דהיינו בפסוק א' נאמר ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלהים את כל עמלי ואת כל בית אבי חושבני' ג' אלף תתנ"א ושוב בפסוק ב' נאמר ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי חושבנין ב'

אלף תרל"ח גם שניהם סכום ו' אלף תפ"ט ממש חושבן כ"ב פעמים ברכ"ת עם מספרי כ"ב אותיות מן א' עד ת' הרי רמז בך יברך ישראל ממש בענין ישימך אלהים כאפרים וכמנשה והי' שייך לומר כמנשה וכאפרים שהמכוון על ב' פסוקים שמוקדם מנשה לאפרים אלא שבכוונה הקדים אפרים למנשה בשביל מעלתו כעין שנאמר בהשכלת ידי יעקב ידעתי בני ידעתי גם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו והיינו דסיים וישם את אפרים לפני מנשה:

ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וגו' וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וגו' ואת שמאלו על ראש מנשה יבואר מה שסתם בתחלה ויקח יוסף את שניהם הוא להשוות מדת שניהם שלא לחלק ביניהם ולכן כאשר לקח אפרים בימינו משמאל ישראל ומנשה בשמאלו מימין ישראל הרי מיחס לכל אחד משניהם ימין ושמאל שלא לחלק ביניה' לומר שזה רק ימין וזה רק שמאל ולכן מלות יוס"ף א"ת שניה"ם חושבן כפל ימי"ן שמא"ל שנאמרו בשניהם ועל זה סיים ויגש אתם אליו שבענין זה הגישן למדתו של יעקב דאחיד ימינא ושמאלא בעמודא דאמצעיתא:

ואמנם יבואר סתימת ויקח יוסף את שניהם היינו רמז שני אתין הנאמרו בסיום קהלת את האלהים ירא ואת מצותיו שמר כי זה כל האדם והדר מפרש את קמא דהיינו את האלהים ירא על זה אמר אח אפרים בימינו רומז ר"ת א"פרים לר"ת א"להים ור"ת "ימין לר"ת "ירא ושוב את בתרא דהיינו ואת מצותיו שמר על זה אמר ואת מנשה בשמאלו רומז ר"ת "מנשה לר"ת "מצותיו ור"ת "שמאל לר"ת "שמר אולם לגבי ישראל שהי' אפרים לשמאלו ומנשה לימינו נמצא הוצרך להשלים רמז ירא לאפרים ורמז שמר למנשה ולכן שת ישראל ימינו על ראש אפרים להשלים לו רמז ירא בר"ת "ימינו ושמאלו על ראש מנשה להשלים לו רמז שמר בר"ת "שמאלו וגם רימז שלמות יר"א בר"ת "ימין "ראש "אפרים ושלמות שע"ר בר"ת שמא"ל "ראש "מנשה:

ויקח יוסף את שניהם וגו' את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וגו' וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפיים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור וגומר הנה מתחלה נתייחס אפרים לימין דיוסף ולשמאל דישראל ומנשה לשמאל דיוסי ולימין דישראל ולבתר שם ישראל ימינו על אפרים ושמאלו על מנשה וא"כ נשלם באפרים ימין ושמאל וימין ובמנשה שמאל וימין ושמאל והי' קשה ליוסף שבאפרים הפשוט רומז כפל ימין כנגד חד שמאל וגבר בו הימין דחד בתרי בטל ובמנשה הבכור רמוז כפל שמאל כנגד חד ימין וגבר בו השמאל

דחד בתרי בטל והיינו ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור שים ימינך על ראשו וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי כפל הידיעה רצונו שנתן ימינו על אפרים בידיעתו שהוא הצעיר כנאמר בו והוא הצעיר וכן נתן שמאלו על מנשה בידיעתו שהוא הבכור כנאמר בו כי מנשה הבכור והיינו מה שנאמר שם שכל את ידיו שעשה בהשכל וידיעה עם ידיו והנה גלה כפל ידיעתו בענין גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו אמר על מנשה ב' גמין רבויין גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל יבואר שרימז יעקב המתקת ד' הנאמרו בפסוק והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו, והנה במנשה הבכור כפל שמא"ל עם חד ימי"ן מנין תתנ"ב ועם ב' רבויין מנין תתכ"ד המתקת מנין עו"ן ישחי"ת ושוב באפרים הצעיר כפל ימי"ן עם חד שמא"ל מנין תקצ"א המתקת מנין אפ"ו כ"ל חיות"ו נמצא השכיל יעקב התמתקות להיות הבכור קודם ואחריו הצעיר ויתכן שכל המתקה זאת הוצרך להיות באפו"מ בשביל הרשעים שעתידים לצאת מהם כפירש"י ז"ל גבי ויאמר מי אלה:

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה פירש"י ז"ל מהיכן יצאו אלו שאין ראוין לברכה והיינו שבקש לברכן ונסתלקה שכינה ממנו לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה הנה אחר שהחשיב יעקב קודם את בני יוסף ואמר אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי היינו שיהי' נחשב אפרים לשבט בפ"ע כראובן ומנשה לשבט בפ"ע כשמעון וכמעט רגע נהפך חשיבתן בשביל הרשעי' שיצאו מהם וגרמו סלוק השכינה למנוע מהם הברכה ולגודל הפלגת ענין זה יש רמז פרטי לכל אחד משניהם רמז האחד במה שנאמר בקינות חלל ממלכה ושריה מייחס שנתחלל חשיבות ב' תוארים ממלכה ושרי' זה רומז ענין הסתלקות חשיבות שבט אפרים שנתייחס עם חשיבות שבט ראובן. והנה חשיבות כל שבט ביחוס נשיא בפני עצמו והנה נשיא דאפרים אלישמע בן עמיהוד ונשיא דראובן אליצור בן שדיאור ועל סלוק חשיבתן בשביל הרשעים שיצאו מאפרים רומז חלל ממלכה ושרי' ממלכ"ה חושבן עמיהו"ד אבי הנשיא דאפרים ושרי"ה חושבן שדיאו"ר אבי הנשיא דראובן ורמז השני במה שנאמר בקהלת מקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע מייחס שליטת הרשע על חשיבות ב' תוארים מקום המשפט ומקום הצדק זה רומז ענין הסתלקות חשיבות שבט מנשה שנתייחס עם חשיבות שבט שמעון וחשיבות כל שבט ביחוס נשיא בפני עצמו ונשיא דמנשה גמליאל בן פדהצור ונשיא דשמעון שלמיאל בן צורישדי ועל סלוק חשיבתן בשביל הרשעים שיצאו ממנשה רומז מקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע מקו"ם המשפ"ט חושבן צו"רי שד"י אבי הנשיא דשמעון מקו"ם הצד"ק חושבן פד"ה

צו"ר אבי הנשיא דמנשה. ואמנם ההתנגדות לעומת כולם רומז בקליפה הקדומה בנמרד הרשע שהמריד הבריות במקום נאמר בו הוא החל להיות גבר בארץ ולשון החל נופל על לשון חלל ממלכה ושריה ומלות להיו"ת גב"ר חושבן ממלכ"ה ושרי"ה ובהיות ראשית התנגדותו בזה לעומת ממלכה לכן נאמר אח"כ ותהי ראשית ממלכתו דייקא ולבתר כפרטו מקומותיו בבל וארך ואבד וכלנה בארץ שנער הרי מנין בב"ל אר"ך אכ"ד כלנ"ה לעומת מנין מקו"ם הצד"ק ומנין שנע"ר לעומת מנין מקו"ם המשפ"ט והיינו שנאמר בשניהם שמה הרשע ולענינינו שכל אלו ההתנגדות גרמו סלוק השכינה מיעקב כנ"ל אולם יוסף בקש רחמים על סלוק השכינה מיעקב ונחה עליו עד שאמר קחם נא אלי ואברכם והי' זה מענין שנדרש יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם דהיינו בקשת רחמים דלהדרו בתיובתא והיינו שלא יגרמו סלוק השכינה ולענינינו רומז יתמו חטאים מן הארץ שלא יהי' סלוק שכינה מחשיבות אפרים וראובן שבתואר חלל ממלכה ושריה שכן חטאי"ם חושבן חל"ל ועל זה בקשת יתמו ולבתר ורשעים עוד אינם שלא יהי' סלוק שכינה מחשיבות מנשה ושמעון שבתואר מקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע שכן רשעי' תואר כפל הרשע ועל זה בקשת עוד אינם ובענין זה שרתה רוה"ק ביעקב ע"י בקשת יוסף:

ויקח יוסף את שניהם את אפרים וגו' משמאל ישראל ואת מנשה וגו' מימין ישראל יש להמתיק סוד בענין שהעמיד יוסף לאפרים משמאל ישראל כנגד ידי יסדה ארץ ולמנשה מימין ישראל כנגד וימיני טפחה שמים והראה שזכה לשניה' במדת צדיק דאחיד בשמיא וארעא בסוד כי כל בשמים ובארץ אולם רצה אביו שיהיו תולדותיו כמהו להיות כל אחד מזרעו של יוסף זוכה לשניהם לכן וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר רצונו כלפי והוא הצעיר ובשביל זה העמידו יוסף משמאל ישראל לרמז ידי יסדה ארץ שכן צעי"ר מנין יסד"ה אר"ץ לכן שת עליו ימינו להיות כלול גם בבחי' וימיני טפחה שמים ושוב ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור רצונו כלפי כי מנשה הבכור ובשביל זה העמידו יוסף מימין ישראל לרמז על וימיני טפחה שמים שכן בכו"ר מנין וימינ"י טפח"ה לכן שת עליו שמאלו להיות כלול גם בבחי' ידי יסדה ארץ וע"ז אמר ידעתי בני ידעתי רצוני ידעתי מענין בני שהעמיד לאפרים משמאל ולמנשה מימין וגם ידעתי מה ששמתי ימיני על אפרים ושמאלי על מנשה כי משנינו יושלם כל אחד כלול מימין ושמאל דשמים וארץ שנתאחדו במדת צדיק דאחיד בשמיא וארעא וזהו עצמו ענין דרש ב"ק גדולים מעשיהם של צדיקים ותר ממעשה שמו"א דכתיב כוננו ידיך היינו לפי שצדיקים אחידן בשמיא וארעא לכן נתאחדו בהם פרטי ב' ידים שהיו

מחולקין במעשי שעו"א ותדע שברמז שם אערי"ם מרומזין שניה' כאחד ממש מנין יד"י יסד"ה וימוינ"י טפח"ה וכן ברמז שם וונס"ה מרומזין שניה' כאחד ממש מנין ד' אלקינו ד' ותמורתן שאחורי המזוזה עם כפל י"ד אתוון שבהם שמתייחסין אלו שמות לב' ידים מטעם כפל י"ד אתוון שבהם:

ואמנם יבואר מה שהעמיד יוסף את מנשה הבכור מימין ישראל ואפרים הצעיר משמאל ישראל הוא כדרך שאותיות דיד שמאל מאוחרות ובאו בתמורה אחר אותיות דיד ימין ומאחר שנתייחסו ב' בניו בתואר קהל גוים אחר גוי דבנימין א"כ קהל הנאמר תחלה בודאי נאמר על מנשה הבכור ואחריו נאמר גוים על אפרים הצעיר ובזה משלים מנין קה"ל דמנשה למנין גו"י דבנימין מנין שמות יד ימין ואחר מנין גוי"ם דאפרים משלים למנין גו"י קה"ל דבנימין ומנשה מנין תמורת השמות דיד שמאל אולם ישראל שת ימינו על ראש אפרים ושמאלו על ראש מנשה ונתן אח"כ טעם לדבריו ידעתי בני ידעתי כפל הידיעה על ענין שאפרים הוא הצעיר ועל ענין שמנשה הבכור שכן כששת ימינו על אפרים נאמר והוא הצעיר משמע שידע זה וכן כששת שמאלו על ראש מנשה נאמר כי מנשה הבכור משמע שידע זה וכדי שלא יקשה דלפי"ז קהל הנאמר ברישא מסתמא נאמר על מנשה הבכור וגוים הנאמר בתרי' נאמר על אפרים הצעיר ומרומז בזה יד ימין ומנשה ויד שמאל באפרים כנ"ל ולמה עשה בהיפך לזה נאמר שכל את ידיו שהי' לו רמיזא דחוכמתא על ידיו להיות ימין הנשלם במלת קהל רמז לאפרים ושמאל הנשלם במלת גוים רמז למנשה אבל עדיין לא גלה רמיזתו עד שאמר ליוסף ידעתי בני ידעתי גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל אולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהי' מלא הגוים בזה גלה רמיזתו שמה שנאמר ברישא קהל המשלים יד ימין רומז על אפרים שסיים עליו מלות מל"א הגוי"ם מנין קהיל ומה שנאמר אחריו גוים המשלים יד שמאל רומז על מנשה שסיים עליו במלות הו"א יגד"ל מנין גוי"ם ולזה נאמר אח"כ וישם את אפרים לפני מנשה באשר בא רמז קהל על אפרים לפני רמז גוים על מנשה:

ויקח יוסף וגו' את אפרים וגו' משמאל ישראל ואת מנשה וגו' מימין ישראל וגו' וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וגו' ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו יבואר דהנה כשעמד אפרים משמאל ישראל חשב מנין רא"ש של אפרים נוסף על מנין שמא"ל במנין ק"ל לכן שת עליו י"ד ימינ"ו מנין ק"ל וכשעמד מנשה מימין ישראל חשב מנין רא"ש של מנשה נוסף על מנין ימי"ן במנין שצ"א לכן שת עליו י"ד שמאליו מנין של"א ויבואר עוד דהנה בימין ג' קוין חכמה חסד נצח ובשמאל ג' קוין בינה גבורה הוד וכשעמד אפרים בג' קוין דשמאל ישראל ומנשה בג' קוין דימין ישראל הוציא ישראל יד

ימינו הרומזת חסד שבתוך ג' קוין דימין ושת אותה על ראש אפרים שבשמאל וכן הוציא יד שמאל הרומזת גבורה שבתוך ג' קוין דשמאל ושת אותה על ראש מנשה שבימין נמצא בימין דמנשה נשארו רק הראשין של מעלה ושל מטה הם חכמה ונצח זולת קו התוכי דחסד וכן בשמאל דאפרים נשארו רק הראשין של מעלה ושל מטה הם בינה הוד זולת קו התוכי דגבורה ומצינו גבי ופקדו שרי צבאות בראש העם נדרש בראשי העם על שמעמידין זקפין לפניהם ולאחריהם וכן כאן יתפרש ראש אפרים על קוין דשני ראשין דשמאל שבאפרים הם בינה והוד ופועל של בינה הבן כדאיתא בס"י הבן בחכמה נמצא הב"ן עם הו"ד מנין ע"ב לכן שת עליו יד ימינו הרומזת חס"ד מנין ע"ב וראש מנשה על קוין דשני ראשין דימין שבמנשה הם חכמה נצח ופועל של חכמה חכ"ם כדאי' בס"י חכם בבינה נמצא חכ"ם כצ"ח מנין רי"ו לכן שת עליו יד שמאלו הרומזת גבור"ה מנין רי"ו: ועתה שני בניך וגו' לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי יבואר לפי שנא' ביוסף והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו רצונו שחלו כבוד לבני שפחות משום דסוף סוף הם נשי אביו יתכן שבשביל זה חלק יעקב כבוד לבני יוסף לחושבן בתוך בניו ובזה יבואר מה שנאמר אח"כ ויקח יוסף את שניה' את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וגו' וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור וגו' ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור שים ימינך על ראשו וימאן אביו ויאמר וגו' גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיו מלא הגוים ומבואר בפירשז"ל שמנשה יגדל בגדעון שעתיד לצאת ממנו ואפרים יגדל ממנו ביהושע שעתיד לצאת ממנו ויתכן לומר שגם יוסף ראה זה בנבואה ובשביל זה האריך הכתוב בקיחת יוסף את שניהם הקדים את אפרים בימינו חלק לו כבוד מפני גדלות יהושע ולבתר ואת מנשה בשמאלו מפני קטנות גדעון נגד יהושע ואולם לגבי אביו בא לחלוק כבוד לגדלות מנשה שהוא הבכור והכינו להיות מימין ישראל וקטנות אפרים שהוא הצעיר הכינו להיות משמאל ישראל וגם לאביו ניחא לי' בזה בסדר שהיו עומדים אצלו לכן לא שינה עמידתם אלא לפי שעיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות שעשה יוסף רמז על מעלת יהושע מגדעון לזה בא יעקב ג"כ לרמז על זה במה ששת ימינו על ראש אפרים ושמאלו על ראש מנשה ואמר לגבי אפרים והוא הצעיר ושוב כי מנשה הבכור בא בנתינת טעם על ששכל את ידיו לחוד ולא החליפם ממש מעמידתם משום דניחא לי' שיעמוד מנשה מימינו כי מנשה הבכור ואפרים יעמוד משמאלו שהוא הצעיר ובזה נבא לתחלת הענין שיעקב חלק כבור לבנו יוסף לחושבן בתוך בניו בשכר והוא נער את בני בלהה ואת בני

זלפה נשי אביו והנה הי' בבלהה ב' מיני גדלות היינו גדלות בכמות שהית' גדולה מזלפה אלא שהחליפן לבן בשביל לרמות את יעקב כנודע וגדלות באיכות לפי שהית' שפחת רחל שגדלה אהבתה לגבי יעקב ובזלפה היו ב' מיני קטנות היינו קטנות בכמות שהיתה קטנה מבלהה וקטנות באיכות לפי שהיתה שפחת לאה שקטנה אהבתה לגבי יעקב והכי נמי בבני יוסף לגבי יעקב הראה גדלות בכמות על מנשה הבכור שעמד מימינו והראה גדלות באיכות על אפרים שיתושע עתיד לצאת ממנו ולכן שת ימינו עליו הרי אלו ב' גדלות מנין הבכו"ר ומנין יהוש"ע מנין ד"ן נפתל"י שהם ב' בני בלהה שבה ג"כ אלו ב' מיני גדלות כנ"ל ושוב הראה קטנות בבמות על אפרים הצעיר שעמד משמאלו והראה קטנות באיכות על מנשה שגדעון עתיד לצאת ממנו ולכן שת שמאלו עליו הרי אלו ב' קטנות מנין הצעי"ר ומנין גדעו"ן מנין ג"ד אש"ר שהם ב' בני זלפה שבה ג"כ אלו ב' מיני קטנות כנ"ל:

השמטות

שייך להגדת בראשית:

ויאמר אלקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה, הנה מבואר ברש"י ז"ל שביום ב' לא נאמר כי טוב במאמר יהי רקיע בתוך המים לפי שהתחיל בן מלאכת המים ולא גמרה עד יום ג' במאמר יקוו המים ושם נאמר כי טוב יבואר שנמשך לענין כי טוב הנאמר ביום א' על האור ושם נדרשו ה' פעמים אור כנגד ה' חומשי תורה מבואר שנתיחס טוב על התורה וכן נאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי על תעזובו מיחס טוב של התורה גבי נתתי לכם דייקא שנתינת התורה לתחתונים לפי שיצר הרע שולט בהם וע"י התורה יסירו מרע אל הטוב כאימרז"ל בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין ואלו הי' נותנה אל המלאכים לא הי' ניכר הטוב של התורה דבלאו הכי אין יצר הרע שולט ביניהם ומה שנתאוו המלאכים אל התורה באומרם תנה הודך על השמים לא בשביל שיטיבו מעשיהם על ידה רק להגדיל השגתם בשמו של הקב"ה שהוא אחדות בכל אותיות התורה מתחלתה ועד סופה וכן היתה במרום וחשבו המלאכים שבענין זה תנתן התורה להתחתונים להגדיל השגתם בשמו של הקב"ה שמתאחד בכל אותיות התורה ולכן קטרגו המלאכים שאין התחתונים כדאין להשגה זו בגדולת שמו באומרם ד' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים אמן כשנתן התורה בתחתונים עשה הבחנה בין אותיותיו ועשה מהם צרופי תבות שילמדו בהן ישראל להטיב מעשיהם בענינים הנהוגין בארץ והיינו מליצת התנא טוב תורה עם דרך ארץ

שיגיעת שניהם משכחת עון היינו שטוב של התורה ניכר כמו שהיא למטה עם דרך ארץ בצרופי תבות השייכין בארץ ולכן אמר שיגיעת שניהם משכחת עון ולא אמר משכחים לפי שגם דרך ארץ ענין של התורה שמשכחת עון כמבואר לעיל ובענין זה דחה משה טענת המלאכים שאמר להם מה כתיב בה המאמר ז"ל רצונו שהודיע להם שכתיב בה צרופי תבות הנהוגין רק בתחתונים. ובזה נבוא לתחלת ענינינו שלאחר שנאמר כי טוב ביום א' על האור שנאמר ה' פעמים כנגד חומשי תורה וידוע שהתורה נמשלה למים לזה נאמר בתרי' יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים שעשה הבדלה בין מים עליונים למים תחתונים היינו בין תורה של מעלה ובין תורה של מטה ולפי שבתורה של מעלה לא ניכר הטוב של התורה לכן לא נאמר כי טוב עד שנגמר מלאכת מים תחתונים ביום ג' במאמר יקוו המים מתחת השמים דייקא אל מקום אחד ותראה היבשה היינו שיצטרפו האותיות יחד בכל תבה ותבת ותראה היבשה היינו ההבחנה שבין תבה לחברתה והרי בחומש א' הבחין בין ת' דסוף בראשית ובין ב' דראש ברא ובחומש ב' הבחין בין ה' דסוף ואלה ובין שין דראש שמות ובחומש ג' הבחין בין א' דסוף ויקרא ובין א' דראש אל ובחומש ד' הבחין בין ר' דסוף וידבר ובין י' דראש שם הוי' ב"ה ובחומש ה' הבחין בין ה' דסוף אלה ובין ה' דראש הדברים הרי אותיות שנעשה הבחנה ביניהם הם צרוף תרא"ה היבש"ה ונעלמה א' דסוף ויקרא שלא אבה לכתבה וכתבה א' זעירא:

והמתקה זו רמוזה למפרע בהשארה ממחנה סנחריב שנאמר שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעת וחמשה בסעיפי' הרי שנים ב' אותיות צו הנחלקין ממלות צוה ויעמד ונכללו במנין שלשה ג' אותיות דמלת הוא והם המתקת מנין בבא א' של הארץ הנ"ל הנאמר ברישא ושוב ארבעה ד' אותיות אמו"י הנחלקין ממלות אמר ויהי ונכללו במנין חמשת ה' אותיות דמלות כי הוא והם המתקת מנין ב' בבות של המים הנ"ל הנאמרו בסיפא:

דף י"ג ע"א שורה ל"ב אחר תבת אפרים:

והנה אמר יעקב על אפרים ומנשה קחם כא אלי ואברכם ועל זה נאמר בקבלה ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרעתיו רמוז בר"ת לאפרים קחם על זרעתיו אתוון לקע"ז שבמנין אור דר"ת וס"ת זרע לצדיק המשלימין לאפרים ומנשה רמז רמ"ח אברים ושס"ה גידים וכן במלות ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו הר"ת סכומי רמ"ח ושס"ה ד ע"ב קודם דבור המתחיל ומבואר בזוה"ק:

והנה נודע כי בציצית שבכל כנף עם ח' חוטין וה' קשרים רמוז חושבן תרי"ג מצות שנאמר בהם וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ד' ולענין רמז שלהם בגוף האדם בגידים

ואברים נאמרה מצות ציצית במשנה תורה בלשון גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה שיתיחסו ודאי לכסוי גוף האדם ברמז תרי"ג וכן "אשר" "תכסה' "בה" הר"ת וס"ת חושבן תרי"ג וכן "גדלים "תעשה "לך "על "ארבע הר"ת גתלע"א סימן ר"ת "גידים "לא "תעשה "אברים "עשה 'היינו שהגידים בסכום שס"ה עצות לא תעשה והאברים בסכום רמ"ח מצות עשה ונרמזין על סדר קדימת סור מרע ולבתר ועשה טוב: שייך לעניני קרית ארבע:

והנה בד' זוגות שכבי מערה יש רמז לקשור י"ג מדות הרחמים מאל עד ונקה דהנה נעוץ סופן בתחלתן כמו שבמדה ראשונה אל אין בה רק נקדת צרי באות א' שלפני אות ל' שבסוף תבה כן במדה אחרונה ונקה יש בה נקדת צרי באות ק' שלפני אות ה' שבסוף תבה וזה הוראה שיתאחדו כל הי"ג מדות באותיות שלפני סופי תבות שלהן, ואמנם גם בתוכי י"ג מדות תמצא במדת נצר חסד נקודת צרי באות צ' דנצר שלפני אות ר' שבסוף תבה ובמדת נשא עון נקודת צרי באות ש' דנשא שלפני אות א' שבסוף תבה ואלו ב' צרין שבתוכי י"ג מדות מבחינים בין ב' צרין דתחלתן וסופן שהן הוראת קשור אחד לכל הי"ג מדות באותיות שלפני סופן של אבותיהן והצרין שבתוכן מבחינים בין קשורן לרמז בפרטות על ד' זוגות שבמערה דהנה מן צרי דאל עד צרי דנשא עון ולא עד בכלל והן ט' מדות א"ל רחו"ם וחנו"ן אר"ך אפיים ור"ב חס"ד ואמ"ת נצ"ר חס"ד לאלפי"ם הרי האותיות שלפני סופי תבותן עולין תרפ"ג חושבן שמות ד' בעלים אד"ם אברה"ם יצח"ק יעק"ב חושבן דדין ושוב מן צרי דנצר חסד עד גמירא בצרי דונקה והן ו' מדות נצ"ר חס"ד לאלפי"ם נש"א עו"ן ופש"ע וחטא"ה ונק"ה הרי האותיות שלפני סופי תבותן עולין תחס"ז חושבן שמות ד' נשים חו"ה שר"ה רבק"ה לא"ה נמצא כי ב' מדות נצר חסד לאלפים נחשבו בכפילא לרמז ד' בעלים ולרמז ד' נשים וסימן לדבר והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג אתזרע רומז קשור י"ג מדות ממטה למעלה היינו "דיש ר"ת ד' מדות בתראין מצרי דנשא עון עד גמירא בצרי דונקה השיג את "בציר ר"ת ב' מדות שלפניו מנצר חסד עד נשא עון שיצטרפו יחד לרמז ד' נשים הנ"ל ושוב ובציר ישיג את זרע היינו "בציר ר"ת ב' מדות מצרי דנפר חסד עד צרי דנשא עון ולא עד בכלל ישיג את "זרע ר"ת ז' מדות שלפניו מצרי דאל עד נצר חסד שיצטרפו יחד לרמז ד' בעלים הנ"ל: דף "ט ע"ב אחר השלמת עניני י"ב בני יעקב:

והנה בני יעקב בפרטי לדתן נתייחסו לאמותם שילדו אותם ליעקב והן ד' נשי יעקב וכשנשלם לדת כל י"ב בנים נתייחסו בכללן ליעקב ויהיו בני יעקב שנים עשר מרמזין על שבח שתולים בבית ד' בחצרות אלהינו יפריחו והרי פרטי לדתן השלימו ד' נשים בלה"ה

זלפ"ה לא"ה רח"ל חושבן בית ד' ושוב בכללן י"ב פעמים ב"ן עם יעקב חושבן חצרו"ת אלהינו ועכ"פ י"ב בנים נתייחסו בכפל בפרטותן לאמותן ובכללותן לאביהם הרי כפל י"ב פעם ב"ן חושבן בבי"ת ד' בחצרו"ת אלהינ"ו בתוספת שמוש הביתין שלא נחשבו ברמז הקודם והנה נגמר תחלה לדות השפחות בלהה וזלפה ולבתר נגמר לדות הגבירות נאה ורחל הורה בזה שלא יהי' חלוק בין הבנים מצד אמותם לומר שיש קדימה במלה לבני גבירות על בני שפחות ורומז בתחלה ב' פעמים שפחה חושבן שתולי"ם ולבתר ב' פעמים גביר"ה חושבן בבי"ת ד':

והנה לאחר שכלל כל י"ב בנים ביעקב מיחס שוב פרטן לד' אמות שלהם דהיינו יחוס לאה על ו' מן הבנים ויחוס רחל על ב' ויחוס בלהה על ב' ויחוס זלפה על ב' מרמזין על סיום שבח הנ"ל בחצרות אלהינו יפריחו דהנה ביחוס כלל סכום הבנים ליעקב רומז בני"ם חושבן אלהינ"ו ויחוס האמהות שעליהם ו' פעם לא"ה ב' פעם רח"ל ב' פעם בלה"ה ב' פעם זלפ"ה חושבן בחצרו"ת יפריח"ו ומאחר שכבר נתייחסו כלל י"ב בנים ליעקב אין לחוש שיתגאו בני גבירות על בני שפחות לכן לא חש להקדים יחוס הגבירות ולבתר יחוס השפחות:

והנה נאמר ויעקב איש תם רומז שהוא איש שיזדווג בד' נשים שבהם רמז ת"ם מנין ד' פעמים ימי"ן שכל אחת תתייחס לימין אצלו כטעם נצבה שגל לימינך והיינו נמי ישב אהלים כטעם אהל לאה אהל שתי האמהות אהל רחל ועליהם ירמוז מנשים באהל תבורך ומלת מנשים חושבן ד' פעם ימין ויתחלקו ב' פעם ימין לב' גבירות מנין ר"ך וב' פעם ימי"ן לב' שפחות מנין ר"ך נמצא כי ד' נשיו הי' יכולין לחלק בין בני גבירות לבני שפחות אולם מצד כללותם ביעקב איש תם אין חלוק ביניהם ובזה יבואר בסיום ברכותיו של יעקב לבניו נאמר איש אשר כברכתו ברך אתם ומבואר בפירשיז"ל מדכתיב ברך אתם שכל אחד כלול מברכות כולם ולהנ"ל רומז שהתחלקות ב' ר"ך שמצד אמותם נתאחד ברמז את"ם מצד אביהם ולפי. שנתייחסו בשורש אחד של אביהם בזה נכלל כל אחד מברכת כולם:

שייך לעניני יוסף:

והנה גפן לפני ובגפן שלשה שרגים והיא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתי' ענבים איכא למידק מאחר שהתחיל והנה גפן לפני למה חוזר ובגפן שלשה וסגי לומר ובו שלשה שרגים וממילא נדע דאגפן קאי ותו שהתחיל לפתור שלשה השרגים ולא התחיל לפתור גפן הנזכר ברישא וגם אמרו ישא פרעה את ראשך היאך מרומז כאן ענין ראש, ויבואר כי גפן שראה הי' הקדמה ורמז על שאר החלום בדרך מגיד מראשית אחרית

והיינו ג' ד'גפן רומז סכום שלשה שרגים פ' דג"פן רומז ר"ת "פרחת נ' דגפ"ן ר"ת "נצה וע"ז חוזר לומר ובגפן שלשה שרגים והוא כפרחת עלתה נצה רומז שכל זה ברמז גפן שראה בתחלה ושוב הבשילו אשכלותי' ענבי' היינו שנתעלו אותיות גפ"ן לאותיות שלפניהם הם ענ"ב כי לפני ן' פשוטה דגפן היא נ' כפופה דענ"ב נמצא מתחיל החלום הצריך לפתרון מן השלשה שרגים הרמוזין באות ג' שבראש גפן לכן פתרון שלהם ג"כ על הראש ג' השריגים ג' ימים הם בעוד ג' ימים ישא פרעה את ראשך, ובעצם מלת שלש"ת השרגי"ם מרומז מנין יש"א פרע"ה א"ת ראש"ך שענין זה ג"כ מפתרון ג' השרגים המרמזין בראש גפן ולפי שכל חלומו הי' ברמז גפן לכן על פתרון הטוב שלו אמר יוסף כי אם זכרתני כי גפן נתייחס ליוסף כדמתרגם בן פרת יוסף עלי עין ברי דיתברך כגפן דנציב על עינא דמיא:

ובגפן שלשה שרגים וגו' הבשילו אשכלותי' ענבים וגו' זה פתרונו שלשת השרגים שלשת ימים הם בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך הנה נודע מאמרז"ל להפוך החלום לטובה בשעת ברכת כהנים ומענין זה גם כאן נפתר חלום שר המשקים לטובה לפי שיש בו רמז ברכת כהנים שיוצא ממנה שם של כ"ב אתוון שמנינם אלף תרפ"א מרומז בתחלת וסוף ענינו של גפן דהיינו שלשה שרגים עם הבשילו אשכלתי' ענבים ג' פעם שר"ג עם ענבי"ם ג"כ מנין אל"ף תרפ"א ולכן תחלת הפתרון שלש"ת השרגי"ם שלש"ת ימי"ם חושבן שלימות ברכה המשלשת מן יברכך עד שלום וכן גמר הפתרון שלש"ת ימי"ם יש"א פרע"ה א"ת ראש"ך חושבן שלימות ברכת כהנים ורמז זה נשלל משר האופים שאחר שאמר גם בו שלשת ימים ישא פרעה את ראשך סיים מעליך השולל ממנו ברכת כהנים שבאלו התבות לגבי שר המשקים שגרמו פתרון לטובה אליו ולגבי שר האפים נשללו יען שבא לפתור לו שלא בטובתו ויוסף הוצרך לשניהם לקיום פתרון הטוב דשר המשקים ולקיום פתרון שלא לטוב לשר האופים שעי"ז יתאמת לפרעה שיוכל לפתור שני החלומות שלו האחד לטובה והשני שלא לטובה בענין שני השבע ושני הרעב ופתרון שני השבע ג"כ ברמז ברכת כהנים כטעם נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ד' ולפי שכל הפתרון הטוב לשר המשקים הי' ברמז ברכה המשלשת בתורה לכן אמר יוסף הצדיק כי אם זכרתני לקיים בו זכר צדיק לברכ"ה:

אמר המוציא לאור ברוך היוצר אשר יעצני ועד הלום הביאני להפיץ עפ"ת הני מילין תעלומות יקר חכמה ותבונה מעט הכמות ורב האיכות מחברת הזהיר באותיות יפות ובהגה"ה מדוייקת בעיון רב אשר זכה לי דוח"ז הרב המחבר שליט"א, ישמח משה במתנת חלקו, ויעזור לי השי"ת שאזכה בקרב לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל ונזכה

לרב טוב וחיי אריכי ומזוני רויחי וגודל ישועה והצלחה ויקיום בנו מקרא שכתוב לא ימושו מפיך ומפי זרעך וגו' הכ"ד הכותב היום יום ג' שנכפל בו כי טוב לסדר כי אם ליראה את ד' אלהיך ללכת בכל דרכיו וגו' ח"י מנחם אב דהאי שתא כל הרואים יגילו ויזכו לרב טובא לפ"ק הק' משה רוקח המתגורר פה פרעמישלא יצ"ו: בהרב הצדיק החסיד המפורסם מוה"ר אפרים זלמן זצ"ל מהרובשוב בתה"צ הקדוש המפורסם מרן מוהר"ר יהודא זינדל זצוק"ל מאותאן בהה"צ הגה"ק רשכבה"ג מופת הדור אדמו"ר מוהרר"ש זצלה"ה זי"ע אב"ד בעלזא ומצד אמי אחות הרב המחבר הרבנית הצוה"ח ב"ק מרת פריידא תחי' בהרב הגאון חו"ע מוהרצ"ה זללה"ה אבד"ק סטרעליסק ולבסוף בק"ק קיטוב מגזע גדולים וקדושים נ"ע וז' הרבנית ע"ה מ' רבקה בת בתו של הרה"ק אדמו"ר רשכבה"ג מוהר"א מסטרעליסק זצוקללה"ה זי"ע ועכי"א: